T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLD : 3

Yirmi ikinci inikad

5 - VI - 1939 Pazartesi

Mündericat

	Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	2
2 — Havale edilen evrak	2:3
3 — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye maruzatı	4
1 — Edirne mebusu Şeref Aykutun vefat ettiği hakkında Başvekâlet tezkeresi	4
4 — Müzakere edilen maddeler	4
1 — Düzcenin Efteni Hacı Süleymanbey köyünden Havrioğullarından Hasan Ali Tonyanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/23)	4
2 — Ereğlinin Ömerli köyünden Çolakoğullarından Durmuşoğlu Bayram Oktayın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/42)	4
3 — Gaziantebin Zambur köyünden Haydaroğlu Abdullah Kırtılın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/25)	4
4 — Eylûl : ikinci teşrin 1938 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat Riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/52)	4
5 — Denizaltı sınıfı mensublarına verilecek zamlar ve tazminler hakkındaki 3486 sayılı kanunun 1, 2 ve 3 ncü maddelerinin tadiline dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/40)	4:5
6 — Türkiye - Yunanistan arasında akdedilen veteriner mukavelenamesinin tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Ziraat encümenleri mazbataları (1/23)	5,13,29,30:33
7 — Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliriğ anlaşmasına merbut mektublardan kliring murakibi Gregory'ye hitaben yazılan mektubların türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmiyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/22)	5:6
8 — Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubların tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/20)	6
9 — Türkiye - Almanya arasında imza edilen Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/19)	6
10 — Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/21)	6:7

Sayıfa

11 — Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında kanun lâyihası ve Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/26) 7: 13,29,33:36

12 — İskân kanununun 32 nci maddesinin tadiline ve bu kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair olan 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun lâyihası ve İskân kanunu muvakkat encümeni mazbatası (1/60) 13:17

13 — Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası ve İktısad, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/30) 17

14 — İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/89) 17

15 — İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/90) 17:18

16 — Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/124) 18:20

17 — Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/132) 20:21

18 — Köy kanununun 16, 19 ve 21 nci maddelerini değiştiren 2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler lâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/144) 21:29

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

1939 malî yılı muvazenei umumiye kanunu lâyihası kabul edildikten sonra

Orman,

Posta, telgraf ve telefon umum müdürlükleri,

Beden terbiyesi genel direktörlüğü ve

Havayolları Devlet işletme idaresi 1939 malî yılı bütçeleri ile İnhisarlar idaresine mütedavil sermaye haddini tecavüz etmemek üzere bono ihracma ve Maliye vekiline bu bonolara kefalete mezuniyet verilmesine,

38 917 000 liralık fevkalâde tahsisat verilmesine,

Maliye vekâleti teşkilât ve vazifeleri hakkındaki kanuna bir madde eklenmesine,

Posta, telgraf ve telefon idaresi teşkilât kanununa bağlı cedvellerde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihaları da kabul edildi ve haziranın beşinci pazartesi günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Başkan vekili	Kâtib	Kâtib
Dr. M. Germen	İsparta	Çanakkale
	K. Ünal	Z. G. Etili

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyihalar

1 — Belediye kanununun 19 ncu maddesinin beşinci fıkrasının değiştirilmesine dair olan 2571 sayılı kanunun 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası (1/162) (Dahiliye encümenine)

2 — Türkiye - Yugoslavya arasında imzalanan afyon anlaşması ile merbut mektubun tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/163) (Hariciye ve İktısad encümenlerine).

Mazbatalar

3 — Bilûmum muvazzaf subaylar ve askerî memurların yirmi beş yaşını ikmal etmeden evlenemiyeceklerine dair olan 1434 sayılı kanunun tadili hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa, Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/35) (Ruznameye)

4 — Devlet denizyolları ve Devlet limanları İşletme umum müdürlüklerinin teşkilât ve vazifelerine dair kanun lâyihası ve Nafia, İktısad ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/116) (Ruznameye)

5 — Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/45) (Ruznameye)

6 — Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 1452 sayılı kanuna bağlı 2 sayılı cedveldeki Millî Müdafaa vekâleti kara kısmı muallimlerinin mikdar ve maaşları derecelerinin değiştirilmesi hakkında 1/46 ve subay ve askerî memurların aylıkları hakkındaki 1453 sayılı kanunun 3 ncü maddesinde değişiklik yapılmasına dair 1/75 sayılı kanun lâyihaları ve Millî Müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (Ruznameye)

7 — Harb mükellefiyeti kanunu lâyihası ve Adliye, Dahiliye ve Millî Müdafaa encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümen mazbatası (1/27) (Ruznameye)

8 — İstanbul Elektrik işleri umum müdürlüğü ile Tramvay ve tünel idaresi teşkilât ve tesisatının İstan-

bul Belediyesine devredilmesine dair kanun lâyihası ve Nafia, Dahiliye, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/117) (Ruznameye)

9 — İstiklâl harbi malûllerine verilecek 8 700 liralık para mükâfatı hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/151) (Ruznameye)

10 — Mahsus bir kanunla Devletten bir hak temin eden veya sermayesinin yarısından fazlası Devlete aid olan banka veya müesseseler memurlarının maaş ve ücretleri ve hizmete giriş ve terfi usulleri hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/63) (Ruznameye)

11 — Türkiye - Amerika Ticaret anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/122) (Ruznameye)

12 — Vakıflar kanununun 32 nci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/24) (Ruznameye)

13 — Afyon Karahisarın Sinanpaşa nahiyesinden Saidoğlu İlyas Karakoç ve Zaimoğlu Bayram Karakuzunun ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/55) (Ruznameye)

14 — Aydının Ortaklar köyünde oturan Bozkırın Akçaturan köyünden Yılan Kıranoğullarından Durmuşoğlu Kara Memed Yılanın ölüm ceazsına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/14) (Ruznameye)

15 — Bergamanın Turabey mahallesinde mukim Kara Osmanoğullarından Abdurrahimoğlu Hilmi Sısık ile Talâtpaşa mahallesinde mukim Kadiroğlu Dilâver Akışın ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/86) (Ruznameye)

16 — Giresunun Süme köyünden Arifoğullarından Alioğlu Yusuf Derenin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/26) (Ruznameye)

17 — Manisanın İlyaslar köyünden Abdullah kızı Fatma Yıldırımın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/29) (Ruznameye)

18 — Polos nahiyesinin Karakoç köyünden Rifatoğlu Eyübtaş ile Kadıköyünden İsmailoğlu Musa Doğrukanın ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/90) (Ruznameye)

19 — Poshofun Humamis köyünden Osmanoğlu Habib Kaçakın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/31) (Ruznameye)

20 — Su şehrinin Aşağı Akviran köyünden Azatoğullarından Yunusoğlu Bilâl Selin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/92) (Ruznameye)

21 — Tefenninin Söğüd köyünden Bekiroğlu Memed Emin Özçakırın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/35) (Ruznameye)

22 — Ulukışla kazasının Koçak köyünden Çöplüoğullarından Ahmedoğlu Ali Bircanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/104) (Ruznameye)

23 — Urfanın Koçviran köyünden Reşidoğullarından Memedoğlu Bozan Ali Gürsoyun ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/36) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Refet Canıtez

KÂTİBLER : Bekir Kaleli (Gazianteb), Ziya Gevher Etili (Çanakkale)

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

HARİCİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ SARACOĞLU (İzmir) — Hududlarımızın bir kısmında hudud muamelâtını, vergi, resim ve mükellefiyetleri alâkadar edici bir kanun sevketmiştik. Bu kanun dört muhtelif encümene havale edilmişti. Bu encümenler : İktısad, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleridir. İş biraz mühim ve ayni zamanda da çok acele olduğu için eğer arkadaşlar muvafakat buyururlarsa bu encümenlerden mürekkeb muhtelit bir encümen teşkil edilerek bu lâyiha orada müzakere edilsin (Hay hay, muvafık sesleri).

BAŞKAN — Bu lâyihanın Bütçe, Maliye, İktısad ve Gümrük ve inhisarlar encümenlerinden müteşekkil muhtelit bir encümende müzakeresini Hariciye vekili teklif etmektedir. Bu teklifi reye arzediyorum, kabul edenler ... Etmeyenler ....

MİLLÎ MÜDAFAA E. REİSİ KİAZIM SEVÜKTEKİN (Diyarbakır) — Hududlara müte-

allik olan her işte Millî Müdafaa encümeninin de alâkası olacaktır.

BAŞKAN — Lâyihanın mahiyet itibarile Millî Müdafaa ile alâkası yoktur. Onun içindir ki riyaset oraya havale etmemiştir.

Bu lâyihanın dört encümenden müteşekkil muhtelit encümende müzakeresini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Edirne mebusu Şeref Aykutun vefat ettiği hakkında Başvekâlet tezkeresi

BAŞKAN — Başvekâletin bir tezkeresi vardır, okutacağım.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Edirne mebusu Şeref Aykutun 18 - V - 1939 perşembe günü İstanbulda vefat etmiş olduğu Dahiliye vekilliğinden alman 26 - V - 1939 tarih ve 2196 numaralı tezkerede bildirilmiştir. Saygılarımla arzederim.

Başvekil
Dr. R. Saydam

BAŞKAN — Muhterem arkadaşımızın hatırasını tebcil için ayakta bir dakika sükût edilmesini rica ederim.

(Ayakta bir dakika sükût edilmiştir).

4 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — Düzcenin Efteni Hacı Süleymanbey köyünden Havrioğullarından Hasan Ali Tonyanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası [1]

BAŞKAN — Ölüm cezası hakkında bazı mazbatalar vardır, okutuyorum.

(Mazbata okundu).

BAŞKAN — Mazbatayı kabul buyuranlar ... Lûtfen ellerini kaldırsınlar... tmeyenler ... Kabul edilmiştir.

2 — Ereğlinin Ömerli köyünden Çolakoğullarından Durmuşoğlu Bayram Oktayın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/42) [2]

(Mazbata okundu).

BAŞKAN — Mazbatayı reye arzediyorum. Lûtfen ellerini kaldırsınlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 — Gaziantebin Zambur köyünden Haydaroğlu Abdullah Kırtılın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/25) [3]

(Mazbata okundu).

BAŞKAN — Mazbatayı reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

4 — Eylûl : ikinci teşrin 1938 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/52)

BAŞKAN — Heyetin kararı mucibince bu gibi raporların tevziinden itibaren bir hafta sonra müzakeresi icabeder, Bu 30 mayısta tevzi edildiğine göre henüz müzakere zamanı gelmemiştir

5 — Denizaltı sınıfı mensublarına verilecek zamlar ve tazminler hakkındaki 3486 sayılı kanunun 1, 2 ve 3 ncü maddelerinin tadiline dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/40) [1]

BAŞKAN — İkinci müzakeresidir Maddelere geçiyoruz

Denizaltı sınıfı mensublarına verilecek zamlar ve tazminler hakkındaki kanunda bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun

MADDE 1 — 3486 sayılı kanunun birinci maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

Denizaltı kursu talebelerinden kursu ikmal edip te diploma alan denizaltıcı subay, gedikli erbaş ve erata hizmet seneleri itibarile bağlı cedvele göre her ay denizaltıcılık zammı verilir.

Denizaltıcılık zamlarının üçüncü hizmet senesinden itibaren tezyidi, denizaltıcılıkta ilk iki senenin hitamını takib eden malî sene ibtidasından başlar.

Denizaltı kursu talebelerine, dalış talimlerine başladıkları tarihten itibaren diploma tarihine kadar her ay yirmi lira tahsisat verilir.

Denizaltı kursuna devam edip dalış talimleri yapan talebeden erata, kurs müddetince beşer lira tahsisat verilir.

MİLLÎ MÜDAFAA E. REİSİ Gl. KİAZIM SEVÜKTEKİN (Diyarbakır) — Ayda beşer lira olarak tashihi için bir tadilname vermiştim. Maddenin o şekilde tashihini rica ederim.

---

[1] *40 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*
[2] *41 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*
[3] *42 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

[1] *Birinci müzakeresi 11 nci inikad zaptındadır.*

Yüksek Reisliğe

Arzeylediğim veçhile birinci maddenin son fıkrasındaki beş lira kelimesinden evvel «ayda» kelimesinin yazılmasını arzeylerim.

Millî Müdafaa E. Reisi
Diyarbakır mebusu
Gl. Kiazım Sevüktekin

BAŞKAN — Tadilnameyi reye arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar lûtfen ellerini kaldırsın... Almıyanlar... Nazarı dikkate alınmıştır.

Maddeyi bu suretle reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Mezkûr kanunun ikinci maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

Denizaltıcılık zamlarını alabilmek için her altı ayda en az on beş saat dalış yapmak şarttır. Bu suretle yapılan dalışlar müteakib altı aylık devre içinde dalınmasa dahi denizaltıcılık zammı almağa hak kazandırır.

BAŞKAN — Tadilname yoktur. Maddeyi reye arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Mezkûr kanunun 4 ncü maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

Yedek deniz subaylarına, denizaltı gemilerinde bilfiil çalıştıkları müddetçe birinci madde hükümlerine tevfikan denizaltıcılık zammı verilir. Bunlardan manevra ve tatbikat dolayısile çağırılarak denizaltı gemilerinde bilfiil vazife verilenlere, evvelce almış oldukları denizaltıcılık zammı üzerinden denizaltı gemilerinde çalıştıkları müddetçe denizaltıcılık zammı verilir. Bir aydan noksan hizmetler için tam ay hesabile tediyat yapılır.

BAŞKAN — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın heyeti umumiyesini reye arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 — Türkiye - Yunanistan arasında akdedilen veteriner mukavelenamesinin tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Ziraat encümenleri mazbataları (1/23) [1]

BAŞKAN — İkinci müzakeresidir. Maddelere geçiyoruz.

Türkiye Hükûmeti ile Yunanistan Hükûmeti arasında akdedilen veteriner mukavelenamesinin tasdikı hakkında kanun

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Yunanistan Hükûmeti arasında 15 birinci kânun 1938 tarihinde akid ve imza edilen veteriner mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

BAŞKAN — Tadilname yoktur, maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın heyeti umumiyesini açık reye arzediyorum.

Birinci müzakeresi yapılacak maddelere geçiyoruz.

7 — Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına merbut mektublardan kliring murakıbı Gregory'ye hitaben yazılan mektubların türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmiyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/22) [2]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına merbut mektublardan kliring murakıbı Gregory'ye hitaben yazılan mektubun türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmeyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında kanun

MADDE 1 — 28 - VI - 1938 tarihli ve 3525 sayılı kanunla tasdik edilen 27 maysı 1938 tarihli Türkiye - İngiltere müzeyyel Ticaret ve

[1] *Birinci müzakeresi 12 nci inikad zabtındadır.*

[2] *49 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

kliring anlaşmasına bağlı ve Muammer Eriş ile İngiliz - Türk Kliring murakıbi Gregory arasında teati olunan mektubdaki (hususî hesaba geçirilecektir) cümlesinin (geçirilmeyecektir) şeklinde tashihi kabul ve tasdik edilmiştir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun ahkâmını tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

8 — Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubların tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/20) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubların tasdiki hakkında kanun

MADDE 1 — Ankarada 20 son kânun 1939 tarihinde imza edilen Türkiye - İsveç Ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektublar imzası tarihinden itibaren meri olmak üzere kabul ve tasdik olunmuştur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

SALÂH YARGI (Kocaeli) — (itibaren meridir) karışık bir şeydir. (Neşrinden muteber) denilmelidir.

BAŞKAN — Her ikisi birdir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

[1] *48 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

9 — Türkiye - Almanya arasında imza edilen Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/19) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Türkiye ile Almanya arasında 31 - I - 1939 tarihinde Berlinde imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdiki hakkında kanun

MADDE 1 — Türkiye ile Almanya arasında 31 - I - 1939 tarihinde Berlinde imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokol kabul ve tasdik edilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden meridir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

10 — Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/21) [2]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında söz var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında kanun

MADDE 1 — 2 eylûl 1936 tarihli, Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında İngiltere Hükûmeti ile Londrada teati oluaan notalar 1 mart 1939 tarihinden muteber olmak üzere kabul ve tasdik olunmuştur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

[1] *51 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

[2] *50 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

11 — Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında kanun lâyihası ve Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/26) [1]

SIHHAT ve İ. M. V. Dr. HULUSİ ALATAŞ (Aydın) — Sıtma mevsimine girmiş bulunuyoruz. Kabul buyuracağımız bu kanunla ve almacak tahsisatla Devlet kinini yapılacaktır. Bu lâyiha iki defa müzakereye tabidir. Tensib buyuracak olursanız müstaceliyet kararı ile bir defada ikmal edelim. (Muvafık sesleri)

BAŞKAN — Müstaceliyetle müzakeresi teklif olunmaktadır. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalaa var mı (Hayır sesleri) Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında kanun

MADDE 1 — Saf kinin ve milhlerinin tedarik edilerek İnhisarlar umum müdürlüğü vasıtasile muayyen fiat ve şekillerde satışa çıkarılmak üzere Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilinin nezaret ve mesuliyeti altında 300 000 liralık (Devlet kinini mütedavil sermayesi) tesis olunmuştur.

Bu sermaye şimdiye kadar muhtelif kanunlarla verilen salâhiyete istinaden tedarik edilerek satışa çıkarılmış olan kinin bedellerinin baliğ olduğu 170 214 lira 52 kuruş ile bu mikdarın işletilmesinden doğacak kârlardan temin olunur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Satışa çıkarılacak Devlet kininlerinin fiatı, bunların satışa çıkarılmasına kadar geçireceği safhalara aid masraflarla sair bilûmum masraflar ve verilecek beyiyeler de hesaba katılmak şartile tesbit edilecek maliyetine fiat değişiklikleri karşılığı olmak üzere % 5 e kadar ilâvesile tayin olunur.

REFİK İNCE (Manisa) — Kininin üzerine ilâvesi lâzım gelen masrafların beyiye dahi dahil omak üzere % 5 den fazla olmıyacağını ihtiva eden bu madde yerindedir. Ancak bundan sonra gelecek maddede bayilere % 10 verilecek deniyor. Masarifatı umumiyesi ve beyiyesi dahil olmak üzere maliyetine % 5 den fazla zammedilmiyecek olan kinin için nasıl oluyor da bayilere % 10 veriliyor? Bunu anlıyamadım. Lütfen izahat versinler.

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Arkadaşlar, zaten maddede vazıhan ifade edilmiştir: (... ve verilecek beyiyeler de hesaba katılmak şartile tesbit edilecek maliyetine fiyat değişiklikleri karşılığı olmak üzere % 5 e kadar ilâvesile tayin olunur) diyor. Binaenaleyh % 10 beyiye resmi dahi ilâve edilmek şartile maliyet fiyatına % 5 te kâr yahud ihtiyat akçası ayrılacaktır.

REFİK İNCE (Manisa) — Maddeyi ters anlamaklığımın umumî faydasını görmekle memnunum. Beyiyeyi de hesab etmek şartile maliyetine % 5 zammetmek suretile husule gelecek % 5 i ben % 10 la mütenakız görmüştüm. Bu izahata göre maliyeti % 15 olacaktır. Bu kanunun bir maddesi mucibince kininin satılmasından hâsıl olacak kâr kendisinin mütedavil sermayesi olacaktır. O halde halk maliyetin kaçta kaçını alacaktır? % 5 te asgarî ve en makul bir kâr olursa demek ki kinin maliyeti itibarile % 20 ye veya, biraz tenzilât yapalım, % 16, 17 ye satılacaktır. Binaenaleyh hututu esasiyesi itibarile bir işin içine kâr girince ve bilhassa kinin gibi Devletin takdirine kalmış bir vaziyet hâsıl olunca bunun içinden az kâr almak asıldır. Tütünde, rakıda olduğu gibi, bütün inhisar mevadında olduğu gibi. Bunda niçin olmasın? Yani anlatmak istiyorum ki; bir maddenin kâr yapmakta olduğu görülünce ondan mutlak fazla kâr etmek zihniyeti hâkim olmaktadır. Kinin gibi hayatî bir mevzuun maliyeti üzerinden asgari % 15 kâr etmek bence fazladır. Bayilere verilen % 10 da fazladır. Onun içindir ki, bayiler hakkındaki kısım geldiği zamana tekaddümen, maddeyi anlamış olmakla kendi hesabıma memnunum. Bu maddenin kabulünden sonra % 10 üzerinde söz söylemek suretile nazarı dikkatinizi celbedeceğim.

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Bu mevzuda arkadaşımızın hassasiyeti çok yerindedir. Bütçe encümeniniz de aynı hassasiyeti göstermiştir. Malûmu âliniz şimdiye kadar bunun için bütçeye Hükûmet 70 - 80 bin lira kadar bir para koyardı. Bu para ile alman kininler satıldıkça bedeli tekrar hazineye iade edilirdi. Bu, bir kanunu mahsusla gelir, bir taraftan bütçeye irad, diğer taraftan tahsisat kaydedilirdi, Bu işi de Ziraat bankası ifa ederdi, Şimdiye kadar fiyat değişmesine karşı % 5 nisbetinde bir fark konulmakta idi. Bu suretle arzettiğim para, bu kanunda görüldüğü üzere, 170 bin küsur liraya baliğ olmuştur. Bütçe encümeni bir temenni izhar etti. Bu parayı bütçeye bir taraftan varidat ve bir taraftan da sar-

[1] *59 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

fiyat olarak göstermektense şöyle bir vaziyet karşısında kalmaktayız. Bu 170 bin lira ile bir sene zarfında ancak 170 bin liralık bir muamele yapmaktayız. Bunu artırmak için ve bir kaç misli devir yapabilmek için bunu bir ibtidaî mütedavil sermaye haline koyalım. Bunun için de Meclise bir kanun lâyihası gelsin. Hükûmet te tedkikatını yaptıktan sonra bu kanunu getirdi. Bütçe encümeni bunun dairei şümulünü köylere kadar temin için, evvelce bunun satılmasını deruhde etmiş olan Ziraat bankası ve onun bayileri yerine doğrudan doğruya tütün bayilerini ikame eti. Bunun da bayilere inhisarlar marifetile tevziini teklif etti. İnhisarlar ve Sıhhiye vekâletleri bunu birlikte tedkik ettikten sonra daha az masraflı ve faideli buldular ve buna muvafakat ettiler. Kinin gibi faideli bir şeyin köylere kadar sevki için ve her tütün bayiinde bulunabilmesi için bayilerin teşvik edilmesini lüzumlu bulduk, kendilerine % 10 beyiye verilmesi, bu maddenin köylere kadar gitmesini mucib olacaktır. Bu kanun, eczahanelerde satılan kininlerle kabil kıyas olmayacak derecede ucuz kininin, köylüler tarafından almabilmesini temin eder vaziyettedir. Beyiyenin daha az olması, bir çok yerlerde kininin bulunmaması gibi, sıhhati umumiyemizi haleldar edecek müşkülâtları mucib olabilirdi. Bu itibarladır ki, bu % 10 beyiyenin doğrudan doğruya bayie verilmesini lüzumlu gördük. Netekim bugün bayiler % 5 almaktadır. Bu beyiyeyi % 10 a çıkarmakla, bir çok yerlerde kinin bulunmasını temin edecektir. Bu % 10 nispetin diğer mevadın beyiye nisbetlerine nazaran fazla konulmuş olması, kininin her yerde her zaman temin edilebilmesi içindir. Binaenaleyh bu, kabul buyurulduğu takdirde en kısa bir zamanda her yerde kinin bulmak kabil olacaktır.

% 5 fiyat farkı meselesine gelince: bu % 5 hiç bir vakit kâr maksadile konulmuş değildir. Bu vukuu melhuz bazı masrafları ve nihayet fiyat temevvücatını karşılamak için konulmuştur ve nihayet bu parayı da Hazine almıyor. Bu para asıl sermayeye inzimam etmek suretile bu mühim, faydalı şeyin sermayesini artıracaktır. Binaenaleyh, maddenin olduğu gibi kabulünü rica ederim.

EMİN SAZAK (Eskişehir) — Bazı Hükûmet dairelerinin köylere kadar eli uzamıyormuş da İnhisar vekâletinin eli uzanıyormuş. Encümen bunu nasıl böyle düşündü ve nasıl bunda fayda mülâhaza etti şaşılacak vaziyettir.

Kinin deyince, Cümhuriyet Hükûmetinin halkın sıhhati üzerinde en hassas olduğu bir meseledir. Bunun fiyatını günbegün böyle arttırmak vesaire değil, icab ederse indirmek lâzımdır. Seyyar sıhhiye memurları noksan bulunuyorsa kinin tevzii için bir memur tahsis etselerdi de, parasız vereceksin, götürüp köylere dağıtacaksın, denseydi hakikaten çok daha iyi olurdu.

Ben Bütçe encümeni arkadaşlarımdan müştekiyim.

BÜTÇE En. Rs. MÜKERREM ÜNSAL (İsparta) — Ne diye?

EMİN SAZAK (Eskişehir) — Sıhhiye encümeninin, Ziraat encümeninin, İktısad encümeninin düşüncesi daima Bütçe encümenine geldikçe, orada işlerin daima sakat çıkacağına kaniim. Mademki en son bu encümene gelipte diğer encümenlerin mütaleaları burada değiştiriliyor, o halde diğer encümenleri biz lüzumsuz teşkil etmiş oluyoruz.

Bunun İnhisar memurlarına verilmesi doğru değildir. Evvelce bu işi Ziraat bankası yapıyordu. Bu esasen Ziraat bankasının vazifei asliyesinden idi. Kinin işi köylünün bütün hassasiyetle üzerinde durduğumuz refahı işidir. Bunu Sıhhiye vekâleti mesul olarak her köye dağıtabilmelidir. Bütçesinde bunu düşünmedi ise Sıhhiye vekâleti böyle % 10 aidat vererek kinin tevzii değil bizzat kendisi dağıtmalıdır. Ziraat bankası eskiden yapıyordu, şimdi de yapabilir. Hem de böyle % 5, % 10 almaz. Arkadaşımız % 5 ten, % 3 ten bahis buyurdular. Gayemiz köylüye böyle % 5 ten, % 10 dan değil, daima meccanen kinin vermek olmalıdır. Tahsisatı buna kâfi gelmezse her sene biraz daha zammederek bunu verebiliriz. Ben Refik İnce arkadaşıma tamamen iştirak eder, bu kanunu tekrar encümen alarak bu suretle tashih etmesini rica ediyorum.

DAMAR ARIKOĞLU (Seyhan) — Bu günkü satış fiatlerine nazaran bu son kanunla varılacak neticenin satışlar üzerindeki tesiri müsbet midir, menfi midir?

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Bir çok kanunlar malî hükümleri ihtiva etmesi itibarile daima Bütçe encümeninize uğramaktadır. Bütçe encümeni elbette ki malî noktai nazardan onları tedkik etmektedir. Nihayet vazıh, bariz bir şekilde kendi noktai nazarını başka bir noktaya da tevcih edebilir, bu tarzda tashihat yapılmasını taleb edebilir ve huzurunuzda alâkadar encümenlerle mürafaa olabilir. Maahaza Emin Sazak Beyefendinin bu tarizi yerinde olmasa gerektir. Bütçe encümeni; bu kanunda münhasıran malî noktada tedkikat yapmıştır. Malûmu âliniz, memlekette sıtma ile mücadele için üç şekil vardır. Birisi eczaneler, Hilâliahmer vasıtasile gelen kininleri alarak Sıhhiye vekâletinin umumî kontrolü dahilinde ve tesbit edilen fiatlerle satarlar.

Bu, maliyet fiatine çok yakın nisbetlerde tesbit edilen fiatlerle «Devlet kinini» namı altında senelerden beri ihdas edilmiş ve halkın rağbetini kazanmış olan kinindir. Bunun haricinde bir kinin daha vardır. Bunun para ile

satılmaması için renkleri tesbit edilmiştir. Bunu da Sıhhiye vekâletinin teşkilâtı hastalara ve sıtma mıntakalarına meccanen tevzi etmektedir. Binaenaleyh bu, münhasıran yapılan ve satılan kininlerdir, Sıhhiye memurlarının sattıkları kinin değildir, onlar ayrıdır.

Bir sual sordular; acaba kinin daha ucuzlıyacak mı, daha pahalanacak mı? Bütçe encümeni, bilhassa bu kininin her tarafta bulunmasını temin etmek istediği kadar, ucuzlatmak maksadını da gözetmiştir. Şimdiye kadar Ziraat bankası bunu ayrı bir şekilde sevkeder ve masrafını alırdı. Kendisi % 10 alır ve bayilere de % 5 verirdi. Şimdi biz % 15 i % 10 a indirdikten başka, memlekette 200 küsur şubesi bulunan Ziraat bankası marifetile kinin yalnız 200 yerde satılabilirken, bundan sonra İnhisar idarelerinin kaza merkezlerindeki şubelerinden maada, nahiyelerdeki ambarlarına kadar her yerde ve her an bayilerin emrine âmade kinin bulundurmakla her zaman onun satışını temin etmiş bulunuyoruz. Kaldı ki evvelce bayilere % 15 veriyorduk. Şimdi İnhisar idaresine hiç bir şey vermiyoruz, yalnız bayilere % 10 veriyoruz. Bununla da kinin satışını teşvik etmek gibi bir gayeyi temin etmiş bulunuyoruz. Bayiler elbette tütün satışından fazla kinin satışına rağbet göstereceklerdir. Bu suretle hem kinin mebzul olacak, hem de halk her istediği yerde kinini kolaylıkla bulabilecektir. (Doğru sesleri).

BAŞKAN — Başka mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Satışa çıkarılacak olan Devlet kininleri bayilerine % 10 beyiye verileceği gibi İnhisarlar idaresinin ihtiyar edeceği nakliye ve sair masrafları da aynen tesviye olunur.

İnhisarlar idaresinin ihtiyar edeceği muhtelif masrafların tesviyesi, sene sonunda bu idarenin işarına istinaden icra olunur. Kininlerin irsalâtı, hesabların tanzimi ve itası suretleri ve satıştan hâsıl olan paraların mütedavil sermaye hesabına mal edilmesi işleri Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekâletleri tarafından müştereken tayin ve tesbit olunur.

REFİK İNCE (Manisa) — Bir defa bu maddenin tertibinde mâna itibarile bir hata görmekteyim Sanki biz yukarıda Devlet kininlerinin İnhisar idareleri bayileri tarafından satılacağına dair bir hüküm koymuşuz gibi, madde içerisinde insiyakî bir şekilde İnhisar idaresinden bahsedilmektedir, % 10 beyiye verileceği yolunda, İnhisar idaresinden yukarıda bahsedilmedi. Bu bakımdan bu maddenin başına (Devlet kininleri inhisar idaresinin bayileri tarafından satılır) diye bir kayid konulmasına ihtiyaç vardır, maksad o ise. Bu esas konduktan sonra bayilere şu verilir, bu verilir denir.

Şimdi asıl işin can noktasına geliyorum. Bu bayiler İnhisarlar tarafından olsun mu, olmasın mı vaziyeti takdirinize bağlıdır. Fakat bahsettikleri gibi Ziraat bankasının satışlarından şimdiye kadar istifade edilmiştir. Fakat inhisarlar teşkilâtı Ziraat bankası teşkilâtından daha şümullü olduğu için tahmin ediyorum ki, halk bu şekilden daha fazla istifade edecektir. Fakat inhisar maddelerinden tütün ve alkol için şu nisbette beyiye alınıb dururken, kinin beyiyesinin % 10 olmasının bayilere bir reklâm olacağı yolundaki zehaba ben iştirâk etmem. Herkes kinini reklâm yapıldığından dolayı almaz, Bilâkis ihtiyaç olduğundan dolayı alır. Bu bakımdan ekmek ve su gibi, hayatî mahiyette olan kininin diğer maddelerden daha fazla olarak resme tâbi tutulması hikmetsiz olduğu gibi, nisbetinin tenzili suretile halka ucuz satılması daha faideli olur. Onun için ben % 10 veya % 8 gibi pazarlığa girişmekten sarfınazar ederek, kininin de inhisar maddeleri gibi inhisar bayileri tarafından satılması yolunda kanuna hüküm koymakta faide görmekteyim. Zannederim bunu Bütçe encümeni hüsnü telâkki etmeyecek gibi görünüyor. İnsafa gelib kabul ederse takrir vermekten beni kurtarmış olur.

İnhisar bayileri tarafından satılmış olmasında, tamim noktasından ve millet ve halka daha faydalı olması bakımından bence fayda vardır. Bunun inhisar bayileri tarafından satılacağına dair kanuna bir formül koymalıdır ki kanundaki irtibatı temin etmek mümkün olsun.

YAHYA GALİB KARGI (Ankara) — Hemen yarım saattenberi ben de dinledim. Yarısını işittim, yarısını işitemedim. Fakat meseleyi bir türlü anlayamadım. Efendim; tütün, müskirat ne ile satılıyor? Bunlara ne gibi bir muamele yapılıyor? Bunu evvel emirde izah etmeli ki anlayalım. Mithat arkadaşımız buradadır, bir köyün bayiliği bir adama veriliyor, o da müteaddid adamları bayi yapıyor. Her köyde bu %10 nu ilk bayi mi alıyor, yoksa onun yaptığı bayiler mi alıyor? Bu % 10, zannedersem, taksim edile edile % 3,2 e bile iniyormuş. Böyle olacağına, bu bayiler milletin sıhhatine taallûk eden bu kinini bir şey almadan satsa ne olur. Tütün, müskirat satışından alıyor. Bunu da bedava satsın, ne olur? Kanunun içinde kaç tane % 10 vardır. Bunu ben anlamadım, rica ederim, içinizde bir anlayan varsa bana da anlatsın, siz de anlamadınızsa anlayınız (Gülüşmeler).

SIRRI DAY (Trabzon) — Muhterem arkadaşımız Refik İnce, yukarıda İnhisar idaresinin bunları satması esası kabul edilmeden bu madde nasıl yazılmıştır dedi. Fakat dikkat buyurularsa birinci madde çok vazih bir şekilde yazılmış ve kabul de edilmiştir. İnhisar idaresi bunları satacaktır ve satmasını da o madde ile kabul etmişizdir. Binaenaleyh bu maddenin tashihi için

bilmiyorum başka bir sebeb var mı?

Sonra tütün satan bayi bunu da satıversin deniyor. Hatta çok hamiyetli olan Galib Kargı arkadaşımız bunu bedava satsınlar diyor. Evet, herkesin de bunu bir vatan borcu olarak istemesi yerinde olabilir. Fakat zannederim ki, bayii, para vermek suretile teşvik etmek, hem doğrudur ve hem de yerinde bir harekettir. Tütün beyiyeleri muayyen değildir. Bazı yerlerde % 8, % 5, % 3 tür. Bizim memleketin her tarafında satılmasını istediğimiz ve her yerde bayilerini bulundurmak arzu ettiğimiz bu mal, bazı yerde çok, bazı yerde az satılacak ve hatta bazı yerlerde istok halinde kalarak belki de bozulacaktır. Böyle bir metaın muhtelif beyiyelere tâbi tutulmasını muvafık bulmadık. Hatta encümende bir vakit % 10 a kadar diyelim de bunu iki vekâlet aralarında tayin etsinler, dendi. Fakat bunu doğru bulmadık ve % 10 olarak tesbit ettik. Bu gün Ankarada dahi bir çok eczanelerde kinin, Devlet kininine nisbetle iki misli fiatla temin edilmektedir. Bayiler bunu bulundurmuyorlar. Çünkü, biz Ziraat bankasına gidipde beş liralık kinin almak için yarım gün gaybediyoruz, fakat bunu İnhisarlar idaresi satarsa, oraya nasıl olsa gidiyoruz, bana üç beş pakette kinin ver der ve alırız, diyorlar. Onun için biz İnhisarlara, bu işi masrafsız olarak gördükleri için çok müteşekkiriz. Bu itibarla bu % 10 u, şimdilik kabul buyurmanızı rica ediyoruz. İleride bu hakikaten çok rağbet kazanır ve satılırsa o zaman bunlar üzerinde bir tenzilât düşünürüz.

AHMED İHSAN TOKGÖZ (Ordu) — Bir sual, buna aklım ermiyor, kinin meselesi sıhhî bir meseledir, satmak da iktısadî bir meseledir. Niçin bunun hakkında iki vekâlet ve encümenleri cevab vermiyer da hep Bütçe encümeni cevab veriyor? Bunu kavrayamadım

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Diğer encümenler veya vekâletler lâzım gelen cevabı verebilirler. Fakat müzakere edilen, Bütçe encümeninin teklif ettiği bir madde olduğu için Bütçe encümeni izahat vermek mecburiyetindedir.

Müzakere kâfi, Reye sesleri)

BAŞKAN — Bir takrir vardır okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Arzettiğim sebeblere binaen üçüncü maddenin; satışa çıkarılacak olan Devlet kininleri bayilerine % 5 beyiye verileceği şeklinde tadilini teklif ederim.

Manisa
Refik İnce

SIHHAT En. M. M. Dr. Hasan VASIF SOMYÜREK (Giresun) — Mevzuu müzakere olan bu kinin kanununun sırf hesab işlerine aid, satış işlerine aid hususatı Bütçe encümenince etraflıca tedkik edilmiştir. Bu itibarla burada sorulan suallere cevab vermek ve mazbatasını ve maddeyi müdafaa etmek encümenin vazifesidir. Eğer kininin devaî tesiratı hakkında, tevzi şekli hakkında, veyahudda buna mümasil sorulacak herhangi bir tıbbî nokta üzerinde heyeti celilenizin emrettiği bir nokta varsa izaha hazırım. Arkadaşlarm bazılarmm mütalaalarma gelince; Bütçe encümeni M. M. arkadaşmızm buyurdukları gibi, Devlet kinini İnhisarlar umum müdürlüğü vasıtasile, birinci maddede de musarrah olduğu veçhile satılacaktır.

Diğer arkadaşmızın buyurdukları gibi memur çıkarıb tevzi etme vaziyetine gelince buna imkânı maddî olamaz. Ancak Devletin İnhisar idaresi gibi memleketin kazalarına, hatta en küçük köylerine kadar şuabatı bulunan bir müessesenin bunları tevzi etmesi, hem Devletin göreceği bu hizmeti kolaylaştırır, hem de halkm ihtiyacmı kolay temin etmek çareleri elde edilmiş olur.

Ziraat bankasma gelince; Ziraat bankası bu işten keffiyed ederse ve bu satışı İnhisar idaresi yaparsa herhalde daha muvafık olur.

Müsaade ederseniz % 10 hakkında da malûmat arzedeyim. 4 nisan 1333 tarih ve 258 numaralı kanun «Devlet kinini tedarik eder ve satar ve kendisine mal ettiği fiattan nihayet % 15 fazlasile satar» diyor. Halbuki burada ancak % 5 e kadar kâr kalıyor. Bu, masarifi umumiye sırasında % 10 beyiye ve bir de İnhisar idaresinin tutacağı defter ve nakliye masrafı ki ancak % 2, % 3 tür. Mecmuu % 12 arasındadır. Fiat değişikliğine karşı da % 5 tir ki tutarı % 15 ile % 16 arasındadır. Bu % 5 kadar konulan karşılık 4 nisan 1333 tarih ve 258 numaralı kanunla % 15 e kadar bir kârla bile satılabilir. Halbuki bu kanunla istihdaf edilen, halkın ucuz kinin alabilmesidir, memleketin sıtmalı bir memleket olması itibarile her sene Hükûmet bir buçuk milyon lira kadar bir parayı bütçesine koyarak bununla mücadele etmektedir. Sıtmaya karşı bu suretle bir mücadele yardımı temin etmek için % 5 e kadar bir fiat karşılığı konulan kinine aid bu kanunu encümenimiz hazırlamış ve Heyeti umumiyeye arzetmiş bulunuyor. Kabul Heyeti umumiyeye aiddir.

AHMED İHSAN TOKGÖZ (Ordu) — Muhterem arkadaşlar, aklım ermedi diye bir sual sordum, fakat muhterem Doktor, hesab işidir, Bütçe encümenine aiddir, dediler. Bu iktısad işidir, bu malı satıp kâr etmek işidir. Fakat satılacak mal halkm ve yurddaşların sıhhatile alâkadar olduğu için bunun satışı için İnhisar idaresinin rakıcılığı, tütüncülüğü gibi ilâncılığa da lüzum yoktur. O halde benim aradığım nokta, asgarî masrafı yapsınlar. Sıtmadan titreyen vatandaşlarımızın eline, köylerimize bu mal ucuz gitsin. % 10 beyiye alaca-

ğız, sonra da nakliyesi hesab edilecek, bu % 5 i geçmiyecektir, buyurdular. Ben, kanunda böyle bir şey göremedim.

Dr. HASAN VASIF SOMYÜREK (Giresun) — % 5 i geçmiyecek.

AHMED İHSAN TOKGÖZ (Devamla) — Benim anlamak istediğim budur. Bunu Sıhhiye vekâleti monopolize ederek eline alıyor. Maksad, bu kinini halkın bulunduğu her yerde bulundurmak ve ucuz vermektir. Bu kanunun mafhumunda, % 10 beyiye ve bir de nakliye masrafı zammedilir, diye bir şey yoktur. Hem her köyde tütüncü de yoktur. Aklım ermediği için Sıhhiye ve İktısad encümenlerinden izahat istemiştim. Cevaben, bu hesab işidir, buyurdular. Eğer öyle ise hesab işine Maliye vekili bakar. Ondan mı soralım? Bu, mümkün olduğu kadar köylüye az para ile satılmalıdır. Beyiyenin % 5 e inmesini arzu ediyorum. Bunu yazdılar; tekrar ediyorum. Neden % 10 verelim? Sıhhiye vekâleti neden bundan nakliye alsın? Lûtfen meccanen taşısın da köylümüz de istifade etsin.

SIHHİYE V. Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Bu meseleyi bendeniz de tekrar izah edeyim de yanlış anlaşılan kısımlar varsa daha esaslı surette anlaşılsın. Burada yapmak istediğimiz, hiç bir vakit kanun hükmü dahilinde olan % 5 i geçmeğe matuf değildir. Hedefimiz daima ucuzlatmağa doğrudur. İnhisar vekâletile görüştük. Beyiyeyi % 10 verecek olursak daha iyi olur ve rağbeti arttırır ve her satıcı dükkânında bulundurur. Bundan dolayı arttırmışızdır. Bizden hiç bir masraf ta istememiştir. Yapacağı ufak tefek masrafın yekûnu % 1 le dahi ifade edilemiyecek kadar az olacağını zannediyorum. Buna nazaran sene sonunda iki daire muamelei mahsubiyesini yapacaktır. Buna % 5 filân ilâve etmek mevzuu yoktur. Sene ortasında, kinin alım ve satımı esnasında fiatler değişebilir. Değişti diye yarın şu, veya bu fiati vereceksiniz gibi bir şey olmaması için elimizde bir tolerans olsun diye yaptık. Başka şey yoktur. Kanunla istihdaf ettiğimiz gaye şudur : Şimdiye kadar tahsis edilmiş para ile bir defa kinin alıyor ve o kadar satabiliyorduk. Sene sonuna gelince şu kadar para var diyor ve devrediyorduk. Şimdi bu tahsisatı mütedavil sermaye vaziyetine kalbedince, mütemadiyen ele geçen parayı kinine tahvil edeceğiz. Böylece daimî olarak devredilecektir. Şimdiye kadar 9 ton üzerinde çalışıyorduk. Bundan sonra 10, 11, 12 ton üzerinde çalışacağız. Maksadımız bununla çok devir yapmaktır. Kazanç mevzubahs değildir.

Bir defa yer tuttuktan, şu veya bu olduktan sonra beyiyeyi azaltmak iktiza ederse onun için de çalışırız. Bu günkü vaziyet bundan ibarettir. (Alkışlar).

BAŞKAN — Başka söz isteyen yoktur. Reye arzetmek üzere takriri tekrar okutuyorum:

(Refik İncenin takriri tekrar okundu).

BAŞKAN — Reye arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar... Almıyanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Devlet kinini mütedavil sermayesinin muhasebesi, bu işle alâkalı olmak üzere Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti tarafından seçilecek bir zat tarafından ifa edilir ve bu işi görecek olana ayda elli lirayı geçmemek üzere tensib olunacak mikdarda munzam ücret verilir.

REFİK İNCE (Manisa) — 300 bin liralık bir müessese var. Sermayesi mütedavil olduğu için çok melhuzdur ki bu 300 bin lira bir kaç defa devretmek suretile 600 000 - 900 000 liralık bir iş yapsın. Halbuki bu maddeye göre, Devlet kininin mütedavil sermayesinin muhasebesi, bu işle alâkadar olması hasebile, Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletince seçilecek bir zat tarafından ifa olunur. Demek ki 300 bin lira sermaye fakat devri itibarile 600 - 900 bin liralık bir sermaye, Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinde çalışmakta olan bir memura tali bir vazife olarak verilecektir. Bir defa Bütçe encümeni gibi hesabda mütehassıs olan bir encümen, barem kanunu üzerine fazla hassas olan encümen, böyle bir memur üzerinde iki maaşın içtimaı prensibine nasıl muvafakat etti, bilmem. 600 - 900 bin liralık bir işi ifa için bir hesab müessesesi kurmak faydalı olur mu? Olmaz mı? Bence Hükûmetin teklifi de çok yerindedir. Çok yerinde olan bu teklifle bu iş inhisarlara verilince böyle bir muhasebeye de ihtiyaç kalmaz. Çünkü tabiatile kinini alıb imal eden bir müessese vardır. Onun hesabı kitabı vardır. Kinin gelecek, fabrikaya giedcek, kutulanacak, şu ve bu olacak. Bütün bunların heyeti mecmuası ambalâj yapıldıktan sonra kutu dahilinde İnhisarlar idaresine verilecektir. İnhisar idaresi teferrüatına aid muamelâtı yapacaktır. Bu bakımdan İnhisarlar ve Sıhhiye ve muaveneti içtimaiye encümenleri tarafından kabul edilen Hükûmetin bu teklifi munhasıran Devlet kinini mütedavil sermayesi müessesesi mevcud iken yapılmış olan bu madde ile, bu kinin işlerinin hesabının teferruatı dahi İnhisarlar umum müdürlüğüne havale edildikten sonra deniliyor ki, kendilerinin yazdıkları maddeyi aynen okuyorum; (Kininlerin irsalâtı, hesabların tanzim ve itası suretleri ve satıştan hâsıl olan paraların mütedavil sermaye hesabına mal edilmesi işleri Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekâletleri tarafından müştereken tayin ve tesbit olunur.) Bu bakımdan müşterek talimatnameye tevfikan hesabı

umum müdürlüğe aid olunca Sıhhiye vekâletinin ayda elli lira ayrıca bir maaş veribde izafî bir memur istihdam etmesinde ne fayda vardır? Onun için bu dördüncü madde benim kanaatime göre zaittir. Bu hususta izahat verirlerse belki kabul edebiliriz.

BÜTÇE E. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Esasen bu madde Hükûmetin maddesidir. Hükûmetin maddesi bir kelime tadilile Sıhhiye encümeni tarafından kabul edilmiştir. Bütçe encümeni de bunu aynen kabul etmiş, yalnız iki kelimeyi izah etmiş bulunuyor.

Barem kanunundan bahsettiler. Nihayet barem kanunu pek yakında Heyeti Celilenize gelecektir. Emrettiğiniz şekli alır. Müesseseler bareminde, Devlet bareminde, nihayet vazıı kanunun mutlak salâhiyetile, zarurî ve istisnaî vaziyetlerin ıslah edilmesi hükmü mevcuddur ve orada yine bazı istisnalar görmekteyiz. Biz bu işin en az masrafla, en ucuz şekilde temininden başka bir şey düşünmüş değiliz. Arkadaşımız Hükûmeti ve Sıhhiye encümenini haklı buluyor. Çünkü diyor ki; o vakit Ziraat bankası yapacaktır. Mademki Bütçe encümeni bu işi Ziraat bankasından almış, İnhisarlara vermiştir, artık bu masrafa lüzum kalmamıştır diyor. Bence bu silsilei mantıkiyenin doğru olmaması lâzımgelir. Çünkü biz bu işi 200 küsur şubesi olan Ziraat bankasından alıyor ve 600 küsur yerde şubesi olan bir müessese tarafından dağıtılmasını istihdaf ediyoruz. Binaenaleyh nerelerde kinin mevcudu vardır, nerelere gidecektir, bunların mesuliyetini üzerine almış olan vekilin, Hükûmetin teklif ettiği şekilde işi haylice güçleşmiş olur. Bu zorluk karşısında dahi bütçe masrafını tezyid edib ayrı bir büro teşkil etme tarafına gitmemişizdir. Orada esasen bu işin mütehassısı olan bir adama 50 lira gibi küçük bir ücret vermekle bu işi gördürmek istemişizdir.

REFİK İNCE (Manisa) — Barem ve maaşa taallûk eden meselelerde, her zaman hukuku hususiyede ceza hukuku nasıl esassa, maaşa taallûk eden her şeyde de barem öyle esastır. Büyük Millet Meclisinin iktidarı dahilindedir diyorlar. Evet dahilindedir. Fakat bu dahi umumî kanunlarla ve umumî kanunların çerçevesi dahilinde olmalıdır. Ben elli liranın aleyhinde değilim. Prensib bozukluğu için aleyhindeyim. Encümenden rica ediyorum, bir daha böyle istisnaî şekilde bir şey yapmasınlar.

Üçüncü mesele, çok ehemmiyetlidir; Ziraat bankasının şube adedi çoğalmıştır. Şimdi bu tek memur binlerce memurun hesabını görecektir. O halde tek memurun vazifesi İnhisar idaresinden toptan alıb toptan vermek olacaktır. Bu maddeyi ifade ederlerken, ya bizi onlar anlamamışla veya biz onları anlamamış oluyoruz.

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Arada küçük bir fark olacağını kabul etmek lâzım gelir. O da esasen nereye, ne mikdar verildiği ve sarfedildiğini tesbit etmeğe ve nerede daha fazla sarfedileceğini tayine salâhiyettar olan Sıhhiye vekâletidir. Bu itibarla onları ayrı ayrı inhisar bayilerine satacaktır. Fakat İnhisar idaresinin verdiği hesablara göre ona direktif verecek olan ve o yerlere kadar sevkedecek olan yine Sıhhat vekâletidir. Bu itibarla dır ki hizmetinin arttığı kanaati aşikârdır. Biz barem kanununda buna yer vermemiş değil bunu takyid etmiş bulunuyoruz. Çünkü şimdiye kadar cari olan bir madde hükmüne göre, vazifei asliyesi ve mesai saati haricinde bir adama vazife verilirse, İcra Vekilleri Heyeti, ona bir munzam ücret vermek salâhiyetini haizdir.

İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetini bu işte doğrudan doğruya vazıı kanun gibi istimal etmiş oluyor. Bu, küçük ve ufak bir farktan ibarettir.

BAŞKAN — Başka mütalea yoktur. Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — 4 nisan 1933 tarihli kanun ile bu kanunun 4 ncü maddesini tadil eden 26 nisan 1926 tarih ve 827 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

SIHHAT ve İ. M. En. M. M. Dr. VASIF SOMYÜREK (Giresun) — 4 nisan 1333 olacaktır.

REFİK İNCE (Manisa) — Müstaceliyete taallûk ettiği için bir şey soracağım. 5 nci madde de (bu kanunun 4 ncü maddesi) ne demektir. Mevcud kanunun 4 ncü madde simi? Mazbata muharriri bunu izah etsinler.

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Bu kanundan maksad 4 nisan 1333 tarihli kanunun 4 ncü maddesidir. Maamafih « Bu kanun » yerine « mezkûr kanunun » diyebiliriz.

Dr. REFİK GÜRAN (Urfa) — Maddenin sonunda; «Kanunlar kaldırılmıştır» degil «kanun kaldırılmıştır» olacaktır.

BAŞKAN — Maddeyi tashih veçhile reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE — Kinin satışlarından tahassül etmiş olub 1938 malî yılında Hazine hesabı carisine mal edilmiş bulunan ve sermayeyi teşkil edecek olan paralar bir taraftan bütçeye irad ve diğer taraftan mütedavil sermaye namile açılacak fasla tahsisat kaydolunarak Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilinin emrile sarfolunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye, Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Lâyihanın heyeti umumiyesini açık reye arzediyorum.

Mukavelename için rey vermeyen var mı?. Rey toplama muamelesi bitmiştir.

12 — İskân kanununun 32 nci maddesinin tadiline ve bu kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair olan 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun lâyihası ve İskân kanunu Muvakkat encümeni mazbatası (1/60) [1]

BAŞKAN — Lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?.

HÜSNÜ KİTABCI (Muğla) — Efendim, maruzatım kanunun esasına dair olmayacaktır. Yalnız iskân kanununun mevzubahs edilmiş olması dolayısile Hükûmetimizden bir temennide bulunacağım. Yüksek Heyetinizce bütçe müzakere edilirken, Sıhhat bütçesinde, bazı arkadaşlarımız göçmenlerimizin islahı hali için sözler söylemişler ve kanunî vecibenin ifasını istemişlerdi. Sayın Refik Saydam Hükûmetinin Meclis müzakeratına verdiği ehemmiyet ve şiddeti alâka dolayısiledir ki, bendeniz çok kısa bir zaman geçmiş olmasına rağmen, bir iki söz söyliyerek Hükûmetimizin bu işte ne yapmak istediğini öğrenmek cesaretini buldum. Hiç şüphe etmem ki, müzakere akebinde Sıhhiye vekili muhteremi bu iş üzerinde bütün imkânları nazarı itibara alarak durmuştur ve her halde Cümhuriyet Hükûmetinin mazhariyetini hepimiz biliriz. Bunun çıkar yollarını ve halli çarelerini de ümid ederim ki bulmuşlardır. Bu kanun münasebetile acaba muhterem Sıhhiye vekilimiz bizi tenvir eder ve ümitbahş malûmat verebilirler mi? Bu lütfü dirîğ etmezlerse kendilerine teşekkür ederim.

S. ve İç. M. V. Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Sıhhat vekâletinizin iskân işinde düşündüğü; hariçten getirilecek muhacirlerin evvelâ evlerini hazırlamak, ziraat aletlerini hazırlamak, ziraat hayvanlarını hazırlamak, topraklarını hazırlamak ve bir senelik yiyeceklerini, yakacaklarını ve tohumluklarını hazırlamak ve ondan sonra getirmektir. Hakikî vaziyet bu şekilde yapılacak olursa ilk senesinden itibaren müstahsıl vaziyete geçebilirler ve daima da gözettiğimiz bunları bir an evvel müstahsil bir hale getirebilmek meselesidir. Bu işlere başlandığı zamanlarda 2510 numaralı kanunda yapılacak olna yardımlar zikredilirken, ev yeri veya ev yerile beraber inşaat malzemesi ve yahud mesken yapılır şeklinde olduğundan dolayı Sıhhat vekâletiniz azamî vaziyeti yapmak arzusunda olduğundan ev yaptırmakla işe başlamıştır. Kanunda zikredilen, evvelâ köy evlerinde misafir edilecekler, bir sene içinde de evleri yapılacak. Fakat vaziyet o şekle getirmiştir ki bu hesablı yürüyüş tam muvaffakiyete elvermemiştir. Bir taraftan kaçaklar gelmiş, bir taraftan bütçe hükümlerinin haricinde vaziyetler hâsıl olmuş .. Hülâsa aradaki boşluk çoğalmağa doğru gitmiştir. Bu boşluk ayni zamanda ev meselesinde olmuştur. Toprak meselesinde yoktur. Hiç olmazsa birer hayvan verilebilmiştir. İki komşu birleşerek tarlasını sürsün diye ve nihayet köylü de yardım ediyor. Ziraat aleti olarak yalnız pullukları % 90 a kadar ikmal etmiştir. Bundan sonraki vaziyetler için düşüncesi; gelmiş olanlardan bir çoğunun evleri yapılmadığını, bütçe zamanı arzetmiştim. Bunların yekûnu 19 bini buluyor. Bu gün dışardan gelecek olanlara lâzım olan evleri yapmak, bir taraftan da şimdiye kadar gelmiş olanların evlerini yapmak, çok arzu ettiğimiz bir şeydir. Fakat bu öyle bir iştir ki para vermiş olsanız bile yapmak imkânı yoktur. Nihayet kerestesini, ustalarını tedarik etmek, muhtelif yerlere dağıtmak birer zaman işidir. Nihayet senede 3 - 4 bin ev yapabiliyoruz. Bu arzettiğim sebeblerden bu aksaklık ileri gelmiştir. Bunları daha iyi nasıl yapabiliriz diye vekâlet sarfı zihin ediyor. Bütçe hususunda da Hükûmetle temas halindedir. Uygun bir şekle vardığımız zaman evvelâ yerleri hazırlamak, ondan sonra yerleştirmek için çalışacağız. Bu gün Bulgaristanda malını mülkünü satmış, ayak üstünde sokakta gezen - iki senedenberi - 12, 13 bin kişi vardır, evvelâ onları getirteceğiz. Romanyadan da Türk tabiiyetine geçmiş üç, dört bin arasında muhacirler vardır. Bunların yekûnu 16 bindir. Bunların getirtilib iskân edilebilmesi için üç milyon küsur liraya ihtiyaç olduğu halde bu sene bütçemizde ancak bir buçuk milyon lira ayrılabilmiştir. Hedefimiz, düşüncemiz çok kısa bir zamanda, seri bir halde getirilmeleri ve onların hastalıksız olarak bir yerden diğer bir yere nakledilmeleri ve sıhhatlerine uygun yerlere yerleştirilmeleridir.

HİKMET BAYUR (Manisa) — Bu muhacir işi çok kere konuşuldu ve hatta bir kere de bu iş, için bir encümen teşekkül etti, mazbatalar yazıldı ve saire, sonra da kaldı. Ben vekilimizin tarzına, daima itiraz ettiğim gibi yine itiraz edeceğim. Bu tarzda aile başına 700 - 800 - 1 000 lira kadar bir para gidiyor ve buna mukabil de pek az muhacir geliyor. Bu tarzda işi tutmak her hangi bir yerde bir bina ve ev inşası ve saire yolunu tutmak demektir. Halbuki bunun üçte bir, dörtte bir masrafile ayni iş görülebilir ve üç dört misli muhacir de getirilebilir. Zaten bu, uzun uzadıya encümenin mazbatasında yazılmıştı. Fakat heyeti umumiyeye gelmedi. esas iş muhacire kendi evini yaptırmaktır. Bir köylü

[1] *65 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

ailesi evini yaptığı vakit yerine göre 100 - 200 lira masraf etmektedir. Hükûmet muhacirlere evlerini yaptırmak suretile, yani onların iş kuvvetinden istifade etmek suretile keresteyi, şu senenin ihtiyacına göre şuradan, buradan değil, beş senelik, on senelik bir programa sıkıştırarak yaparsa köylünün mal ettiğinden çok aşağı mal edebilir. Ev inşaatından maksad amele masrafıdır. Zaten nedir, yapacağı iş? kerpici üstüste koymak asıl mühim masraf amele ücretidir. Eğer bir eve 700 - 800 lira gidiyorsa Hükûmet keresteyi daha ucuza mal etmek için, çiviyi, ustayı ve saireyi daha ucuza maledebilmek için bir proğram yaparsa muhacir işini rasyonel bir şekilde yapacaktır demektir. Yok böyle ihale edilecek, yok bilmem hangi köyde 1000 liraya çıkacak, bu vaziyete göre kerestesi alınacaksa, ciddî surette, rantabl şekilde muhacir gelmiyecektir, demektir. Bu, Hükûmet işidir, yalnız Sıhhiye vekâleti işi değildir. Nasıl elektrifikasyon umumî bir işse sanayi de nasıl umumî bir işse bunun da bu şekilde düşünülerek yapılması lâzımdır. Yoksa bu iş ciddî surette yapılmayacak demektir.

HASİB AHMED AYTUNA (Tokad) — Bendeniz 2510 sayılı iskân kanununun ve keza 2848 sayılı kanunun üçüncü fıkrasının ve diğer kanunun da 32 nci fıkrasının tadili mevzubahs olurken bunlara bir dakika temas etmek arzusu ile huzurunuza çıkmış bulunuyorum. Her iki kanunda ayrı ayrı maddelerde, esnaf, tüccar çiftçi, ferd ve camia şeklinde, bir çok göçmen varlıklarının vaziyetleri düşünülmüş bulunuyor. Fakat bu arada muallim veya memur olanlar ihmal edilmiş vaziyettedir. Öyle tahmin ediyorum ki bu mevzu etrafında gerek Sıhhiye vekâletine ve gerek Kültür bakanlığına bir çok müracaatlar vuku bulmuştur. İskân kanunu konuşulurken acaba bu gibi müracaatlar encümene gelmemiş midir ve muhterem Sıhhat vekilimiz bu göçmen muallimlerin vaziyetlerini memleketimize geldikten sonra ıslah edecek bir tedbir düşünmüşler midir? Şu nokta çok mühimdir. Çünkü ben de bizzat içinde bulunmuş ve bu acıyı duymuş olduğumdan, gerek Romanya ve gerek Bulgaristandaki muallim veya memurlar vaziyetinde olanlar kendi kendilerini yetiştirmişler ve orada bir çok mahrumiyetler için çalışmışlardır. Çok defa aylarca maaş alamamışlardır. Bazan da memleketten tardettiğimiz yüzelliliklerin takibatına maruz kalmışlardır. Onların dışında eski hocalar, Bulgar hükûmeti ile veya doğrudan doğrnya onlara yardım eden kimselerle elele vererek münevver geçliği her vesile ile ezmek istemişlerdir. Onlara akla gelmedik müşkülât çıkarmışlardır. Bu zavallı münevver ırkdaşlarımız, memlekete döndükten sonra orada çalıştıkları senelerin, burada kıdemlerine mahsub edileceğine dair bir kayid, kanun bulunsaydı, göç etmekten ziyade. oralarda, en son göçmen memlekete gelinceye kadar, kalırlar ve Türk kültürünü, Türk ruhunu yayarlardı. Bu çok ehemmiyetli bir şeydir. Onların son ferd gelinceye kadar orada hizmet ve vazifelerine devam edebilmesi için muhterem Sıhhat vekilinden ve ayni zamanda Maarif vekilinden, bu arkadaşlar buraya geldikten sonra burada ne gibi vaziyetle karşılacaklarını ve bunlar hakkında ne düşünüldüğünü öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Başka mütalea var mı?

SIHHAT ve İ. M. V. Dr. HULUSİ ALATAŞ (Aydın) — Muallim göçmenler hakkında nazarı dikkatimizi arkadaşımız celbetti Bu mevzu etrafında aldığımız yazılar da vardır. Bunları Maarif vekâletine tevdi ettik. Maarif vekâleti bunlarla meşguldür.

Hikmet Bayur arkadaşımızın; grupta görüşülüpte encümende tedkik edilmiş olan işlerin neticelenmediği üzerinde tevakkuf buyurdular.

Gurupta görüşülmüş olan işlerin tesirleriledir ki bu kanundaki serbest göçmenler mevzuu yer almış bulunuyor. Orada görüşüb vardığımız netice üzerindedir ki toptan orman ve saire almak mevzuu üzerine Ziraat vekâleti ile temasdayız. Bir evi 800 - 1 000 liraya yaptırıyor degiliz. Vasatî olarak 500 liraya mal oluyor, her yerde istediğimiz kadar ev yaptırmak kabiliyetinde değiliz. Vandaki vaziyet hatırmızdadır. Para verildiği, tahsisat temin edildiği ve gönderildiği halde bir sene içerisinde 50 den fazla ev yapılamamıştır. Geniş teşkilât ve ayrı çalışma mevzuları olacaktır. Bunlar üzerinde çalışmaktayız, müsterih olsunlar.

HİKMET BAYUR (Manisa) — Göçmenlerin emeginden istifade etmek esas olmalıdır.

Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Devamla) — Göçmenlerin emeginden istifade etmeğe tarafdar değiliz. Göçmeni getirdiğimiz zaman bir yere yerleştirmek lâzımdır. Onları yerleştirdiğimiz yerlerle vereceğimiz arazi çok uzakta kalıyor. Orada ayrıca kamp kurup çalıştırmağı ve saireyi faydalı bulmuyoruz.

HİKMET BAYUR (Manisa) — Amele göndereceksiniz. Amelenin yerine onu gönderiniz.

Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Biz kendilerini bu gibi işlerle meşgul etmekten ziyade bir an evvel müstahsil vaziyete sokmağa çalışıyoruz. Eğer bu işte çalıştırırsak o vakit sair işleri geri kalacaktır.

İSMAİL KEMAL ALPSAR (Çorum) — Bendeniz dairei intihabiyemi gezerken Alaca köylerinde göçmen evleri yapılmış olduğunu gördüm. Kendilerine hayvan ve çift alât ve edevatı verilmiş. Fakat ahır yapılmamıştır. Bunlar da odalarının birisini ahır yapmışlardır.

SIHHAT ve İ. M. V. Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — O kadarını da kendileri yapsınlar. Biz evini veriyoruz, arazi veriyoruz, çift hayvanı, alât ve edevatını veriyoruz.

İSMAİL KEMAL ALPSAR (Çorum) — Kendilerine ahır yapmak için müsaade edilmemiş. Kasaba içinde yani Alacada 200 hane yerleşmiş. Fakat evlerine ahır yapılmamış. Kendileri yapalım demişler, şehir içinde olduğu için ahır yaptırmıyorlarmış. Ben de bizzat şahid oldum.

Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Belki belediye nizamı meselesidir. Maamafih bunu bilmiyorum. Bu mevzuu verecek olursanız tedkik ederim.

İSMAİL KEMAL ALPSAR (Çorum) — Belediye işi olmaktan ziyade bu evlerin plânları buradan gönderildiği için müsaade edilmiyormuş.

Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Vaziyeti tedkik eder, neticesini arzederim.

İSMAİL KEMAL ALPSAR (Çorum) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Lâyihanın heyeti umumiyesi üzerinde başka söz isteyen yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

2848 numaralı kanunun 3 ncü ve 2510 numaralı kanunun 31 nci maddelerini tadil eden kanun

MADDE 1 — İskân kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

1 - Türkiyede yerleşmek maksadile dışarıdan münferiden gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe ferdler Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğinin mütaleası alınmak şartile Dahiliye vekilliğinin emrile ve müçtemian gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe ferdler, âşiretler ve Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler işbu kanunun hükümlerine göre Dahiliye vekilliğinin mütaleası alınmak şartile Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğinin emirlerile kabul olunurlar. Bunlara muhacir denir.

Kimlerin ve hangi memleketler halkının Türk kültürüne bağlı sayılacağı İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur.

Türkiyede yerleşmek maksadile olmayıb bir zaruret ilcasile muvakkat oturmak üzere sığınanlara mülteci denir. Dördüncü maddede yazılı sebebler bulunmayan mülteciler Türkiyede yerleşmek isterlerse ve bunu yazı ile bulundukları yerin en büyük idare âmirine bildirirlerse haklarında Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince muhacir muamelesi yapılır.

Öbür mülteciler için Dahiliye vekilliğince haklarında vatandaşlık kanunu ahkâmı tatbik olunur.

Muhacirlerin alınma yolları Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince, mültecilerin ise Dahiliye vekilliğince yapılacak talimatnamelerle tesbit olunur.

2 - Türkiyede yerleşmek maksadile ve Hükûmetten iskân yardımı taleb etmemek şartile dışardan gelmek isteyen Türk soyundan olan kimseler Hariciye, Dahiliye ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliklerince müştereken tesbit olunacak şekiller dahilinde konsoloslarımızın verecekleri göçmen vizesile Türkiyeye gelirler ve serbest göçmen olarak kabul olunurlar.

Bu yolda geleceklerin pasaportlarına muktazi meşruhat verilir.

3 - İcra Vekilleri Heyeti bu madde hükümlerinin hangi yerler halkına tatbik olunacağını tayin ve tesbit eder.

RASİH KAPLAN (Antalya) — Bir sual.

Maddenin başında (Türk soyundan) deniyor. Ondan sonra (Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler) denilmektedir. Bu ikinci fıkra ile kasid nedir? İzah etsinler.

İSKÂN KANUNU MUVAKKAT E. M. M. GALİB PEKEL (Tokad) — Efendim, İskân ana kanunu hariçten gelecek olan muhacirleri ikiye bölmüştür. Birisi ırkan Türk olanlar, diğeri de tarih boyunca Türklerle beraber yürümüş olan kimselerdir. Bunlar da meselâ, Boşnaklar, Pomaklar, Çerkesler filân gibi sair müslümanlardır. Bundan, iskân kanununun muhtelif maddelerinde sureti mahsusada bahsedilmiştir. Ayrı ayrı hükümler konmuştur. Tek bir maddeyi alâkadar ettiği için burada da ayni hedef güdülmüştür.

BAŞKAN — Başka mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul eednler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — 2510 numaralı kanunun 31 nci maddesi aşağıda yazılan şekilde değiştirilmiştir:

Bu kanunun hükümlerine göre alınan muhacirlerle dışarıdan gelen mülteci ve aşiret fertlerinin birlikte getirdikleri aşağıda gösterilen kendi eşyaları, malları ve hayvanları gümrük resmile, bir defaya mahsus olmak üzere, sair bütün teklif ve resimlerden muaftır.

1 - Bir aile için :

A) Zat ve eşyası kâmilen.

B) Meslek ve meşgale eşyası aşağıdaki kayidlerle :

Çiftçi ise : çift hayvanları, arabaları, araba ve koşum takımları, çiftçiliğe mahsus her türlü alât ve edevat ve makineleri, damızlık hayvanları, tohumluk ve yiyecek zahireleri ve aşlıkları kâmilen ve ötedenberi besledikleri büyük ve küçük hayvanlarla ziraî mahsullerinden değeri 6 000 liraya kadar olan mikdarı,

Sanat ve serbest meslek erbabından ise : her türlü sanat ve meslek alât ve edevatı ve makineleri, söküb getirecekleri fabrikaları alât ve edevatı kâmilen ve sanat ve mesleklerine müteallik mamûl ve gayri mamûl maddelerden değeri 6 000 liraya kadar olan mikdarları (trikotaj fabrikası makineleri ve kauçuk sanatları mamû-

lâtmdan bulunan ayakkabıları hariçtir. Ancak zate mahsus ve kullanılmış küçük trakotaj makineleri muafiyetten istifade eder.)

Tüccardan ise : ötedenberi satagelmekte oldukları ticaret mallarından değeri (12 000) liraya kadar olan mikdarı (şeker. kahve, çay, benzin, petrol, koza, ipek ve ipekliler ve inhisara tâbi maddelerle trikotaj makineleri ve kauçuk sanayii masnuatmdan olan ayakkabıları hariçtir.)

Bu üç sınıftan hariç ise :

Kendi menkul ve gayrimenkulleri bedeli veya mevcud paraları mukabili satın alacakları mallardan veya kendi menkullerinden getirecekleri 12 000 liralık mikdarı (şeker. kahve, çay, benzin, petrol, koza, ipek ve ipekliler ve inhisara tâbi maddelerle trikotaj makineleri ve kauçuk sanayii masnuatmdan olan ayakkabları hariçtir).

2 - Bir cemaat için (bir köy ve mahalle veya cemaate aid kullanılmış eşya).

A) Bütün mekteb eşyası;

B) Bütün cami eşyası;

C) Vakıflara aid eşya ve mahsuller,

Ç) Köy ve mahalle odası eşyası, hâtıralar ve cemaate yadigâr eşya;

D) Köyün ve mahallenin orta malı olan boğalar, aygırlar, tekeler, koçlar ve damızlık bütün hayvanlar;

E) Köy veya mahallenin harman ve orak makinesi ve traktör gibi ortak ziraî makine ve aletleri, köy değirmeni ve un fabrikası gibi müşterek sanat fabrika ve makineleri.

3 - Yukarıdaki bendlerde yazılı gümrük muafiyetlerinin tatbik şekilleri Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekilliklerince müştereken tayin ve tesbit olunur.

REMZİ ÇİNER (Sivas) — Bir sual soracağım. Bu maddede : Tüccardan ise şeker, kahve, çay, benzin, petrol, koza, ipek ve kauçuk ayakkabılar getiremiyecektir, deniyor. Bunlar ticaretle meşgul ise, mallarını buraya getirmek isterse niçin müsaade etmiyoruz?

ENCÜMEN N. GALİB PEKEL (Tokad) — Bahis buyurdukları, getirilmesi menedilen şeyler, bu gün meri olan kanundan aynen nakledilmiştir. Bunların istinad ettiği sebeb şu idi: Bu çeşid eşyadan Devlet yüksek gümrük almaktadır. Yüksek gümrük alındığı için de tabiatile memleketimiz içinde bunlar çok yüksek para tutuyor. Meselâ şeker, gümrük binası içinde, beş kuruşa mal olduğu halde dışarı çıkınca yirmi beş kuruştan fazla para tutmuş oluyor. Eğer şekerin gümrük ve sair vergi ve resimden muaf olarak geçirilmesine müsaade verilecek olursa Devlet göçmenlere kilo başına (18 - 20) kuruş kadar bir para vermiş oluyor demektir. Bu hal karşısında göçmenlerin bir çokları ellerindeki malları ve paraları kanunda menedilmiş bulunan mallara tahvil ederek getirmeğe koyuluyorlar. Devlet te büyük zararlara girmiş oluyor.

Bu yol büyük sui istimallere meydan vermiş ve altından kalkılamıyacak kadar müşkül vaziyet meydana getirmiştir. Hatta bununla kalmamış, bunu teşvik eden, buna sermaye koyan kaçakçılık kumpanyaları teşekkül etmiş olduğu görüldü. (Doğru sesleri). İşte bunun önüne geçebilmek içindir ki bu maddedeki istisnaî hükümler konmuştur.

REMZİ ÇİNER (Sivas) — Bendenizce bunları getirmeleri doğrudur. Gümrük resmine mukabil biz bu soydaşlarımızı kazanacağız. Bunun için de bir takrir veriyorum. Bu mallarını getirebilsinler. Zaten mikdarı tahdid edilmiştir. (Olamaz sesleri).

Zaten mikdarı tahdid edilmiştir. 12 bin liraya kadar niçin getirmesin?

M. M. GALİB PEKEL (Tokad) — Umumî Heyeti bir misalle tenvir edersem daha iyi olacak. Bu muafiyet maddesinde, tüccardan ise, yahud tüccar ve sanatkâr olmıyan sınıftansa 12 bin liraya kadar eşya getirecektir. Bu getireceği 12 bin liralık eşya gümrük ve diğer resimlerden muaftır. Şimdi, tasavvur ediniz bir muhacir 10 bin liralık, 12 bin liralık şeker getirmiştir. Gümrüğün bir tarafından bu mal 12 bin liradır, gümrüğün obür tarafına geçince kıymeti en az dört misli artacaktır. Yani 36 bin lira buna inzimam edecektir. Bu gün bir muhacire Devlet 800 - 1000 lira vererek iskân imkânlarını bulamazken, acaba her hangi bir muhacir ailesine 36 bin lira vermesi muvafık olur mu? Eğer muvafık görülüyorsa pakâlâ.

BAŞKAN — Kinin kanunu için rey vermeyen var mı? Rey toplama muamelesi hitam bulmuştur.

Bir takrir vardır, okunacaktır:

Yüksek Reisliğe

Bu madde, istisna edilen şeker, kahve ve sairenin de gümrük resminden muaf olarak getirilmesini teklif ederim.

Sivas mebusu
Remzi Çiner

(Red, red sesleri).

BAŞKAN — Takriri nazarı dikkate alanlar lûtfen el kaldırsın... Nazarı dikkate almayanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

Başka mütalea olmadığına göre maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmi-

yenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

13 — Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun layihası ve İktısad, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/30) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

Maddelere geçilmesini reye arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmiyenler... Maddelere geçilmiştir.

Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D/1 pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun

MADDE 1 — 1499 sayılı ve 1 - VI - 1929 tarihli Gümrük kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D/1 pozisyonuna aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

Yabancı dil öğretici ve bir metoda bağlı ders plâkları (Mahfazaları dahildir) muaftır.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maarif ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

14 — İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/89) [2]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdikı hakkında kanun

MADDE 1 — İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ve bu Şirkete aid tesisatın satın alınmasına müteallik Nafia vekâleti ile Şirket murahhası arasında 7 şubat 1939 tarihinde imza ve teati edilmiş olan bağlı mukavelename ve merbutları tasdik edilmiştir.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu satın alma mukavelenamesi damga resimlerinden muaftır. Bu mukavelenamede Hükûmete aid olduğu gösterilen vergiler ile resim, harç ve masraflar ve bu vergilerin munzam kesirleri, mukavelenamenin (23 ncü maddesi mucibince tasdikının tamamlanması şartile aranmaz).

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Satın alma mukavelenamesinin 6 ve 7 nci maddeleri mucibince satın alma bedelinden mahsubu yapılmış olan ihtiyat, muavenet sandıklarile hususî sermaye ve ikraz ve iane sandığının 31 - XII - 1938 tarihindeki matlub bakiyeleri bu müessesenin işletmesi hakkında yapılacak kanun hükmü dahilinde Hükûmet tarafmdan temin edilir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerinin icrasına Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

15 — İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/90) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdikı hakkında kanun

MADDE 1 — İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beynindeki tahtelârz Demiryolu Türk anonim şirketi imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatının satın alınması hakkında Nafia vekâleti ile şirket murahhası arasında 8 şubat 1939 tarihinde imza ve teati edilmiş olan bağlı mukavelename ve merbutları tasdik edilmiştir.

[1] *71 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

[2] *76 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

[1] *77 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu satın alma mukavelenamesi damga resimlerinden muaftır. Bu mukavelenamede Hükûmete aid olduğu gösterilen vergilerle resim harç ve masraflar ve bu vergilerin munzam kesirleri mukavelenamenin (11) nci maddesi mucibince tasdikının tamamlanması şartile aranmaz.

MİTAT AYDIN (Trabzon) — Bu şirketlerin vergi borçları var mıdır, varsa ne mikdara baliğ olmuştur. Bu hususta hangi cihete gidilmiştir? Mazbata muharriri arkadaşımız izahat verirler mi?

Mü. V. ALİ ÇETİNKAYA (Afyonkarahisar) — İndelhesab tramvay şirketi ile vekâlet arasında mutabık kaldığımız netice 600 küsur bin liradır. Bu 600 küsur bin liraya yakın iken sonra bir milyon iki yüz küsür bin lira kadar bir şey oldu. Sonra üç yüz bin lira kadar komisyon vasıtasile tayin edilen mevaddı inşaiye ve malzeme ve ayniyat vardı. Bunu da nakid olarak kabul etmek mecburiyetinde kaldık. Bir milyon beş yüz küsur bin liraya almış olduk ki yani şirketin hakikaten bize devri altı yüz küsur bin lira demektir.

Filvaki vergi meselesi de müzakere esnasında tedkik mevzuu olmuştu. Maliye vekâleti ile şirket idaresi arasında ihtilâflı vergiler vardı. Bir kısmı Şûrayi devletçe şirket lehine halledilmiş ve prensip kararları alınmıştı. Alâkadar vekâletle yapılan temas neticesinde ihtilâflı vergiler mevzulardan Tramvay şirketinden 70 bin lira ve Tünel şirketinden 80 bin lira kadar bir mikdar vergide kabili tahakkuk olduğu anlaşılmış olmakla hakikatte verilmiş olan ibra bu mikdarın fevkine çıkmamıştır.

Diğer tünel müessesesile de bir anlaşma zemini yaptık ve 175 000 liraya Tüneli almağa mutabık olduk. Vergi tahsilinden biz vazgeçmeği kabul ettik, onlar da bu iş üzerinde tenzilât yaptılar. Bu suretle ve 175 000 lira bir para ile Tüneli almış bulunduk. Bunda biliyorsunuz, büyük bir Metro hanı vardır ki 400 000 lira kadar kıymeti vardır. Ayni zamanda Tünelin ağız taraflarında üç tane han daha mevcuddur. Bunları da elde etmiş bulunuyoruz. (Alkışlar)

BAŞKAN — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Satın alma mukavelenamesinin 7 nci maddesi mucibince satın alma bedelinden mahsubu yapılmış olan ihtiyat, muavenet sandıklarile hususî sermaye ve ikraz ve iane sandığının 31 - XII - 1938 tarihindeki matlub bakiyeleri bu müessesenin işletmesi hakkında yapılacak kanun hükmü dahilinde Hükûmet tarafından temin edilir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

16 — Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/124) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

DAHİLİYE E. M. M. EDİB ERGİN (Mardin) — Dahiliye encümeni mazbatasının Bütçe encümeni mazbatasına takdimen okunmasını rica edeceğim. Çünkü Dahiliye encümeninin mazbatası Hükûmetin teklifine daha yakın olan bir metindir. Lâyiha Dahiliye encümeninde müzakere edilirken Dahiliye vekili hazır bulundu ve müzakerenin bir safhası esnasında Maliye vekilinin huzuruna ihtiyaç görüldü. Çünkü mesele bütçeye temas ediyordu. Vekiller tarafından verilen izahattan ve lâyihanın ihtiva ettiği mutlak ifadeden anlaşıldı ki bu para hayvan besliyen ve beslemiyen nahiye müdürlerine seviyyen verilecektir. Çünkü nahiye müdürlerine köyleri devrü teftiş vazifesi tevdi ediliyor, fakat mukabilinde bir masraf tediye olunmuyor. Şimdi teklif edilen lâyihanın nahiye müdürlerine bir terfih temin etmek maksadını istihdaf ettiğini anladık. Bu verilecek paranın nahiye müdürlerine hayvan bedeli namile değil, devrü teftiş namile verilmesi lâzım geldiği hususunu kararlaştırdık. Bununla beraber verilmek istenilen 6 liranın azlığı dolayısile beklenilen neticenin temin edilemiyeceği anlaşıldığından bu mikdarın makul bir hadde yani 10 liraya iblâğını vekillerle beraber düşündük. Bu suretle şimdi huzurunuza arzedilen Dahiliye encümeni mazbatası vücude geldi. Bütçe encümeni mazbatasında, bu lâyihanın sebebi sevki, kendilerine devrü teftiş harcırahı verilmiyen nahiye müdürlerinin bir hayvan temin etmeleri hususu yazılıdır. Fakat Dahiliye encümeninde müzakere esnasında nahiye müdürlerine böyle bir hayvana malik olmalarını temin etmeyi hiç hatırlamadık. Encümende hâsıl olan kanaat şu idi. Vilâyetler idaresi kanunu nahiye müdürlerine köy kanununa tevfikan köyleri her sene devir ve murakabe vezaifini tahmil ediyor. Her vazife mukabilinin bir ücret olması hiç şüphesiz lâzımdır. Valiler vilâyeti devir ve teftiş ediyorlar, bunun mukabilinde bir para alıyorlar. Kaymakamlar kazayı teftiş ediyorlar, buna mukabil masraflarını alıyorlar.

[1] *73 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

Nahiye müdürleri de köyleri devir ve murakabe ediyorlar, fakat kendilerine bir para verilmemek gibi bir vaziyet hâsıl oluyor. İşte bu muavezenesizliğin önüne geçmek için Hükûmetten gelen lâyihada hayvan besliyen veyahud beslemiyen nahiye müdürlerine seviyyen bu paranın verilmesi teklif ediliyor, Dahiliye encümeni de buna daha açık bir ifade tarzı veriyor. Muhterem Bütçe encümeni bu altı lira ile 10 lira arasındaki tefazulî fark dolayısile Dahiliye encümeninin mazbatasına iştirak etmeğe imkân bulunmadığını söylüyor. Fakat bu farkın tutarı senede 40,000 liradan ibaret ouduğu için Dahiliye encümeni bu mikdar üzerinde fazla tevakkufa lüzum görmedi. Hakikaten altı lira üzerinden tutarı olan 65 000 lira bu günkü bütçeye girmiş ve Meclisin tasdikına iktiran etmiştir. Geri kalan 40 000 lirayı da tediye edilemiyecek bir mikdar diye üzerinde ısrar edilmesi caiz olmasa gerektir.

Şimdi muhterem Bütçe encümeni, az miktarda isteyen ve fakat büyük mikdarda faydalar vereceğini temin eden Dahiliye encümeni mazbatasının okunmasına muvafakat ederse bu paranın idare mekanizmasında vücude getireceği faaliyeti, iyi neticeleri takdir edeceğine şüphe olmayan Maliye vekili de bu paranın tediyesinin imkânsız olmadığını huzurunuzda teyid ederse Dahiliye encümeninin mazbatasını yüksek tasvibinize arzetmek kolaylaşacaktır. Bu maruzatım idare noktai nazarından vaziyeti izah içindir.

Maruzatımı ancak yüksek heyetin kabule şayan görmesile bir fayda ve netice temin edilmiş olacaktır. Dahiliye encümeni namına kendi mazbatasının okunmasını teklif edeceğim.

BÜTÇE E. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Edib Ergin arkadaşımızın arzettikleri gibi bu meselede Bütçe encümeni ile Dahiliye encümeni arasında iki fark vardır. Gerek Hükûmetin teklifinde gerekse Dahiliye encümeninin teklifinde hayvanı olsun veya olmasın bunu tedkik etmeğe mahal görülmüyor.

Hayvanı olsun veya olmasın buna hayvan yem bedeli, verelim, diyorlar. Bütçe encümeni ise 1930 senesinde neşredilen ve bilâhare meriyetten kaldırılan kanunda da hayvan besleyen nahiye müdürlerine yem bedeli verilir denmiş olmasına ve yem bedeli de esasen hayvanın iaşesine karşılık teşkil etmiş olmasına göre hayvan bulundurmak kaydini koymuştur. Hatta hangi nahiye müdürlerinin hayvan bulundurabileceğini de ayrıca tasrih etmiştir. Bütçe encümeni; yalnız hayvan besleyen nahiye müdürlerine yem bedeli verilir, diyor. Dahiliye encümeni de alelıtlak verilsin diyor.

Yem bedeline gelince; Hükûmet ayda altı lira teklif etmiş Bütçeye konan rakam da buna göre hesab edilerek konmuştur. Dahiliye encümeni bu mikdarı on liraya iblâğ ediyor. Bu mikdarla altı lira arasında senelik 40 - 50 000 lira kadar bir tahsisat farkı mevzubahstir. Fakat Dahiliye encümeninin bu talebi hakikaten çok faydalı bir iş ise, bu para; üzerinde çok durulacak bir şey değildir. Belki de Dahiliye vekâleti bu parayı başka fasıllardan tasarruf etmek suretile de temin edebilir.

Bizim altı lira koymamızın hikmeti şudur : 1930 senesinde bu yem bedeli on lira idi. 1930 senesinde malûmu âliniz fiatlar çok yüksekti. Bu günkü arpa, yulâf fiatlarile 1930 senesindeki fiatlar arasındaki % 40 bir fark vardı. O, zaman on lira ile alman arpa ve yulâf ile bir hayvanın bir aylık ihtiyacı; bu gün altı lira ile temin edilecek vaziyettedir. Maamafih, encümen teklifinde musır değildir. Heyeti Celileniz nasıl tensib ederse öyle olur.

RİFAT VARDAR (Zonguldak — Hayvan yem bedeli alan diğer devairin yem bedeli mikdarı nedir ki buna da altı lira koymuşsunuz?

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — O vaktile çıkmıştır.

RİFAT VARDTR (Zonguldak) — Mübaşirlerin, orman muhafaza memurlarının ve buna mümasil memurların hayvan yem bedeli nedir ve bu nisbet neye istinaden yapılmıştır.

BÜTÇE En. M. M. SIRRI DAY (Trabzon) — Arzedeyim: Nahiye müdürlerine 1930 senesinde verilen para 10 lira idi. Bu sene de lâyihada böyle teklif edilmiştir, bu itibarla tahsisat böyle konmuştur. Bunu on liraya çıkarmak isterseniz kıyamet kopmaz. Nihayet bütçe içerisinde halledilebilir bir mevzudur.

RİFAT VARDAR (Zonguldak) — 6 lira ile hayvan beslenemez.

GALİB PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşlar; idarî teşkilâtımız içinde en küçük cüzü olan nahiye teşkilâtımızın başında nahiye müdürleri vardır. Nahiye müdürlerine verilmiş olan vazifelerin en mühimmini köy idarelerinin kontrolu teşkil eder. Köy idarelerini asıl yakından murakabe eden, ne valiler, ne kaymakamlardır; nahiye müdürleridir. Valiler ve kaymakamlar köylere kadar giderek murakabe etmeğe bugüne kadar imkân bulmuş değillerdir ve bulamıyacaklardır. Arkadaşlar bu vazife ile mükellef bulunan nahiye müdürüne evvelce on lira yem bedeli verilirken, bütçe sıkıntıya girdiği zaman bu para kesildi, nahiye müdürlerine yem bedeli verilmez oldu ve o günden beri nahiye müdürleri, nahiye merkezlerinde oturur bir hale geldi. Çünki hangi memur olursa olsun merkezden başka yere gittiği zaman Devletin kabul ettiği sistemde kendisine harcırah, devir harcırahı verilir. Fakat nahiye müdürleri için yıllardanberi hiç bir harcırah konmamıştır. Bu adamlara köyü murakabe ettirmek istiyorsak buna çaresiz olarak bir şekli hal bulmak lâzımdır. Bu ne olabilir? Dahiliye vekâleti bunlara yine yem bedeli vermeyi düşünmüş, fakat büt-

çenin bağlantı zamanına geldiği için 6 lira koymuştur. Arkadaşlar, yem bedeli alan yalnız nahiye müdürleri değildir; nahiye müdürlerinin emrinde bulunanlardan da yem bedeli alanlar vardır ve bu bedel on liradan aşağı değildir. Meselâ küçük sıhhiye memurları, on lira alırlar. Nahiye müdürlerile beraber ve onun maiyetinde köylere çıkan jandarma süvarisi dahi 10 liranın üstünde para almaktadır. Bu hal karşısında Nahiye müdürüne bilakis 15 lira ve hatta daha fazla vermek lâzımgelirken nasıl olurda 6 lira verilir? 6 lira ile bir at beslemek mümkün mi dir? Dahiliye encümeni bunu 10 lira yapmıştır, bu; çok değildir, bilakis azdır. Fakat varsın şimdilik 10 lira olsun.

İkinci olarak şunu ilâve edeceğim: Nahiyelerimizin hepsinde at beslemeye, hayvan beslemeye ihtiyaç yoktur. Bazı nahiyelerimiz şehirler içindedir. Bazı nahiyelerimiz sahildedir. Bazı nahiyelerimiz tren ve şose üzerindedir. Muntazam kamyon ve saire işlemektedir. Ondan dolayıdır ki biz bunlara yem bedeli olarak değil, devir harcırahı olarak maktuan 10 lira vermeyi muvafık gördük. Bunun için Dahiliye encümeninin mazbatasının müzakere ve kabul edilmesini rica ederim.

EDİB ERGİN (Mardin) — Aradaki tefadulî fark olan 40 000 liranın gayrikabili kabul olmadığını Bütçe encümeni açıkladıkları için kendilerine teşekkür ederim. Hakem Yüksek Heyetinizdir.

DURAK SAKARYA (Gümüşane) — Efendim, meseleyi başka bir noktadan da görüşelim. Eğer at saklamıyan nahiye müdürlerine bu paralar verilirse bu gün olduğu gibi yarın da öyle gezerler. Nahiye müdürleri bazı yerlerde köyleri gezdiği zaman Ahmed Ağanın, Memed Ağanın hayvanına atlayıp gezerler. (Gürültüler). Müsaade buyurun. Şimdi nahiye müdürlerine at saklamak zarureti tahmil edilir ve böyle bir para verilirse köylerimizde nahiye müdürleri her gün gezerler. Çünkü atı vardır, atını sever, niçin dursun, onunla her tarafı gezer. Fakat at saklamıyan nahiye müdürlerine de verirsek bu günkü şekille yarınki şekil arasında hiç bir fark olmıyacağını zannediyorum.

RİFAT VARDAR (Zonguldak) — At bedelini de verecek misiniz?

DURAK SAKARYA (Devamla) — Memleketi yükseltmek için at bedeli de verir ve icab ederse her şeyi verir. Fakat Memed Ağanın, Hasan Ağanın atlarına ! binmesinler. Bunlar için 10 lira da verilsin. Fakat memleketimizin bir çok yerlerinde, hatta dörtte üçünde altı lira az para değildir. At altı ay felek sırtından otlar. (Gülüşmeler). Bunların hepsi böyledir. Zaten bütçede para yoktur. Şimdilik böyle kabul edelim. İnşaallah gelecek sene daha fazla kabul ederiz.

BAŞKAN — Başka mütalea yoktur. Takrir var, okutuyorum:

Yüksek Reisliğe

Dahiliye encümeninin hazırladığı metnin müzakereye vazedilmesini encümen namına dilerim.

Mardin
Edib Ergin

BAŞKAN — Takriri reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dahiliye encümeninin hazırladığı lâyiha üzerinde mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmiştir.

GALİB PEKEL (Tokad) — Bu şekle göre, kanunun isminin değişmesi lâzımgelir.

BAŞKAN — Kanunun ismi Dahiliye encümeninin hazırladığı lâyihadaki isimdir. Dahiliye encümeninin maddelerini okutuyorum:

Nahiye müdürlerinin devir masrafları hakkında kanun

MADDE 1 — Nahiye müdürlerine, devir ve teftiş masraflarını karşılamak üzere her ay maaşlarile birlikte maktuan 10 lira verilir.

BAŞKAN — Maddeyi Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1939 tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edener... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17 — Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/132) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Madelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair kanun

MADDE 1 — Derece ve maaşları ilişik cedvelde gösterildiği üzere yeniden 50 maiyet memurluğu ihdas edilmiş ve Dahiliye vekâleti kadrosuna eklenmiştir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

---

[1] *85 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

MADDE 2 — Bu kanun 1 ikinci teşrin 1939 tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

18 — Köy kanununun 16, 19 ve 21 nci maddelerini değiştiren 2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/144) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

2491 sayılı kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun

MADDE 1 — 2491 sayılı kanunun birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıklarile köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerine yetmezse :

En yüksek haddi yirmi lirayı aşmamak üzere herkesin hal ve vaktine göre köy ihtiyar meclisi kararile köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara salma salınır.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Yukarıdaki maddede tesbit edilen had dahilinde tahakkuk ettirilen salma yekûnunu köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının ücretlerini karşılamağa kâfi gelmezse bu gibi yerlerde köy ihtiyar meclisinin köylülere tevzi mikdarını gösteren hesab listesine müstenid kararı ve valinin tasvibi üzerine salma mikdarının bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilebilir.

HÜSNÜ KİTABCI (Muğla) — Kanunun birinci maddesile şimdiye kadar vuku bulan şikâyetlerin az çok önü alınmış oluyor. Böyle mutlak bir vergi değilse de madem ki zaruridir 20 liraya kadar alınsın. Yalnız ikinci madde birinci madde ile temin edilen faydaları hayli giderici mahiyettedir. Çünkü bir köylüden 40 lira para istemek her halde fazla bir şeydir. Bunun fazlalığını Hükûmet te anlamıştır, encümen de anlamıştır, hatta birinci madde için diyorlar ki; biz vatandaşların istihsal kudret ve kabiliyetlerini sarsan bu işe nihayet vermek için azamî olarak 20 lirayı kâfi bulduk. Sonra ikinci madde ile bu mikdar 40 liraya kadar çıkarılıyor. Amma buna karşı deniyor ki; bir defa valinin tasdiki sonra da Dahiliye vekâletinin izin vermesi lâzımdır. Binaenalyh bu garantiler bizi hataya düşmekten kurtaracaktır. Zannederim ki bunlar kâfi bir garanti değildir. Zaten köylerde heyeti ihtiyariyenin fazla salma salmağı arzu etmeleri az çok valilerin, oda sırf memlekete hizmet etmek gayesile, gösterdikleri işaret üzerine oluyordu, bundan dolayı bu salmayı biraz yüksek tutuyorlardı, ve köylülerin kudreti istihsaliyesi ile hiç alâkadar olmaksızın, bu bize lâzımdır, diyorlardı. Şimdi biz de böyle yapmış oluyoruz. Mademki bu masraflar fazladır. Köylüye 20 lira, azamî vergi tarhettikten sonra, bu da kâfi gelmezse biraz duralım. Hatta bazı kıymetli valilerin gösterdikleri muvaffakiyet salma ile olmamıştır. Ben gazetelerde okumuştum, bir iki vilâyetimizde valilerimiz böyle salmaya gitmektense imece suretile halkı çalıştırarak, köy şahsiyeti maneviyesi için istihsalât yapmışlar ve bu suretle bu salma ağırlığından köylüyü kurtarmışlardır. Bu istihsalin ileride kaide olması mülâhazasından da kendimizi kurtarmak istersek ikinci maddenin kalkmasını kabul etmek lâzımgelir.

Onun için muhterem Encümen ve Hükûmetten rica ediyorum, köylümüzün içinde bu 40 lirayı verebileceklerin ne kadar az olduğunu göz önüne alacak olursak ve birinci maddedeki kaydi ihlâl etmek istemiyorsak bu madde kalksın.

AHMED İHSAN TOKGÖZ (Ordu) — Bu 20 liralık salma yılda bir kere mi olacak, yoksa bir kaç kere mi? (Yılda bir kere sesleri)

Maddei kanuniyede böyle bir sarahat yoktur.

DAHİLİYE E. M. M. EDİB ERGİN (Mardin) — Muhterem hatib tekliflerinde birinci madde ile temin edilmiş olan frenin ikinci madde ile geniş, serbest bırakıldığını doğru bulmuyorlar. Görüşlerindeki isabeti encümen de tasdik eder. Diyor ki, 20 lira kâfi gelmezse masrafları kısaltalım. Arkadaşlarım, bu 20 liranın ziyadeleşmesi köyün mecburî işlerinin yapılması için lâzım gelen masraflar değildir. Köyün mecburî masraflarının yapılması için 20 liranın 40 liraya çıkarılmasını kanun kabul etmiyor, menediyor, ancak, köy adamlarının ücretlerini karşılamağa 20 lira kâfi gelmezse, o vakit 20 liranın ihtiyaç nisbetinde ziyadeleştirileceğini ve hatta 40 liraya çıkarılabileceğini emrediyor.

Teklif buyurdukları gibi madde tamamen tayyedilirse köy idaresinin sarsılması pek muhtemeldir. Bundan dolayıdır ki 40 liranın nısfını Encümen kabul ediyor. Hatta azamî 30 liraya kadar iblâğ edilebilir.

Sırası geçmiş, madde kabul edilmiştir amma

[1] *90 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

İhsan Tokgöz arkadaşıma da cevab vereyim. 20 lira salma, senede bir defadır.

İHSAN TOKGÖZ (Ordu) — Yoktur maddede. Vekiller, kaymakamlar isterlerse üretirler.

REFİK İNCE (Manisa) — Köyülere salman bu salma derdi ile en fazla meşgul bir arkadaşınız sıfaile, bu kanunun heyeti mecmuasına karşı çok tasvibkâr bir vaziyetim vardır. Yalnız kabul etmek lâzım gelir ki biz her hangi bir kötülüğü izale ederken iki uca gidiyoruz. Evvelce salma keyfiyeti munnasıran bir kaymakamın, valinin, Dahiliye vekilinin asla müdahalesi olmayan köylünün mutlak salâhiyetine dahil bir iken şimdi o mutlakiyet aletderecat kaymakama, valiye ve hatta Dahiliye vekâletine gelecek kadar ehemmiyet kesbediyor. Ne o kadar istiklâl, ne de o kadar bağlılık doğru değildir. Şimdi bu bakımdan, bu madde mucibince eğer köyün maaş erbabına lâzım gelen paraya, birinci defa atılmış olan salma kâfi gelmezse bu sefer köylü karar verecek, kaymakama müracaat edecek, kaymakam valiye gönderecek, vali bunu tasvib ettikten sonra Dahiliye vekâletine gelecek, Dahiliye vekâletince izin verilecek. Doğrusunu isterseniz: falan köyün, meselâ Edirnenin müntehayi garbi veya şarkisindeki bir köyün, bekçisile imamına ve sairesine verilecek maaşın yetmemesinden dolayı ikinci defa atılacak salmanın, Dahiliye vekâletinin iznine iktiranmın, iki zihniyetin ortasında kalacak bir zihniyet olarak telâkki etmem. Kendim de köylüyüm; köylünün mecburî işleri varmış, birinci madde mucibince salma atılmış, o para yetmemiş, bu sefer maaş verecek, kaç lira eksik, meselâ 500 lira. Bir salma daha istiyoruz. Defter tutulacak, kaymakama götürülecek o tasvib edecek. Neticede köy muhtarının, köy bekçisinin köy imamının, eskiden tahsil edilen paralarla tamamlanmıyan maaş mikdarına matuf fark verilecek, bu da yetişmiyormuş gibi valinin tasvibinden geçecek ve Dahiliye vekâletine gelecek. Tensib buyurursanız, valilik, kaymakamlık; vekillik gibi bir çok vazifelerle meşgul olan arkadaşların içtimağâhı olan Dahiliye encümeninin hudud, salâhiyet ve ihtisasına tecavüz telâkki edilmezse, kendilerinden bu kadar kırtasiyecilik yapmamalarını rica ederim.

[Ne kadar para lâzım olduğunu meselâ Eskişehir valisine söyleyin. Tedkikat yapar halleder. Bu işte bu gün meri kanuna göre bir köyde ihtiyar heyeti maaşların 10 misline kadar salma salıyorda buna kimse karışmıyor]. Fakat 10 misli değil iki misline iblâğ için kaymakam, vali ve Dahiliye vekiline kadar soruluyor. Hiç ona lüzum yoktur. Kaymakam ve valilerimizin bir köy üzerindeki vekâleti amme haklarının istimaline meydan bırakalım.

ZİYA GEVHER ETİLİ (Çanakkale) — Arkadaşlar, bizim gibi Çanakkale, Trakya mıntakasından olan arkadaşlar bu kanundan dolayı Hükûmetimizi çok içten tebrik etmek mecburiyetindedir. Çünkü salmanın ne demek olduğunu ancak bizim mıntakamızın salmasını görenler öğrenmişlerdir. Dahiliye vekilinin böyle bir kanun getirmiş olmasından dolayı, hakikaten memleketin bilhassa bu sahada müztarib olan kısmı çok memnun kalacaklardır. Dahiliye vekilimizin ilk işlerinden birisi de bu salma üzerinde almış alduğu tedbirdir. Kendisi de dairei intihabiyesinin bu yüzden çektiği acılardan ve işittiği şikâyetlerden dolayı müztarib olduğu için, bu meseleyi ilk iş olarak eline aldığına, dairei intihabiyemde valinin yanına gittiğim zaman vilâyete gelmiş olan tamimle muttali oldum. Bu kanunda zikredilen mikdar eskisine nazaran hiçtir. İki misline, hatta beş misline çıkarmanız hiçtir. Biliyorsunuz eski kanunda vergi mikdarının % 50 si kadar salma alınırdı. Bu o kadar suiistimal edilmiştir ki, arkadaşlar affedersiniz böyle bir kelime kullanıyorum, yalnız bilmem ne için salma alınmamıştır. Arının iğnesi için salma, kovan için salma, tavşanın kulağı için salma alınmıştır... Bundan en ziyade müztarib olan bizim mıntakamız, Çanakkale, Izmir ve Aydın havalisidir. Binaenaleyh gösterilen azamî 20 liradır. Bu, köylünün kendi elindedir, bir misli dahi alınsa bu, böyle bir kayde tâbidir ki, gerek Kitabcı ve gerek Refik İnce arkadaşımızın itirazlarına cevab veren en birinci nokta ikinci maddedir. Diyor ki, evvelâ nahiye müdürüne, nahiye müdüründen kaymakama, kaymakamdan valinin tasvibine gelecek, vali de tasvib ettikten sonra Dahiliye vekâletine gelecek. Böyle işe can kurban, arkadaşlar. Dahiliye vekâletine kadar gidecek demek, bu işin olmayacağı demektir. En kuvvetli madde bu ikinci maddedir.

Binaenaleyh kanunun hepsi mucibi tebriktir. Kanunun bir an evvel kabulü köylüyü salma derdinden bir an evvel kurtaracaktır. Onu lûtfen kabul ediniz.

GALİB PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşlar; memleketimizin bazı mıntakalarında hakikaten iztirab doğurmuş olan salma, bu gün ağır bir kayid altına girmektedir. Mevcud mevzuatımıza göre köy ihtiyar heyeti köyde istihdam edilen adamların maaş ve ücretlerinin on misline kadar salma salabilir. Meselâ yüz haneli bir köyün muhtarı, korucusu, danacısı, bekiçsi, sığırtmacı, çobanı ve sairesi vardır. Bu adamlarına bin lira para vermektedir. Halen on bin liraya kadar salma salabilir. Bu şekilde yapılan salmalar adam başına 100 - 300 - 500 hatta 1000 liraya kadar çıktığı görülmüştür. Bu gün yapılan tahdid ile bu salmaların mikdarı, en zengin aileye düşecek mikdar dahi, 20 lirayı geçme-

yecektir. Meselâ bu kanun çıkmazdan önce 300 lira salma veren bir adam bununla ancak 20 lira verecekti.

Arkadaşlar; bendeniz buraya şunun için çıktım: İcabında bu 20 lirayı 40 liraya kadar çıkarmak zarureti vardır. O tezi müdafaa etmek için çıktım.

Arkadaşlar, bu gün köylerin hepsi kendi kendilerini idare eden bir teşekküldür. Bunların başında muhtarları vardır. Bir iki korucusu, bekçisi, çobanı vardır. Bunlardan başka müşterek kullandıkları suları getirmek, köprüleri düzeltmek gibi bir çok belediye işleri vardır ki, bunların hepsi köy bütçesile yapılır. Köylerin iki varidat membaı vardır : Birisi imece, diğeri salma.

Fakat bir çok yerlerde bu hiç bir şey tutmaz. Onun için başka para membaları aranıyor. Arkadaşlar, bir çok yerlerimiz vardır ki bu yerlerin en zengininden 20 lira alındığı takdirde fakirinden 50 kuruş, bir lira alınacaktır. Bunlar köylünün zarurî ihtiyaçlarına yetmiyecektir. Köylünün muhtar, korucu, sığırtmaç ve emsali adamlarının ücretlerini ödemek mecburiyeti vardır. Bu kanunun tatbikinden sonra bazı köylerde köyün geliri buna bile kâfi gelmiyecektir. Halbuki köyün adam ücretlerinden başka mübrim öyle ihtiyaçları vardır ki onları karşılamamazlık yapamaz. Meselâ: köprüsünü, su götürmüştür, tamir edecektir; mektebi vardır, tamir ister; arkı yıkılmıştır, yapmak lâzımdır. Bu para bunlara yetmiyecektir. O halde bu işler ne olacaktır? Bu işler öyle işlerdir ki köylü vaz geçemez. Köylüye sığırtmaç tutmayın, bekçi tutmayın, korucu tutmayın diyemeyiz. Köprüyü, mektebi, arkı onarmayın öyle kalsın diyemeyiz. Biz buna karşı, yani bunları yapmayın diye bir kanunî tehdid dahi koysak köylü bunları yine yapacaktır. İşte azamî 20 lira alındığı halde mübrim ihtiyaçlarını karşılayamayacak halde kalan yerlerde Hükûmete azamî haddi bir misil arttırma salâhiyetini vermeği doğru bulduk. Hükûmet salmayı istediği yerlerde iki misline kadar çıkarsın. Vakıa bu iki misil de bir çok mıntakalarda yine yetmiyecektir, fakat şimdilik iki misli olarak bırakalım. İleride zaruret görülünce Hükûmet bir kanun lâyihasile tekrar gelir ve bizden yeni salâhiyet ister.

İki misline kim çıkarsın, sözü üzerinde bir şey söylemiyeceğim. Bunu idare heyetlerine de, valilere de bıraksak olur; Dahiliye vekâletine de. Heyeti Celile nasıl muvafık görürse.

YAHYA GALİB KARGI (Ankara) — Ne köyde tarlam vardır, ne de alâkam vardır. Fakat köylünün ahvali hususiyesine de tamamile vâkıfım. Şimdi 20 lira salma verecektir deniliyor. Acaba hangi köylünün eline senede 20 lira geçer? Bunu teemmül etmek lâzımdır. Bu köylü ne vergi veriyor? Hiç olmazsa bu verilen salmanın o vergiye tevafuk ettirilmesi lâzımdır. 20 lira verecek. Görüyorsunuz ki arkadaşlarım, 48 saatlik mesafede bir eşeğin üzerine 4, 5 okka odun yüklemiş gelip satacak, 50 kuruşa, 60 kuruşa, ekmek alıp köyüne gidecek. Acaba kaç köylü ektiği ile geçinir zannediyorsunuz? Köylünün kalkınması 20 lira almakla olmaz. Köylüleri hiç olmazsa şahsî mesai sarfına sevketmek lâzımdır. Köylü 20 lira veremez.

Sonra heyeti ihtiyariye, alelûmum baş belâsıdır. Bir kısmı diğer kısmı çekemez. Çekemediği kısma yüklenir, onu mahveder. Sonra vali bakacakmış, vali acaba müddeti hayatında oraya gidip o köyü görmüş mü? Ne münasebet. Evvelâ gidecek yol bulamaz.

Düşünün allah rızası için, şu yirmi lirayi verecek dediğimiz zaman, sizin için haizi ehemmiyet değildir amma yirmi lirayı köylüden almak idamma mukabilidir. Ne veriyor; hiç olmazsa o verginin humüsünü tecavüz etmemek şartile kendisinden bir para alınız. Ben ona da taraftar değilim. Çok elîmdir köylülerin hali. Çok fakirdir köylü, bakılmamıştır köylere Koca Reisicümhur kendi gezmiştir köyleri. Bakılsaydı gezmezdi. Bakılmadığı için gezmiştir. Görülmediği için gezmiştir. Köyün hangi ihtiyacını görmek için hangi vali gitmiştir? Saltanat sürmek varken kim gidib de köy odasında yatacak? Köylü 20 lira verecek, olmadı 40 lira verecek, olmadı 60 lira verecek... Ne münasebet efendim? Kesseniz herifi on lirası yoktur. (Alkışlar).

HALİL MENTEŞE (İzmir) — Arkadaşlar eğer müzakere bu kadar uzamasaydı ben söz almıyacaktım. Görüyorum ki müzakere uzadı. Köye ve köylüye taallûk ettiğine ve ben de senenin altı ayını köylünün içinde yaşadığıma göre söz almak ihtiyacını duydum.

Tecdidi intihab kararının arefesinde, o zaman Mecliste bulunan arkadaşlar pek âlâ hatırlarlar, Hükûmet beyannamesinde, köylünün istihsal kıymetlerini attırmak ve mükellefiyetlerini hafifletmek için tedbirler alınacaktır demişti. Bundan istifade ederek ben de demiştim ki; filhakika bir kaç senedenberi gerek borç cebhesinden, gerek vergi cebhesinden ve gerek nakliye tarifeleri cebhesinden köylü mükellefiyetini hafifletici tedbirler alınmıştır, Hükûmeti tebrik ederim, şimdi beyannamede de bu yolda devam edileceğini temin buyurdular. Fakat demiştim ki; arkadaşlar vaziyet bunu tamamen tersine bir siyaset takib etmektedir. Bu siyaseti rakamla ifademe müsaade buyurursanız arzedeyim. Ziraat kongeresi vesilesile neşredilmiş olan resmî broşürden aldığım rakam önünde ben hayretle durmuş ve sizin de hayretinizi celbetmiştim. Köy bütçeleri 26 milyon 666 bin lira tutuyor ve sonra şayanı dikkat olan şudur ki bu yükselme buhran zamanında başlamış ve buhran zamanında arta

arta bu müthiş yekûne gelmiştir. Vilâyetler, köy kalkınmasından ziyade, köy kaldırmasını tercih ettiler. Ters tarafından başlanan budur. Binaenaleyh köyü kalkındırmak için biliyorsunuz köy kanununda mecburî hizmetler vardır. Aşağı yukarı köylünün şeraiti sıhhiyesini düzeltmek için tertib edilmiş mecburî hizmetlerle birde ihtiyarî hizmetler vardır. Sonra bu ihtiyarî olan hizmetler, köy heyeti ihtiyariyesinin ekseriyet kararile mecburî hizmete çevrilir. İşte valiler bu zarurî ve mecburî olan hizmetlerin kadrini tecavüz ederek, ihtiyarî olan hizmetleri, köy heyeti ihtiyariyelerine imali nüfuz ederek, mecburî hizmetler meyanma koymuşlardır ve bu yekûn böyle büyüye büyüye 26 666 000 lirayı bulmuştur. Hakikaten Hükûmete teşekkür eder ve tebrik ederim. Benim nazarı dikkati celb için arzettiğim bu rakam üzerine derhal harekete geçmiş ve bu meseleyi dikkat ile tedkik ederek suratle bu lâyihayı hazırlayıb Meclise sevk etmiştir. Bundan dolayı Dahiliye vekili arkadaşıma teşekkür ve tebrik borcumdur. Bilhassa Başvekilimize arzı şükran ve tebrik ederim. Şimdi burada haddi azamî olarak salma 20 lira olarak tesbit ediliyor. Evvelki kanunda acayib bir formül kabul etmişiz. Orada deniliyor ki, maaşlı olan hizmetlerin maaş yekûnunun 10 mislini tecavüz etmemek üzere salma konulur. Maaşlı hizmetler 1 000 lira ise, 10 000 lira, 500 ise 5 000 lira salma konacaktır. Şimdi bunu tahdid ediyoruz. Haddi azamî olarak 20 kabul ediyoruz. Zaten kanun bunu heyeti ihtiyariyenin takdirine bırakmıştır. Şayed bu para yetişmezse 40 liraya çıkarılmasını kabul ediyor ve bunu Dahiliye vekâletinin hakemliği ile tesbit ettiriyor. Bunda gösterilen büyük dikakt ve alâkadan dolayı teşekkür ederim. Çünkü bukararı verecvekler valiler olurlarsa, eski cereyanın tesiri altında; 20 lira salma derhal her tarafta 40 lira olacaktır.

Bu hususun Dahiliye vekilinin takdirine bırakılması şayanı teşekkürdür. Arkadaşlar, köylülerimizin hayat seviyesini, kazancını nazarı dikkate almamız lâzımdır. Çünkü vaktile büyük bir salâhiyet sahibi ecnebi bir heyet getirilmiş, memleketin iktisadî bünyesi tedkik ettirilmiş. Bunlar ziraî bünyemizi tedkik için çok vakıfane çalışmış ve zahmet çekmişlerdir. Verdikleri raporda, köylünün köyüne girmişler, evine girmişler ve çalışma hayatına girmişler. Nihayet rakamla bir köylü ailesinin gelirini hesab etmişler. Vardıkları netice şudur : Türk köylüsünün senelik gayri safi varidatı, 75 lira ile 180 lira arasında vasatî kıymeti buluyor. Yani bir çiftçi ailesini beş nüfus hesab ederseniz senelik çalışma geliri, gayri safi olarak 75 le 150 arasında bulunuyor. Bilhassa Hükûmet ayrıca Orta Anadolunun muhtelif yerlerinde tedkikat yaptırmış, başlarında bir mütehassıs olmak üzere Ziraat enstitüsü talebelerinden bir grup ayırarak köylere göndermiş ve onları köylülerin evinde yatırmış ve iyi tertib edilmiş suallerin cevabları alınmış, minisiyöz tedkikat yapılmış ve alınan cevablar tasnif edilmiş ve vardıklar metice şu olmuştur: Tedkik ettikleri köyün çiftçi ailesinin senelik gayri safi geliri, bir aile 5 kişilik nüfus olmak üzere, 132 liradır. Binaenaleyh ecnebi mütehassıs heyeti tedkikatile Hükûmetin yaptırdığı tedkikat birbirini aşağı yukarı tuttuğu için bunu hakikî rakam olarak ele alabiliriz. Hayat seviyesi düşük ve senelik geliri bu kadar dun olan köylünün üzerine böyle muazzam bir yük daha yükleyecek olursak bu, köylüyü tahrib etmek ve tahrib dolayısile köyü kaldırmak demektir. Halbuki evvelâ köylüyü kalkındıracağız, onu kalkındırırken yavaş yavaş köyleri de kalkındıracağız. Bu yolun müteyakkız gidişi, zarurî gidişi, hesablı gidişi, iktisadî gidişi bu olmak lâzımgelir. Onun için Hükûmetin lâyihasını kabul edelim. Zaten bu, heyeti ihtiyariyenin takdirine bırakılmıştır. Heyeti ihtiyariye bu parayı masrafa yetiştiremez diyorlar. Hepsine yetişir, efendiler. Danacı, bekçi, çoban gibi kimseleri evvelce köylü kendi işinde ayniyatla kullanırdı. Bunu maaşa kalbedince iş biarz müşkülleşti. Fakat 20 lira yetmezse ayniyata tebdil ederler, pekâlâ işlerini görürler. Bu mecburî hizmeti köylülere gördürebilirsek kâfidir. Evvelâ yaşamada sıhhî şart lâzımdır. Bununla sularını getirirler, evlerini badana ettirirler. 20 lira kâfidir. Az maz demeyelim, Hükûmeti tebrik ederim ve lâyihayı kabul edelim.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Arkadaşlar, maalesef kanunun müzakeresinin başlangıcında bulunamadım. İkinci maddeye gelmiş. Bu maddede: Herkes tabiri var. Bundan, bir ferd manasını anlıyorum. 50 haneli bir köy tasavvur ediyorum. Beşer nüfustan 250 nüfus yapar. Bunlar onar lira verseler 2500 lira demektir. Böyle 2 500 lira vergi verecek - Bilhassa Anadoluda - bir köy tasavvur edemiyorum. Kanunu elime aldığım zaman, harbi umumide kaymakam bulunduğum sıralarda, bir köyde bizzat şahidi olduğum bir köydeki vaziyet gözümün önünde tecessüm etti. Ilısuluk adındaki bu köyün bütün erkekleri harbe gitmişti. Oradaki kadın ve çocuklara iaşe dağıtmağa gittiğim zaman, ambara gelsinler, iaşelerini vereyim diye ilân etmiştim, bütün köy kadınları bir armud ağacının altına toplandılar. Sizi temin ederim ki ortaya çıkmak için yalnız bir kadının üzerinde örtü vardı. Diğerleri çıplak olduğu için ortaya çıkamıyorlardı. Onların erzakını hep bu kadın vasıtasile dağıttık. Şimdi salma 20 lira değil hatta 5 lira dahi olsa, bunların vaziyetini bildiğim için, bu kanuna taraftar değilim. Bilirsiniz ki bizim köylülerimiz 5 kuruş yerine beş gün çalışmağı tercih ederler. Köylüden nakid para is-

temek yerine ayniyat istemek daha kolaydır. Köy kanunu bunu temin etmiştir. Zannederim ki idareci arkadaşlarımız kanunun emrettiği mecburî vezaifi hemen bir senede yapmak istiyorlar. İşte müşkülât ta bundan çıkıyor. Bu suretle köylüden azamî istifade etmek için bir program dahilinde hareket edilerek yapılacak işleri senelere ayırmak ve o suretle tatbik etmek lâzımdır. Sonra köylünün bekçisi, sığırtmacı, çobanı olur. Şimdiye kadar bunların ücretleri ayniyat olarak verilirdi ve hiç ses te çıkmazdı. Ben bir ferdin verdiği vergi ne ise vergisinin bir misli olarak alınmasını daha muvafık buluyorum. Çünkü 20 lira azamî had tayin ediliyor, fakat asgarisi belli değildir. Bu kanun köylüyü memnun etmiyecektir ve buna dair şikâyetlerini de yakında dinlemiş olacağız.

EMİN SAZAK (Eskişehir) — Bu köy salgını son zamanda tatbik edilmeğe başlandı. Bendeniz çok dikkatle alâkadar oldum, acaba bu para ile köylüye yarar ne iş yapılıyor diye öğrenmek istedim. Bu salgınlarla evvelâ, en faal uzuvlarımızın istirahatini temin için bir köy konağı yapılıyor. Köye geldikleri vakit vali, kaymakam beyler istirahat etsinler diye. Bundan köylüye bir faide var mı? Hayır. Ondan sonra şehirlerde nerde ipsiz, sapsız, kopuk kimseler varsa bunları köy kâtibi yapıyorlar. Bunlar köylüye ne ahlâkî bir terbiye verecek liyakattadırlar, ne de ziraat hakkında bilgi verecek kudrettedirler. Çünkü kahveci çırağı, kundura boyacısı iken filân ve falânın tavsiyesile köy kâtibi olmuşlar. Arkadaşlar köylü hiç bir mükellefiyetten kaçmaz, fakat köye faydası olursa. Meselâ en çok çalışan Trakya ne yaptı diye sorulunca; 50 kuruşa mal edeceği bir kovanı, 15 liraya mal ediyor, süslü olsun diyor. O hale geliyor ki, bir arkadaşımın tasvir ettiği gibi, müfettişi umumî gelecek diye halk dağa kaçıyor. Yani köy kalkınmıyor, köy dağa kalkıyor. Bu kalkınma bu şekilde oluyor (Gülüşmeler).

Şimdi ben de Halil Menteşe arkadaşımız gibi Hükûmete kayid koyduğu için teşekkür ederim. Devlet, ağnam resminde tenzilât yaparken, köylü, salgın namı altında sayımın yarısı kadar vergi verecektir. Devlet bunu iktisadî bir mesele olarak almıştır, bir taraftan umumî bütçesinden sayım parasından tenzilât yaparken, bir taraftan da köy kalkınması vergisi, köy salgını diye bir para almak doğru değildir. Bunun ya bu tarafı sakat, yahud da obir tarafı sakat. Hükûmet bu pek feci vaziyetin önüne geçmek istemektedir. Şunu arzedeyim ki bu günkü sistemde buraya beş kuruş versek hederdir.

Hükûmet köylüye, gel şu derenin önünü tut da şu tarlayı sula dese ve başına bir de kırbaç vursa, razıdır, çünkü sonunda menfaat gelecektir.

Daima arzettiğim gibi bu para ile evvelâ, vali beyin, kaymakam beyin rahatı için köy konağı yapılır.

ZİYA GEVHER ETİLİ (Çanakkale) — Yok canım. Yapma. O kadar değil.

EMİN SAZA K(Eskişehir) — Canım ben gazeteciliğe filân karışmam, sen de bunlara karışma.

Ben bizzat arkadaşları ve Dahiliye vekilini işhad edeceğim. Köy konağı, köy kâtibi, telefondan başka var mıdır müsbet bir iş. (Yok sesleri). Şimdi Allah rızası için söyleyin arkadaşlar köy mükellefiyeti demin Süleyman Sırrı arkadaşımızın da işaret ettiği gibi hakikaten müsaid mükellefiyet yapıyor köy namına. Ziraat yaptırır, köylünün mesaisini mühim işlere tahsis ettirebilir ve köylünün boş geçen vaktini umumî işlere tahsis eder. Köylü bunu çok görmez. Amma mutlaka yapacağı iş onun lehine olmalıdır. Yüz, iki yüz köyde şahid oldum, öğrendim. Köy kâtibliğine gelenlere sorarlarmış, sen evvelce nerede idin; filâncanın odacısı idim diye cevab alırlarmış.

Efendim, köylerde askerlik etmiş bir çok okur yazarlar olduğu halde, şehirde karnını doyuramıyacak insanlar köy kâtibi yapılmıştır. Ve köy parasından 20 lira 30 lirası da bunlara gitmektedir. Ben bu kanuna bir şey demiyeceğim, fakat valiler olsun, kaymakam ve nahiye müdürleri olsun, insaf nazarlarına alsınlar; köylerde köylülere faydalı şeyler, meselâ ufacık baraj gibi, kanal gibi şeyler yaptırsınlar. Bunlar bizim büyük memleket işlerimize de faydalı olabilir. Bizim ileride yaptıracağımız işlerin % 50 - 60 mı kolaylaştırır. Fakat bu yolda o gaye yoktur.

Sonra fakrü zaruret ve aciz içinde bulunanlar vardır. Hakikaten 20 lirayı vermeyecek dul kadınlar vardır. Harb olur, sulh olur, her hali bu kanunda nazarı dikkate almamız lâzımdır. Belki İzmirin bir köyünde bu verilebilir. Fakat Anadolunun bir dağ köyünde bir gömleği bile olmayan fakrü zaruret içinde olan insanlar vardır. Bunlar için ayni kararı almamız doğru olmaz. Dahiliye vekâleti, fakrü zarurette bulunanlara bunu teşmil etmezse şayanı şükrandır. En birinci ricam, geçende de rica etmiştim; Vekâlet, kaymakama ve valiye, o vilâyet veya kazada ne iş, yaptırmak istiyorsa, o işi yaparsın vazifeni yapmış olursun, bunları yapamazsan sana ihtar veririm, sonra da koğarım demelidir. Böyle olmazsa daima herkes kendi kafasına göre gidecektir ve burada kemali samimiyetle tepeden tırnağa kadar hüsnü niyetle tanzimi için çalıştığımız bu işlerden bir netice çıkmayacaktır. Dahiliye vekili burada ise bu işler hakkında ne düşünüyor, köylüyü çalıştırmak için ne yapacaktır? İzah etmesini rica ediyorum.

SALİM KORKMAZ (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar, bence köy işlerini ikiye tasnif etmek

lâzım gelir. Birincisi köyde oturan vatandaşların bağı, tarlası vardır, bunların beklenmesi için bekçiye ücret verir. Bir de umumî hizmetler vardır. Meselâ köyün mektebi, köprü inşası bunun gibi menafii umumiye için yapılan işler vardır. Binaenaleyh şimdi köylü tarlasını ve bağını bekliyene, tarlasının ve bağının adedine göre, bağ veya tarla başına 16 - 24 kilo buğday verir. Bunu ayniyat suretile verir. Köyde yaşayan öyle yurddaşlar vardır ki, ya tarlası yoktur, bağı yoktur, koyunculukla iştigal eder, ziraatla iştigal etmez ve ona hiç ehemmiyet vermez. Binaenaleyh köyün heyeti umumiyesinin paraya tâbi tutulması suretile, toptan para almakla bir nisbetsizlik yoluna gidilmiş olur. Bence tarlası olanın tarlası, bağı olanın bağı, hayvanı olanın hayvanı nisbetinde ayniyat üzerine salma yapıp, nakid işlerini umumî işlere hasretmek lâzımdır. Eğer böyle tamamını birleştirerek, siz bu kadar para vereceksiniz diyecek olursanız, diğerinin bağı ve hayvanı için para veren vatandaşlar nisbetsizliğe maruz kalmış olurlar. Ayniyat işi para işinden daha kolaydır. Binaenaleyh bendeniz para salmanın umumî işlere teşmilini veya hiç olmazsa daha esaslı bir usul kabul edilerek hizmet ve nisbete göre salma yapmağı teklif yapmağı teklif ediyorum.

İSMET EKER (Çorum) — Arkadaşlar, bu maddenin sebebi tedvinini anlamak için içtinab noktalarını bir az tahlil etmek lâzımdır.

Hüsnü Kitabcı arkadaşımız köy listesinin arttırılabilecek mikdarının % 100 e iblâğını çok gördüler. İçtinab noktasının birisi budur. Refik İnce arkadaşımızın itiraz ettikleri cihet ise, bu arttırma usulünde, köy ihtiyar meclisinin listesine müstenid kararı ve vilâyetin tasvibile Dahiliye vekâletince arttırılabileceği hakkındaki hükmün, nahiyelerden başlayarak vilâyete kadar köy ihtiyar heyetlerine bu arttırma işini dikte etmeleri noktasıdır. Bu iki içtinab noktasını tahlil edince görürüz ki, kanunun sebebi tedvini pek sarih değildir. İhtiyar meclisi, birinci maddede gösterilen salmayı, halü vakte göre tevzi edecektir. Binaenaleyh, vaktü hale göre tevzi salâhiyetini alan ihtiyar meclisi neden dolayı köylünün mecburî hizmetlerine tekabül eden listeyi yapmıyor?. Bu listeyi yapmak salâhiyeti dahilindedir. Köyün mecburî hizmetleri köy kanununda musarrahtır. ve bu mecburî hizmetleri artırmak için köy derneği karar verebilir. Şu halde ihtiyar heyetleri böyle salâhiyetler aldıkları gibi, köyün mecburî hizmetlerine tekabül edecek bir tevzi listesini de yapacaktır. Bu tevzi listesini yaptıktan sonra, eksiklik yoktur ki, arttırma zarureti hâsıl olsun. Eğer köylünün yaptığı listeyi kâfi görmüyerek bazı mecburî hizmetler ihdas etmek isterlerse o vakit, sizin tevziiniz eksiktir, şu ve bu hizmetleri de göreceksiniz. Arttırma derler. Bu işi nahiye müdüründen başlayarak valiye kadar, köylünün kendi salâhiyetini dikte etmek fırsatını vermiş oluruz. Bu iki içtinab noktasından maddeyi kurtarmak lâzımdır. Birinci içtinab noktasını Dahiliye encümeni kaldırmış oldu; yüzde yüz nisbetini yüzde 50 ye indirdi. Diğer içtinab noktası içinde bu maddede ufak bir tashih lâzımdır: Köy ihtiyar meclisi kendi yapmış olduğu tevzi listesini kendi salâhiyetinin azamî haddine kadar yapabilir. Kanunun çerçevesi dahilinde olan mecburî hizmetler var, tevzii bu hizmetlere yetiştiremeyeceğim, bunun için azamî dereceye kadar zam yapmak zarureti vardır. diye vali ve kaymakamdan taleb de bulunabilir. Binaenaleyh köy ihtiyar heyetinin, hesab listesine müstenid kararı yerine, talebi kelimesi ve valinin tasdikı cümlesini koymalıdır; köylü, bizim salâhiyetimiz bu kadardır, fazlasını yapamıyoruz derse, vali tabiî bu mecburî hizmetleri yapabilmek için bu tevzi listesinde arttırma yapmak salâhiyetini, Dahiliye vekâletinden istizan etmek suretile, kullanmağa mecbur kalacaktır. Bu vaziyet lüzumludur. Yalnız ben diyorum ki, bu artırma % 50 yi geçmesin. Bu dediğim şekilde tadil yapılacak olursa madde kabul edilecek bir vaziyet alır ve maddenin sebebi sevkine de uygun hareket edilmiş olur. Asıl mecburî hizmetlerin yerinde kullanılması için mafevk makamın da tasvibi lâzımdır. Bu suretle maddenin hafif bir tadille kabulü muvafık olur kanaatindeyim. Dahiliye encümeni teklif ettiğim tadili hazırlamıştır.

CEVDET KERİM İNCEDAYI (Sinob) — Efendim, bu salma meselesi köyün, Cümhuriyetin ilk günündenberi Hükûmetin, milletin müşterek vicdan ve kanaatinin ehemmiyetle üstüne durduğu en başlı meselelerden biridir. Bu salmanın zaman zaman aksülamelleri olmuştur. Asırlardanberi böyle mühmel kalmış ve bu gün dahi temas ettikçe hepimizin kalbinde büyük bir acı ve teessür yaratan köylülerimizin kalbini, elbette köylünün işini yine köylüye yaptırmak suretile düzeltmeğe çalışacağız Bunun için köy kanunu bedeni mükellefiyeti tahmil ediyor. Bir de Salma meselesi vardır.

Şayanı teşekkürdür ki bu işi Hükûmet eline almış, ve bize getirmiş bulunuyor. Fakat bu işin şimdi müzakeresinden anlıyoruz ki üstünde durdukça daha bazı isabetli yollara bizi götürmekte, ve alınması lâzım gelen yolları göstermektedir. Şimdi bunun sebeblerini izah eden arkadaşlar bize anlatmış oldularki, bu madde de bir şey daha var, köyde oturan ve köyle alâkası olanlardan 20 liraya kadar salma alınıyor. Burada herhangi bir ferdi mi kastediyor, yoksa aileleri mi kastediyor? Eğer bundan ferd maksud ise bu, köylünün altından kalkamayacağı bir şeydir. (Aile kastediliyor sesleri).

O halde aile diye tasrih edilmesi lâzımdır. Sonra burada «20 liraya kadar alınır» demek bence, tatbikatta bir takım fena neticeler vere-

bilir. Bunun asgarî haddinin tayin edilmesi lâzımdır, asgarî haddi bir liradır, demek lâzımdır. Herkesin halü vakti var amma tasrih edilmezse asgarî had 5 liradan tutulabilir. Köylerimizin halini biliyoruz, köy kâtiblerinin tahsil, idrâk derecelerini biliyorum. Bazı yerlerde bazı ölçüsü kırt olan idare memurlarımızın bunlar üzerinde ne kadar müessir olduklarını biliyoruz. Bunun için asgarî had bir liradır diye tasrih etmek lâzımdır.

Öyle köylülerimiz vardır ki şehire gelir, sebzeyi ve diğer metaı bütün ömrünce, seyreder de öyle döner. Köylülerimizin % 80 ni bu haldedir. Şunu arzetmek istiyorum ve Encümenden de rica ediyorum; bu kanunu bir hafta sonra çıkaralım. Bu hepimizi, köylümüzü alâkadar eder. (Doğru doğru sesleri)

Encümen bu kanunu geri istesin. Asgarî had meselesi var, aile meselesi var, ferd meselesi var. Bunu burada oturub da, şunu da koyalım, bunu da koyalım, diye tedvin etmektense, bir hafta sonra görüşmek hiç bir zarar vermez. Bunu Encümen geri alsın, çok istical edecek günlük bir mesele değildir. (Alkışlar).

İSMET EKER (Çorum) — Usul hakkında bir kaç şey arzedeceğim.

Birinci madde kabul edilmiştir. Fakat birinci maddenin ikinci müzakeresi için beş gün vakit vardır. Binaenaleyh Cevdet Kerim arkadaşımız bu beş gün zarfında istediği formülü yapabilir. Biz de burada müzakere ederiz. İkinci maddeden dolayı lâyihayı Encümene iade etmek için hiç bir sebeb yoktur. İkinci müzakeresi esnasında üzerinde istedikleri gibi işleyebilirler. Kendilerinin öne sürdükleri mahzurlar da birinci maddede mevcud değildir.

DAHİLİYE En. M. M. EDİB ERGİN (Mardin) — Hatib arkadaşlarımızın ortaya koydukları meseleler hakkında muhterem Çorum mebusu lâzım gelen izahatı verdiler. Bazı arkadaşlarımız şu noktada ittifak ettiler. Bu salma ayniyat olmalı, hep böyle gelib 20 lira üzerinde toplanmamalıdır. Bu nokta esasen makbul ve kanunda musarrahtır. Altıncı madde hükmü bu hususu müeyyiddir. Bu madde salma mükellefiyetini aynen ve nakden ifa eder diye sarahat vardır. Binaenaleyh bu hususta da arkadaşlarımız mutmain olabilirler. Bazı arkadaşlar kanunun metninden değil tatbikatından husule gelecek noktalara temas ettiler. Bunun üzerinde lâzım olan izahat ta verildi. Dahiliye vekilinin Dahiliye encümeninde verdiği izahattan encümenimiz icabeden fikri almış bulunuyorlar. Bu hususu, Dahiliye vekâleti talimatnamelerile, emirlerile lâzım geldiği derecede karşılamış ve karşılamakta bulunmuştur.

Cevdet Kerim İncedayı arkadaşımızın teklifine gelince; İsmet Eker arkadaşımız cevab verdiler. Birinci madde kabul edilmiştir. İkinci müzakeresi esnasında fikirlerini ihtiva eden teklifler yapabilmesi imkânı mevcuddur. Bu kanunun bir madde için geriye bırakılması hususunda ısrar etmemelerini rica ederim.

Verilmiş olan izahata nazaran bu maddenin şu şekilde tasvibi âlinize iktiran etmesi lâzım geliyor. Yani izahatlardan sonra Dahiliye encümeni hazırladığı metni; müsaadenizle okuyacağım:

«MADDE 2 — Yukarıdaki maddede tesbit edilen had dahilinde tahakkuk ettirilen salma yekûnunun köy işlerini gören [köyün aylıklı adamlarının ücretlerini karşılamağa kâfi gelmezse] bu gibi yerlerde köy ihtiyar meclisinin köylülere tevzi mikdarını gösteren hesab listesine müstenid talebi üzerine salma mikdarının, asıl salmanın yüzde ellisine kadar arttırılmasına vilâyet karar verebilir.»

BAŞKAN — Müzakereden mülhem olarak encümen yeni bir madde hazırlamış oluyor.

Mütalea var mı ...

ZİYA GEVHER ETİLİ (Çanakkale) — Encümenin teklifi yaptığımız şeylerden rücu etmek oluyor. Bizim şikâyetimiz budur. % 50 tezyid hakkı vardır. Hükûmetin teklifi daha eyidir. Hiç olmazsa nahiye müdürü kaymakama, kaymakam valiye, o da vekâlete gönderiyor. Bir sürü tedkikden geçiyor. % 50 yapacak olursak yine aynı şey olacaktır. Her köyden istenilen vergiye % 50 zammedilecektir. Şimdiye kadar şikâyetimiz, endişemiz budur. Encümenin bu teklifini kabul edemeyiz arkadaşlar. İşin ehemmiyeti şuradadır. Bir kanun çıkardık. O kanunla köye bir takım haklar ve çalışma imkânları verdik. Köyün içtimaî yolda çalışma sahasında nasıl yürüyeceğini tesbit ettik. Bu kanunu yapanlar değil, kanunu tatbik edici olanlar bizi şikâyete sevk ediyor. Burada huzurunuzda bir mebus arkadaşımız sıfatile söyliyorum. Arkadaşlar, yaptığımız işlerin behemehal fena olduğunu iddia edemeyiz.

Yaptığımız kanunlar çok yolunda ve çok güzeldir. Onun tatbikatıdır ki, fena olmuştur ve bizim tenkidimiz onadır. Yoksa köylünün kalkınmasına aid olan kanunları değil, onun tatbik şeklini tenkid ediyoruz. Bu münasebetle söylenen bazı sözler vardır. Köylerde hakikaten acaba hiç bir şey yapmıyorlar mı? Öyle köyler vardır ki, bazan sizin karşınızda nasıl müdafaadan âciz vaziyette kürsüden iniyorsam, öyle emin olunuz ki onun karşısında siz de âciz olarak kalırsınız. Çünkü köylü öyle derdler döker ki kendinizi müdafaa edemezsiniz. Kanunların köylüye vermiş olduğu haklar senelerce onların zaten büyük olan dimağlarında iz bırakmışlardır. Binaenaleyh bundan dolayıdır ki, memnunuz, daha ileriye gideceğiz, dönmeyeceğiz. Köylünün yaptığı büyük ve çok faydalı işler vardır. Fakat köylü bunun için değil, yalnız fay-

dasız işler için şikâyet eder. Yapılan güzel işler için kudretinin haricinde para verse dahi aslâ şikâyet etmez.

Arkadaşlar, burada söylenen sözler halk üzerinde ve çalışanlar üzerinde büyük tesirler yapıyor ve büyük bir alâka ile karşılanıyor. Köylerde yapılan şeylerin, kaymakamın ve valinin oturması, rahatı ve huzuru için yapıldığı ifadesini kabul edemem. Ben öyle yerler gezdim ve gördüm ki ne vali, ne kaymakam, ne de nahiye müdürü için bir şey yapılmıştır. Fakat bu köy evleri, misafir odaları bir ananenin tecellisidir. Bilirsiniz misafirperverlik bu milletin ruhunda olan bir haslattır. Her türk misafiri sever ve zevkle kabul eder. Köy evleri yapılıyorsa işte bu millî ruhuna daha temiz bir surette tecellisini ifade etmek için yapılmıştır. Yoksa köy evi lüks olarak ve valinin hatırı için yapılmamıştır arkadaşlar. Köy evi olmazsa bir köylünün evine misafir olacaksınız. Hatta gece köy muhtarı şunu bunu uyandırarak sizi oraya misafir eder ve bundan kimse yöksünmez. Demek ki esas hakkında müzakere istemiyoruz. Fena tatbik edilen şeylerin ıslahı için uğraşıyoruz. Ben demin de arzettiğim gibi, Trakya, Çanakkale, İzmirin bir çok mıntakalarında bu salma yüzünden çok fena şeyler olmuştur. Hiç iyi şey olmamış mı? Çok iyi şeyler de olmuştur. Onun içindir ki kanunun verdiği salâhiyeti tahdid edelim, her hangi şahsî fikirler yüzünden fenalıklar olmasın. Ondan dolayıdır ki ilk sözüm Hükûmeti tebrik etmek oldu. Yine tekrar ediyorum. Bu iş, verginin % 50 sine kadar giderdi. Fazladr. 12 bin lira veren köy vardır. Tasavvur ediniz ne demektir? Bunu verecek köy yok mu Türkiyede? Vardır arkadaşlar. Sonra diyorlar ki 20 lira çoktur. Çok değildir. Eğer benim çiftliğim varsa 20 lirayı ne diye vermeyeyim? Bir lira veremeyen vardır, dediler. On kuruş dahi veremeyen köylü vardır.

10 kuruşun dahi bir köylüye ağır geldiği zamanlar vardır. Binaenaleyh, elimizdeki kanun güzeldir. Yeniden yapılan tadil şekli ondan daha çok güzeldir. Encümene göndererek bunu sürüncemede bırakmayalım. Ne yaparsanız burada yapınız. Benim havalim bu derdden çok muztaribtir. Lûtfen bu kanunu kabul ediniz. Dahiliye vekilimiz de bu hususta emir vermiştir, onu da müşkül mevkiden kurtaracaktır. Bu kanunun çok iyiliği vardır, İstirab çekenler bunu daha çok iyi bilir, bunu rica ediyorum.

İSMET EKER (Çorum) — Tekrar söz almama Ziya Gevher arkadaşımızın anlayışı sebebiyet verdi. Kanunların müzakeresinde bu kadar umumî mütaleayı Ziya Gevher arkadaşımız kadar ne izah etmeğe muktedirim ve ne de onun kadar veciz, beliğ söz söylememe imkân vardır. Burada bir madde vardır. Onu müzakere ediyoruz. O maddenin içtinab noktaları varsa, ağyarını atmak için çalışıyoruz. Yoksa köylünün vaziyeti umumiyesi üzerinde söz söylemek lâzımgelirse bir çok gün söylenebilir. Köylünün talebile ve valinin tasvibile artırma olur zannetmişler. Valiler kaymakamla, nahiye müdürleri aşağıdan yukarı köylünün bu kararını dikte ederek yukarıya doğru gelib te köylünün bu işi yapmamasından içtinab ediyoruz. Köylünün talebi ve valinin de tasvibile % 50 nisbetinde artırma olacaktır. Köylü taleb eder, vali de tasvib ederse, köylü kendi salâhiyetini tam istimal edib de artırmaya lüzum görürse, kendi salâhiyetini istimal eder. Köylü kendi salâhiyetini tam istimal etmemişse, tevzi edilen parayı biraz artırm demeli. Kanunun sebebi sevkindeki zaruret, köy ihtiyar heyeti zam salâhiyetini istimal edib te mecburî hizmetini ifa etmeyecek bir hale gelirse ve kendi taleb ederse, vali tasvib ederse ve Dahiliye vekâleti de doğru bulursa bu artırma işi olacaktır. Mesele budur. Bunu daha ziyade uzatmağa lüzum yoktur (Müzakere kâfi sesleri).

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Müsaade buyurursanız encümenden bir sual sorduktan sonra fikrimi söyleyeyim. Bu konulan para aile için mi, şahıs için mi?

İSMET EKER (Çorum) — Tabiî aile için. (Aile içindir sesleri).

Da. E. M. M. EDİB ERGİN (Mardin) — Köy kanununun şimdiye kadar olan tatbikatında, köy heyetlerince yapılmakta olan salma, aile teşekkülleri üzerinedir.

SIRRI İÇÖZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, beher aile için olduğunu Encümen mazbata muharriri arkadaşımız buyurdular. O halde bendeniz maddenin başındaki « yukarıdaki maddede tesbit edilen» kelimelerinin kaldırılarak «birinci madde mucibince her aile için tesbit edilen» şeklinde tadilini istiyorum.

HİLMİ ÇORUH (Kastamonu) — İlk tevziatta bazı ailelere bir lira, bazılarına iki lira, bazılarına beş lira, yirmi liraya kadar tevziaat yapılıyor. Bunlar kâfi gelmediği takdirde % 50 de zam yapılacaktır. Yani bu yüzde elliden maksad bir lira almandan iki lira mı, iki lira alınandan dört lira mı alınacaktır?

İSMET EKER (Çorum) — Bir lira almandan yüz elli kuruş, iki lira almandan üç lira.

DAHİLİYE E. M. M. EDİB ERGİN (Mardin) — Salma mikdarı köy adamlarının aylıklarına kâfi gelmediği takdirde, yapılmış, olan bu tevzi, köy bütçesinin tutarı üzerinden ve bütçede mevcud tevziata göre % 50 kadar bir zammı istihdaf ediyor, buna müsaade ediyor. (Canımız yandı, veremeyiz sesleri) (Gürültüler)

DURAK SAKARYA (Gümüşane) — Köylü çobanını, bekçisini, vesaieresini kendisi tutarsa, kanunun son maddesinde buna dair bir cevaz vardır, yine bu salma için para olarak, ayniyat olarak kendilerinden başka bir şey istenecek midir? Bu cihetler kanunda musarrah değildir. Malûmu

âliniz köylü bekçi tutar, çoban tutar, ona ayniyat olarak arpa, buğday verir, idarei maslahat eder. Bunlar için yine bir mecburiyet var mıdır?

DAHİLİYE E. M. M. EDİB ERGİN (Mardin) — Köylü kendisine lâzım gelen sığırtmaçını, çobanını, bekçisini tutuyor. Demek ki, köylü bu hizmetleri aynen ifa ediyor, temin ediyor, bundan dolayı kendisine ayrıca bir külfet tahmil edilemez. Kendisinden bu para kendi hizmetleri için istenmektedir. Hizmetleri tatmin edildikten sonra bir ikinci mükellefiyet yüklemek doğru değildir. (O halde mesele yoktur sesleri). Şu kadar ki; bu vaziyet kendisini köyün müşterek hizmetine iştirakten istisna ettirmez

BAŞKAN — İki takrir vardır, okuyacağız.

Yüksek Reisliğe

Arzettiğim esbaba binaen ikinci maddenin encümene verilmesini arz ve teklif ederim.

Sinob
C. Kerim İncedayı

BAŞKAN — Diğerini okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Maddedeki «yukarıdaki maddede» kelimelerinin tayyı ile yerine «birinci madde mucibince her aile için»

Yozgad
Sırrı İçöz

(Onu encümen kabul etti sesleri).

BAŞKAN — Reye koymak üzere takriri tekrar okuyoruz.

(Sinob mebusu Cevdet Kerim İncedayının takriri tekrar okundu)

BAŞKAN — Takriri reye arzediyorum. Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Lûtfen benim takririmi de reye koyunuzda kabul edilirse encümene gitsin. Zaten encümen kabul etti.

BAŞKAN — Maddenin encümene verilmesi hakkında teklif varken sizin takririnizi reye koyamam.

RECEB PEKER (Kütahya) — Arkadaşlar, madde encümene gitti. Bu madde hakkında aile ve efrad için verilen takrirler, kanunun bu günkü maksadını, manasını kökünden değiştirecek mahiyettedir. Çünkü her kese salınan 20 lira ile aileye tarhedilen 20 lira arasında fark vardır ve tatbikatta da daha başka fark vardır. Bizim hayatımızda bir, medenî kanunun ifade ettiği resmî aile tabiri vardır, bir de köy hayatımızda filen tatbik edilen hane tabiri vardır. Bu tabirin, bu günkü kanun tarifi karşısında nazarî kıymeti ne olursa olsun, iktısadî vahdeti teşkil eden köy ailesini hakikî ve malî tarifi bakımından haneye tesirinin de amelî kıymeti vardır. Bunların hepsinin anlamalarını bir araya katarak salmanın, verginin aslına tesiri noktasından bu manayı iyi tecelli ettirmek için bu tedkik mevzuu incelenirken, encümenin bu arzettiğim noktayı da göz önünde tutması lâzımdır. Çünkü köy ailesi deyince, yaşlı, yiğit bir Türk köylü babanın erkek veya kadın bir takım evlâdları vardır ki, köy içinde veya dışında tek tek evler, aile yuvaları teşkil ederler. 25, 30, 40 yaşında olan bu kardeşler birbirlerile hiç bir ekonomik alâkada bulunmadıkları için kanunu medeninin tarifine sığmayan şekilde ayrı mahiyet ve manzara arzederler. Binaenaleyh aile tabirini kullanırken, medenî kanunun mefadındaki aileyi anlarsak, yapılan salmada vazu kanunun fikri olarak istediği şekilde değil, çok az bir para düşer. Binaenaleyh isabet edecek mikdarın vatandaşa filî tesiri bakımından çok dikkatli bulunumak icab ettiğini encümenin zihninde yer almak ve nakletmek bakımından arzediyorum.

BAŞKAN — Reylerin neticesini arzediyorum.

Türkiye - Yunanistan arasında akdedilen veteriner mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanun lâyihasına, kabul etmek suretile (326) zat rey vermiştir. Binaenaleyh kanun (326) reyle kabul edilmiştir.

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkındaki lâyihaya, kabul etmek suretile (281) zat rey vermiştir. Kanun (281) reyle kabul edilmiştir.

Çarşamba günü saat 15 te toplanmak üzere celseyi tatil ediyorum.

Kapanma saati : 18,30

Türkiye - Yunanistan arasında akdedilen veteriner mukavelenamesinin tasdikı hakkındaki kanuna verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir)

Aza adedi	:	424
Reye iştirak edenler	:	326
Kabul edenler	:	326
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Reye iştirak etmeyenler	:	96
Münhaller	:	2

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar

Berç Türker
Cemal Akçın
Haydar Çerçel
Mebrure Gönenç

Ağrı

Dr. Hüsamettin Kural
Halid Beyrak
İhsan Tav

Amasya

Esad Uras
İsmail Hakkı Mumcu
Nafiz Aktın

Ankara

Ahmed Ulus
Arif Baytın
Belkis Baykan
Fevzi Daldal
Muammer Eriş
Rifat Araz
Yahya Galib Kargı

Antalya

Dr. Cemal Tunca
Dr. Münir Soykam
Numan Aksoy
Rasih Kaplan
Türkan Örs

Aydın

Dr. Hulûsi Alataş
Dr. Şakir Şener
Mümtaz Kaynak
Nuri Göktepe

Balıkesir

Fahrettin Tiritoğlu
Feyzi Sözener
Hacim Çarıklı
Hayrettin Karan
Hilmi Şeremetli
İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Muzaffer Akpınar
Osman Niyazi Bureu
Rahmi Selçuk
Yahya Sezai Uzay

Bilecik

Dr. Gl. Besim Ömer Akalın
Dr. Muhlis Suner

Bingöl

Feridun Fikri
Necmeddin Sahir

Bitlis

Süreyya Örgeevren
Tevfik Temelli

Bolu

Cemil Özçağlar
Dr. Zihni Ülgen
Emin Yerlikaya
Fethi Okyar
Hasan Cemil Çambel
Lûtfi Gören

Burdur

Dr. Ahmed Ruhi Yeşilyurt
İbrahim Necmi Dilmen
Memed Sanlı

Bursa

Atıf Akgüç
Dr. Galib Kahraman
Dr. Refik Güran
Dr. Sadi Konuk
Fatin Güvendiren
Fazlı Güleç
Mustafa Fehmi Gerçeker
Nevzad Ayas

Çanakkale

Atıf Kamçıl
Hilmi Ergeneli
Reşad Nuri Güntekin
Rusuhi Bulayırlı
Ziya Gevher Etili

Çankırı

Dr. Akif Arkan
Fazıl Nazmi Örkün
M. Abdülhalik Renda
Ziya Esen

Çoruh

Ali Rıza Erem
Asım Us
Atıf Tüzün
Mazhar Müfid Kansu

Çorum

Dr. Mustafa Cantekin
İsmail Kemal Alpsar
İsmet Eker
Münir Çağıl
Nuri Kayaalp
Süleyman Köstekçioğlu
Şakir Baran

Denizli

Dr. Hamdi Berkman
Dr. Kâzım Samanlı
Emin Aslan Tokad
Fahri Akçakoca Akça
Tahir Berkay

Diyarbakır

Cahit Çubukçu
Dr. İbrahim Tali Öngören
Gl. Kiazım Sevüktekin
Rüştü Bekit
Zeki Mesud Alsan
Zülfü Tiğrel

Edirne

Dr. Fatma Memik
Faik Kaltakkıran
Fuad Balkan
Osman Şahinbaş

Elâzığ

Fazıl Ahmed Aykaç
Fethi Altay
Fuad Ziya Çiyiltepe

Erzincan

Abdülhak Fırat
Aziz Samih İlter
İskender Artun
Salih Başotaç

Erzurum

Aziz Akyürek
Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Gl. Zeki Soydemir
Münir Hüsrev Göle
Nafiz Dumlu
Nakiye Elgün
Salim Altuğ
Şükrü Koçak

Eskişehir

Emin Sazak
İstamat Özdamar
İzzet Arukan
Osman Işın
Yusuf Ziya Özer

Gazianteb

Ahmed Aksu
Bekir Kaleli

Dr. Memed Ali Ağakay
Memed Şahin
Nuri Pazarbaşı
Ömer Asım Aksoy

Giresun

Dr. Hasan Vasıf Somyürek
Fikret Atlı
Gl. İhsan Sökmen
İsmail Sabuncu
Münir Akkaya
Nafi Atuf Kansu

Gümüşane

Durak Sakarya
Edib Servet Tör
Hasan Fehmi Ataç
Şevket Erdoğan

Hakkâri

İzzet Ulvi Aykurd

İçel

Ahmed Ovacık
Dr. Muhtar Berker
Emin İnankur
Gl. Cemal Mersinli
Turhan Cemal Beriker

İsparta

Hüsnü Özdamar

İstanbul

Ahmed Hamdi Denizmen
Ahmed Şükrü Esmer
Ali Kâmi Akyüz
Ali Rana Tarhan
Atıf Bayındır
Dr. Tuğamiral Hakkı Şinasi Erel
Fakihe Öymen
Galib Bahtiyar Göker
Gl. Kâzım Karabekir
İbrahim Alâettin Gövsa
Sadettin Uraz
Şükrü Âli Ögel
Ziya Karamursal

İzmir

Benal Arıman
Dr. Mustafa Bengisu
Kâmil Dursun
Memed Aldemir
Nazmi İlker
Rahmi Köken
Reşad Mimaroğlu
Sadettin Epikmen
Şehime Yunus

Kars

Esad Özoğuz
Fuad Köprülü
Gl. Muhittin Akyüz
Şerafettin Karacan
Zihni Orhon

Kastamonu

Abidin Binkaya
Dr. Tevfik Aslan
Hacer Dicle
Hilmi Çoruk
Muharrem Celâl Bayar
Nuri Tamaç
Rıza Saltuğ
Tahsin Coşkan

Kayseri

Ahmed Hilmi Kalaç
Nazmi Toker
Ömer Taşcıoğlu
Reşid Özsoy
Sadettin Serim
Salih Turgay
Suad Hayri Ürgüblü

Kırklareli

Bürhanettin Denker
Dr. Fuad Umay
Hamdi Kuleli
Şevket Ödül
Zühtü Akın

Kırşehir

Dr. Yusuf Ziya Somer
Hazim Börekçi
İzzet Özkan
Memed Seyfeli

Kocaeli

Ali Dikmen
İbrahim Dıblan
İbrahim Süreyya Yiğit
Kemalettin Olpak
Ragıb Akça
Salâh Yargı

Konya

Ahmed Hamdi Dikmen
Ali Rıza Türel
Dr. Osman Şevki Uludağ
Galib Gültekin
Gl. Ali Fuad Cebesoy
İzzet Erdal
Mustafa Ulusan
Naim Hazim Onat
Şevki Ergun
Tevfik Fikret Sılay
Vehbi Bilgin

Kütahya

Besim Atalay
Dr. Ali Süha Delilbaşı
Mustafa Bacak
Muhlis Erkmen
Receb Peker
Sadri Ertem

Malatya

Dr. Hilmi Oytâç
Emrullah Barkan
Gl. Osman Koptagel
Memed Şevket Özpazarbaşı
Mihri Pektaş
Muttalib Öker
Nasuhi Baydar
Vasıf Çınay

Manisa

Asım Tümer
Faik Kurdoğlu
Hikmet Bayur
Hüsnü Yaman
Kâni Karaosman
Kenan Orer
Osman Erçin
Refik İnce
Rıdvan Nafiz Edgüer
Yaşar Özey

Maraş

Dr. Abdülkadir Kemali Bayizit
Hasan Reşid Tankud
Mansur Bozdoğan
Ziya Kayran

Mardin

Dr. Rıza Levent
Edib Ergin
Gl. Seyfi Düzgören
Hasan Menemencioğlu
İrfan Ferid Alpaya
Muhittin Birgen
Rıza Erten

Muğla

Cemal Karamuğla
Hüsnü Kitabet

Muş

Hakkı Kılıcoğlu
Şükrü Ataman

Niğde

Cavid Oral
Dr. Rasim Ferid Talay
Faik Soylu
Halid Mengi
Naim Erem

Ordu

Ahmed İhsan Tokgöz
Dr. Vehbi Demir
Hamdi Yalman
Hüseyin Ekşi
İsmail Çamaş
Selim Sırrı Tarcan

Rize

Ali Zırh
Dr. Saim Ali Dilemre
Fuad Sirmen
Kemalettin Kâmi
Raif Dinç

Samsun

Amiral Fahri Engin
Meliha Ulaş
Naşit Fırat
Ruşeni Barkın
Süleyman Necmi Selmen
Zühtü Durukan

Seyhan

Ali Münif Yegena
Damar Arıkoğlu
Gl. Naci Eldeniz
İbrahim Mete
İsmail Safa Özler
Sinan Tekelioğlu
Tevfik Tarman

Siird

Ali Rıza Esen
Hulki Aydın
Naki Bekmen
Şefik Özdemir

Sinob

Cemal Alış
Cemil Atay
Hulûsi Oruçoğlu

Sivas

Abdurrahman Naci Demirağ

Atıf Esenbel
Hikmet Işık
İsmail Memed Uğur
Mergube Gürleyük
Mitat Şükrü Bleda
Remzi Çiner
Şemsettin Günaltay
Ziya Başara

Tekirdağ

Nazmi Trak
Yahya Kemal Beyatlı

Tokad

Cemal Kovalı
Galib Pekel
Gl. Sıtkı Üke
Hasip Ahmed Aytuna
Muammer Develi
Nâzım Poroy
Resai Erişken
Sıtkı Atanç

Trabzon

Daniş Eyiboğlu
Faik Ahmed Barutcu
Hasan Saka
Mitat Aydın
Raif Karadeniz
Salise Abanozoğlu

Tunceli

Mitat Yenel

Urfa

Gl. Ahmed Yazgan
Refet Ülgen
Sami İşbay
Şeref Uluğ

Van

Hakkı Ungan
Münib Boya

Yozgad

Ahmed Sungur
Celâl Arat
Ekrem Pekel
Salim Korkmaz
Sırrı İçöz
Veled İzbudak
Ziya Arkant

Zonguldak

Halil Türkmen
Hasan Karabacak
Hüsamettin Okan
İbrahim Etem Bozkurt
Şinasi Devrin
Rifat Vardar
Yusuf Ziya Özençi

[Reye iştirak etmeyenler]

Afyon Karahisar

Ali Çetinkaya (V.)
Hamza Erkan (M.)
İzzet Akosman

Ankara

Aka Gündüz
Dr. Taptas
Eşref Demirel
Falih Rıfkı Atay
İsmet İnönü (Rs. C.)
Mümtaz Ökmen
Şakir Kınacı

Antalya

Cezmi Erçin (V.)
Tayfur Sökmen (M.)

Aydın

Adnan Menderes
Dr. Mazhar Germen (Rs. V.)
Nazmi Topcoğlu

Balıkesir

Gl. Kâzım Özalp
Memed Emir

Bilecik

Salih Bozok (M.)

Bolu

Dr. Emin Cemal Suda

Bursa

Gl. Naci Tınaz (V.)
Muhittin Baha Pars
Refet Canıtez (Rs. V.)

Çanakkale

Avni Yukaruç

Çankırı

Hüseyin Cahid Yalçın

Çorum

Eyüb Sabri Akgöl

Denizli

Necib Ali Küçüka
Yusuf Başkaya

Diyarbakır

Veli Necded Sünkitay

Elâzığ

Fuad Ağralı (V.)
Sabit Sağıroğlu

Erzincan

Saffet Arıkan

Erzurum

Gl. Pertev Demirhan

Gaziantcb

Dr. Abdurrahman Melek (M.)

Giresun

Talât Onay

Gümüşane

Yusuf Ziya Zarbun

İçel

Ferid Celâl Güven

İsparta

Kemal Ünal
Mükerrem Ünsal

İstanbul

Abidin Daver
Dr. Refik Saydam (Bş. V.)
Gl. Refet Bele
Salâh Cimcoz

İzmir

Celâl Bayar (M.)
Halil Menteşe
Hasan Âli Yücel (V.)
Mahmud Esad Bozkurd
Şükrü Saracoğlu (V.)

Kars

Hüsrev Kızıldoğan
Kahraman Arıklı (M.)
Ömer Küntay

Kastamonu

Hüsnü Açıksöz

Kayseri

Faik Baysal

Kocaeli

Dr. Fuad Sorağman
İbrahim Tolon
Orgeneral Ali Said Akbaytuğan

Konya

Ali Muzaffer Göker
Fuad Gökbudak
Kâzım Gürel
Kâzım Okay

Kütahya

Alâettin Tiridoğlu
Hüseyin Rahmi Gürpınar
Vedit Uzgören

Malatya

Mahmud Nedim Zaber
Osman Taner

Manisa

Dr. Saim Uzel (İ. Â.)
Kâzım Nami Duru

Maraş

Memed Erten

Muğla

Dr. Hüseyin Avni Ercan (M.)
Sadullah Güney
Yunus Nadi

Niğde

Dr. Abravaya Marmaralı
Hazim Tepeyran

Ordu

Ali Canib Yöntem
Hamdi Şarlan (Mazur)

Rize

Hasan Cavid

Samsun

Hüsnü Çakır (V.)
Memed Ali Yörüker

Seyhan

Hilmi Uran
Şemsa İşcen

Sinob

Cevdet Kerim İncedayı
Yusuf Kemal Tengirşenk

Sivas

Gl. Akif Öztekin Erdemgil
Necmettin Sadak

Tekirdağ
Cemil Uybadın
Faik Öztrak (V.)
Rahmi Apak

Trabzon
Halil Nihad Boztepe
Hamdi Ülkümen
Sırrı Day
Süleyman Sırrı Gedik

Tunceli
Haydar Rüştü Öktem
Sami Erkman

Urfa
Ali Saib Ursavaş

Memed Emin Yurdakul

Van
İbrahim Arvas

Zonguldak
Mustafa Bozma

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkındaki kanuna verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir)

Aza adedi	:	424
Reye iştirak edenler	:	281
Kabul edenler	:	281
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Reye iştirak etmeyenler	:	141
Münhaller	:	2

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar
Berç Türker
Cemal Akçın
Haydar Çerçel
Mebrure Gönenç

Ağrı
Dr. Hüsamettin Kural
Halid Beyrak
İhsan Tav

Ankara
Ahmed Ulus
Arif Baytın
Belkis Baykan
Fevzi Daldal
Muammer Eriş

Antalya
Dr. Cemal Tunca
Dr. Münir Soykam
Rasih Kaplan
Türkan Örs

Aydın
Dr. Şakir Şener
Nuri Göktepe

Balıkesir
Fahrettin Tiritoğlu
Feyzi Sözener
Hacim Çarıklı
Hilmi Şeremetli
İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Muzaffer Akpınar
Osman Niyazi Burcu
Rahmi Selçuk
Yahya Sezai Uzay

Bilecik
Dr. Gl. Besim Ömer Akalın
Dr. Muhlis Suner

Bingöl
Feridun Fikri
Necmeddin Sahir

Bitlis
Süreyya Örgeevren
Tevfik Temelli

Bolu
Cemil Özçağlar
Dr. Zihni Ülgen
Emin Yerlikaya
Hasan Cemil Çambel
Lûtfi Gören

Burdur
Dr. Ahmed Ruhi Yeşilyurt
İbrahim Necmi Dilmen

Bursa
Atıf Akgüç
Dr. Galib Kahraman
Dr. Refik Güran
Dr. Sadi Konuk
Fatin Güvendiren
Fazlı Güleç
Gl. Naci Tınaz
Mustafa Fehmi Gerçeker
Nevzad Ayas

Çanakkale
Atıf Kamçıl
Hilmi Ergeneli
Ziya Gevher Etili

Çankırı
Dr. Akif Arkan
Fazıl Nazmi Örkün
Mustafa Abdülhalik Renda
Ziya Esen

Çoruh
Ali Rıza Erem
Asım Us
Atıf Tüzün
Mazhar Müfid Kansu

Çorum
Eyüb Sabri Akgöl
İsmail Kemal Alpsar
Münir Çağıl
Nuri Kayaalp
Süleyman Köstekçioğlu
Şakir Baran

Denizli
Dr. Hamdi Berkman
Emin Aslan Tokad
Fahri Akçakoca Akça
Tahir Berkay

Diyarbakır
Cahit Çubukçu
Dr. İbrahim Tali Öngören
Gl. Kiazım Sevüktekin
Rüştü Bekit
Zeki Mesud Alsan

Edirne
Dr. Fatma Memik
Faik Kaltakkıran
Fuad Balkan
Osman Şahinbaş

Elâzığ
Fethi Altay
Fuad Ziya Çiyiltepe

Erzincan
Abdülhak Fırat
Aziz Samih İlter
İskender Artun
Saffet Arıkan
Salih Başotaç

Erzurum
Aziz Akyürek
Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Gl. Zeki Soydemir
Münir Hüsrev Göle
Nafiz Dumlu
Nakiye Elgün
Şükrü Koçak

Eskişehir
Emin Sazak
İstamat Özdamar
İzzet Arukan
Osman Işın

Gazianteb
Ahmed Aksu
Bekir Kaleli
Dr. Memed Ali Ağakay
Memed Şahin
Nuri Pazarbaşı
Ömer Asım Aksoy

Giresun
Dr. Hasan Vasıf Somyürek
Fikret Atlı
Gl. İhsan Sökmen
Münir Akkaya
Nafi Atuf Kansu

Gümüşane
Edib Servet Tör
Hasan Fehmi Ataç
Şevket Erdoğan
Yusuf Ziya Zarbun

İçel
Dr. Muhtar Berker
Emin İnankur
Gl. Cemal Mersinli

İsparta
Hüsnü Özdamar

İstanbul
Ahmed Hamdi Denizmen
Ahmed Şükrü Esmer
Ali Kâmi Akyüz
Ali Rana Tarhan
Atıf Bayındır
Dr. Tuğamiral Hakkı Şinasi Erel
Fakihe Öymen
Galib Bahtiyar Göker
Gl. Kâzım Karabekir
Sadettin Uraz
Şükrü Âli Ögel
Ziya Karamursal

İzmir
Benal Arıman
Dr. Mustafa Bengisu
Halil Menteşe
Kâmil Dursun
Memed Aldemir
Nazmi İlker
Rahmi Köken
Reşad Mimaroğlu
Sadettin Epikmen
Şehime Yunus

Kars
Esad Özoğuz
Gl. Muhittin Akyüz
Hüsrev Kızıldoğan
Ömer Küntay
Zihni Orhon

Kastamonu
Abidin Binkaya
Dr. Tevfik Aslan
Hacer Dicle
Hilmi Çoruk
Muharrem Celâl Bayar
Nuri Tamaç
Rıza Saltuğ
Tahsin Coşkan

Kayseri
Ahmed Hilmi Kalaç
Faik Baysal
Nazmi Toker
Ömer Taşcıoğlu
Reşid Özsoy
Sadettin Serim
Salih Turgay

Kırklareli
Bürhanettin Denker
Hamdi Kuleli
Şevket Ödül
Zühtü Akın

Kırşehir
Dr. Yusuf Ziya Somer
İzzet Özkan

Kocaeli
Ali Dikmen
İbrahim Dıblan
İbrahim Süreyya Yiğit
İbrahim Tolon
Kemalettin Olpak
Ragıb Akca
Salâh Yargı

Konya
Ahmed Hamdi Dikmen
Ali Rıza Türel
Galip Gültekin
Gl. Ali Fuad Cebesoy
İzzet Erdal
Mustafa Ulusan
Naim Hazim Onat
Şevki Ergun
Tevfik Fikret Sılay
Vehbi Bilgin

Kütahya
Besim Atalay
Dr. Ali Süha Delilbaşı
Mustafa Bacak
Receb Peker
Sadri Ertem
Vedit Uzgören

Malatya
Emrullah Barkan
Gl. Osman Koptagel
Memed Şevket Özpazarbaşı
Mihri Pektaş
Muttalib Öker
Nasuhi Baydar
Osman Taner

Manisa
Asım Tümer
Hikmet Bayur
Hüsnü Yaman
Kâni Karaosman
Kenan Orer
Osman Erçin
Refik İnce
Rıdvan Nafiz Edgüer
Yaşar Özey

Maraş
Dr. A. Kemali Bayizit
Hasan Reşid Tankud

Mardin
Dr. Rıza Levent
Edib Ergin
Gl. Seyfi Düzgören
Hasan Menemencioğlu
Muhittin Birgen
Rıza Erten

Muğla
Cemal Karamuğla
Hüsnü Kitabcı

Muş
Hakkı Kılıcoğlu
Şükrü Ataman

Niğde
Cavid Oral
Dr. Rasim Ferid Talay

Ordu
Ali Canib Yöntem
Dr. Vehbi Demir
Hüseyin Ekşi
İsmail Çamaş

Rize
Ali Zırh
Dr. Saim Ali Dilemre
Fuad Sirmen
Kemalettin Kâmi
Rifat Dinç

Samsun
Amiral Fahri Engin
Meliha Ulaş
Naşit Fırat
Ruşeni Barkın
Zühtü Durukan

Seyhan
Ali Münif Yegena
Damar Arıkoğlu
Gl. Naci Eldeniz
İbrahim Mete
Sinan Tekelioğlu
Tevfik Tarman

Siird
Ali Rıza Esen
Naki Bekmen
Şefik Özdemir

Sinob
Cemal Aliş
Cemil Atay
Cevdet Kerim İncedayı

Hulûsi Oruçoğlu

Sivas

Abdurrahman Naci Demirağ
Atıf Esenbel
Gl. Akif Öztekin Erdemgil
Hikmet Işık
Mergube Gürleyük
Mitat Şükrü Bleda
Şemsettin Günaltay
Ziya Başara

Tekirdağ

Nazmi Trak

Tokad

Cemal Kovalı
Galib Pekel
Gl. Sıtkı Üke
Hasip Ahmed Aytuna
Muammer Develi
Nâzım Poroy
Sıtkı Ataç

Trabzon

Daniş Eyiboğlu
Faik Ahmed Barutcu

Tunceli

Mitat Yenel

Urfa

Gl. Ahmed Yazgan
Refet Ülgen
Sami İşbay
Şeref Uluğ

Van

Hakkı Ungan
İbrahim Arvas
Münib Boya

Yozgad

Ahmed Sungur
Celâl Arat
Ekrem Pekel
Salim Korkmaz
Sırrı İçöz
Veled İzbudak
Ziya Arkant

Zonguldak

İbrahim Etem Bozkurt
Şinasi Devrin
Rifat Vardar
Yusuf Ziya Özençi

[Reye iştirak etmeyenler]

Afyon Karahisar

Ali Çetinkaya (V.)
Hamza Erkman (M.)
İzzet Akosman

Amasya

Esad Uras
İsmail Hakkı Mumcu
Nafiz Aktın

Ankara

Aka Gündüz
Dr. Taptas
Eşref Demirel
Falih Rıfkı Atay
İsmet İnönü (Rs. C.)
Mümtaz Ökmen
Rifat Araz
Şakir Kınacı
Yahya Galib Kargı

Antalya

Cezmi Erçin (V.)
Numan Aksoy
Tayfur Sökmen (M.)

Aydın

Adnan Menderes
Dr. Hulûsi Alataş (V.)
Dr. Mazhar Germen (Rs. V.)
Mümtaz Kaynak
Nazmi Topcoğlu

Balıkesir

Gl. Kâzım Özalp
Hayrettin Karan
Memed Emir

Bilecik

Salih Bozok (M.)

Bolu

Dr. Emin Cemal Suda
Fethi Okyar (V.)

Burdur

Memed Sanlı

Bursa

Muhittin Baha Pars
Refet Canıtez (Rs. V.)

Çanakkale

Avni Yukaruç
Reşad Nuri Güntekin
Rusuhi Bulayırlı

Çankırı

Hüseyin Cahid Yalçın

Çorum

Dr. Mustafa Cantekin
İsmet Eker

Denizli

Dr. Kâzım Samanlı
Necib Ali Küçüka
Yusuf Başkaya

Diyarbakır

Veli Necdet Sünkitay
Zülfü Tiğrel

Elâzığ

Fazıl Ahmed Aykaç
Fuad Ağralı (V.)
Sabit Sağıroğlu

Erzurum

Gl. Pertev Demirhan
Salim Altuğ

Eskişehir

Yusuf Ziya Özer

Gazianteb

Dr. Abdurrahman Melek (M.)

Giresun

İsmail Sabuncu
Talât Onay

Gümüşane

Durak Sakarya

Hakkâri

İzzet Ulvi Aukurd

İçel

Ahmed Ovacık
Ferid Celâl Güven
Turhan Cemal Beriker

İsparta

Kemal Ünal
Mükerrem Ünsal

İstanbul

Abidin Daver
Dr. Refik Saydam (Bş. V.)
Gl. Refet Bele
İbrahim Alâettin Gürsa
Salâh Cimcoz

İzmir

Celâl Bayar (M.)
Hasan Âli Yücel (V.)
Mahmud Esad Bozkurd
Şükrü Saracoğlu (V.)

Kars

Fuad Köprülü
Kahraman Arıklı (M.)
Şerafettin Karacan

Kastamonu

Hüsnü Açıksöz

Kayseri

Suat Hayri Ürgüblü

Kırklareli

Dr. Fuad Umay

Kırşehir

Hazim Börekçi
Memed Seyfeli

Kocaeli

Dr. Fuad Sorağman
Orgeneral Ali Said Akbaytuğan

Konya

Ali Muzaffer Göker
Dr. Osman Şevki Uludağ
Fuad Gökbudak
Kâzım Gürel
Kâzım Okay

Kütahya

Alâettin Tiridoğlu
Hüseyin Rahmi Gürpınar
Muhlis Erkmen (V.)

Malatya

Dr. Hilmi Oytâç
Mahmud Nedim Zabcı
Vasıf Çınay

Manisa

Dr. Saim Uzel (İ. Â.)
Faik Kurdoğlu
Kâzım Nami Duru

Maraş
Mansur Bozdoğan
Memed Erten
Ziya Kayran

Mardin
İrfan Ferid Alpaya

Muğla
Dr. Hüseyin Avni Ercan (M.)
Sadullah Güney
Yunus Nadi

Niğde
Dr. Abravaya Marmaralı
Faik Soylu
Halid Mengi
Hazim Tepeyran
Naim Erem

Ordu
Ahmed İhsan Tokgöz
Hamdi Şarlan
Hamdi Yalman
Selim Sırrı Tarcan

Rize
Hasan Cavid

Samsun
Hüsnü Çakır (V.)
Memed Ali Yörüker
Süleyman Necmi Selmen

Seyhan
Hilmi Uran
İsmail Safa Özler
Şemsa İşcen

Siird
Hulki Aydın

Sinob
Yusuf Kemal Tengirşenk

Sivas
İsmail Memed Uğur
Necmettin Sadak
Remzi Çiner

Tekirdağ
Cemil Uybadın
Faik Öztrak (V.)
Rahmi Apak
Yahya Kemal Beyatlı

Tokad
Resai Erişken

Trabzon
Halil Nihad Boztepe
Hamdi Ülkümen
Hasan Saka
Mitat Aydın
Raif Karadeniz (V.)
Salise Abanozoğlu
Sırrı Day
Süleyman Sırrı Gedik

Tunceli
Haydar Rüştü Öktem
Sami Erkman

Urfa
Ali Saib Ursavaş
Memed Emin Yurdakul

Zonguldak
Halil Türkmen
Hasan Karabacak
Hüsamettin Okan
Mustafa Bozma

T. B. M. M. Matbaası

S. Sayısı : 40

Düzcenin Efteni Hacısüleyman bey köyünden Havrioğullarından Hasan Ali Tonyanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/23)

T. C.
Başvekâlet
Yazı işleri müdürlüğü
Sayı : 4/330

13 - I - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

15 - XII - 1938 tarihli ve Kanunlar K. Md. 5443/4423 sayılı tezkere cevabıdır:

Ölüm cezasına mahkûm Düzcenin Efteni Haci Süleymanbey köyünden Havrioğullarından Hasan Ali Tonya hakkındaki hüküm evrakı, Adapazarı Cümhuriyet müddeiumumiliğinin talebi ve Adliye vekilliğinin işarı üzerine evvelce Yüksek makamlarından geri alınmıştı. Bu kere Adliye vekilliğinden alınan ve bir sureti ilişik olarak takdim olunan 12 - I - 1939 tarihli ve Ceza İş. U. Md. 13/5 sayılı tezkerede izah edildiği üzere hukuku umumiye namına muhakemenin iadesi yoluna gidilmesini mucib kanunî sebebler görülemediği gibi mahkûm tarafından usulü dairesinde iadei muhakeme talebinde de bulunulmamış olduğundan ilk işar dairesinde kanunî icabının yapılması bildirilmiş ve bu işe aid dosya bilece sunulmuştur. Gereğinin yapılmasına ve neticesinin bildirilmesine müsaade buyurulmasını arzederim.

Başvekil
C. Bayar

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Esas No. 3/23
Karar No. 11

11 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Düzceli terzi İbrahimi taammüdle öldürmekten suçlu Düzcenin Efteni Hacı Süleymanbey köyünden Havrioğullarmdan 1315 doğumlu Hasan Ali Tonyanm ölüm cezasma mahkûmiyeti hakkında Aadapazarı Ağır Ceza mahkemesince verilen kararm tasdikma dair Temyiz mahkemesi birinci ceza dairesinden sadır olan 12 - I - 1938 tarih ve 1090/103 sayılı ilâm müteakib kanunî muamelenin ifası için Başvekâletin 13 - I - 1939 tarih ve 4/330 sayılı tezkeresile Adliye encümenine havale edilmekle mezkûr ilâm ve dava dosyası tedkik edildi.

Tarla hududu ihtilâfmdan çıkan bir kavgada terzi İbrahiminoğlu Ahmed Kubalm suçlunun kardeşi Memedi öldürdüğünden kardeşinin intikamını almağa karar veren Hasan Ali Tonyanm bir çarşafa bürünerek kadm kıyafetine girip yolunu beklemek suretile terzi İbrahimi tabanca ile vurub öldürdüğü ve bu suçundan dolayı ölüm cezasma mahkûm edildiği anlaşmıştır.

Yapılan müzakere neticesinde kardeşinin ölümile hiç alâkası bulunmayan terzi İbrahimi

taammüdle öldüren Hasan Ali Tonyaya hükmedilen ölüm cezasının hafifleştirilmesini ve değiştirilmesini müstelzim bir sebeb görülemediğinden Teşkilâtı esasiye kanununun 26 ncı maddesi mucibince bu cezanın infazına karar verilmesi hususunun Umumî heyetin tasvibine arzına Encümence ittifakla karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe sunulur.

Ad. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Rize
Münir Çağıl	*Salâh Yargı*	*Fuad Sirmen*

Antalya	Balıkesir
Numan Aksoy	*O. Niyazi Burcu*
Bingöl	Erzincan — Kayseri
Feridun Fikri	*A. Fırat* — *R. Özsoy*
Zonguldak	Kastamonu
Şinasi Devrin	*Abidin Binkaya*
Kayseri	Konya
Suad Urgüblü	*G. Gültekin*
Trabzon	
F. A. Barutçu	

Ereğlinin Ömerli köyünden Çolak oğullarından Durmuşoğlu Bayram Oktayın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/42)

T. C.
Başvekâlet
Yazı İşleri Dairesi
Sayı: 6/1697

9 - III - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Taammüden adam öldürmek maddesinden suçlu Çolak oğullarmdan Durmuşoğlu 1317 doğumlu Bayrak Oktayın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Zonguldak Ağır ceza mahkemesince verilen ve Temyiz mahkemesi Birinci ceza dairesince tasdik edilerek teşkilâtı esasiye kanununun yirmi altıncı maddesi mucibince icabı yapılmak üzere Adliye vekilliğinin 8 - III - 1939 tarihli ve Ceza İş. U. Md: 78/31 sayılı tezkeresi ile gönderilmiş olan ilâm ve dosya bilece sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasına ve neticesinin bildirilmesine müsaadelerini arzederim.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Esas No. 3/42
Karar No. 9

11 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Ereğlinin Ömerli köyünden Değirmenci Durmuşu taammüdle öldürmekten suçlu ayni köyden Çolakoğullarmdan Durmuşoğlu 1317 doğumlu Bayram Oktayın ölüm cezasına mahkûmiyeti hakkında Zonguldak ağır ceza mahkemesince verilen kararın tasdikına dair Temyiz mahkemesi birinci ceza dairesinden sadır olan 12 - I - 1939 tarih ve 192/145 sayılı ilâm müteakib kanunî muamelenin ifası için Başvekâletin 9 - III - 1939 tarih ve 4/1697 sayılı tezkeresile Adliye encümenine havale edilmekle mezkûr ilâm ve dava dosyası tedkik edildi.

Kendi tutmak istediği değirmeni Durmuşun isticar etmesinden muğber olan Bayram Oktayın, arkadaşı Yusufla birlikte değirmene gittiği ve elindeki balta ile başını ezib parçalamak suretile Durmuşu öldürdüğü ve bu suçndan dolayı ölüm cezasına mahkûm edildiği ve suç ortağı Yusufun da ayrıca cezalandırıldığı anlaşılmıştır.

Yapılan müzakere neticesinde Bayram Oktay hakkında hükmedilen ölüm cezasının hafifleştirilmesini ve değiştirilmesini müstelzim bir sebeb görülemediğinden Teşkilâtı esasiye kanununun 26 ncı maddesi mucibince bu cezanın infazına karar verilmesi hususunun Ummî Heyetin tasvibine arzına Encümence ittifakla karar verildi.

Yüksek Reisliğe sunuldu.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Rize
Münir Çağıl	*Salâh Yargı*	*Fuad Sirmen*

Konya	Kayseri	Antalya	Zonguldak	Kastamonu
G. Gültekin	*R. Özsoy*	*Numan Aksoy*	*Şinasi Devrin*	*Abidin Binkaya*
Balıkesir	Bingöl	Erzincan	Kayseri	Trabzon
O. Niyazi Burcu	*Feridun Fikri*	*A. Fırat*	*Suad H. Ürgüplü*	*F. A. Barutçu*

S. Sayısı : 42

Gaziantebin Zambur köyünden Haydaroğlu Abdullah Kırtılın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/25)

T. C.
Başvekâlet
Yazı İşleri Dairesi Müdürlüğü
Sayı: 4/4541

11 - VI - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Üç kişiyi öldürmek ve birini öldürmeğe teşebbüs etmekten suçlu Gaziantebin Zambur köyünden Haydaroğlu 1326 doğumlu Abdullah Kırtılm ölüm cezasma çarptırılması hakkında Gazianteb Ağır ceza mahkemesince verilen ve Temyiz mahkemesi ceza heyeti umumiyesince tasdik edilerek teşkilâtı esasiye kanununun yirmi altmcı maddesi mucibince kanunî merasimi tamamlanmak üzere Adliye vekilliğinden 9 - VI - 1938 tarihli ve Ceza İş U. Md: 281/164 sayılı tezkere ile gönderilen ilâm ve bu işe aid evrak bilece sunlmuştur.

Gereğinin yapılmasma ve neticesinin bildirilmesine müsaadelerini rica ederim.

Başvekil
C. Bayar

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Esas No. 3/25
Karar No. 12

11 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Gaziantebin Zambur köyünden Memedoğlu Canbazı ve kız kardeşi Leyliyi ve babaları Memedi taammüdle öldürmekten ve aynı köyden Şahini de yaralamaktan suçlu Zambur köyünden Haydaroğlu 1326 doğumlu Abdullâh Kırtılm ölüm cezasma mahkûmiyeti hakkmda Gazianteb Ağır ceza mahkemesince verilen kararm tasdikine dair Temyiz mahkemesi Ceza umumî heyetinden sadır olan 2 - V - 1938 tarih ve 193/214 sayılı ilâm müteakib kanunî muamelenin ifası için Başvekâletin 11 - VI - 1938 tarih ve 4/4541 sayılı tezkeresile Adliye encümenine havale edilmekle mezkûr ilâm ve dava dosyası tedkik edildi.

Abdullâh Kırtılm, hemşiresini boşayan enistesi Canbaza kin bağlayarak nahiye merkezine gitmek üzere yola çıkan Canbazı takib ettiği ve tabanca ve mavzer kurşunlarile öldürdüğü vaka yerinde bulunan Şahini de yaraladığı ve silâh seslerine koşan Canbazın hemşiresi Leyliyi ve babaları Memedi de köy yakmında yaralayıp öldürdüğü ve canavarca bir hissin sevkile işlediği bu müteselsil ve murtabit suçlarmdan dolayı Abdullâh Kırtılm ölüm cezasma mahkûm edildiği anlaşılmıştır.

Yapılan müzakere neticesinde Abdullâh Kırtıl hakkmda hükmedilen ölüm cezasmm hafifleştirilmesini ve değiştirilmesini müstelzim bir sebeb görülemediğinden Teşkilâtı esasiye kanununun 26 ncı maddesi mucibince bu cezanın

infazma karar verilmesi hususunun Umumî Heyetin tasvibine arzma encümence ittifakla karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye En. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Rize
Münir Çağıl	*Salâh Yargı*	*Fuad Sirmen*

Antalya	Balıkesir	Erzincan
N. Aksoy	*O. Niyazi Burcu*	*A. Fırat*
Kayseri	Kastamonu	Kayseri
R. Özsoy	*Abidin Binkaya*	*S. H. Ürküplü*
Konya	Trabzon	Zonguldak
G. Gültekin	*F. A. Barutçu*	*Şinasi Devrin*

Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubların tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/20)

T. C.
Başvekâlet
K. Da. Müdürlüğü
Sayı : 6/926

1 - III - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ankarada 20 kânunusani 1939 tarihinde imza edilen Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubların tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 24 - II - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Anlaşma ve merbutlarının 2294 sayılı kanunun verdiği salâhiyete istinaden 20 kânunusani 1939 tarihinden itibaren muvakkaten meriyete konulduğu arzolunur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâyihası

Fesholunan 31 kânunuevvel 1937 tarihli Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşmalarının yerine kaim olmak üzere yeni bir anlaşma akdi için İsveç Hükûmeti ile Ankarada cereyan eden müzakerat muvaffakiyetle neticelenmiş ve 20 kânunusani 1939 tarihnide, suretleri bağlı olarak sunulan anlaşmalar ve merbutu protokol imza edilmiştir.

Yeni anlaşmalar, umumî ahkâm itibarile 1937 tarihli mefsuh mukavele ile tesbit olunan esasları muhafaza etmekle beraber, tatbikat neticesinde tadillerine ihtiyaç görülen bazı hükümler, ticarî münasebata daha ziyade inkişafını temin edecek şekilde ıslâh olunmuştur.

İsveç ihracatçıların memleketimizde bloke kalan alacaklarının ticaretimizin normal muvazenesi haleldar edilmeden tasfiye edilebilmesi için icab eden tedbirler ittihaz olunmuş, hususî takas yolile yapılacak emtea mübadelâtına müsaid imkânlar temin edilmiştir.

Memleketimizin iktisadî ve ticarî prensiplerine tamamen uygun olan ve işbu anlaşmaların 20 kânunusani 1939 tarihinden itibaren meriyet mevkiine vazı için bağlı olarak sunulan kanun projesinin kabulünü, Hükûmet, Büyük Millet Meclisinden rica eyler.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/20
Karar No. 5

2 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Ankarada 20 kânunusani 1939 tarihinde imza edilen Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubarın tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 24 - II - 1939 tarihli kararile Yüksek Meclisin tasvibine arzedilen kanun lâyihası encümenimize tevdi buyurulmakla tedkik ve müzakere olundu.

İki memleket arasındaki ticarî münasebetlerin inkişafını istihdaf eden kanun lâyihası aynen kabul edilerek havalesi veçhile İktısad encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye En. R.	M M.	Kâtib
Erzincan	Konya	İstanbul
S. Arıkan	*A. M. Göker*	*A. Şükrü Esmer*
Ankara	İzmir	İsanbul
F. R. Atay	*Halil Menteşe*	*S. Cimcoz*
Elâzığ	Manisa	Kocaeli
F. A. Aykaç	*H. Bayur*	*İ. S. Yiğit*

Diyarbakır
Dr. İ. Tali Öngören

İktısad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktısad encümeni
Esas No. 1/20
Karar No. 11

13 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Ankarada 20 kânunusani 1939 tarihinde imza edilen Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşmasile buna bağlı protokol ve mektubların tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 24 - II - 1939 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası Encümenimize havale edilmekle tedkik ve müzakere olundu :

Lâyihanın mucib sebeblerinden ve anlaşma maddelerinin tedkikinden anlaşılacağı üzere bu son mukavele 31 kânunuevvel 1937 tarihli Türkiye - İsveç ticaret ve kliring mukavelesinin yerine kaim olmak üzere akdedilmiş olub umumî hükümleri itibarile eski mukavelenin tatbikinden doğmuş bazı noksanları ikmal ile beraber iktisadî bakımdan ötedenberi takib ettiğimiz ana prensiblerimizi ihlâl etmeyen bilâkis döviz noktasından daha müsaid şartları ihtiva eden bir mukaveledir.

Bu noktai nazardandır ki Encümenimiz; tasdiki istenen işbu ticaret mukavelesi ve kliring anlaşmasile merbutatının kabulünde bir mahzur görmemiş ve Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere lâyihayı aynen kabule karar vermiştir.

Yüksek Reisliğe sunulur.

İktısad E. Reisi	M. M.	Kâtib
Giresun	Aydın	İzmir
İ. Sabuncu		*M. Aldemir*
Afyon K.		Afyon K.
Berç Türker		*Hamza Erkan*
Afyon K.		Ankara
İzzet Akosman		*M. Eriş*
Ankara	Diyarbakır	Erzincan
A. Ulus	*N. Sünkitay*	*S. Başotaç*
Eskişehir		Gazianteb
Emin Sazak		*Nuri Pazarbaşı*

İçel	İstanbul	İzmir	Niğde	Siird
Dr. M. Berker	*A. Daver*	*Benal Arıman*	*Dr. R. Ferid Talay*	*N. Bekmen*
Kastamonu	Konya	Konya	Zonguldak	
M. Celâl Bayar	*H. Dikmen*	*Kâ. Okay*	*H. Karabacak*	

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Ankarada 20 kânunusani 1939 tarihinde imza edilen Türkiye - İsveç ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektubların tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Ankarada 20 son kânun 1939 tarihinde imza edilen Türkiye - İsveç Ticaret ve kliring anlaşması ile buna bağlı protokol ve mektublar imzası tarihinden itibaren meri olmak üzere kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icra-ya İcra vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak		*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk V.
Yücel	*A. Çetinkaya*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V. ve Ha. V. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*Muhlis Erkmen*

TÜRKİYE İLE İSVEÇ ARASINDA TİCARET ANLAŞMASI

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile İsveç Kırallığı Hükûmeti, iki memleket arasındaki ticarî mübadeleleri takviye ve inkişaf ettirmek arzusilemütehassis olarak aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

İlişik (1) sayılı listede yazılı İsveç menşeli mallar mikdar bakımından hiç bir tahdide tâbi olmadan ve kezalik ilişik 2 sayılı listede gösterilenler de, her madde için tesbit edilmiş bulunan kontenjanlar hududu dahilinde Türkiyeye idhal edilebilecekledir.

Şurası mukarrerdir ki, İsveç ihracatı, fazla olarak, idhal anında Türkiyede meri olan umumî idhal rejiminden de istifade edecektir.

Madde — 2

Türkiye menşeli mallar İsveçe serbestçe idhal olunacaklardır.

Bu sistemin değişmesi halinde, işbu Anlaşmanın hükümleri müşterek bir itilâfla yeni şartlara intibak ettirilecektir.

Madde — 3

İşbu Anlaşma hükümlerine göre yapılan ticarî mübadelelerden doğan alacaklar, bu günkü tarihle imza edilen Kliring anlaşması hükümleri dairesinde tesviye olunacaktır.

Madde — 4

İşbu Anlaşmanın meriyete girmesinden sonra her iki taraftan sevkedilecek mallara, iki memleketin salâhiyetli makamlarınca ilişik nümuneye uygun ve çift nüsha olarak verilecek, bir menşe şahadetnamesi terfik olunacaktır.

Bu şahadetnamelerin B ikinci nüshası idhal gümrüğü bürosunca damgalancak ve idhalâtçının tediyede bulunacağı müesseseye bu büro marifetile tevdi olunacaktır.

Madde — 5

İşbu Anlaşma 20 ikinci kânun 1939 da meriyete girecek ve 31 ilkkânun 1939 tarihinde hitama erecektir.

Meriyet müddetinin inkizası tarihinden üç ay evvel iki memleketten biri tarafından feshi ihbar edilmediği takdirde, anlaşma birer senelik devreler için, kendiliğinden yenilenmiş olacaktır.

Ankarada 20 ikinci kânun 1939 tarihinde iki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.

Nebil Batı *Eric Gyllenstierna*

1 sayılı liste

Aşağıda tadad olunan tarife pozisyonlarına giren İsveç menşeli malların Türkiyeye idhali miktar bakımından hiç bir tahdide tâbi tutulmıyacaktır:

Tarife No.	Tarife No.
66 a	558 a,b
89	563
327 a	564
328 a	565
330 a	570 b,d
332	598
342 a,b	618
390 b	619
444	633
481 c (x)	648 a,b
488 a,b	649 d
505	651 (x)
517	652 (x)
520 a,b	656 (x)
523 a 1,2	657 (x)
524	658 (x)
528 a,b	659 (x)
529 b	660 (x)
533	661
534	662
538 a,b,c,d,e,f	663
539 a,b,c,d,e,f	664
544 a	665
551 b	666 (x)
552 b	667 b
555 a,b	709 a
557 a,b	

(x) Yukarıda tadad olunan 481 c, 651, 652, 656, 657, 658, 659, 660 ve 666 tarife pozisyonlarına dahil bulunan malların idhali, memleketin sanayileşmesine yarayan makineler mevzubahs oldukça, Türkiye Cümhuriyeti İktısad vekâletinin evvelden müsaadesine tâbidir.

2 sayılı liste

Kontenjana tâbi İsveç emtiası

Türk tarife No.	Senelik kontenjan Kg. olarak
106 b,c	5.000
231	8.000
306 a	12.000
324 a	85.000
b	85.000
c	360.000
331	6.000
337	6.000
341 c	80.000
447 a	60.000
b	10.000
529 c	70.000
532 c	400.000
541 a	130.000
b,c	20.000

A - Nüshası

Menşe şahadetnamesi

No.

Gönderen	Gönderilen
İsim	İsim . . . . .
İkametgâh	İkametgâh . . . . .
Sokak	Sokak . . . . .

Malın nevi:
Ambalâj tarzı:
Koli adedi:
Marka ve No.:
Sıklet { Gayrisafi . . . . . **Kg.**
Safi . . . . . **Kg.**
Kıymet:
Sevk yolu:

Yukarıda gösterilen malların. . . . . menşeli olduğu ve işbu şahadetnamenin 20 ikinci kânun 1939 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret anlaşması hükümlerine tevfikan verilmiş olduğu tasdik olunur.

. 193

B : İkinci nüshası

Menşe şahadetnamesi

No.

(Yukarıdaki formülün tekrarı)

Bu ikinci nüsha, A nüshasındaki numaranın aynini ihtiva edecek, idhal gümrüğü bürosunca damgalanacak ve idhalâtçının tediyatta bulunacağı müesseseye bu büro marifetile tevdi olunacaktır.

TÜRKİYE İLE İSVEÇ ARASINDA KLİRİNG ANLAŞMASI

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile İsveç Kırallığı Hükûmeti, iki memleket arasındaki ticarî mübadelelerden doğan tediyelerin tesviyesini kolaylaştırmak gayesile, aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Türkiye menşeli malların İsveçe idhalinden mütevellid bütün ticarî matlubat, borcu teşkil eden meblâğın, Clearingkontoretin veznedarı sıfatile Sveriges Riksbanka İsveç kronu olarak tediyesi suretile tesviye olunacaktır.

Bu suretle tahsil olunan mebaliğ aşağıda gösterilen tarzda kullanılacaktır:

a) % 25 i, Sveriges Riksbank nezdinde Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası namına, bu bankanın serbest tasarrufuna âmade bulundurmak üzere açılıp İsveç kronu ile tutulan hususî bir B hesabına yatırılacaktır.

b) İşbu anlaşmanın meriyete vazından sonra İsveçe idhal olunacak Türkiye menşeli krom ve incir bedellerinin % 75 i, Clearingkontoret marifetile, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası namına açılıp İsveç kronu ile tutulan ve A tesmiye edilen, faizsiz, bir kliring hesabının matlubuna kaydolunacaktır.

c) İşbu anlaşmanın meriyete vazından sonra İsveçe idhal olunacak, krom, incir, ve tütün müstesna, Türkiye menşeli bilûmum mallar bedelinin % 75 i, Clearingkontoret marifetile, Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası namına açılıp, İsveç kronu ile tutulan ve C tesmiye edilen, faizsiz, bir hususî takas hesabının matlubuna kaydolunacaktır.

d) İşbu anlaşmanın meriyete vazından önce İsveçe idhal edilmiş olan Türkiye menşeli mallar bedelinin % 75 i ile, bundan böyle İsveçe idhal edilecek olan Türkiye menşeli tütünlerin bedelinin % 75 i, İsveç ihracatçılarının mütedahil alacaklarının, 3 ncü maddeye tevfikan, tasfiyesine tahsis olucaktır.

Madde — 2

İsveç menşeli malların Türkiyeye idhalinden mütevellid bütün ticarî matlubat, borcu teşkil eden meblâğın, Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankasına Türk lirası olarak tediyesi suretile tesviye olunacaktır.

Bu suretle tahsil olunan mebaliğ, hususî takas muamelâtından tahassul edenler müstesna olmak üzere, aşağıda gösterilen tarzda kullanılacaktır:

a) İşbu anlaşmanın meriyete vazından sonra İsveçten Türkiyeye müteveccihen sevkolunan malların bedeli, Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası tarafından, Clearingkontoret namına açılıp, İsveç kronu ile tutulan ve A tesmiye edilen, faizsiz, bir kliring hesabının matlubuna kaydolunacaktır.

b) İşbu anlaşmanın meriyete vazından önce İsveçden Türkiyeye müteveccihen sevkedilmiş bulunan malların bedeli, 3 ncü maddede tarif edilen bir D hesabının matlubuna kaydolunacaktır.

Madde — 3

Türkiye ile İsveç arasındaki 31 - XII - 1937 tarihli kliring anlaşmasının 3 ncü maddesinde derpiş edilen kliring hesabı camiinin matlubunda, İsveç ihracatçıları lehine mevcud bakiye, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası tarafından, Clearingkontoret namına açılıp İsveç kronu ile tutulan, faizsiz, bir D hesabına kaydolunacaktır.

Bu hesabdaki alacakların tasfiyesi, işbu anlaşmanın meriyete vazından önce İsveçe idhal edilmiş olan Türkiye menşeli malların bedellerile ve bundan böyle İsveçe idhal edilecek olan Türkiye menşeli tütün bedelile, tarih sırasına göre ve birinci madde hükümlerine tevfikan, icra olunacaktır. Bu sonuncu mahsulün idhalile icra edilecek deblokaj, icabı hale göre tarih sırasına tâbi tutulmadan da yapılabilecektir.

Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası ve Clearingkontoret, idhalleri, D hesabındaki mütedahil alacakların tasfiyesine ayni şerait dahilinde imkân verebilecek Türkiye menşeli diğer malların tütüne ilâve edilmesi için anlaşabileceklerdir.

Madde — 4

İşbu anlaşmada geçen bedel tabirinden malların F. O. B. fiatı anlaşılacaktır.

Bununla beraber, ihracatçı tarafından ödenmiş olan konşimentolarla sigorta poliçelerine müteallik navlunlarla sigorta masrafları baliği, evrakı müsbitenin ibrazı üzerine Türkiyede, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasına ve İsveçte, Sveriges Riksbanka tediye edilecektir.

İdhalâtçı memleketin alâkalı müessesesince bu suretle tahsil olunan mebaliğ diğerinin emrine serbest döviz olarak âmade bulundurulacaktır.

Madde — 5

İki memleket arasındaki ticarî mübadelelerden mütevellid olup İsveç ihracatçılarının Türkiyedeki mümessillerine borçlu bulundukları masraf ve komisyonlarla, Türk ihracatcılarının İsveçteki mümessillerine borçlu bulundukları masraf ve komüsyonlar A kliring hesabları yolile tesviye olunacaktır.

Bununla beraber, Clearingontoret ve Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası, bu mebaliğin mahiyet ve sureti istimalini ve bunların hakikaten yukarıda zikredilen masraf ve komüsyonların mukabilini teşkil edib etmediklerini tahkik ve kontrol etmek hakkını muhafaza ederler.

Madde — 6

Türk liralarının İsveç kronuna ve İsveç kronlarının Türk lirasına tahvili, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasının malûm bulunan son alış ve satış kurları üzerinden yapılacaktır.

Faturaların İsveç kronile veya Türk lirası ile tanzim edilmemiş olması halinde, tahsilât, mevzuubahs dövizin malûm bulunan son Londra kurları üzerinden İsevç kronuna tahvilinden sonra yapılacaktır.

Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası bu alış ve satış kurlarında vuku bulacak herhangi bir tahavvülden Sveriges Riksbankı telgrafla haberdar edecektir.

Madde — 7

Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası ile Glearingkontoret kendilerine yapılacak tediyelerden yekdiğerini mütekabilen mümkün olan süratle haberdar edeceklerdir. Her tahsil ihbarnamesi, hak sahiblerine tediyat yapılabilmesi için lâzım olan tarih ve menşe kayıdlarını muhtevi olacaktır.

Hak sahiblerine tediyat Türkiyede, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası tarafından ve İsveçte, Clearingkontoret tarafından 1, 2 ve 3 ncü maddelerde derpiş edilen hesabların mevcudatı dahilinde icra olunacaktır. A kliring hesablarının zimmetinden tediyat 1 nci ve 2 nci maddelerde derpiş olunan tahsilât tarihleri sırasile icra olunacaktır.

Madde — 8

Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası ve Clearingkonteret, bu günkü tarihle imzalanan ticaret anlaşmasının 4 ncü maddesinde derpiş edilmiş olan menşe şehadetnamelerinin damgalanmış B ikinci nüshalarını, bunlara müteallik tahsil ihbarnamelerine iliştirerek, birbirlerine göndereceklerdir.

Bununla beraber, Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası veya Clearingkontoret tahsil anında menşe şahadetnamesinin damgalanmış B ikinci nüshasına henüz malik bulunmadıkları takdirde dahi tahsil ihbarnamelerini, bu ikinci nüshalar terfik edilmemiş olduğu halde, yine birbirlerine göndereceklerdir.

Ancak şurası mukarrerdir ki, Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası ve Clearingkontoret, mezkûr ikinci nüshaları malın tamamile gümrüklenmesinden sonra birbirlerine göndermek için lâzım gelen tedbirleri alacaklardır.

Madde — 9

İki Hükûmetten her biri, idhalâtçıları işbu Anlaşma hükümlerine uymaya mecbur edecek lüzumlu tedbirleri alacaktır.

Madde — 10

Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası ile Clearingkontoret işbu Anlaşmanın muntazam işlemesi için lüzumlu olan teknik usuller üzerinde anlaşacaklardır.

Madde — 11

Krom, tütün ve incir müstesna, Türkiye menşeli mallar İsveç menşeli mallarla, bu günkü tarihli Ticaret anlaşmasının birinci maddesi hükümleri çerçevesi dahilinde, hususî takas mevzuu teşkil edebileceklerdir.

Türkiye ile İsveç arasındaki 31 ilk kânun 1937 tarihli kliring İtilâfnamesinin meriyet müddeti zarfında başlamış olub, bu müddetin inkizası tarihinde ikmal edilmemiş bulunan hususî takas muameleleri, mezkûr itilâfnamenin hükümleri dahilinde ve müddetinin inkizası tarihinden itibaren altı aylık bir mühlet zarfında tasfiye edileceklerdir.

İşbu maddede derpiş edilmiş olan muameleler iki memleketten her birinde meri usul ve kavaide tâbi olacaklardır.

Madde — 12

Türkiye veya İsveç menşeli olub mütekabilen İsveçe veya Türkiyeye idhal eedilecek malların mubayaatı için avans namile yapılacak tediyat, Clearingkontoret ile Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasının muvafakati şartile, işbu Anlaşma hükümlerine tevfikan tesviye edilecektir.

Madde — 13

1 — İşbu Anlaşmanın müddetinin inkizasında, diğer Memleket nezdinde lehine bir alacak bakiyesi kalacak olan Memleketin idhalâtçıları, bu bakiyeye tekabül eden matlûbatın tamamen tasfiyesine kadar, idhalâtları bedelini işbu anlaşma hükümleri mucibince tediyeye devam edeceklerdir. Keza işbu anlaşmanın müddetinin inkizasından evvel, kredi ile idhal edilmiş olan malların bedelleri de işbu Anlaşma hükümlerine tevfikan tediye edilmekte devam edecektir.

2 — Bundan başka, işbu Anlaşmanın müddetinin inkizası anında icra safhasında bulunan hususî takas muameleleri de, mezkûr Anlaşma hükümleri dahilinde tasfiye edilecektir.

Madde — 14

İşbu Anlaşma, bu günkü tarihli Ticaret anlaşmasile ayni tarihte meriyete girecek ve onunla ayni meriyet müddetini haiz olacaktır.

Ankarada 20 ikincikânun 1939 tarihinde iki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.

Nebil Batı *Eric Cyllenstierna*

A - Listesi

Türk tarife No.		Senelik kontenjan Türk lirası olarak
323 - 363 (x)	Kâğıd ve kâğıddan eşya	60 000
440 - 449	Kauçuk ve kauçuk eşya	25 000
516 - 553	Her nevi demir ve çelik	100 000
554 - 568	Bakır ve halitaları	20 000
613 - 634	Alâtı basariye ve fenniye, cihazlar ve bunların aksamı ve sair alât	60 000
635 - 647	Esliha ve mühimmat, mevaddı infilâkiye	60 000
648 - 666/2 (649 A, B hariç)	Makineler	180 000
649 A, B, 681 (x)	Demiryolu müteharrik malzemesi	60 000
	Diğer emtea (Yünlüler, pamuklular, yün ve pamuk iplikleri ve jüt mensücat hariç)	65 000
	Mecmu kontenjan	630 000

Yukarıda zikredilen plâfonlardan bazılarının ilk altı ay nihayetinde tükenmemiş oldukları halinde, bakiye kalan mebaliğ, iki Tarafın mütabakatile, diğer plâfonlar arasında tevzi olunabilecektir.

(x) Türkiye Cümhuriyeti İktısad vekâletinin evvelden müsaadesile.

PROTOKOL

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile İsveç Kıralığı Hükûmeti, Ticaret ve kliring anlaşmalarını imza ederken, aşağıdaki hususatı kararlaştırmışlardır:

Bu günkü tarihle imzalı Ticaret anlaşması hükümlerine tevfikan Türkiyeye idhalleri kabul edilmiş olan ve ilişik A listesinde yazılı bulunan Türk gümrük tarife numaralarına dahil İsveç menşeli malların bedellerinin A kliring hesabları yolile tediyeleri, ancak 630 000 Türk lirasına ka-

dar ve her madde grupu için tesbit edilmiş olan plafonlar hadleri dahilinde icra edilebilecektir.

Bununla beraber, İsveçteki A kliring hesabına yapılan tediyat yukarıda zikredilen meblâğı tecavüz ettiği takdirde, fazlası, Türk Hükûmeti tarafından İsveç menşeli malların mubayaasında serbestçe kullanılabilecektir.

Yukarıda işaret edilmiş olan plafonlar hadleri dahilinde Türkiyeye idhal edilecek İsveç menşeli mallara tefriki icab eden menşe şahadetnameleri Clearingkontoretin vizasını havi olacaklardır.

Yukarıda sözü geçen Anlaşmaların meriyete vazından önce İsveçten sevkedilen İsveç menşeli mallar Türkiyeye, yukarıda mezkûr plafonlar haricinde idhal edilecektir. Bu malların bedeli, bu günkü tarihle imzalı Kliring anlaşmasının 2 nci maddesinin b fıkrası hükümlerine tevfikan D hesabına kaydolunacaktır.

Yukarıda zikredilen Tiacret anlaşması hükümlerine tevfikan ve balâda mezkûr plafonlar haricinde Türkiyeye idhalleri kabul edilmiş olan İsveç menşeli malların bedeli, Kliring anlaşmasının 11 nci maddesinde derpiş edilmiş olduğu şekilde, hususî takas yolile tesviye edilecektir.

Ankarada, 20 ikinci kânun 1939 tarihinde, iki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.

Nebil Batı *Eric Gyllenstierna*

Ankara, 20 ikinci kânun 1939

Bay elçi,

Bu günkü tarihle imzalı, Türk - İsveç Kliring anlaşmasının 6 ncı maddesine atfen ve ekselânsınız tarafından bana vaki talebe cevaben faturaların İsveç kronu veya Türk lirası ile muharrer olmaması halinde, tahsilâtın İsveçte, mevzubahs dövizin Stockholmda bankalarca malûm son kurlar üzerinden - bu kurlar Londra kotasyonlarına müstenid olduğu ve temevvüçleri de normal hadler dahilinde kaldığı müddetçe - İsveç kronuna tahvilinden sonra yapılabileceğini size teyid ile kesbi şeref eylerim.

İhtiramatı faikamın teminatını kabul buyurunuz Bay Elçi.

Nabil Batı

Ekselâns
Bay Baron Eric Gyllenstierna
İsveç Elçisi
Ankara

Ankara, 20 ikinci kânun 1939

Bay elçi,

Ekselânsınız, bu günkü tarihle bana, meali aşağıda yazılı bir mektub göndermek lûtfunda bulundular:

«Bu günkü tarihle imzalı, Türk - İsveç Kliring anlaşmasının 6 ncı maddesine atfen ekselânsınız tarafından bana vaki talebe cevaben faturaların İsveç kronu veya Türk lirası ile muharrer olmaması halinde, tahsilâtın İsveçte, mevzubahs dövizin Stockholmda bankalarca malûm son kurlar üzerinden - bu kurlar Londra kotasyonlarına müstenid olduğu ve temevvüçleri de normal hadler dahilinde kaldığı müddetçe - İsveç kronuna tahvilinden sonra yapılabileceğini size teyid ile kesbi şeref eylerim».

Hükûmetim namına sened ittihaz ettiğim bu mektubun vürudunu bildirmekle kesbi şeref eylerim.

İhtiramatı faikamın teminatını kabul buyurunuz Bay Elçi.

Eric Gyllenstierna

Ekselâns
Bay Nebli Batı
Orta Elçi ve
Hariciye vekâleti Umumî
kâtib muavini
Ankara

S. Sayısı : 49

Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına merbut mektublardan kliring murakıbi Gregory'ye hitaben yazılan mektubların türkçe tercümesindeki (Hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmiyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve iktisad encümenleri mazbataları (1/22)

T. C.
Başvekâlet
K. Da. Müdürlüğü
Sayı : 6/1221

16 - III - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

27 mayıs 1938 tarihli Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına merbut mektublardan kliring mürakıbı Gregory'ye hitaben yazılan mektubun Türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmiyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 11 - III - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâyihası

27 mayıs 1938 tarihinde Londrada imzalanan ve Büyük Millet Meclisince 28 - VI - 1938 tarihli ve 3525 sayılı kanunla tasdik edilen Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı olub İngiltereden memleketimize idhal edilen gazetelerle mevkute ve kitablar esmanının 1940 dan sonra serbest isterlinle tesviye edileceğine dair Bay Muammer Eriş tarafmdan İngiliz - Türk kliring mürakibi Bay Gregory'ye hitaben yazılan mektubun türkçe tercümesinde (hususî hesaba geçirilmiyeceği) yazılacağı yerde yanlışlıkla (geçirileceği) yazıldığı görülmüştür. Tediyatın serbest isterlinle yapılacağını taahhüd etmiş bulunduğumuz cihetle bu cümlenin (hususî hesaba geçirilmiyeceği) şeklinde tashihi icab etmektedir.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/22
Karar No. 7

2 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

27 mayıs 1938 tarihli Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasma merbut mektublardan Kliring mürakibi Gregory'ye hitaben yazılan mektubun türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmiyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında Hariciye Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 11 - III - 1939 tarihli kararile Yüksek Meclisin tasvibine arzedilen kanun lâyihası Encümenimizce müzakere ve tedkik olundu :

Mucib sebebler lâyihasmda izah edildiği veçhile tediyelerin serbest isterling ile yapılması teahhüd edilmiş bulunduğundan metindeki hususî hesaba geçirileceği fıkrasının hususî hesaba geçirilmeyeceği şeklinde tashihi suretile maksadın teminini istihdaf eden kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile İktısad encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Konya	İstanbul
S. Arıkan	*M. Göker*	*A. Ş. Esmer*
Ankara	İzmir	İstanbul
F. R. Atay	*Halil Menteşe*	*Salâh Cimcoz*
Kocaeli		Diyarbakır
Süreyya Yiğit		*Dr. İ. Tali Öngören*
Manisa		Elâzığ
H. Bayur		*F. A. Aykaç*

İktısad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktısad encümeni
Esas No. 1/22
Karar No. 12

13 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

27 mayıs 1938 tarihli Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı mektublardan Kliring mürakibi Gregory'ye hitaben yazılan mektubun Türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmeyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 11 - III - 1939 tarihli toplantısında kabul ve Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen kanun lâyihası Encümenimize havale edilmekle tedkik ve müzakere olundu.

Bağlı Hariciye encümeni mazbatasmda da zikredildiği üzere mesele tercüme veya daktilo dikkatsizliği gibi maddî bir hatanın tashihinden ibaret olduğundan Encümenimizce de lâyihanın aynen kabulü muvafık görülmüş ve Yüksek Reisliğe sunulmasına karar verilmiştir.

İktısad E. Reisi	M. M.	Kâtib
Giresun	Aydın	İzmir
İ. Sabuncu		*M. Aldemir*
Afyon K.		Afyon K.
Berç Türker		*Hamza Erkan*
Afyon K.		Ankara
İzzet Akosman		*M. Eriş*
Ankara	Diyarbakır	Erzincan
A. Ulus	*N. Sünkitay*	*S. Başotaç*
Eskişehir		Gazianteb
Emin Sazak		*Nuri Pazarbaşı*
İçel	İstanbul	İzmir
Dr. M. Berker	*A. Daver*	*Benal Arıman*
Kastamonu	Konya	Konya
M. Celâl Bayar	*H. Dikmen*	*Kâ. Okay*

Niğde	Siird	Zonguldak
Dr. R. Ferid Talay	*N. Bekmen*	*H. Karabacak*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

27 mayıs 1938 tarihli Türkiye - İngiltere müzeyyel ticaret ve kliring anlaşmasına merbut mektublardan kliring murakıbı Gregory,ye hitaben yazılan mektubun türkçe tercümesindeki (hususî hesaba geçirileceği) ibaresinin (geçirilmiyeceği) şeklinde düzeltilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 28 - VI - 1938 tarihli ve 3525 sayılı kanunla tasdik edilen 27 mayıs 1938 tarihli Türkiye - İngiltere müzeyyel Ticaret ve kliriring anlaşmasına bağlı ve Bay Muammer Eriş ile İngiliz - Türk Kliring murakibi Bay Gregory arasında teati olunan mektubdaki (hususî hesaba geçirilecektir) cümlesinin (geçirilmeyecektir) şeklinde tashihi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanun ahkâmını tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

11 - III - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayik Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. Çetinkaya*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*Muhlis Erkmen*

Türkiye İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve iktisad encümenleri mazbataları (1/21)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı : 6/1532

30 - III - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere Ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında 1 mart 1939 tarihinde Londrada teati olunan notaların tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 25 - III - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Bahsi geçen notaların, 2294 sayılı kanunun verdiği salâhiyete istinaden İcra Vekilleri Heyetince 25 - III - 1939 tarihinde tasdik edilmiş olduğu arzolunur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâyihası

27 mayıs 1938 tarihli müzeyyel anlaşma ile tadil edilen 2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere Ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı ve hususî takasa mevzu teşkil eden Türk mallarını gösteren 4 numaralı listeye tiftiğin ilâvesi İngiltere Hükûmetince teklif edilmiştir. Yapılan tedkikat neticesinde bu maddenin ilâvesinin İngiltere ile olan takas muamelelerinin daha salim bir tarzda cereyanını temin edeceği ve menfaatimize uygun düşeceği anlaşılmış olduğundan vaki teklif tarafımızdan kabul edilmiş ve keyfiyet 1 mart 1939 tarihinde Londrada nota teatisi suretile tahakkuk ettirilmiştir.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/21
Karar No. 6

2 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında 1 mart 1939 tarihinde Londrada teati olunan notaların tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 25 - III - 1939 tarihli kararile Yüksek Meclisin tasvibine arzedilen kanun lâyihası encümenimizce müzakere olundu:

Yapılan tedkikat neticesinde kanun lâyihasının mevzuunu teşkil eden notaların İngiltere ile takas muamelelerinin daha geniş bir tarzda cereyanını temin maksadını istihdaf eylediği gö-

rülmüştür.

Aynen kabul edilen kanun lâyihası havalesi veçhile İktısad encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye En. R.	M. M.	Kâtib
Erzincan	Konya	İstanbul
S. Arıkan	*M. Göker*	*Ş. Esmer*

Ankara	İzmir	Kocaeli
F. R. Atay	*Halil Menteşe*	*İ. S. Yiğit*
Diyarbakır	İstanbul	Manisa
D. İ. Tali Öngören	*Salâh Cimcoz*	*H. Bayur*
Elâzığ		
F. A. Aykaç		

İktısad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisad encümeni
Esas No. 1/21
Karar No. 14

16 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere Ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali için 1 mart 1939 tarihinde Londrada teati olunan notaların tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 25 mart 1939 tarihli toplantısında Yükse Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası encümenimize havale edilmekle tedkik ve müzakere olundu:

Lâyihaya bağlı esbabı mucibenin tedkikinden anlaşılacağı üzere İngiltere ile aktedilen Ticaret anlaşmasına bağlı ve hususî takas mevzuunu teşkil eden Türk malları arasına tiftiğin de idhali İngiltere Hükûmeti tarafından taleb edilmesi üzerine keyfiyet Hükûmetimiz tarafından tedkik ve iktisadî bakımdan menfaatimize uygun görülmüş olduğundan yukarıda bahsi geçen nota imza ve teati edilerek 2294 sayılı kanunun İcra Vekilleri Heyetine verdiği salâhiyete istinaden 25 - III - 1939 tarihinden itibaren meriyet mevkiine konmuş ve Yüksek Meclisin tasvibine arzedilmiştir.

İktisadî bakımdan keyfiyeti tedkik eden encümenimiz tiftik gibi mühim ihracat mallarımızdan birinin sürümünü arttırmaya yarayacak olan notanın tasdikını muvafık bularak Umumî Heyetin tasvibine arza karar vermiştir.

Lâyihanın birinci maddesinde esbabı mucibede gösterilen meriyet tarihi zikredilmediğinden bu noktanın madde metninde kaydile kabulünü işin icabına daha uygun görmüştür.

Yüksek Reisliğe sunulur.

İk. En. Reisi	M. M.	Kâtib
Giresun	Aydın	İzmir
İ. Sabuncu		*M. Aldemir*
Afyon K.	Afyon K.	Ankara
Berç Türker	*İzzet Akosman*	*M. Eriş*
Diyarbakır	Edirne	Erzincan
N. Sünkitay	*Fuad Balkan*	*S. Başotaç*
Eskişehir	Gazianteb	İstanbul
E. Sazak	*Nuri Pazarbaşı*	*A. Daver*
İzmir	Kastamonu	Konya
Benal Arıman	*M. Celâl Bayar*	*H. Dikmen*
Niğde		Rize
Dr. R. F. Talay		*H. Cavid*
Siird		Zonguldak
N. Bekmen		*H. Karabacak*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere Ticaret ve kliring anlaşmasma bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkmda İngiltere Hükûmeti ile 1 mart 1939 tarihinde Londrada teati olunan notalar kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasma İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

25 - III - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. Çetinkaya*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*Muhlis Erkmen*

İKTISAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasına bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 2 eylûl 1936 tarihli Türkiye - İngiltere ticaret ve kliring anlaşmasma bağlı 4 numaralı listeye tiftiğin de idhali hakkmda İngiltere Hükûmeti ile Londrada teati olunan notalar 1 mart 1939 tarihinden muteber olmak üzere kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasma İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Londra, 1 mart 1939

Ekselâns,

Büyük Beritanya ve Şimalî İrlânda Birleşik Kırallık Hükûmetinin 2 eylûl 1936 tarihinde Londrada Birleşik Kırallık Hükûmeti ile Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti arasında imza, ve 7 teşrinievvel 1937 ve 14 teşrinisani 1938 de teati edilen notalarla ve 27 mayıs 1938 tarihli ticaret ve kliring munzam Anlaşmasile tadil edilmiş olan (Ticaret ve kliring Anlaşması) na bağlı dördüncü listeye tiftiğin ilâve edilmesini arzu ettiğini zatı Devletlerine bildirmekle kesbi şeref eylerim.

2 — Türkiye Hükûmeti bu teklifi kabul ettiği takdirde işbu nota ve zatı Devletinizin bu nota mealini teyid edecek mahiyette olacak olan cevabı iki Hükûmet beyninde münakid ve bugün mevkii meriyete girecek bir anlaşma teşkil edeceklerdir. Bu Anlaşma 31 kânunuevvel 1939 tarihine kadar muteber olacak ve ondan sonra da iki Hükûmet arasında Anlaşmanın sona erdirilmesi hususunda mutabakat hâsıl olduğu tarihden bir ay sonraya kadar muteber olmakda devam edecektir.

3 — Şurası mukarrerdir ki Birleşik Kırallık Hükûmeti tarafından Anlaşmanın feshi hususunda bundan evvelki fıkra ahkâmı dehilinde yapılacak her hangi bir telkin Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti tarafından hüsnü nazarla telâkki edilecektir.

İhtiramatı faikamın kabulünü rica ederim.

Dr. T. R. Aras
Türkiye Büyük elçisi

Halifax

Londra : 1 mart 1939

Lord Cenabları,

Büyük Britanya ve Şimalî İrlânda Müttehid Kırallık Hükûmetinin 2 eylûl 1936 tarihinde Londra Birleşik Kırallık Hükûmeti ile Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti arasında imaz, ve 7 teşrinievvel 1937 ve 14 teşrinisani 1938 de teati edilen notalarla ve 27 mayıs 1938 tarihli Ticaret ve kliring munzam anlaşmasile tadil edilmiş olan (Ticaret ve kliring anlaşması) na bağlı dördüncü listeye tiftiğin ilâve edilmesini arzu ettiğini bildiren bu günkü tarihli notanızı aldığımı bildirmekle kesbi şeref eylerim.

2 — Cevaben, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin; Birleşik Kırallık Hükûmetinin bu hususdaki teklifini kabul ettiğini ve zatı asilânelerinin notasını ve işbu cevabı iki Hükûmet beyninde, bu gün mevkii meriyete girecek olan, bir anlaşma teşkil ettiği suretinde telâkki ettiğini işbu nota teatisinden mütevellid anlaşmanın 31 kânunuevvel 1939 tarihine kadar muteber olacağı ve ondan sonra da iki Hükûmet arasında anlaşmanın sona erdirilmesi hususunda mutabakat hâsıl olduğu tarihten bir ay sonraya kadar muteber olmakta devam edeceği hakkında Türkiye Hükûmetinin mutabık kaldığını zatı asilânelerine bildirmekle kesbi şeref eylerim.

3 — Birleşik Kırallık Hükûmeti tarafından, Anlaşmanın feshi hususunda bundan evvelki fıkra ahkâmı mucibince yapılacak her hangi bir telkinin Türkiye Cümhuriyeti tarafından hüsnü nazarla telâkki edileceğini teyid eylerim.

İhtiramatı faikamın kabulünü rica ederim Lord Cenabları.

Viscount Halifax
Büyük Britanya Hariciye Nazırı

Dr. T. R. Aras

S. Sayısı : 51

Türkiye - Almanya arasında imza edilen, Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübadelât ve tediyati tanzime mütedair protokolün tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve iktisad encümenleri mazbataları (1/19)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı: 6/924

1 - III - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Almanya arasında 31 - I - 1939 tarihinde Berlinde imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasında ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18 - II - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Bu protokolün, İcra Vekilleri Heyetinin 18 - II - 1939 tarihli kararnamesile 1 - II - 1939 tarihinden itibaren muvakkaten meriyete konulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lyihası

27 mayıs 1930 tarihli Türk - Alman ticaret mukavelenamesi ile 25 temmuz 1938 tarihli ticarî mübadelât ve tediyata mütedair Anlaşmalar hükümlerinin Südet Alman menatıkına teşmili hakkında olub murahhas heyetimizle Alman murahhas heyeti arasında Berlin,de 31 - I - 1939 tarihinde imzalanan protokol Büyük Millet Meclisinin yüksek katına sunuldu.

Anlaşmanın başlıca karakteristik noktası, Almanya ile aktedilen yukarda mezkûr Anlaşmanın 1 şubat 1939 tarihinden itibaren bu mıntakalar ile memleketimiz arasındaki ticarî mübadelelere tatbik edilmesidir.

İstihdaf ettiği gaye ise, Almanyaya ilhak olunan Alman Südetleri manatıkı ile memleketimiz arasındaki ticarî ve iktisadî münasebatın hâdis olan filî ve hukukî vaziyete uygun bir şekilde tanzim ve inkişafını temin eylemektir.

Heyeti umumiyesi itibarile memleketimiz menafiine temamile uygun olan işbu protokol Yüksek tasvib ve tasdiklerine arzolunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/19
Karar No. 4

2 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Berlinde 31 - I - 1939 tarihinde Almanya Hükûmetile imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasında ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 18 - II - 1939 tarihli kararile Yüksek Meclisin tasvibine arzedilen kanun lâyihası Encümenimize tevdi buyurulmakla müzakere ve tedkik olundu :

Almanyaya ilhak olunan Alman Südetleri menatıkı ile memleketimiz arasındaki ticarî ve iktisadî münasebetlerin hâdis olan filî ve hukukî vaziyete uygun bir şekilde tanzimini istihdaf eden bu Anlaşma muvafık görülmüştür.

Aynen kabul edilen kanun lâyihası havalesi veçhile İktısad encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Konya	İstanbul
S. Arıkan	*M. Göker*	*A. Ş. Esmer*
Ankara	İzmir	İstanbul
F. R. Atay	*Halil Menteşe*	*Salâh Cimcoz*
Kocaeli		Diyarbakır
Süreyya Yiğit		*Dr. İ. Tali Öngören*
Elâzığ		Manisa
F. A. Aykaç		*H. Bayur*

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktısad encümeni
Esas No. 1/19
Karar No. 15

16 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Almanya Arasamda 31-I-1939 tarihinde Berlinde imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasında ticarî mübadelâttan ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18 - II - 1939 tarihinde Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Hariciye umumî kâtibi hazır olduğu halde tedkik ve müzakere olundu:

Verilen izahata ve lâyihanın mucib sebeblerine nazaran Südet menatıkının Almanyaya ilhak olunması üzerine hâsıl olan filî ve hukukî vaziyet üzerine bu kısma aid Almanlar ile aramızdaki ticarî münasebatı tanzim mecburiyeti hâsıl olduğundan yukarıda arzedilen protokolün müzakere ve imzası zaruret kesbetmiştir.

Protokolün umumî hükümleri ötedenberi takib ettiğimiz ana prensiblerimize uygun olduğundan lâyihanın encümenimizce de kabulü muvafık görülmüş ve Umumî heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmasına karar verilmiştir.

İk. En. Reisi	M. M.	Kâtib
Giresun	Aydın	İzmir
İ. Sabuncu		*M. Aldemir*
Afyon K.	Afyon K.	Ankara
Berç Türker	*İzzet Akosman*	*M. Eriş*
Diyarbakır	Edirne	Erzincan
N. Sünkitay	*Fuad Balkan*	*S. Başotaç*
Gazianteb	İçel	İstanbul
Nuri Pazarbaşı	*Dr. M. Berker*	*A. Daver*
İzmir	Konya	Niğde
Benal Arıman	*H. Dikmen*	*Dr. R. F. Talay*
Rize	Siird	Zonguldak
H. Cavid	*N. Bekmen*	*H. Karabacak*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Almanya arasında 31 - I - 1939 tarihinde Berlinde imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübadelât ve tediyatı tanzime mütedair protokolün tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye ile Almanya arasında 31 - I - 1939 tarihinde Berlinde imzalanan Südet Alman menatıkı ile Türkiye arasındaki ticarî mübdelât ve tediyatı tanzime mütedair protokol kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden meridir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 - II - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak		*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. Çetinkaya*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V. ve Ha. V. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*Muhlis Erkmen*

Protokol

Südet Alman arazisinin Almanya ile birleşmesi üzerine Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Almanya Hükûmeti, ticarî mübadelât ve tediyat hakkında aşağıda mezkûr hususat üzerinde mutabık kalmışlardır:

1)

a - Türkiye ile Almanya arasında 27 mayıs 1930 tarihli ticaret mukavelenamesi ve müzeyyel itilâflarının,

b - Türkiye ile Almanya arasında 25 temmuz 1938 tarihli ticarî mübadelâta dair anlaşmanın ve zeyillerinin,

c - Türkiye ile Almanya arasında 25 temmuz 1938 tarihli ticarî tediyata dair anlaşmanın (Türk - Alman Kliring anlaşması) ve zeyillerinin halen meri olan hükümleri Türkiye ile Südet Alman arazisi arasındaki ticarî mübadelâta dahi 1 - II - 1939 tarihinden itibaren tatbik olunacaktır.

2)

a - Avusturya eyaleti ile Reich'in diğer kısımları arasındaki gümrük hududu kalkıncaya kadar, Avusturya gümrük mıntakasında meri olan gümrük kanununun tatbik edildiği Südet Alman arazisi kısmına, Avusturyanın Türk - Alman ticarî münasebatına idhaline mütedair 25 temmuz 1938 tarihli protokolün 1 nci maddesinin 3, 4 ve 5 nci fıkralarının hükümleri teşmil edilecektir,

b - Bu günkü tarihe kadar Türkiyeye muvasalat etmiş olup kontenjantman müşkülâtından dolayı serbest ticarete arzedilememiş olan Südet Alman arazisi menşeli mallar, Türkiye ile Almanya arasında 25 temmuz 1938 tarihli ticarî mübadelâta dair anlaşma hükümlerinin çerçevesi dahilinde Türkiyeye idhal olunacaktır,

c - Südet arazisinin Reich ile birleşmesinden beri Prag üzerinden tesviye edilememiş olup Südet Alman arazisi firmalarının ihracattan mütevellid Türkiyedeki medyunlarından ve mütekabilen Türk firmalarının Südet Alman arazisindeki medyunlarından alacakları, tediye zamanları bu günkü tarihe kadar hulûl etmiş olanlar dahi, Türk - Alman Kliringi tarikile tediye olunacaktır,

d - Şimdiye kadar başlanmış olan hususî takas muamelelerinin tasfiyesine, Türkiye ile Çekoslovakya arasında 7 nisan 1938 tarihli Kliring anlaşmasının buna müteallik hükümlerine tevfikan, 31 ağustos 1939 tarihine kadar devam olunacaktır.

3)

Yukarıda mezkûr hükümlerden ticarî tediyeyi alâkadar edenlerinin tatbikına müteallik teknik modaliteler hakkında Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası ile Deutsche Verrechnungskasse mutabık kalacaklardır.

4)

Bu protokol Türkiye ile Almanya arasında 25 temmuz 1938 tarihli ticarî mübadelelere ve ticarî tediyelere dair anlaşmaların ayrılmaz bir cüzünü teşkil eder.

Berlinde türkçe, almanca ve fransızca, ikişer asıl nüsha olarak 31 kânunusani 1939 tarihinde imza edilmiştir.

N. Menemencioğlu *Freiherr von Weizsaeker*

S. Sayısı : 59

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında kanun lâyihasi ve Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/26)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı: 6/1771

12 - IV - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6 - IV - 1939 tarihinde tadilen Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Eski kanun hükümleri satıştan toplanan paraların iradını ve ondan sonra tahsisat kaydının teklif edilmesini âmir bulunması itibarile ekseriya bütçe senesinin son ayında ancak beş altı aylık satış mikdarının irad kaydi muamelesi yaptırılabilmekte ve halbuki henüz irad kaydi yaptırılmamakla beraber kininler de satılmış bulunmaktadır. Bu suretle ancak irad edilen para mukabili tahsisat almabildiğinden alman bu tahsisat mikdarı mubayaasına lüzum hâsıl olan kinin ihtiyacını karşılıyamamaktadır.

Bundan başka her sene bir kanun teklifi ile Meclisi Âliyi işgal etmemek ve hem de daha çabuk kinin tedariki imkânları elde edilebilmek üzere bu gün 170 214 lira 52 kuruşa baliğ olan kinin bedelleri tutarının mütedavil sermaye olarak ele alınması ve bu işin daha amelî olan mütedavil sermaye usulü ile tedvir edilmesi çok lüzumlu ve pek faydalı olacaktır.

Bu gün memleketimizin Devlet kinini olarak satışa çıkarılması icab eden kinin ihtiyacı (8 - 10) ton kadar tahmin edilmekte olup sermayenin (300 000) liraya çıkıncaya kadar hâsıl olacak kârların sermayeye ilâvesinin istenilmesi bu ihtiyacın temin edilebilmesi noktasından zarurî bulunmuştur.

Bu suretle mütedavil bir sermaye halinde idare edilecek bu para ile Hazineye yük olmadan şimdiye kadar olduğundan çok fazla mikdarda kininin kolayca tedarik edilerek her yerde halkın istifadesine arzedilmesi ve sıtma savaşına büyük bir yardım yapılmış olması noktai nazarından merbut lâyihanın tanzimine lüzum görülmüştür.

Sıhhat ve içtimaî muavenet encümeni mazbatası

T. B. M. M.
S. İ. M. encümeni
Esas No. 1/26
Karar No. 4

27 - IV - 1939

Yüksek Reisiğe

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince hazırlanıp Başvekâletin 12 - IV - 1939 tarih ve 6/1771 sayılı tezkeresile gönderilen ve encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası mucib sebeblerle birlikte vekillik müsteşarı hazır olduğu halde okundu ve görüşüldü:

Hükûmetin mucib sebebler lâyihasında da görüldüğü üzere şimdiye kadar meri bulunan kanun hükümleri satıştan toplanan paraların evvelâ iradını ve sonra tahsisat kaydının teklif edilmesini âmir bulunması itibarile irad kaydi yapılan satış mikdarı kadar tahsisat teklif edilebilmekte olduğu halbuki bazan bütçe senesinin sonuna yaklaşıldığı zamanlarda bile kinin satılmış bulunduğu halde henüz satış bedelinin tamamının irad kaydi muamelesi yaptırılamadığı ve bundan dolayı da ancak irad kaydedilen para kadar tahsisat alınabildiği cihetle bu mikdar tahsisat ile mubayaa edilen kininin ihtiyacı karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Umumî sıhhatin vikayesi maksadile yapılmakta olan sıtma mücadelesine yardım olmak üzere halka ucuz ve saf kinin satabilmek ve her sene bir kanun teklifile Meclisi Âliyi işgal etmemek için bu gün 170 214 lira 52 kuruşa baliğ olan kinin bedellerinin mütedavil sermaye olarak kabulünün ve bu işin daha amelî olan mütedavil sermaye usulü ile tedvir edilmesinin faydalı olacağı kanaatine varılmıştır.

Bu gün Devlet kinini olarak satışa çıkarılmasına ihtiyaç görülen 8 - 10 ton kinin için 300 000 lira mütedavil sermayeye ihtiyaç olduğundan, bu mikdara baliğ olduktan sonra fazlası Hazineye teslim edilmek şartile, hâsıl olacak kârların sermayeye ilâvesi muvafık bulunduğu ve şu suretle memlekete lüzumu olan kininin Hazineye yük olmadan kolayca tedarik edilebileceği ve halkın istifadesine arzolunabileceği göz önüne alınarak lâyihanın yerinde olduğu görülmüştür.

Yalnız birinci maddedeki (saf kinin) e (ve milhleri) kaydının ilâvesi münasib görülmüş ve diğer maddeler de bazı kelime değişikliği yapılmış ve muvakkat madde yedinci maddeden sonra yazılmış ve lâyihanın bu şekilde kabulüne karar verilmiştir.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Sıhhat ve İ. M. En. R.	M. M.
Bursa	Giresun
Dr. Refik Güran	*Dr. H. V. Somyürek*
Kâtib	
Edirne	Antalya
Dr. F. Memik	*Dr. M. Soykan*
Burdur	Gazianteb
Dr. A. Ruhi Yeşilyurd	*Dr. M. Ali Ağakay*
Kastamonu	Kayseri
Rıza Saltuğ	*S. Turgay*
Kocaeli	Konya
Dr. Fuad Sorağman	*Dr. O. Ş. Uludağ*
Manisa	Tekirdağ
A. Tümer	*Nazmi Trak*
Zonguldak	
H. Okan	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 21
Esas No. 1/26

16 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında olub Başvekâletin 12 - IV - 1939 tarih ve 6/1771

sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Sıhhat ve içtimaî muavenet encümeni mazbatasile birlikte Encümenimize havale edilmiş olmakla Sıhhat ve içtimaî muavenet vekili hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu.

Şimdiye kadar Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletince yapılmakta olan saf ve ucuz kinin satışları umumî muvazene dahilinde tedvir edilerek satış bedelleri bir taraftan bütçeye irad ve diğer taraftan Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti büçesinde açılan hususî bir fasla tahsisat kaydolunarak yine kinin mübayaasına tahsis edilmekte idi. Bu muamele Hükûmetin esbabı mucibesinde izah edildiği veçhile müşkülâtı mucib olmaktadır.

Sıtmalıların tedavisinde çok önem veren Hükûmet kinin satışını memleketin ihtiyacına uygun bir şekilde tanzim edebilmek ve her yerde daima bol Devlet kinini bulundurabilmek için bu işin mütedavil bir sermaye ile idaresini ve 1917 yılında konmuş olan 50 000 lira tahsisatın pek cüzî kârlarla bu güne kadar 170 000 küsur liraya kadar çıkmış olan mikdarının da mütedavil sermaye olarak vazını ve yine memleket ihtiyacı olan 8 - 10 ton kinin için ihtiyaç olan 300 000 lira sermayenin husulüne kadar satış kârlarının mütedavil sermayeye ilâvesini temin etmek üzere sevkedilmiş olan bu kanun lâyihası yerinde görülmüş ve esas itibarile encümenimizce de kabul edilmiştir.

Ancak şimdiye kadar Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti Ziraat bankası ile yapmış olduğu mukaveleye istinaden kinin tevziatını Sıhhiye müdürleri vasıtasile mezkûr bankanın kaza sandıklarına göndermek suretile yaptırmakta idi. Halbuki mezkûr bankanın memleket dahilindeki teşkilâtı her ne kadar vasi ise de yine her kazada şubesi bulunmaması ve kazadan sonraki kademelere tevziat bayiler vasıtasile yapılmakta olub bayiler ise daima kazaya kadar gelib kinin tedariki külfetine katlanmamakta olduğundan Encümenimiz bu tevziatın nahiye ve köylere kadar teşkilâtlandırılmış olan İnhisarlar umum müdürlüğü vasıtasile yaptırılmasının daha ziyade maslahata uygun düşeceğini düşünmüş ve davet edilen Gümrük ve inhisarlar vekili de inhisarları esas vazifesini sektedar etmeyecek mahiyette olan bu işin mezkûr idare tarafından yapılabileceğini ifade eylemiştir.

Ziraat bankasile yapılan mukavele mucibince satış bedelinin % 15 i bankaya verilmekte ve bundan beşi de bayilere beyiye aidatı olarak terkedilmekte olduğu öğrenilmiştir,

Encümenimiz bayilere terkedilen kısmın az olduğunu görerek bunun bayiliğe rağbeti celbedecek bir dereceye çıkarılmasını ve bu suretle köylere kadar tevziatın teminini mümkün kılmak için beyiye aidatının % 10 olmasını kabul etmiştir.

Bu esaslar dahilinde yapılan değişiklikle yeniden yazılan kanun lâyihası Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	M. M.
Isparta	Kayseri	Trabzon
Mükerrem Ünsal	*F. Baysal*	*R. Karadeniz*
Kâtib		
İstanbul	Bolu	Çanakkale
F. Öymen	*Dr. Zihni Ülgen*	*R. Bulayırlı*
Diyarbakır	Elâzığ	Erzincan
Rüştü Bekit	*M. F. Altay*	*İ. Artun*
Gümüşane	İçel	Kastamonu
Durak Sakarya	*T. C. Beriker*	*T. Coşkan*
Kayseri	Kırklareli	Kırklareli
S. Serim	*B. Denker*	*Ş. Ödül*
Kırşehir	Kocaeli	Konya
M. Seyfeli	*A. S. Akbaytuğan*	*R. Türel*
Kütahya	Malatya	Malatya
A. Tiritoğlu	*M. Öker*	*O. Taner*
Maraş	Mardin	Muğla
M. Bozdoğan	*R. Erten*	*H. Kitabcı*
Muş	Ordu	Sivas
Ş. Ataman	*H. Yalman*	*Remzi Çiner*
Trabzon	Urfa	Yozgad
Sırrı Day	*Sami İşbay*	*A. Sungur*
Yozgad		
S. İçöz		

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Saf kinin tedarik edilerek Ziraat bankaları vasıtasile muayyen fiyat ve şekillerde satışa çıkarılmak üzere (Devlet kinini mütedavil sermayesi) tesis olunmuştur.

MADDE 2 — Birinci madde mucibince tesis olunan Devlet kinini mütedavil sermayesini, 1927 malî senesine kadar muhtelif kanunlarla alınan tahsisata istinaden tedarik edilerek satışa çıkarılan kininlerin bu gün baliğ olduğu (170 214) lira (52) kuruş teşkil eder.

MADDE 3 — Tesis edilen bu sermaye üç yüz bin liraya baliğ oluncaya kadar bu işten doğacak kârlar sermayeye ilâve ve üç yüz bin lirayı bulduktan sonra üst tarafı her sene sonunda yapılacak plânçolara tevfikan Hazineye teslim olunur.

MADDE 4 — Satışa çıkarılacak Devlet kininlerinin fiyatı, bunların satışa çıkarılmasına kadar geçireceği bütün safahata aid masraflarla sair bilûmum masraflar ve verilecek beyiyyeler de hesaba katılmak şartile tesbit edilecek maliyetine fiyat değişiklikleri karşılığı olmak üzere % 5 şe kadar ilâvesile tayin olunur.

MADDE 5 — Devlet kininlerinin ne suretle satışa çıkarılacağı ve bayilere ne mikdar beyiyye verileceği Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince tayin olunur.

SIHHAT VE İÇTİMAÎ MUAVENET ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet kinini mütedavil sermayesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Saf kinin ve milhleri tedarik edilerek Ziraat bankaları vasıtasile muayyen fiat ve şekillerde satışa çıkarılmak üzere (Devlet kinini mütedavil sermayesi) tesis olunmuştur.

MADDE 2 — Birinci madde mucibince tesis olunan Devlet kinini mütedavil sermayesini, 1927 malî senesine kadar muhtelif kanunlarla alınan tahsisata istinaden tedarik edilerek satışa çıkarılan kininlerin bedellerinin baliğ olduğu (170 214) lira (52) kuruş teşkil eder.

MADDE 3 — Tesis edilen bu sermaye üç yüz bin liraya baliğ oluncaya kadar bu işten doğacak kârlar sermayeye ilâve ve üç yüz bin lirayı bulduktan sonra üst tarafı her sene sonunda yapılacak bilânçolara tevfikan Hazineye teslim olunur.

MADDE 4 — Satışa çıkarılacak Devlet kininlerinin fiatı, bunların satışa çıkarılmasına kadar geçireceği safhalara aid masraflarla sair bilûmum masraflar ve verilecek beyiyeler de hesaba katılmak şartile tesbit edilecek maliyetine fiat değişiklikleri karşılığı olmak üzere % 5 e kadar ilâvesile tayin olunur.

MADDE 5 — Devlet kininlerinin ne suretle satışa çıkarılacağı ve bayilere ne mikdar beyiye verileceği Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince tayin olunur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

MADDE 1 — Saf kinin ve milhlerinin tedarik edilerek İnhisarlar umum müdürlüğü vasıtasile muayyen fiat ve şekillerde satışa çıkarılmak üzere Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilinin nezaret ve mesuliyeti altında 300 000 liralık (Devlet kinini mütedavil sermayesi) tesis olunmuştur.

Bu sermaye şimdiye kadar muhtelif kanunlarla verilen salâhiyete istinaden tedarik edilerek satışa çıkarılmış olan kinin bedellerinin baliğ olduğu 170 214 lira 52 kuruş ile bu mikdarın işletilmesinden doğacak kârlardan temin olunur.

MADDE 2 — Sıhhat ve içtimaî Muavenet encümeninin 4 ncü maddesi aynen

MADDE 3 — Satışa çıkarılacak olan Devlet kininleri bayilerine % 10 beyiye verileceği gibi İnhisarlar idaresinin ihtiyar edeceği nakliye ve sair masrafları da aynen tesviye olunur.

İnhisarlar idaresinin ihtiyar edeceği muhtelif masrafların tesviyesi, sene sonunda bu idarenin işarma istinaden icra olunur. Kininlerin irsalâtı, hesabların tanzim ve itası suretleri ve satıştan hâsıl olan paraların mütedavil sermaye hesabına mal edilmesi işleri Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve İnhi-

Hü.

MADDE 6 — Devlet kinini mütedavil sermayesinin muhasebesi, bu işle alâkalı olmak üzere Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti tarafından seçilecek bir zat tarafından ifa ve bu işi görecek olana ayda elli lirayı geçmemek üzere tensib olunacak mikarda ücret ita edilir.

MADDE 7 — 4 nisan 1333 tarihli kanunla bu kanunun dördüncü maddesini tadil eden (827) numaralı kanun hükümleri mülgadır.

MUVAKKAT MADDE — Kinin satışlarından tehassül etmiş olup Hazine hesabı carisine mal edilmiş bulunan paralar sermayeyi teşkil edeceği için bir taraftan bütçeye irad ve diğer taraftan mütedavil sermaye namile açılacak fasla tahsisat kaydolunur.

MADDE 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 9 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Maliye ve Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilleri memurdurlar.

6 - IV - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
F. Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*M. Erkmen*
Mu. Mü. V.	Ti. V.	
A. Çetinkaya	*C. Erçin*	

S. İ. M. E.

MADDE 6 — Devlet kinini mütedavil sermayesinin muhasebesi, bu işle alâkalı olmak üzere Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti tarafından seçilecek bir zat tarafından ifa ve bu işi görecek olana ayda elli lirayı geçmemek üzere tensib olunacak mikdarda ücret verilir.

MADDE 7 — 4 nisan 1333 tarihli ve 258 numaralı kanunla bu kanunun dördüncü maddesini tadil eden 5 mayıs 1926 tarih ve (827) numaralı kanun hükümleri mülgadır.

MUVAKKAT MADDE 1 — Kinin satışlarından tehassül etmiş olup Hazine hesabı carisine mal edilmiş bulunan ve sermayeyi teşkil edecek olan paralar bir taraftan bütçeye irad ve diğer taraftan mütedavil sermaye namile açılacak fasla tahsisat kaydolunur.

MADDE 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 9 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Maliye ve Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilleri memurdur.

B. E.

sarlar vekâletleri tarafından müştereken tayin ve tesbit olunur.

MADDE 4 — Sıhhat ve içtimaî muavenet encümeninin 6 ncı maddesi aynen

MADDE 5 — 4 nisan 1933 tarihli kanun ile bu kanunun 4 ncü maddesini tadil eden 26 nisan 1926 tarih ve 827 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — Kinin satışlarından tahassül etmiş olub 1938 malî yılında Hazine hesabı carisine mal edilmiş bulunan ve sermayeyi teşkil edecek olan paralar bir taraftan bütçeye irad ve diğer taraftan mütedavil sermaye namile açılacak fasla tahsisat kaydolunarak Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilinin emrile sarfolunur.

MADDE 6 — Hükûmetin 8 nci maddesi aynen

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye, Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

S. Sayısı : 65

İskân kanununun 32 nci maddesinin tadiline ve bu kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair olan 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun lâyihası ve iskân kanunu Muvakkat encümeni mazbatası (I/60)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı : 6/4372

22 - IX - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2510 sayılı kanunun 32 nci maddesinin tadili ve 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 14 - IX - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
C. Bayar

2510 sayılı kanunun 32 nci maddesinin tadili ve 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ilâvesi hakkındaki lâyihai kanuniyenin esbabı mucibesi

1 — Hazırlanmış olan kanun lâyihasile istihdaf edilen gaye; doğrudan doğruya dış memleketlerden Türkiyeye serbest olarak gelmek isteyen Türk soy ve kültürlü eşhasın varlıklarile Türkiyeye gelebilmelerini temindir.

2510 sayılı kanunun 31 nci maddesinin 1 numaralı bendinin «A» fıkrası mucibince Türkiyeye gelecek her göçmen ailesinin zat ve ev eşyasının kâmilen ve «B» bendi mucibince çiftci ve sanatkâr olanlarının çift ve sanatlarına muktazi malzeme ve alâttan değeri 6 000 ve tüccar olanlarının dahi ötedenberi satagelmekte oldukları ticaret mallarından kıymeti 12 000 liraya kadar olanları gümrük resmile bir defaya mahsus olmak üzere sair bilûmum teklif ve resimlerden muaftır.

2 — 2510 sayılı kanunun 32 nci maddesi ise;31 nci madde haricinde kalan eshabı emlâkin ve irad eshabından bulunan varlıklı eşhasın; menkul ve gayrimenkul mallarının tasfiyesi neticesinde elde ettikleri bedel veya ellerinde bulunan nakidleri karşılığı Türkiyede yapacakları sanat veya ziraat için getirecekleri eşyaya yalnız gümrükden geçme salâhiyetini vermekde ve fakat gümrük muafiyetini bahşetmemektedir.

Her Devletin kendi parasını harice çıkartmamak için koymuş olduğu tedbirler karşısında; bu vaziyette bulunan soydaşlarımız mallarının tasfiyesineticesinde elde edecekleri paraları memleketimize getirememekte ve bizzarur bu paraları mal ile istibdal etmek mecburiyetinde kalmaktadırlar.

Bu suretle mala kalbedilen bu servet; kanunun 32 nci maddesi mucibince gümrük muafiyetine mazhar olamadığı ve gümrük resmi verildiği takdirde (zaten çıkacak mallardan muayyen bir nisbette prim verildiği için) esas sermayeyi imha edecek bir vaziyet ile karşılaşıldığı için dış memleketlerde bulunan binlerce varlıklı soydaşlarımız; kanunun bu maddesindeki kayid karşısında gayrimenkullerini tasfiye ve binnetice mevcud servetlerile memleketimize hicret edememektedirler .

İşte ; dış memlekette bulunan soydaşlarımızın varlıklarile memlekete gelebilmeleri ve Hükûmetimize yük olmadan kendi hayatlarını temin edebilmeleri ve gelecek olan bu mallara bir had tayin edilmesi ve vukuu melhuz kaçakçılık ve gayrimeşruyollara sapılmamak için I, II, III ve IV. fıkralar lâyihai kanuniye konmuştur.

27 kânunuevvel 1934 tarih ve 1777 sayılı nizamnamede gümrük muafiyetlerinin sureti tatbiki hakkında mevzuat mevcud ise de vaziyetin bu defa daha şümullü bulunması dolayısile yeniden ve İnhisarlar vekâletile müştereken bir talimatname hazırlanması esas kabul edilmiş ve bu maksadla da V nci fıkra maddeye ilâve edilmiştir.

3 — 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesi mucibince ; Türkiyede yerleşmek maksadile dışarıdan münferiden gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe ferdler Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletinin mütaleası alınmak şartile Dahiliye vekâletinin emrile ve müçtemian gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe ferdler ve aşiretler ve Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler Dahiliye vekilliğinin mütaleası alınmak şartile Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğinin emrile kabul olunurlar.

2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesindeki bu kayid ve şartlar; bu gibi kimselerin kabullerinden evvel kabul edilebilmeleri için mutlak surette vekâletlerin muvafakatını meşrut kılmış ve müretteb hariçi gelmek isteyenlerin iskânlarını temin noktasından adedleri tahdid etmiştir.

2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesile takib edilen gayeyi temin eden bu hükümler baki kalmak üzere mahza Hükûmetten yardım istememek ve serbest olarak gelmek talebinde bulunan Türk soyundan olan kimselerin bir an evvel memleketimize gelmelerini temin için ikinci madde yazılmıştır.

Mallarını tasfiye eden ve Türkiyeye getirecekleri eşyalar için mensub oldukları Hükûmete beyanname veren dış memleketlerdeki eşhasa; verdikleri beyannamede Türkiyeye getireceklerini yazdıkları eşyanın ihracı için azamî üç aylık bir mühlet verilmektedir.

Halbuki 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesi mucibince hicret için verilecek mezuniyet ve emir çok defalar bu kısa müddet içinde ikmal edilemediğinden alınan mühletler hitama ermekte ve binnetice soydaşlarımız bir çok zararlara uğramaktadırlar.

Ayni zamanda müracaatlarının Türkiyece kabul edilip edilmiyeceğini dahi evvelceden bilemedikleri için bizzarur geniş bir zaman içinde buldukları rayice göre tasfiye edememek vaziyetinde kalmaktadırlar.

İşte bu vaziyetleri önlemek ve Hükûmetten yardım istememek şartile serbest olarak Türkiyeye geleceklerin hicretini teshil ve varlıklarının muhafazasını temin için 3 ncü maddede yazılı hükümlere tâbi tutulmadan konsolosluklarımızca göçmen vizesinin verilmesi maksadile bu fıkra esas maddeye ek olarak konulmuştur.

Dış memleketlerde ıstırab içinde kalan şahısların bir an evvel kurtulmalarını ve varlıklarını muhafaza ve servetlerile memleketimize gelmelerini temin maksadile hazırlanan bu lâyihai kanuniyenin kabulüne müsaade buyurulmasını arz ve istirham ederim.

İskân kanunu Muvakkat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İskân kanunu
Muvakkat encümeni
Esas No. 1/60
Karar No. 3

17 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 22 - X - 1938 tarih ve 6/4372 sayılı tezkeresile gönderilip 14 - IV - 1939 tarihle encümenimize havale buyurulan iskân kanununun 32 nci ve 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddelerinin tadilini isteyen kanun lâyihası tedkik olundu:

Lâyihanın iskân kanununun 32 nci maddesinin tadilini isteyen birinci maddesi Hükûmetten yardım istememek şartile Türkiyede yerleşmek isteyen Türk soyundan muhacirlerin getirecekleri eşyalardan on iki bin liralık mikdarının gümrükten muafiyetini temin maksadını gözetmektedir. İskân ve Gümrük umum müdürlerinin huzurile yapılan tedkik ve müzakerede:

2510 sayılı iskân kanununun 32 nci maddesinin muhacirlerin gümrükten muaf mikdardan fazla getirecekleri eşyalarını, gümrüklerini vererek, geçirmeleri maksadına binaen yazılmış olup maddenin olduğu gibi kalmasında lüzum mevcud olduğu ve temini istenilen muafiyetin 31 nci maddeyi alâkalandırdığı gösterilmiştir. 31 nci maddede ise muhacir ve mülteci tâbirleri mutlak zikredilmiş olduğundan bunlar meyanında gerek Hükûmetin yardımile iskân edileceklerin ve gerek Hükûmet yardımına tâbi tutulmıyarak serbest iskân görecekleriin bu maddede gösterilen gümrük muafiyetlerinden tamamen istifade etmekte oldukları anlaşılmıştır. Ancak maddede muhacir ve mülteciler tasnif edilirken çiftçi, sanatkâr ve tüccardan gayri olan doktor, avukat gibi serbest meslek erbabı ve iradile geçinenler, muallim ve memur gibi bazı sınıfların hariç kaldığı görülmüş olduğundan bunların da bu maddede tasrihi lüzumlu bulunmuştur. Bunun için maddenin (1) numaralı bendinde (sanatkâr ise) ibaresi (sanat ve serbest meslek erbabından ise) şeklinde değiştirilmiş ve (sanat) kelimesinden sonra (ve meslek) kelimesi ilâve edilmiş ve ayrıca bendin sonuna da (bu üç sınıftan hariç ise kendi menkul ve gayrimenkulleri bedeli) fıkrası konmuştur.

Maddenin (sanatkâr ise) fıkrası sonunda (ve fabrikaları masnuatından ve iptidaî maddelerinden değeri altı bin liraya kadar olan mikdarı) cümlesinden yalnız fabrika sahiblerinin masnuat ve iptidaî maddelerinden altı bin liralık mikdarı muaf tutulup fabrika sahibi olmayan diğer sanat ve meslek sahibi kimselerin bundan istifade edemiyecekleri gibi bir mana da çıkmakta olduğu anlaşıldığından daha zengin olan fabrika sahibleri altı bin liralık bir muafiyetten istifade ettikleri halde daha fakir ve binaenaleyh daha himayeye muhtaç bulunan diğer sanat ve meslek sahiblerinin bundan istisnası doğru görülmeyerek ibare hepsine şamil olmak üzere (ve sanat ve mesleklerine mütealliik mamûl ve gayri mamûl maddelerden değeri altı bin liraya kadar olan mikdarı) şekline konmuştur.

(Tüccardan ise ...) fıkrası sonunda kerre içinde muafiyetten istisna edilmiş olan maddeler meyanına esasen muhacir ve mültecilerin gelecekleri memleketlerde birer transit eşyası olan ve gümrüğü yüksek bulunan (kahve ve çay) maddeleri de gümrük kaçakçılığının önüne geçilmek üzere ilve edilmiştir. Ayni istisnaî ilâve yeni konan (bu üç sınıftan hariç ise:) fıkrası sonundaki istisnaları sayan cümleye de konmuştur.

Bu maddede sayılan muafiyetlerin tatbik şekli Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekilliklerini birden alâkalandırmakta olduğundan bu şeklin iki vekillikçe müştereken tayin ve tesbiti hususu da maddeye üçüncü bend olarak ilâve edilmiştir.

Arzolunan şekillerde tadile uğrayan madde yeni aldığı şekle göre yazılmış ve iskân kanunundaki tertibe riayet edilmiş olmak üzere ikinci madde olarak lâyihaya geçirilmiştir.

Dahiliye ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliklerini birden ilgilendiren ikinci maddenin emniyet ve iskân umum müdürleri ve nüfus umum

müdürlüğü mümessili huzurile yapılan tedkik ve müzakeresinde: (Hariciye, Dahiliye ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliklerince müştereken tesbit edilen şekiller dahilinde) kaydinin konması ve (doğrudan doğruya) kelimesinin kaldırılmasile maddenin aynen kabulü kararlaştırılmıştır.

Yeni kabul olunan bu hükümlerle 2848 sayılı kanunun üçüncü maddesi tadile uğramakta olduğundan vuzuh temin edilmiş olmak üzere bu muaddel üçüncü madde birinci bend ve yeni kabul edilen hükümler de ikinci bend halinde bu lâyihada birinci maddeye yazılması tensib edilmiştir.

Hükûmetin muhacir kabulü sistemini tesbit eden bu maddede Hükûmeti mutlak olarak bağlamak doğru görülemediğinden Hükûmeti umumî siyasetin icablarına uygun hareketlerde serbest birakmak üzere bir bend ilâvesi lüzumlu görülmüş, bu da maddeye üçüncü bend olarak konmuştur.

Lâyiha Yüksek Heyete sunulmak üzere yüce makamlarına arzolunur.

İskân kanunu Mu. En. R.		M. M.
İstanbul		Tokad
Dr. H. Ş. Erel		*Galib Pekel*
Kâtib		
Bolu		Antalya
Dr. Zihni Ülgen		*Dr. M. Soykan*
Diyarbakır	Edirne	Erzincan
Dr. İ. Tali Öngören	*O. Şahinbaş*	*S. Başotaç*
Gümüşane	Manisa	Zonguldak
D. Sakarya	*A. Tümer*	*H. Okan*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

2510 sayılı kanunun 32 nci maddesinin tadiline ve 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 2510 sayılı kanunun 32 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

I - Serbest iskân suretile Türkiyeye gelmek isteyen muhacir ve mülteciler, menkul ve gayrimenkul mallarının bedeli veya kendilerine aid bulunan nakidlerile satın aldıkları eşya ve hayvanları beraberlerinde getirebilirler. Bu yolda getirecekleri eşya ve hayvanlar aşağıdaki kayidler altında bir defaya mahsus olmak üzere gümrük ve sair resimlerden muaftır.

II - Muhacir ve mültecilerin bu madde ile 31 nci madde hükümleri dairesinde gümrükten muaf olarak getirecekleri eşya ve hayvanların kıymetleri yekûnu beher aile için 12 000 lirayı tecavüz edemez. Tecavüz ettiği takdirde fazla zuhur eden kısımları gümrük ve sair resimlere tâbidir.

III - Şeker, benzin, petrol, koza, ipek, ipekliler ve Türkiyede inhisara bağlı maddelerle trikotaj makinaları ve kauçuk sanayii mahsullerinden olan ayakkabıları bu madde hükümlerine dahil değildir. Ancak zata mahsus ve kullanılmış küçük trikotaj makinaları muafiyetten istifade eder.

İSKÂN KANUNU MUVAKKAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2848 numaralı kanunun 3 ncü ve 2510 numaralı kanunun 31 nci maddelerini tadil eden kanun lâyihası

MADDE 1 — İskân kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

1 - Türkiyede yerleşmek maksadile dışarıdan münferiden gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe fertler Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilliğinin mütaleası alınmak şartile Dahiliye vekilliğinin emrile ve müctemian gelmek isteyen Türk soyundan meskûn veya göçebe fertler, aşiretler ve Türk kültürüne bağlı meskûn kimseler işbu kanunun hükümlerine göre Dahiliye vekilliğinin mütaleası alınmak şartile Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilliğinin emirlerile kabul olunurlar. Bunlara muhacir denir.

Kimlerin ve hangi memleketler halkının Türk kültürüne bağlı sayılacağı İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur.

Türkiyede yerleşmek maksadile olmayıb bir zaruret ilcasile muvakkat oturmak üzere sığınanlara mülteci denir. Dördüncü maddede yazılı sebebler bulunmayan mülteciler Türkiyede yerleşmek isterlerse ve bunu yazı ile bulundukları yerin en büyük idare âmirine bildirirlerse

IV - Muhacir ve mültecilerin, bu madde ile 31 nci madde hükümlerinden istifade maksadile getirecekleri eşya ve hayvanlarm kendi malları olmadığı veya başkalarına aid veya başkalarına aid paralarla tedarik edildiği sabit olursa haklarına 1918 sayılı kaçakçılık kanunu hükümleri tatbik edileceği gibi kaçakçılık maksadile kendilerine mal, para veya kredi temin edenler hakkında da ayni kanun mucibince takibat yapılır.

V - Gümrük muafiyetlerinin sureti tatbiki Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletile Gümrük ve inhisarlar vekâletince müştereken tanzim kılınacak bir talimatname ile tayin olunur.

MADDE 2 — 2848 sayılı kanunun 3 ncü maddesine aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir :

1 — Türkiyede yerleşmek maksadile ve Hükûmetten iskân ve yardım talebetmemek şartile dışarıdan gelmek isteyen Türk soyundan olan kimseler; konsoloslarımızın doğrudan doğruya verecekleri göçmen vizesile Türkiyeye gelirler ve serbest göçmen olarak kabul olunurlar.

Bu yolda geleceklerin pasaportlarına muktazi meşruhat verilir.

haklarında Sıhhat ve içtimaî muavenet vekilliğince muhacir muamelesi yapılır.

Öbür mülteciler için Dahiliye vekilliğince haklarında vatandaşlık kanunu ahkâmı tatbik olunur.

Muhacirlerin alınma yolları Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilliğince, mültecilerin ise Dahiliye vekilliğince yapılacak talimatnamelerle tesbit olunur.

2 - Türkiyede yerleşmek maksadile ve Hükûmetten iskân yardımı taleb etmemek şartile dışardan gelmek isteyen Türk soyundan olan kimseler Hariciye, Dahiliye ve Sıhhat ve İçtimaî muavenet vekilliklerince müştereken tesbit olunacak şekiller dahilinde konsoloslarımızın verecekleri göçmen vizesile Türkiyeye gelirler ve serbest göçmen olarak kabul olunurlar.

Bu yolda geleceklerin pasaportlarına muktazi meşruhat verilir.

3 - İcra Vekilleri Heyeti bu madde hükümlerinin hangi yerler halkına tatbik olunacağını tayin ve tesbit eder.

MADDE 2 — 2510 numaralı kanunun 31 nci maddesi aşağıda yazılan şekilde değiştirilmiştir:

Bu kanunun hükümlerine göre alınan muhacirlerle dışarıdan gelen mülteci ve aşiret fertlerinin birlikte getirdikleri aşağıda gösterilen kendi eşyaları, malları ve hayvanları gümrük resmile, bir defaya mahsus olmak üzere, sair bütün teklif ve resimlerden muaftır.

1 - Bir aile için:

A) Zat ve ev eşyası kâmilen.

B) Meslek ve meşgale eşyası aşağıdaki kayidlerle:

Çiftçi ise : çift hayvanları, arabaları, araba ve koşum takımları, çiftçiliğe mahsus her türlü alât ve edevat ve makineleri, damızlık hayvanları, tohumluk ve yiyecek zahireleri ve aşlıkları kâmilen ve ötedenberi besledikleri büyük ve küçük hayvanlarla ziraî mahsullerinden değeri 6 000 liraya kadar olan mikdarı.

Sanat ve serbest meslek erbabından ise : her türlü sanat ve meslek alât ve edevatı ve makineleri, söküp getirecekleri fabrikaları alât ve edevatı kâmilen ve sanat ve mesleklerine müteallik mamûl ve gayri mamûl maddelerden değeri 6 000 liraya kadar olan mikdarları (trikotaj fabrikası makineleri ve küçük sanatları mamûlâtından bulunan ayakkabıları hariçtir. Ancak zate

mahsus ve kullanılmış küçük trikotaj makineleri muafiyetten istifade eder.)

Tüccardan ise: ötedenberi satagelmekte oldukları ticaret mallarından değeri (12 000) liraya kadar olan mikdarı (şeker, kahve, çay, benzin, petrol, koza, ipek ve ipeklikler ve inhisara tâbi maddelerle trikotaj makineleri ve kauçuk sanayii masnuatından olan ayakkabıları hariçtir.)

Bu üç sanattan hariç ise:

Kendi menkul ve gayrimenkulleri bedeli veya mevcud paraları mukabili satın alacakları mallardan veya kendi menkullerinden getirecekleri 12 000 liralık mikdarı (şeker, kahve, çay, benzin, petrol, koza, ipek ve ipeklikler ve inhisara tâbi maddelerle trikotaj makineleri ve kauçuk sanayii masnuatından olan ayakkabıları hariçtir).

2 - Bir cemaat için (bir köy ve mahalle veya cemaate aid kullanılmış eşya).

A) Bütün mekteb eşyası;

B) Bütün cami eşyası;

C) Vakıflara aid eşya ve mahsuller;

Ç) Köy ve mahalle odası eşyası, hâtıralar ve cemaate yadigâr eşya;

D) Köyün ve mahallenin orta malı olan boğalar, aygırlar, tekeler, koçlar ve damızlık bütün hayvanlar;

E) Köy veya mahallenin harman ve orak makinesi ve traktör gibi ortak zirai makine ve aletleri, köy değirmeni ve un fabrikası gibi müşterek sanat fabrika ve makineleri.

3 - Yukarıdaki bendlerde yazılı gümrük muafiyetlerinin tatbik şekilleri Sıhhat ve içtimaî muavenet ve Gümrük ve inhisarlar vekilliklerince müştereken tayin ve tesbit olunur.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri yürütür.

14 - IX - 1938

Bş. V.	Ad. V. ve Ha. V. V.	
C. Bayar	*Ş. Saracoğlu*	
M. M. V.	Da. V.	Mal. V.
K. Özalp	*Ş. Kaya*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	*A. Çetinkaya*	*Ş. Kesebir*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*F. Kurdoğlu*

S. Sayısı : 71

Gümrük tarife kanununa bağli idhalât umumî tarifesinin 607/ D pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyıhası ve İktısad, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (I/30)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi
müdürlüğü
Sayı : 6/1794

12 - IV - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

1499 sayılı gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesi hakkında Gümrük ve inhisarlar vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5 - IV - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

1499 sayılı gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair hazırlanan kanunun mucib sebebler lâyihası

Yabancı dil öğretiminin her vasıtadan istifade ederek inkişaf ettirilmesi kültürel bir zaruret olduğundan bu inkişafın tahakkukunda faydalı bir rol oynayacağı yapılan tecrübe neticesinde anlaşılmış bulunan Linguafon dil öğretme metoduna göre doldurulmuş yabancı ders plaklarının 1 - VI - 1929 tarihli ve 1499 sayılı gümrük tarife kanununun cildli, cildsiz kitablarla muhtelif tedris vasıtalarının gümrük resminden muafiyetine aid hükümlerinden istifade ettirilerek memleketimize serbestçe idhali Maarif vekâletinden teklif olunmuştur.

Tarife kanunu tedvin olunduğu sırada bu kabîl plâklar mevcud olmadığı için kanun bunları, idhalât umumî tarifesinin 348 - 351 numaralarile muaflık verilmiş olan talim ve tedris vasıtaları arasında derpiş etmemiş olduğundan dolayı halen bunlar resimden muaf tutulmamaktadır.

Bahsa mevzu plâkların yabancı dil öğrenmek isteyenler için faydalı bir tedris vasıtası olması ve vatandaşlarımızın hem ehven fiatle tedarik etmeleri, hem de ecnebi lisanını kolaylıkla öğrenmeleri için bunların gümrük vesair resimlerden muaf tutulması uygun görülmüş ve bu hususta Maliye vekâletince de muvafakat edilmiştir.

Binaenaleyh yabancı dil öğretme metoduna göre doldurulmuş plâkların resimden muafiyetini teminen tarife kanununun 607 numarasının (D) pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair hazırlanan kanun projesi bu lâyihaya bağlanarak sunulmuşur.

İktısad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktısad encümeni
Esas No. 1/30
Karar No. 3

27 - IV - 1939

Yüksek Reisliğe

1499 sayılı Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât Umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesi hakkında İcra Vekilleri Heyetinin 5 - IV - 1939 tarihli kararile Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası Encümenimizde tedkik edildi.

1499 sayılı gümrük tarife kanunu muhtelif tedris vasıtalarının gümrük resminden muafiyetine dair hükümler koyduğu halde kanunun tedvini sırasında Linguafon plâklarının henüz mevcud olmaması bunların bu gün gramofon ve fonograf plâklarının tâbi olduğu 607/D pozisyonu üzerinden muamele görmesini ve gümrük resmi tediye etmesini icab ettirmektedir.

Bahse mevzu plâkların yapılan tecrübeler neticesinde yabancı dil öğrenmek isteyenler için faideli bir tedris vasıtası olduğu anlaşılmıştır. Vatandaşların kolaylıkla yabancı dil öğrenmesinde büyük bir kolaylık temin eden bu tedris vasıtasının da gümrük resmi muafiyetinden istifade etmesi muvafık görülmüş ve tarifeye ilâvesi teklif edilen fıkra aynen kabul edilmiştir.

Havalesi mucibince Gümrük ve inhisarlar encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İk. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Giresun	Aydın	İzmir
İ. Sabuncu	*N. Topçoğlu*	
Afyon K.	Afyon K.	Ankara
B. Türker	*İ. Akosman*	*A. Ulus*
Diyarbakır	Edirne	Erzincan
V. N. Sünkitay	*F. Balkan*	*S. Başotaç*
Eskişehir	Gazianteb	Gümüşane
E. Sazak	*N. Bazarbaşı*	*E. Tör*
İçel	İstanbul	İzmir
Dr. M. Berker	*A. H. Denizmen*	*B. Arıman*
Kars	Kastamonu	Konya
K. Arıklı	*M. C. Bayar*	*H. Dikmen*
Niğde	Rize	Siird
Dr. R. F. Talay	*H. Cavid*	*N. Bekmen*

Gümrük ve inhisarlar encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Gümrük ve İn. encümeni
Esas No. 1/30
Karar No. 2

5 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

1499 sayılı Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesi hakkında Gümrük ve inhisarlar vekilliğince hazırlanan ve Başvekâletin 12 nisan 1939 tarih ve 6/1794 sayılı tezkeresile Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası encümenimize havale edilmekle Gümrük ve inhisarlar vekâleti müsteşarı ve Gümrükler umum müdürü ve Maarif vekâleti memuru hazır bulunduğu halde müzakere ve tedkik edildi.

Hükûmetin ve İktısad encümeninin gösterdiği mucib sebebler yerinde görülerek serlevhada ve birinci maddede pozisyon numarası tarifeye ukgun olarak tashih edilmek suretile kanun lâyihası tadilen kabul edilmiştir.

Havalesi mucibince Maliye encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Gümrük ve İn. En. R. Na.	M. M.	Kâtib
İstanbul	İstanbul	Diyarbakır
S. Uraz	*S. Uraz*	*C. Çubukçu*

Çanakkale	Çorum	Çorum	Sinob	Tunceli	Yozgad
Atıf Kamçıl	*S. Köstekçioğlu*	*Ş. Baran*	*H. Orucoğlu*	*M. Yenel*	*Ekrem Pekel*
Denizli	Mardin	Niğde	Kocaeli		
F. A. Akça	*S. Düzgören*	*N. Erem*	*Ali dikmen*		

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Esas No. 1/30
Karar No. 8

16 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

1499 sayılı Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesi hakkında gümrük ve İnhisarlar vekilliğince hazırlanıb Başvekâletin 12 nisan 1939 tarih ve 6/1794 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise arzedilen kanun lâyihası Encümenimizce de Gümrük ve inhisarlar müsteşarı hazır bulunduğu halde konuşuldu :

Bahsi geçen ecnebi dil öğretici ders plâklarının faydalı bir tedris vasıtası olarak telâkki edilmesi lâzımgeldiğine dair kanun lâyihasının mucib sebebler mazbatasında ileri sürülen ve İktısad, Gümrük ve İnhisarlar encümenlerince tasvib edilen mütalealar yerinde görülmüş ve bu kabîl plâkların resimden muafiyeti Encümenimizce de muvafık bulunmuştur.

Ancak birinci maddede şekle aid ufak bir tadil yapılarak kanun lâyihasının kabulüne karar verilmiştir.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye E. Reisi	M. M.	Bu M. M. Kâtib
Ağrı	**Afyon K.**	**Rize**
İhsan Tav		***K. Kâmi***
Kayseri	Kırklareli	Kırşehir
Ömer Taşcıoğlu	*H. Kuleli*	*İzzet Özkan*
Kocaeli		Manisa
İbrahim Tolon		*Faik Kurdoğlu*
Zonguldak		İstanbul
Y. Ziya Özençi		*A. Bayındır*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 33
Esas No. 1/30

22 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

1499 sayılı gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesi hakkında olub Başvekâletin 12 - IV - 1939 tarih ve 6/1794 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası İktısad, Gümrük ve inhisarlar ve Maliye encümenleri mazbatalarile birlikte Encümenimize havale edilmiş olmakla Gümrük ve İnhisarlar vekâleti müsteşarı hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

Ecnebi dil öğreneceklere kolaylık temin eden ve lingafon dil öğretme metodu ile doldurulmuş olan gramofon plâklarının da tedris vasıtaları gibi gümrük resminden muafiyetini temin maksadile sevk edilen işbu lâyihanın Hükûmet mucib sebeblerinde ve encümenlerin mazbatalarında izah edildiği veçhile memleketin irfanına hizmet edeceği anlaşılmakla Maliye encümeni tadili veçhile Encümenimizce de aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis	Rs. V.	M. M.	İstanbul	Kastamonu	Kırklareli
İsparta	Kayseri	Trabzon	*G. Bahtiyar Göker*	*T. Coşkan*	*B. Denker*
Mükerrem Ünsal	*F. Baysal*	*R. Karadeniz*	Kırklareli	Kocaeli	Kütahya
Kâ.			*Ş. Ödül*	*A. S. Akbaytuğan*	*A. Tiridoğlu*
İstanbul	Çanakkale	Elâzığ	Ordu	Sıvas	Trabzon
F. Öymen	*R. Bulayırlı*	*M. F. Altay*	*H. Yalman*	*Remzi Çiner*	*Sırrı Day*
			Yozgad	Yozgad	
			A. Sungur	*S. İçöz*	

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

1499 sayılı Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 1499 sayılı ve 1 - VI - 1929 tarihli Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D pozisyonuna aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir

Dil öğretme metoduna göre doldurulmuş linguafon ve diğer yabancı dil öğretme plâkları (Mahfazaları dahildir) muaftır.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maarif ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*M. Erkmen*
Mü. Mu. V.	Ti. V.	
A. Cetinkaya	*C. Erçin*	

GÜMRÜK VE İNHİSARLAR ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

1499 sayılı Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D/1 pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 1499 sayılı ve 1 - VI - 1929 tarihli gümrük kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D/1 pozisyonuna aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir:

Dil öğretme metoduna göre doldurulmuş ve diğer yabancı dil öğretme plâkları (Mahfazaları dahildir «linguafon») muaftır.

MADDE 2 — Hükûmetin ikinci maddesi aynen.

MADDE 3 — Hükûmetin üçüncü maddesi aynen.

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

1499 sayılı Gümrük tarife kanununa bağlı idhalât umumî tarifesinin 607/D/1 pozisyonuna bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 1499 sayılı ve 1 - VI - 1929 tarihli Gümrük kanununa abğlı idhalât umumî tarifesinin 607/D/1 pozisyonuna aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir.

Yabancı dil öğretici ve bir metoda bağlı ders plâkları (Mahfazaları dahildir) muaftır.

MADDE 2 — Hükûmetin ikinci maddesi aynen.

MADDE 3 — Hükûmetin üçüncü maddesi aynen.

Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında kanun lâyihası v eDahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları(I/124)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlülü
Sayı: 6/2346

8 - V - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 28 - IV - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

Nahiye idaresinin reisi olan nahiye müdürleri bulunduğu cüzi idaride umumî ve mahallî idarede bir çok vazife ve faaliyetler karşısında devamlı çalışmak ve mıntakaları dahilindeki köylerin lâzımı derecede kalkınmalarını temin edecek alâkayı göstermek ve bu alâkadan istenilen faydaları elde edebilmek için senenin muayyen ve hâdisata göre gayrimuayyen zamanlarda nahiye köylerini görmek ve halkla temas etmek zaruretindedirler.

Köylerimiz ve onların ihtiyaç ve inkişafları hakkında en kanaatbahş malûmatı bu elemanlar vasıtasile almak zruretinde bulunduğumuz gibi bir çok işlerin icra vasıtası da yine nahiye müdürleridir. Halbuki nahiye müdürlerinin devir ve teftiş için tahsisat alınmadığı gibi 1930 senesinde 1625 numaralı kanunla hayvan yem bedeli olarak tedvin edilen tahsisat kanunu da bütçenin müsaadesizliği yüzünden 2086 sayılı kanunla lâğvedilmiştir. Yapılan tecrübeler böyle bir tahsisat olmadan nahiye müdürlerinden bir faaliyet beklemek imkânı olmadığını göstermiş olduğundan yem bedeli namile tahsisat almak zarureti hissedilmiş ve bu kanun lâyihası hazırlanarak sunulmuştur.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye encümeni
Esas No. 1/124
Karar No. 9

16 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında Dahiliye vekilliğince hazırlanıb İcra Vekilleri Heyetince 28 - IV - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının gönderildiğine dair 8 mayıs 1939 tarihli ve 2346 numaralı Başvekâlet tezkeresi Encümenimize tevdi buyurulduğundan Dahiliye ve Maliye vekillerinin huzurile okundu ve müzakere olundu:

Nahiye müdürlerinden beklenilen ve istenilen faal vazifenin ifa edilmesi, yapacakları devir ve teftiş masraflarının teminine mütevakkıf bulunmasına mebni Hükûmet lâyihasında tesbit edilen

mucib sebebler Encümenimizce varid görüldü: Bu Şadar ki; teklif edilen 6 liranın, tatmin edilmesi düşünülen ihtiyacı karşılayamıyacağı muhakkak olduğundan bu mikdarın 10 liraya iblâğı hususunda ittifak edildi.

Nahiye müdürlerinin teklif veçhile yalnız maddî bir şekilde terfih edilmeleri, kendilerine kanunen mevdu vazifelerin ehemmiyeti ve kesreti ve mesuliyeti muvacehesinde tatmin edici bir karşılık teşkil edemiyeceği için müdürlerin memuriyet vaziyetlerinin, âti ve istikballerine karşı ümid ve emniyet besliyebilecekleri bir terfie mazhariyet şeklinde genişletici tedbirler de alınması lüzumlu bulunduğuna mazbatada işaret edilmesi kararlaştırıldı.

Teklif edilen lâyiha, bu paranın (hayvan yem bedeli) olarak verileceğini mutazammındır. Vekilleri verdikleri izahattan ise, hayvan besliyen ve beslemiyen müdürlerin bu kanun hükmünden istifade ettirilecekleri anlaşılmıştır. Şu halde, yapılacak tediyatın, devir masrafı karşılığı olarak gösterilmesi ve fakat para mikdarının nisbetine göre vergi tevkifatından müstesna tutulması daha uygun olacağı mütalea edilerek lâyiha, bu şekilde tadil olundu.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınır.

Da. E. Reisi	R. V.	M. M.
Tekirdağ	Çoruh	Mardin
C. Uybadın	*Atıf Tüzün*	*Edib Ergin*
Kâtib		
Yozgad	Ankara	Bursa
Z. Arkant	*Fevzi Daldal*	*F. Güvendiren*
Bursa	Çanakakle	Çorum
Fazlı Güleç	*H. Ergeneli*	*İ. Kemal Alpsar*
Edirne	Erzurum	Erzurum
O. Şahinbaş	*Z. Soydemir*	*N. Elgün*
İzmir	Kars	Kars
M. R. Mimaroğlu	*E. Özoğuz*	*Z. Orhun*
Kayseri	Kayseri	Malatya
A. Hilmi Kalaç	*N. Toker*	*Emrullah Barkan*
Samsun	Sıvas	Tokad
M. Ali Yürüker	*Mithat Ş. Bleda*	*Galib Pekel*
Zonguldak		
İ. E. Bozkurt		

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbaat No. 36
Esas No. 1/124

22 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında olub Başvekâletin 8 - V - 1939 tarih ve 6/2346 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Dahiliye encümeni mazbatasile birlikte Encümenimize verilmiş olmakla Dahiliye vekâleti namına vilâyetler idaresi umum müdürü hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu :

Nahiye müdürlerinin mıntakalarını daimî bir murakabe altında bulundurabilmeleri hayvan beslemelerile mümkün grülmüş ve bu hayvanların la müdürlere bir külfet tahmil etmemeleri için Devlet tarafından beslenmesini temin maksadile sevk edildiği anlaşılan lâyiha esas itibarile Encümenimizce de kabul edilmiştir.

Ancak lâyihanın sebebi sevki, mucib sebeblerde de izah edildiği üzere devir ve teftiş harcırahı almayan nahiye müdürlerinin murakabe işini temin edebilmeleri için bir hayvana malik bulunmalarını temin olunca devir ve teftiş zarurî masrafları mukabili olarak seyyanen nahiye müdürlerinin maaşlarına ayda maktuan on lira bir zammı istilzam eder mahiyette bulunan Dahiliye encümeni metnine ve noktainazarına Encümenimizce iştirake imkân görülemediği gibi bu paranın hayvan yem bedeli namile ve hayvan beslemek kaydile verilmesi ve bir hayvanın bir aylık beslenmesine tekabül edeceği anlaşılarak teklif edilmiş bulunan 6 liranın da 10 liraya çıkarılmasında bir zaruret bulunmadığı neticesine varan Encümenimiz Hükûmet lâyihasında bu yolda tadilât yapmış ve bu

değişiklikle yeniden yazdığı lâyihayı Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunmuştur.

Reis	Rs. V.	M. M.
İsparta	Kayseri	Trabzon
Mükerrem Ünsal	*F. Baysal*	*R. Karadeniz*
Kâ.		
İstanbul	Çanakkale	Elâzığ
F. Öymen	*R. Bolayırlı*	*M. F. Altay*

İstanbul	Kastamonu	Kırklareli
G. Bahtiyar Göker	*T. Coşkan*	*B. Denker*
Kırklareli	Kocaeli	Kütahya
Ş. Ödül	*A. S. Akbaytuğan*	*A. Tiridoğlu*
Ordu	Sıvas	Trabzon
H. Yalman	*Remzi Çiner*	*Sırrı Day*
Yozgad	Yozgad	
A. Sungur	*S. İçöz*	

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Her nahiye müdürüne ayda altı lira hayvan yem bedeli verilir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1939 tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

28 - IV - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Faik Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve G. İ. V. V.
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş		*Muhlis Erkmen*
Mu. Mü. V.		Ti. V.
A. Çetinkaya		*C. Erçin*

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Nahiye müdürlerinin devir masrafları hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Nahiye müdürlerine, devir ve teftiş masraflarını karşılamak üzere her ay maaşlarile birlikte maktuan 10 lira verilir.

MADDE 2 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 3 — Hükûmetin teklifi aynen

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Nahiye müdürlerine hayvan yem bedeli verilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hayvan besliyen her nahiye müdürüne ayda altı lira hayvan yem bedeli verilir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1939 tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Aynen

S. Sayısı : 76

İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Nafıa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/89)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı: 6/2056

24 - IV - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında Muhabere ve Münakale vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18 - IV - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

İstanbul Tramvay şirketinin tesisat ve imtiyazının mübayaasına dair 7 şubat 1939 tarihli satınalma mukavelenamesinin tasdikına aid kanunun esbabı mucibe lâyihası

1 — İmtiyazın kısaca tarihçesi ve tadilâtı:

İmtiyazlı ecnebi müesseselerin en eskilerinden biri olan İstanbul Tramvay şirketi; ilk defa olarak 30 ağustos 1869 tarihinde, imtiyaz müddeti (40) seneden ibaret olmak kaydile İstanbul şehrinde atlı tramvay işletmek imtiyazını almıştır.

Muhtelif fırsat ve vaziyetlerden bilistifade şimdiye kadar Hükûmetle (10) mukavele akdetmiş olan bu Şirket 1911 tarihli müzeyyel mukavelenamesi mucibince elektrikle cer tesisatını kurmağı taahhüd etmiş bulunduğundan İstanbulda ilk elektrikli tramvay 1913 senesinde işlemeye başlamıştır.

En son olarak Şirket 21 ve 24 temmuz 1926 tarihli mukavelenamelerle tarifelerini yükseltmek sermayesini tezyid ve İsviçre frangına tahvil etmek salâhiyetini almış ve buna mukabil İstanbulun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeni hatlar tesisini taahhüd etmiştir.

Muhtelif mukavelenamelerin tadilâtı neticesinde Şirketin imtiyaz müddeti 1993 senesinde hitam bulmakta ve raşa müddeti 1942 de hulûl etmektedir.

2 — İmtiyaz ve tesisatın satınalmasına saik olan sebebler:

İstanbul Tramvay şirketinin teessüsünden beri muhtelif fırsat ve vaziyetlerden bilistifade imtiyaz mukavelename ve şartnamelerle üzerine aldığı vecibeleri yerine getirmekte taallül göstermek ve aynı zamanda Hükûmete, halka ve personeline emniyet bahşetmiyen bir işletme sistemini tatbik etmek tesisat ve vesaitini fen ve mukavele esaslarına aykırı olarak mühmel bir vaziyette bırakmak yolunu tuttuğu son seneler zarfında yaptırılan fennî teftiş ve murakabeler neticesinde tesbit edilmiştir.

1926 tarihli mukavelenameler mucibince yeni hatlar tesisine dair olan taahhüdün yerine getirilmesi için 1934 senesinde Şirkete yapılan tebligata cevaben Şirket; belediyece istimlâk muamelelerinin yapılmadığını ve kendisine hat inşası için verilmiş olan tarifeleri istifa etmekte devam edeceğini bildirmiştir.

Bunun üzerine Vekiller Heyetinin 21 - 7 - 1934 T. ve 2/10047 sayılı kararile 926 mukavelenameleri

fesholunmuştur. Bu kararın iptali için Şirket tarafından Şûrayi devlete ikame edilen dava neticesinde 1926 tarihli mukavelenamelerin feshine ve senelerdenberi halktan ivazsız olarak almış olan paraların bilhesab idaresi 26 şubat 1935 tarihinde Şûrayi devletçe karar altına alınmıştır.

Katiyet kesbeden ilâm mucibince istirdadı lâzım gelen para mikdarı yapılan hesablaşma ve hâsıl olan mutabakat üzerine 1 700 000 lira tesbit ve mukassatan Şirketten tahsil edilmiştir.

Şurasını bilvesile kaydedelim ki Şirketçe İstanbul halkından fuzulen alınmış olan bu paranın aid olduğu İstanbul şehrinin imarına tahsisi prensib olarak kabul edildiğinden bu hususta 17 - I - 1938 tarihli ve 3333 No. lı kanun isdar edilmiştir.

1926 tarihli mukavelenamelerin feshinden sonra Şirketin bilânçolarını türk lirası üzerinden ve redivalüasyon mevzubahs olmadan tanzim etmesi lâzım gelirken sermaye ve tesisat kıymetlerini kabarık göstermek maksadile bilânçolarını türk lirası esasına göre ve fakat revalüasyonu nazarı itibare alarak tesbit ettiği görülmesi üzerine bu şekil hesab mukavele esaslarına aykırı görüldüğünden reddedilmiş ve tarifeler üzerinde tadilât yapılmasına dair olan taleb ve teklifler için Şirkete aid tesisat ve sair bilcümle hesabların Vekâlet ve Şirket delegelerinden mürekkeb muhtelit bir komisyon tarafından tedkikinden sonra bir karar verilebileceği Şirkete tebliğ edilmiştir.

Muhtelit komisyon Ankarada tedkikatına başladığı sıralarda mevcud ihtilâfların halli için İstanbul Elektrik Şirketile cereyan eden müzakereler Elektrik Şirketinin satın alınmasile neticelenmiştir. Elektrik Şirketi murahhasının mümessili bulunduğu Sofina grubunun elinde bulunan İstanbul Tramvay, Tünel ve Havagazı Şirketlerini de Hükûmete satmağı teklif etmiş, bu teklif müsaid görüldüğünden münasib bir zamanda müzakerelere başlanacağı cevabı verilmiştir.

Tramvay Şirketile ilk müzakerelere 1938 senesi sonunda başlanmış ve şubat 1939 ayında katî netice elde edilmiştir.

3 — Satınalma bedelinin tesbit şekli:

İltibasa mahal bırakacak şekilde yazılmış olan imtiyaz mukavele ve şartnamedeki raşa formülünün tedkiki halinde bir noktai nazara göre:

A) Şirkete: peşin olarak 851 000 lira ve ilk 12 senede 20 000 lira, 13 ncü senede 53 bin lira ve müteakib 42 senede de 88 bin liralık senevî taksitlerle 55 senede 3 989 000 lira ki ceman 4 840 000 liranın ödenmesi lâzım gelir.

Raşa formülünün diğer bir noktai nazara göre tatbiki halinde de Şirkete peşinen 851 000 lira ve her sene 20 000 liralık taksitlerle 55 senede 1 100 000 lira ki ceman 1 951 000 liranın tediyesi icab eder.

B) Lehimizde olan ve Şirketçe esasen kabul edilmesi müstebat görülen ikinci noktai nazara göre hesab yürütüldüğü takdirde dahi 1911 tarihli mukavelename mucibince mukabili tarifelerle temin edilmeyib de Şirkete ödenmiş bulunan elektrik istihlâk vergisi 647 261 liranın Şirkete iadesi suretile mübayaa bedeli bu mikdar kadar artmış olacağı gibi Şirketin ayrıca tarifelerin tenzili dolâyisile iddia eylediği noksan varidatın telâfisi de mucibi münakaşa olacaktı.

Tesisat kıymetlerinin hesaben takdiri suretile satın alma bedelinin tesbiti memleket menfaatlerine uygun görüldüğünden bu esas Şirkete teklif edilmiş ve çok çetin müzakereler neticesinde mürahhaslarca kabul edilmiştir.

1923 tarihli mukavelenin esaslarına göre Türk lirası üzerinden Şirketçe tanzim edilmiş olan 1937 bilânçosunda tesisat kıymeti olarak gösterilen 4 989 415 liradan umumî masraflar, faiz ve komisyonlar, intizar hesabının mevcud olduğu senelerde kambiyo zararları karşılığı ve fevkalâde ihtiyatlar namile Hükûmetten gizlenen kârlar, ibtidaî masraflar, ray taban tahkimatı masrafları, müdüriyet veznesi sarfiyatı, kur farkları, istimlâk bedelleri ve tesistla alâkası görülmiyen sair masraflarla tecdid ve amortisman akçeleri bittenzil tesisat bedeli olarak Şirkete verilmesi lâzım gelecek mebaliğ 624 176 liradan ibaret bulunmuştur. Bu mebalige Şirketin 1937 bilânçosunda kayıdlı 410 000 liralık malzeme ve sair mevcudat mukabili takdir edilen 300 000 lira ile 1911 tarihli mukavelenamenin 16 ncı maddesine tevfikan tarifelere zam yapılmak suretile halktan tahsili lâzım geldiği halde Şirketçe ödendiği için yine Şirketçe iadesi icab eden 647 261 liralık elektrik istihlâk vergisi ilâve edilerek satın alma bedeli 1 571 437 lira tesbit ve taraflarca kabul edilmiştir.

İşbu istihlâk resminin Şirkete iadesi hususu Şirketin son seneler zarfında taleb ettiği noksan varidatın telâfisi, reavalüasyonun nazarı itibare alınmamasından dolayı giriftar olduğu zararın karşılanması gibi hususat artık mevzubahs edilmemek kaydile terviç edilmiştir.

Memur ve müstahdemlere aid ihtiyat, ikraz ve iane sandıklarile hususî sermaye yekûnu olan 573 492 lira Şirketçe kısmen sarfedilmiş ve kısmen de borçlarına karşılık gösterilmiş olduğundan bu para satın alma bedelinden mahsub edilerek bakiye 997 945 lira için 169 000 ingiliz liralık resülmalli % 5 faizli Türk borcu tahvili verilmesi kararlaştırılmıştır.

Tahvillerin ihracına, tediyesine, malî servislerine ve itfasına müteallik olan hususlar ve mübayaa mukavelenamesindeki diğer hükümler İstanbul Elektrik Şirketi için 3480 No. lı kanunla tasdik edilen mukavele esaslarına uygundur.

Satın alma bedelinden mahsub edilen yukarıda ismi geçen sandıklar parasının Tramvay işletmesine müteallik kanunla temini derpiş edilmiştir.

Müessesenin son sene zarfındaki safî varidatın yolcu mikdarının artmasına ve münakale hacminin büyümesine rağmen gid gide azaldığı müşahede edilmektedir.

Ancak Anonim Şirket bünyesine ve Şirket zihniyetine göre yapılmış idare meclisi masrafları, ecnebi memurlara verilen yüksek ücret, tahsisat ve saire gibi masraflar yeni idaresinin teessüsünden sonra yapılmayacağı ve ayrıca Şirket zihniyetile yüksek tutulan elektrik tarifesinin muhik bir hadde tenzilile işletme masraflarında daha bir mikdar tasarruf temin edileceği cihetle senevî 160 - 170 bin lira kadar safî hasılatın elde edilmesi mümkün görülmektedir.

İşbu safî hasılatla hem anüitelerin tediyesi hem de sandıklara olan borcun itfası temin edilebilecekse de İstanbul Tramvay münakalâtının geniş mikyasta islâh ve tanzimi için lüzumlu paranın İstanbul Elektrik ve Tünel işletmelerile tevhiden kurulmakta olan yeni idarenin müşterek bütçesinden tefriki veya halka aktarma biletleri ve ameleye sabah, akşam tenzilli tarifeler tatbiki gibi bir takım kolaylıklara mukabil tarifelerin bir mikdar tezyidi suretile temini cihetine gidilmesi zaruridir.

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia encümeni
Esas No. 1/89
Karar No. 6

5 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında Muhabere ve Münakale vekilliğince hazırlanan ve Başvekâletin 24 - IV - 1939 tarih ve 6/2056 numaralı tezkeresile Yüksek Meclise arzedilen kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası okundu ve encümenimize gelen Muhabere ve Münakale vekilinden lâzımgelen izahat alınarak konuşuldu:

İstanbul tramvayları imtiyazı atla cer edilmek üzere kırk sene müddetle 1869 senesinde verildiği ve bilâhara Şirketle müteaddid mukaveleler akdedildiği ve 1911 tarihli müzeyyel mukavelename ile tramvayların 1913 senesinde elektriğe tahvil edildiği ve en son olarak 1926 senesinde tarifeleri yükseltmek ve sermayesini tezyid ve İsviçre frangına tahvil etmek salâhiyetini aldığı ve buna mukabil İstanbulun ihtiyacını karşılayacak şekilde yeni hatlar tesis etmeği taahhüd eylediği anlaşılmıştır.

Şirketin 1926 senesindeki mukavelenamesindeki vecibeleri ifa etmediği cihetle bu mukavelename Heyeti Vekile kararile feshedilerek Şirketin bu taahhüdü ifa için tarifelere yaptığı zamdan mütevellid mebaliğ istirdad edilerek 3333 numaralı kanunla İstanbulun imarına sarfedilmiştir.

Muhtelif mukavelenamelerin tadilâtı neticesinde Şirketin imtiyaz müddeti 1993 senesine kadar temdid edildiği ve raşa (mübayaa) hakkı-

nın 1942 senesinde hulûl edeceğine nazaran satın alma anlaşması tarafeynin muvafakatile olmuştur.

Satın alma anlaşması için Şirket mukavelenamesinde muharrer raşa formülü yerine daha müsaid görülen tesisat kıymetlerinin hesaben takdiri suretile satın alma bedeli tayin ve tesbit edilmiştir.

Buna göre 1937 senesi bilânçosunda tesisat kıymeti olan 4 989 415 lira esas alınarak bundan Hükûmetçe şayanı kabul görülmiyen masraflar, teedid ve amortisman bedelleri tenzil edildikten sonra tesisatın hali hazır kıymeti 624 176 lira kabul ve buna ambarlarda mevcud malzemenin takdiren bulunan 300 000 lira kıymeti ve 1911 senesi mukavelenamesi mucibince halktan tahsili lâzım geldiği halde Şirketçe ödenen 647 261 liralık istihlâk vergisi Şirket lehine ilâve edilerek satın alma bedeli 1 571 437 lira olarak kabul edilmiştir.

İşbu mikdardan memur ve müstahdemlere aid olan ihtiyat, ikraz, iane sandıkları hususî sermaye yekûnu olan 573 492 lira (vecibeleri Hükûmetçe deruhde edilerek) tenzil edildikten sonra Şirkete 997 945 lira ki bunun rayice göre ingiliz lirasına tahvilile 169 000 ingiliz liralık resülmallı ve % 5 faizli ve 1939 senesinden itibaren senede ayrı ayrı iki taksit olmak üzere ceman 42 taksitte tediye edilmek şartile 42 kuponlu Türk borcu tahvili verilmesi suretile anlaşma yapılmıştır.

Merbut satın alma mukavelenamesi mevaddı ile Hükûmetçe teklif edilen kanun lâyihası Encümenimizce muvafık görüldüğünden bermucibi havale Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Nafia E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Eskişehir	Manisa
A. S. İlter	*İ. Arukan*	*O. Erçin*
Afyon K.	Ankara	Ankara
M. Gönenç	*A. Baytın*	*E. Demirel*
Çoruh	Elâzığ	İsparta
A. R. Erem	*F. Z. Çiyiltepe*	*H. Özdamar*
İzmir	Kütahya	Malatya
S. Epikmen	*S. Ertem*	*V. Çinay*
Niğde	Sivas	Yozgad
H. Mengi	*A. N. Demirağ*	*V. İzbudak*
	Malatya	
	M. Ş. Özpazarbaşı	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 30
Esas No. 1/189

22 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında olub Başvekâletin 24 - IV - 1939 tarih ve 6/2056 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Nafia encümeninin mazbatasile birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Münakalât vekili Ali Çetinkaya hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

Hükûmetin esbabı mucibe lâyihasında izah olunduğu ve Nafia encümeninin mazbatasında dahi ifade kılındığı üzere İstanbul Tramvay şirketi bilcümle tesisat, müteharrik ve yedek alât ve edevatı ve bütün imtiyaz hak ve menfaatlerile birlikte 1 571 437 liraya satın alınmış olub bu paranın 573 492 lirası Şirketin memur ve müstahdemlerine aid bilûmum ihtiyat, muavenet, hususî sermaye, ikraz ve iane sandıklarının 31 - XII - 1938 tarihindeki mevcudu olub mezkûr sandıklar hesabına, geri kalan 997 945 lirası da Şirkete ödenecektir.

Sandıklara ödennencek mikdar Hükûmetçe hazırlanıb Yüksek Meclise sunulmuş olan Tünel Tramvay, Elektrik müesseselerinin belediyeye devri hakkındaki kanunla temin olunacaktır.

Şirkete ödenecek olan mebaliğ, mukavelenin akdi sırasındaki İngiliz lirası rayici üzerinden 169 000 İngiliz lirasına tahvil edilmiş olub bu para yüzde beş faiz ile birlikte Şirkete 1 kânunusani 1940 tarihinden itibaren 20 senede müsavi taksitlerle ödenecektir.

Bu para eski Osmanlı Hükûmetinin borçları

hakkında Fransadaki Düyunu umumiye Meclisi ile Hükûmetçe yapılmış olan anlaşma esaslarına göre tediye edilecektir.

Satın alma bedelinin ne suretle tesbit edildiği hakkında Encümenimize verilen izahata göre, bilcümle tesisat ve müteharrik ve yedek alât ve edevat bedelleri bilânçolardaki kıymetlerinden tecdid ve amortisman mukabili ile fuzulen ilâve edilmiş bazı masrafların tenzili suretile bulunmuş olan 924 176 lirayı, elektrik istihlâk resmi olarak Şirketin ödediği ve mukabilini halktan almadığı 647 261 liranın ilâvesi suretile bulunmuş olub hakikati halde bu tesisat ile müteharrik ve yedek alât ve edevatın birisi İstanbul belediyesi, diğeri Nafia vekâletince intihab edilmiş bulunan iki muhammin heyet tarafından ayrı ayrı yapılan kıymet takdirlerine göre halen iki buçuk milyon lirayı mütecaviz bir değerde oldukları anlaşılmakla tesbit olunan bu satın alma bedelinin lehimize bulunduğu ve bedelin tesbitinde bu usul tutulmayıb da Şirketin mukavelesindeki raşa şartlarına göre tesbiti yoluna gidilmiş bulunsa idi bulunacak bedelin bu mikdarın üstünde olacağı ve binnetice aleyhimizde bir neticeye varılacağı öğrenilmiştir.

Satın alınan bu tramvayın müstakbel varidatının ne olabileceği gözden geçirilmiştir:

1937 yılında 171 226 lira safî hasılat veren bu Şirket 1938 yılında Hükûmetçe tarifelerin tenzil edilmiş bulunması yüzünden 19542 liraya düşmüş ise de müessesenin tarafımızdan idaresi halinde Şirketçe Meclisi idare azaları ve müdürler ücreti gibi bir çok fuzulî masrafların tasarruf edileceği ve elektrik bedeli olarak halen Şirketten alınmakta bulunan mikdarın emsali müesseselere tatbik edilegelmekte bulunan tarifenin bu müesseseye de tatbiki halinde daha aşağı düşeceği ve sadece bu sebeblerden dolayı safî hasılatın senevî 150 000 lira derecesinde bir artış göstereceği ve binnetice bir senelik safî hasılat satın alma bedelinin anüitelerini tediyeye kâfi geldikten başka hatların tecdidi hizmetlerine de para ayrılmasını mümkün kılacaktır. Bu şartlara göre yapılmış olan mukavelenin menfaatimize uygun şekilde yapıldığı görülmekle tasdiki Encümenimizce esas itibarile kabul edilmiş ve lâyihanın üçüncü maddesinde lüzum görülen bir yazı değişikliği yapılmak suretile mezkûr madde yeniden hazırlanmıştır.

Bununla Osmanlı İmparatorluğu zamanında teessüs etmiş olub bu güne kadar devam eden imtiyazlı şirketlerin birisi daha satın alınmış ve bu suretle memleket, menfaatlerine uygun olmıyacak şekilde yaşıyan bir mukaveleden daha kurtulmuş bulunmaktadır.

Bu muvaffakiyetten dolayı Hükûmeti tebrike şayan gören Encümenimiz kabul eylediği lâyihayı Umumî Heyetin tasvibine arzetmek üzere Yüksek Reisliğe sunmuştur.

Reis	R. V.	M. M.
İsparta	Kayseri	Trabzon
M. Ünsal	*F. Baysal*	*R. Karadeniz*
Kâtib		
İstanbul	Bolu	Çanakkale
F. Öymen	*Dr. Z. Ülgen*	*R. Bulayırlı*
Elâzığ	Erzincan	Gümüşane
M. F. Altay	*İ. Artun*	*D. Sakarya*
İçel	İstanbul	Kastamonu
T. C. Beriker	*G. B. Göker*	*T. Coşkan*
Kayseri	Kırklareli	Kırklareli
S. Serim	*B. Denker*	*Ş. Ödül*
Kocaeli	Konya	Malatya
A. S. Akbaytuğan	*R. Türel*	*M. Öker*
Muğla	Muş	Ordu
H. Kitabcı	*Ş. Ataman*	*H. Yalman*
Sivas	Trabzon	Urfa
R. Çiner	*S. Day*	*S. İşbay*
Yozgad	Yozgad	
A. Sungur	*S. İçöz*	

HÜKÛMETİN TEKLİFİ	BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ
İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdikine müteallik kanun lâyihası	*İstanbul Tramvay Şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdiki hakkında kanun lâyihası*
MADDE 1 — İstanbul Tramvay şirketinin imtiyaz hakkı ve bu Şirkete aid tesisatın satın alınmasına müteallik Nafia vekâleti ile Şirket murahhası arasında 7 şubat 1939 tarihinde imza ve teati edilmiş olan bağlı mukavelename ve merbutları tasdik edilmiştir.	**MADDE 1** — Aynen .
MADDE 2 — İşbu satın alma mukavelenamesi damga resimlerinden muaftır. Bu mukavelenamede Hükûmete aid olduğu gösterilen vergiler ile resim, harç ve masraflar ve bu vergilerin munzam kesirleri, mukavelenamenin (23 ncü maddesi mucibince tasdikinin tamamlanması şartile aranmaz).	**MADDE 2** — Aynen .
MADDE 3 — Satın alma mukavelenamesinin (6) ve (7) nci maddeleri mucibince satın alma bedelinden mahsubu yapılmış olan ihtiyat muavenet sandıklarile, hususî sermaye ve ikraz ve iane sandığının (31 - XII - 1938) tarihindeki matlub bakiyeleri bu müessesenin işletmesi hakkındaki kanun hükmü dahilinde Hükûmet tarafından temin edilir.	**MADDE 3** — Satın alma mukavelenamesinin 6 ve 7 nci maddeleri mucibince satın alma bedelinden mahsubu yapılmış olan ihtiyat, muavenet sandıklarile hususî sermaye ve ikraz ve iane sandığının 31 - XII - 1938 tarihindeki matlub bakiyeleri bu müessesenin işletmesi hakkında yapılacak kanun hükmü dahilinde Hükûmet tarafından temin edilir.
MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.	**MADE 4** — Aynen.
MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerinin icrasına Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.	**MADDE 5** — Aynen.

18 - IV - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
F. Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve G. İ. V. V.
İmzada bulunmadı		*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V. ve Na. V. V.
Dr. H. Alataş		*Muhlis Erkmen*
Mu. Mü. V.	Ti. V.	
A. Çetinkaya	*C. Erçin*	

İSTANBUL TRAMVAY ŞİRKETİ TESİSATINI SATIN ALMA MUKAVELENAMESİ

Bir tarafdan mukavele metninde kısaca (Hükûmet) diye gösterilen ve Nafia vekili ve Afyonkarahisar mebusu Ali Çetinkaya tarafından temsil olunan:

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti

Diğer tarafdan mukavele metninde kısaca (Şirket) diye gösterilen ve bu hususdaki salâhiyetine istinaden Mühendis M. Henri Speciael tarafından temsil olunan:

İstanbul Tramvay şirketi

Arasında aşağıda yazılı hükümler dairesinde mukavele akdedilmiştir.

Hükûmete devir ve temlik edilen hak ve mallar

Madde — 1

Hükûmetle aralarında hâsıl olan mutabakat üzerine Şirket:

A — Hükûmetle şimdiye kadar akdetmiş olduğu bütün imtiyaz mukavele, şartname ve zeyillerile itilâfnamelerden doğan ve yahud Hükûmet tarafından her ne suretle olursa olsun Şirkete verilmiş olan aslî ve ferî bütün imtiyaz hakları ile menfaatlerini;

B — Mülkiyet ve tasarrufu altında bulunan bütün tesisatını, bütün mübeddile tâli merkezlerini, tevzi kabloları ve havaî hatlarını, yollarını, muharrik ve müteharrik edevatını ve otobüslerini, müştemilât ve teferruatı ile birlikte arabalıklarını, bilûmum depo, atelye ve mağazalarile bunlarda mevcud kalın yağ, yağ, eski ve yeni her türlü elektrik alât, edevat ve malzemesini, her nevi makine ve muayene cihazlarını ve yedek aksamını; bilûmum nakil vasıtalarını; bütün arsalarla binalarını, Şirkete aid bütün mobilya, mefruşat ve demirbaş eşyasını ve kırtasiye levazımını, velhâsıl, bu mukavelede yazılı diğer hükümler mahfuz kalmak üzere Şirketin Türkiyede mevcud menkul ve gayri menkul bütün mal, hak ve menfaatlerini;

Aşağıda yazılı hükümler dairesinde ve 1 kânunusani 1939 tarihinden muteber olmak üzere Hükûmete devir ve temlik ve Hükûmet dahi bu devir ve temliki kabul etmiştir.

Binaenaleyh işletme muamelâtının 1 kânunusani 1939 tarihinden itibaren vereceği kâr ve zarar Hükûmete aid olacaktır.

Hükûmet, yukarıda sayılan bütün malların şimdiki hal ve vaziyetlerini bildiğini beyan ve bunların bu hal ve vaziyetlerile devir ve temlikini kabul etmiştir.

Üçüncü şahıslara karşı haklar ve borçlar

Madde — 2

1 kânunusani 1939 tarihine kadar şirketin yaptığı bütün akid ve fiillerinden veya sebebiyet verdiği hâdiselerden doğan haklarla borçlar ve mesuliyetler tamamen Şirkete aiddir.

Buna mukabil, 1 kânunusani 1939 dan sonrakiler Hükûmete aiddir.

Ancak 1 kânunusani 1939 tarihinden önce Şirket tarafından yapılıp da hükümleri bu tarihden sonraya da sari olan akidler eskisi gibi merî kalacak ve bu akidlerden 1 kânunusani 1939 tarihinden önce doğan hak ve borçlar Şirketçe ve bu tarihden sonra doğacak hak ve borçlar dahi Hükûmetçe istimal ve ifa olunacaktır. Bu kabîl akidlerin mahiyetlerile Akidlerin isimlerini gösteren liste bu mukaveleye bağlıdır.

Mezkûr listede yazılı akidler dolayısile 1 kânunusani 1939 dan sonraki zamana aid olmak üzere Şirket tarafından peşin olarak tesviye edilmiş paralardan bu tarihten sonraya müteallik kısmı Şirkete tediye edilecektir.

1 kânunusani 1939 tarihinden evvel sipariş edilib de mezkûr tarihe kadar mağazaya girmemiş malların bedellerine mukabil Şirketin 1 kânunusani 1939 dan evvel ödemiş olduğu paralar (1938 senesi nihayetinde iptidaî tesisat veya levazım ve mevcudat hesablarına geçirilmemiş olmak kaydile) Hükûmet tarafından Şirkete ödeneceği gibi bakiyesi de ayni kayidle bayilere yine Hükûmetçe tediye edilecektir.

1 kânunusani 1939 tarihinden önce mağazaya girmiş ve yukariki fıkrada yazılı hesablara kaydedilmiş bulunan malların bedeli Şirket tarafından ödenecektir.

İşletmenin temini için 1 kânunusani 1939 tarihinden itibaren Şirketçe yapılmış olan akidler, olduğu gibi Hükûmet tarafından ifa edilecektir.

Teslim edilecek evrak ve vesikalar

Madde — 3

Şirket, mevcud veya yapılması mutasavver bütün tesisatına aid, plân, proje ve etüdleri ve fennî evrakı, gayrimenkuleleine aid tasarruf vesikalarını, işletme işlerine aid her türlü evrak ve istatistikleri ve grafikleri ve tarife etüdlerini Şirketin muhasebe, kasa, mağaza, demirbaş eşya ve atelye defterleri gibi esas ve muavin defterlerini (Hem Türkçe, hem Fransızca tutulan defterlerin yalnız Türkçeleri teslim edilecektir), malzeme siparişlerine aid dosyaları, blânço defterlerile anekslerini, şebekeye müteallik fotoğraf ve haritaları, memurlara ve müstahdemlere aid sicil dosyalarını, kütübanesinde mevcud bütün kitab ve mecmua ve dokümanları (2) nci madde mucibince Hükmete intikal edecek akidlere müteallik dosyaları Hükûmete teslim edecektir. Münhasıran şirketi alâkadar eden diğer vesikalar ve bu meyanda Hissedarlar umumî heyetlerine aidevrak ve defterler ile derdest vergi ihtilâflarına ve davalara aid bulunan dosyalar Şirketçe muhafaza edilecektir.

Her iki taraf, diğerinde kalan eski ve yeni evrak ve vesaiki lüzumu halinde tedkik etmek ve icabında musaddak suretlerini bırakmak şartile asıllarını almak hakkını muhafaza eder.

Ticaret kanununun (75) nci maddesi mucibince Hükûmete teslim edilen mecburî ticaret defterlerinin on beş sene muhafaza edilmesi hakkındaki vecibe Hüûmetçe ifa edilecektir.

Malların tescili

Madde — 4

Birinci madde ile Hükûmete devir ve temlik edilen gayri menkullerin ve icabeden menkullerin tapu, kadastro ve diğer dairelerde kayid ve tescilleri muamelesinin icrası Hükûmetçe temin olunacaktır.

Şirket, gayrimenkullerin Hükûmet uhdesine devir ve ferağı için Hükûmetin göstereceği bir veya bir kaç şahıs adına tapuca tescile elverişli olacak şekilde bir vekâletname vermekle bu hususiaki taahhüdünü ifa etmiş sayılacaktır.

Şirkete aid arsalar üzerine yapılmış olan binaların tapuda kayidleri icra edilmemiş ise bu kayidlerin ikmali için yapılacak muamele ve masraflar Hükûmetçe ifa edilecektir.

Resim, vergi ve masraflar

Madde — 5

Bu mukavele mucibince Hükûmete devredilen bilûmum malların devir ve ferağı için yapılması icab eden masraflarla harçlar ve damga resimleri ve Evkafa aid taviz bedelleri ve bu mukavelenin icrasına taallûk eden muamelelerin tâbi buunduğu bütün resim ve vergiler ve gerek bu mukavelenin gerekse bunun hükümlerine göre verilecek makbuzların tâbi bulunduğu damğa resimleri Hükûmete aiddir.

Bu mukaveleye göre Şirkete aid bulunan mebaliğ tasfiye sonuna kadar her türlü vergilerden muaf olacaktır.

Şirketin tasfiyesi ve bunun için yapılacak tescil ve diğer muameleler hiç bir vergi ve resim ile mükellef tutulmıyacaktır.

Şirketin memur ve müstahdemleri

Madde — 6

Umum müdür ile muavini müstesna olmak üzere Şirketin filî devir tarihi olan 1 mart 1939 tarihinde mevcud bütün memur ve işçileri Hükûmete intikal edecektir.

31 kânunuevvel 1938 tarihindeki ihtiyat sandıklarının (203 806,59) iki yüz üç bin sekiz yüz altı lira elli dokuz kuruş ve Muavenet sandıklarının (202 598,98) iki yüz iki bin beş yüz doksan sekiz lira doksan sekiz kuruş ve hususî sermaye olarak (164 591,11) yüz altmış dört bin beş yüz doksan bir lira on bir kuruş ile ikraz ve iane sandıkları bakiyesi olan (2 496,18) iki bin dört yüz doksan altı lira on sekiz kuruşdan ibaret mebaliğ mübayaa bedelinden tenzil edilmiş olub Hükûmet bu mebaliği temin ettiğini beyan eder.

Ancak yukarda zikrolunan sandıkların 31 kânunuevvel 1938 tarihinde mevcudlarının tesbitinde hata veya nisyan dolayisile bir fazla veya noksan bulunduğu tahakkuk ederse, bu fazla veya noksan Şirketin matlub veya zimmetine kaydedilecektir.

Diğer tarafdan Şirketin memur ve işçilerine karşı gerek kanun hükümelrinden ve gerek iş akidlerinden doğan her türlü taahhüd ve vecibeleri Hükûmete intikal etmiş olacak ve bu sebeble Şirket, her ne nam ile olursa olsun hiç bir tazminat vermeğe mecbur olmıyacaktır.

Şirketin 1 - I - 1939 tarihinden evvel memur ve müstahdemlerine yukarıda yazılı sandıklar muamelâtı haricinde vermiş olduğu avanslar, her bir avansın tâbi bulunduğu tahrirî şartlar dahilinde Hükûmetçe Şirket hesabına tahsil edilecektir.

Ancak tahsil edilemiyen paralar için Hükûmet takibat yapmayacağı gibi tahsilât işinden dolayı da bir mesuliyet kabul etmiyecektir. Şirket bu alacaklarını takibde muhtardır.

Şirket, memur ve müstahdemlerinden almış olduğu kefalet paraları ile sair her türlü teminatı, sahiblerinin isim ve hüviyetlerini havi listelerile birlikte 1 mart 1939 tarihinde Hükûmete teslim edecketir.

Mübayaa bedeli olarak Hükûmetçe verilecek tahviller ve bunların tâbi olduğu hükümler

Tahvillerin ihracı

Madde — 7

Hükûmet, imtiyazın mubayaası ve işbu mukavelename mucibince Şirket tarafından devir ve temlik olunan mallarla hakların ve menfaatlerin, altıncı maddede sözü geçen dört sandığın mevcudları tenzil edildikten sonra kalan bedeline mukabil «(% 5) yüzde beş faizli 1939 Türk borcu tahvilleri» namile çıkaracağı itibarî resülmali (169 000) yüz altmış dokuz bin ingiliz lirası olan hâmiline muharrer beheri (10) on ingiliz liralık (16 900) on altı bin dokuz yüz aded birlik tahvilâtı Şirkete teslim etmeği taahhüd eder.

İsmi geçen tahviller; en geç 1 eylûl 1939 tarihine kadar Şirketin talebine göre Brükselde veya Londrada teslim edilecektir. Teslim mahalli Şirketçe bir ay evvel bildirilecektir.

Hükûmet, tahvilleri bu suretle teslim etmekle Şirketin hissedarlarına karşı mubayaa bedelinden doğan her türlü vecibe ve mesuliyetten beri olacaktır. Tahvillerin ihraç masrafları ve (% 2) yüzde iki nisbetindeki damga resmi Hükûmetçe tediye edilecektir.

Şu kadar ki bu tahvillerin verilecek damga resmi tahvilâtın itibarî kıymetinin (% 2) yüzde ikisinden fazla olduğu takdirde bu fazla Şirket tarafından tesviye olunacaktır.

Tahvillerin evsafı

Madde — 8

Bu tahviller Türkçe ve Fransızca yazılı olmak üzere bağlı nümune şeklinde ve (1) birden (16 900) on altı bin dokuz yüze kadar müteselsil numaralı olacak ve her tahvilde kırk iki kupon bulunacaktır

Tahviller her yıl yarı yarıya 1 kânunusani ve 1 temmuz tarihlerinde vacibüttediye olmak üzere

senede (% 5) yüzde beş faiz getirecek ve birinci kuponun vâdesi 1 temmuz 1939 tarihinde gelecektir.

Bu itibarla her kupon (5) beş şiling kıymetinde olacaktır.

Tahviller 1 kânunusani 1940 tarihinden itibaren en çok yirmi senelik bir müddet içinde aşağıdaki (10) ncu maddede yazılı şerait dairesinde itfa edilecektir.

Tediye ve borsa kayid yerleri, malî servis, tayin edilen yerlerin her hangi birinde tediye

Madde — 9

Kuponlar ve tediyeye davet olunan tahviller Ankara, Brüksel, Paris, Londra, Zürichte ve Hükûmet ile Osmanlı Bankası arasında uyuşularak tayin edilecek diğer yerlerde tediye olunacaktır.

Hükûmet bu tahvilleri yukarıda yazılı yerler borsalarının resmî kayidlerine idhali için salâhiyetdar makamlar nezdinde lâzım gelen teşebbüsleri yapmağı taahhüd eder.

Kuponların ve kurada çıkmış olan tahvillerin tediyesi aşağıdaki müesseseler tarafından yapılacaktır.

Türkiyede:

Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası;

Osmanlı Bankası

Fransada ve İngilterede:

Osmanlı Bankası ve bu banka tarafından Hükûmetin muvafakatile tayin edilecek müesseseler:

Belçikada Bank dö Brüksel;

İcabı halinde diğer memleketlerde ayni suretle tayin edilecek müesseseler tarafından.

Şurası mukarrerdir ki Şirket mevcud bulundukça Osmanlı Bankası diğer müesseseleri tayin hususunda, Şirketin muvafakatini istihsal edecektir.

Tediyeye vazolunacak meblâğların mukabili, tediye yerlerinden her hâmilin ihtiyar edeceği her hangi birinde kuponların veya kurada çıkmış olan tahvillerin ibraz edildikleri günün rayici üzerinden hâmillere mahallî para ile ödenecektir.

Tahvillerin itfası

Madde — 10

1 — Tahvilerin itfası; her yarı yıl esnasında Osmanlı Bankası tarafından Hükûmetin menfaatlerine en uygun şekilde yapılacak ve itfa akçesi her yarı yıl evvelce itfa edilmiş olan tahvillerin faizile kabaracaktır.

İtfa; ya tahvillerin fiatı başabaştan aşağı ise; borsada mubayaa suretile veya fiatler başabaşa irişmiş yahud başabaşı geçmişse kura çekmek suretile yapılacaktır.

Başabaş fiat, işlemiş olan faizler nazarı itibare alınmak suretile hesab edilecektir.

Her vâdede itfaya tahsis edilen bütün meblâğlar müteakib yarı yıl zarfında kullanılacaktır.

2. — Mübayaalar; Osmanlı bankasınca Türkiyede: Merkez bankası ve Osmanlı bankası, Fransada ve diğer yerlerde: Osmanlı bankası veya tayinedeceği diğer müesseseler vasıtasile yapılacaktır. Bu mubayaalar tahvillerin resmen mukayyed bulundukları borsalarda ve bunlar arasında da tahvillerin fiatçe en aşağı olanlarından yapılacak ve bu muamelenin istilzam ettiği masraflarla icabında muhtelif yerlerde tahvillerden koparılmış kuponlardan doğan farklar hesaba katılacaktır.

Mubayaa edilen tahvillerin her yerin âdetine göre usul ve teamüle muvafık olarak teslimi lâzımdır.

Mubayaalar, her yarı yılın ilk beş ayı esnasında mümkün mertebe müsavi bölümlerle sıralanacaktır.

Tahvillerin iriştikleri fiatlardan dolayı her hangi bir ay zarfında mubayaa da kullanılmayan her meblâğ müteakib aya isabet eden mubayaa akçesine ilâve olunacaktır.

Yarı yılın itfaya mahsus tediye karşılığı bu yarı yıl esnasında kısmen veya tamamen mubayaada kullanılmadığı takdirde böyle elde kalan meblâğ kura çekmek suretile itfaya tahsis olunacaktır.

3. — İcabettiği zaman kura keşideleri 1 haziran ve 1 kânunuevvelde Pariste Osmanlı bankası tara-

ından Hükûmetin bir murahhasının huzurunda yapılacaktır.

Kura listeleri tediye müesseseleri nezdinde hâmillerin emrine hazır tutulacaktır.

1 haziranda kurada çıkan tahviller müteakip 1 temmuzda ve 1 kânunuevvelde kurada çıkan tahvillerde müteakib 1 kânunusanide bu tahvillerin kuponlarile birlikte tediyeye vazolunacaklar ve bu kuponlarm ödeneceği tediye akçesi ile başabaş olaraködeneceklerdir.

Kurada çıkan tahviller, itibarî baliğleri bilfiil tediyeye vazolunduğu günden itibaren, faiz getirmiyeceklerdir.

Tediyeye ibraz olunan her tahvilin tediyeye vazolunduğu tarihden sonraki bütün kuponlarını hâmil bulunması lâzımdır. Noksan olan kuponların kıymeti, hâmile ödenecek meblâğdan indirilecektir.

Noksan kuponlarm baliği, tediye edilecek meblâğa müsavi veya bu meblâğdan fazla ise kurada çıkmış olan tahvil tediye edilmiyecektir.

Müruru zaman

Madde — 11

Tahvillerin tediyeye vazolunacakları tarihten itibaren beş sene zarfında tediyeye ibraz edilmiyen kuponları ve kurada çıktıkları halde tediyeye vazedildikleri tarihten itibaren on sene zarfında tediyeye ibraz olunmayan tahviller, Hükûmet lehine müruru zamana uğrayacaklardır.

Tahvillerin Türkiyedeki vergi muafiyeti

Madde — 12

Tahvillerle kuponları, bu tahvillerin tamamile itfasma kadar Türkiyede bütün vergilerden muaf olacaktır.

Komusyon ve servis masrafları

Madde — 13

1. - Tahvillerin malî servisi için Hükûmet tarafından verilecek komusyonlar şu suretle tesbit olunmuştur :

A. - Faiz servisi : Beher birlik kupon için asgarî mikdar (0.40) yüzde kırk peni olmak üzere hâmile tediye edilecek gayri safi meblâğın (%1/2) (yüzde yarım) ı.

B. - İtfa servisi : Beher birlik tahvil için asgaarî mikdar (4) dört peni olmak üzere mübayaa fiatinin veya kurada çıkmış olan tahvil için tediye olunan gayri safi meblâğın (%3/8) (yüzde üç taksim sekiz).

Komusyonlar mikdarmın; ahval ve şeraite göre Hükûmet ve Osmanlı bankası arasında uyuşularak her zaman yeni bir tedkike tâbi tutulabileceği mukarrerdir.

2. - Cari servis masrafları :

Sadece tediye ve müruru zaman ilânlarının ve kurada çkmış olan tahviller listelerinin tabı masraflarını, bu ilân ve listelerin neşri masraflarını, kura masraflarını, damga ile zımba aletleri masraflarını, tahvillerin mubayaasına müteallik simsariye ve borsa vergilerile sair masraflarını, tediye edilen kuponların ve itfa olunan tahvillerin nakil ve sigorta masraflarını, posta ve telgraf ücretlerini ihtiva eder.

3. - Birinci paragrafta yazılı komusyonlarla ikinci paragrafta yazılı servis masrafları için yıl taksitlerinden alınmak üzere senede (200) iki yüz İngiliz liralık bir meblâğ tahsisi kabul edilmiştir. Ancak ilk iki yarı yıl taksitlerinin her biri için bu meblâğ (60) altmış İngiliz lirasmdan ibaret olacaktır.

Her yarı yıl taksiti zamanında bu paradan kullanılmayan mikdar müteakib devrede 10 ncu madde mucibince istimal edilmek üzere fevkalâde itfaya tahsis olunur.

Yıl taksitlerinin tediyesi ve tediye karşılıklarının tesisi

Madde — 14

1. - Hükümet, 10 haziran 1939, 10 birinci kânun 1939 tarihlerinde (4.225) dört bin iki yüz yirmi beş İngiliz lirası tahvillerin faizine ve (60) ingiliz lirası da 13 ncü maddede yazılı komusyon ve servis masraflarına aid olmak üzere Osmanlı bankası Londra merkezine beheri (4.285) dört bin iki yüz seksen beş ingiliz liralık iki taksit tediye edecektr.

Bu tediyelerden başka tahvillerin tamamen itfasına kadar Hükûmet, 1 kânunusaniden başlayan ve ayni senenin kânunuevvel sonunda biten ve 1 kânunusani 1940 da başlayacak olan her malî sene için (13.464) on bin dört yüz altmış dört ingiliz lirasını tahvillerin faiz ve amortisman servisine ve (200) iki yüz İngiliz lirasını da (13) ncü maddede yazılı komusyon ve servis masraflarına aid olmak üzere Osmanlı bankası Londra merkezine ceman (13.664) on üç bin altı yüz altmış dört İngiliz liralık bir yıl taksiti ödeyecektir.

2. - Yıl. taksiti her biri (6.832) altı bin sekiz yüz otuz iki İngiliz liralık iki müsavi yarı yıl taksitine ayrılacak ve birinci yarı yıl taksitinin tediye vadesi, 10 haziran 1940 ve ikincisinin ki bunu takib eden 10 kânunuevvelde olacaktır.

3. - Osmanlı Bankası Londra merkezi kendisine verilen yarı yıl taksitinden evvelemirde her vâde anında henüz itfa edilmemiş bulunan tahvillerin (% 5) yüzde beşten faizlerini ve bu faizlere aid banka komusyon ve servis masraflarını ve ondan sonra da işbu mukaveleye merbut amortisman cedveline göre itfa edilecek tahvillerin adedinin başabaş kıymetine tekabül eden meblâğı ve bu itfaya müteallik banka komusyonları ve servis masraflarına ayıracak ve bu mukavele mucibince istimal edilmek üzere tahsis edilecektir.

Bu mikdarlar ayrıldıktan sonra artacak her meblâğ 10 ncu madde mucibince istimal edilmek üzere fevkalâde itfalara ve bu itfalara müteallik banka komusyonları ile servis masraflarına hasrolunacaktır.

Bu maddede yazılı komusyon ve servis masrafları işbu mukavelenin 13 ncü maddesinde gösterilmiş olanlardır.

4. - Hükûmet her yarı yıl taksitini Osmanlı bankası Londra merkezinde tesis edince hâmillere karşı işbu yarı yıl için her türlü borçtan kurtulacaktır.

5. - Osmanlı Bankası tahvillerin faiz ve itfa ser-visini, tahvilleirn tamamile itfasına kadar Hükûmetçe tediye olunacak yıl taksitleri vasıtasile ve işbu mukavelenamede kararlaştırılan şartlar dairesinde temin edecektir.

Hâmillerin temsili

Madde — 15

Hâmiller; Hükûmete karşı münhasıran Bürükselde Bank dö Brüksel tarafından temsil olunacak ve tahvillere aid işbu mukavelenin malî hükümlerine müteallik maddelerine icabında Hükmetin muvafakatile vuzuh vermeğe mezun olacaktır.

İşbu malî hükümlerin tefsir veya icrasında Hükûmetle Bank dö Brüksel arasında zuhur edebilecek her ihtilâf diğer tarafın yazılı tebliğinin vusulünden itibaren (30) gün zarfında her iki tarafça tayin edilecek iki hakem tarafından hallolunacaktır.

Bu hakemler tayinleri tarihinden itibaren iki ay zarfında ihtilâf hakkında ittifakla karar verecekler yahud icab ediyorsa, reyler arasındaki tesaviyi izale için, bir üst hakem tayin eyleyeceklerdir.

Gerek otuz günlük mehil zarfında iki taraftan birinin hakeminin tayin edilmemesi ,gerek üst hakemin intihabı hususunda hakemler arasında ittifak hâsıl olamaması halinde, bu cihet en ziyade süratle davranan tarafın müracaati üzerine İsviçre federal mahkemesi reisi tarafından halloluna-caktır.

Hakem kararı katğı ve derhal vacibülinfaz olacaktır.

İki taraftan her biri kendi hakeminin masraflarını deruhde edecek ve üst hakemin ücreti ile hakeme müracaat yüzünden doğan müşterek masraflara yarı yarıya iştirak eyleyecektir.

İşbu mukavelede kararlaştırılan yıl taksitinin Hükûmet tarafından tediyesi hiç bir halde Hükûmetle şirket veya işbu mukavele mucibince ihraç edilecek tahvilât hamilleri mümessili arasında çıkacak ihtilâflar yüzünden tehir veya tatil edilmeyecektir.

Brükselde (Bank dö Brüksel) bu madde ile kendisine tevdi edilen vazifeyi kabul etmediğini bu mukavelenin imzası tarihinden itibaren üç ay zarfında bildirdiği takdirde bunun yerine Hükûmetin mufafakati ile şirketçe diğer bir müessese ikame olunabilecektir.

Osmanlı ve Merkez bankalarının Hükmete karşı vaziyetleri

Madde — 16

1 - Hükûmet her yıl taksitini Osmanlı bankasına yatırınca bu banka İstanbul, Paris, Londra, Brüksel ve Zürihte gazetelerle hâmilleri kupon bedellerini tahsile davet edecek ve bu ilânın bir suretini de Resmî Gazete ile neşredilmek üzere Ankarada Cümhuriyet merkez bankasına gönderecektir.

2. - Osmanlı bankası, her üç aylık devre zarfında tediye edilen kuponları ve itfa için mubayaa edilen tahvilleri ibtal ile bordroları ile bu devreyi takib eden en geç üç ay zarfında Ankarada Cümhuriyet merkez bankasına göndereceği gibi usulen tediye ettiği masraf evrakını dahi müfredatlı cedvellerile ayni müddette bu bankaya gönderecek ve Merkez bankasına karşı vereceği hesab neticesinde Hükmete karşı olan mesuliyetten beri olacaktır.

3. - Merkez bankası, tediye edilmiş kupon ve tahvilleri ve yapılan masrafları tedkik ve alelusul tesis edeceği defterlere kaydedecek ve tahvillerle kuponların emarjemanını yapacak ve her yarı yıl muamelâtını müteakib altı ay zarfında bir hesab hulâsası ile Hükûmete bildirecek ve tediye evrakı ile itfa edilmiş tahvil ve tediye olunmuş kuponları Hükûmet emrine âmade tutacaktır.

Merkez bankasının deruhde edeceği bu vazifenin icab ettireceği masrafların mukabili Hükûmet ile Merkez bankası arasında tesbit ve Hükûmetçe bu bannkaya ayrıca tediye olunacaktır.

Haricî alacaklar hakkında müsavi muamele

Madde — 17

Hükûmet Türk Devletinin haricî alacaklarının cümlesine tatbik edilmek üzere umumî tedbirler almağa lüzum gördüğü takdirde Hükûmete sırf banka avansı mahiyetinde yapılmış olan avansların alacklıları hariç kalmak üzere işbu tahviller hâmilleri hal ve istikbalin diğer haricî alacaklıları arasında en müsaid muameleye mazhar olandan daha az müsaid bir muameleye tâbi tutulmayacaktır.

Müteferrik hükümler

Devir ve temlikten hariç kalanlar

Madde — 18

Şirketin 31 kânunuevvel 1938 tarihinde gerek kasalarında ve gerek bankalarda mevcud paraları ile cüzdanını teşkil eden esham ve kıymetler ve alelitlak tahakkuk etmiş ve edecek alacakları tamamen şirketin malı olarak kalacaktır.

Hakeme müracaat

Madde — 19

Bu mukavelenin tefsir veya icrasından dolayı Hükûmet ile Şirket arasında çıkacak her türlü ihtilâf (15) nci maddede yazılı hükümler dairesinde hakem usulü ile hal ve tesviye edilecektir.

Osmanlı bankasınca vazife ve salâhiyetlerin kabul sureti

Madde — 20

İşbu mukavelenamenin bir sureti, imzasını müteakib Hükûmet veya Şirketçe Osmanlı bankasına tevdi olunacak ve mezkûr banka tarafından bu mukavele ile kendisine tevdi olunan vazife ve salâhiyetlerini tamamen kabul edildiği bir ay zarfında Âkidlere bildirilmediği takdirde bu vazife ve salâhiyetler, Hükûmet ile Şirket arasında uyuşularak diğer bir banka veya müesseseye tevdi olunacaktır.

İbra

Madde — 21

Hükûmet ve Şirket şimdiye kadar akdedilmiş olan bütün imtiyaz mukavele, şartname ve zeyilleri ile itilâfnameler ve Şirkete tebliğ edilmiş olan her türlü kararlar mucibince birbirlerine karşı haiz oldukları bütün hak ve vecibelerle 1 kânunusani 1939 tarihinden evvelki zamana aid (vergi ve resme - Şirketin belediyeye ve imtiyaz mukavelename ve şartnameleri mucibince Vilâyet hususî idaresine vermekle mükellef bulunduğu vergi ve resimler hariç - müteallik her türlü mükellefiyet ve mesuliyetler de dahil olduğu halde) her türlü iddia ve mütalebelerden birbirlerinin zimmetlerini (işbu mukavele hükümleri mahfuz kalmak kaydile) mütekabilen ibra etmişlerdir.

Şu kadar ki Şirketin 1 kânunusani 1939 tarihinden evvel Hükûmete, Hükûmete mensub dairelere ve belediyeye, imtiyaz mukavele ve şartname mükellefiyetleri haricinde yaptığı inşaat ve ameliyattan ve gümrükler ve mahkemeler ve sureti umumiyede sair daire ve makamlar nezdinde para teminatı veya teminat mektubu suretile yaptığı tevdiattan mütevellid alacakları, vergi ihtilâflarına aid 7 - 2 - 1939 tarihli Şirket mektubunun ilişiği listede mukayyed vergilere mahsuben Şirket tarafından ayni listede tediye edilmiş olduğu gösterilen mebaliğ ile İstanbul Elektrik İşleri Umum müdürlüğüne olan borçları bu ibradan hariçtir.

Ancak Şirketin 31 kânunuevvel 1938 tarihinde «İlk tesisat ve malzeme ve mevcudat» hesablarına geçirilmiş olan tesisat bedelleri ile gümrüklerdeki depozitolardan mütevellid matlubatı istemeğe hakkı olmayacaktır.

Tesisatın Hükûmete filen devir ve teslimi

Madde — 22

Şirketin birinci maddede yazılı bütün tesisatının Hükûmete devir ve teslimi muamelesine bu mukavelenin imzası tarihinde başlanacak ve bu muamele 1 mart 1939 tarihinde ikmal edilerek bu tarihde işletme filen Hükûmete geçmiş olacaktır.

Devir ve tesellüm muamelesi, Hükûmet ve Şirket tarafından intihab olunacak muhtelit bir heyet marifetile yapılacaktır.

Mukavelenin tasdiki

Madde — 23

Bu mukavele, bir taraftan Hükûmetçe Büyük Millet Meclisinin ve diğer taraftan Şirketçe hissedarlar Umumî Heyetinin tasdikına arzedilecek ve neticesi her iki tarafça diğerine alelûsul tebliğ olunacaktır.

Mükavelenin muteber metni

Madde — 24

Bu mukavele, türkçe ve fransızca olarak 7 şubat 1939 tarihinde imza ve teati edilmiştir. İhtilâf vukuunda Türkçe metin muteberdir.

H. Speciael *A. Çetinkaya*

Lef No. 1

Tahvil nümunesi

% 5 faizli 1939 Türk borcu tahvilleri hâmiline muharrer bir kıta tahvil senedi

Türkiye Cümhuriyeti yüzde 5 faizli 1939 Türk borcu tahvilleri . . . . . tarihli . . . . . numaralı kanuna tevfikan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından tasdik edilen 7 şubat 1939 tarihli mukavelename mucibince beheri (10) on İngiliz lirası kıymetinde (16.900) on altı bin dokuz yüz tahvile taksim edilmiş (169.000) yüz altmış dokuz bin İngiliz lirası itibarî resülmal ile ihraç olunmuştur.

Hâmiline muharrer bir kıta tahvil senedi No.

İtibarî resülmali (10) on İngiliz lirasıdır. Yarı yarıya 1 kânunusani ve 1 temmuzda vacibüttediye olmak üzere senede (10) şiling faiz getirecek ve (5) şiling kıymetinde olan birinci kupon 1 temmuz 1939 vâdesinde ödenecektir.

Kuponların tediyesi ve kurada çıkmış olan tahvillerin ödenmesi aşağıda gösterilen müesseseler tarafından yapılacaktır.

İstanbulda. —

Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası ve Osmanlı Bankası.

Londra ve Pariste. —

Osmanlı Bankası ve icabında Türkiye Hükûmetinin muvafakati ile bu Banka tarafından tayin edilecek müesseseler

Bürükselde. —

Bank dö Brüksel.

Zurihte ve icabı halinde diğer yerlerde, ayni suretle Osmanlı Bankası tarafından gösterilecek müesseseler.

İşbu tahvillerle kuponları Türkiyede bütün vergilerden muaf olacaktır.

Tediye akçesi

İşbu tahvilin resülmal ve faizi İngiliz lirası olarak vacibüttediyedir.

Tediyeye vazolunan meblâğların mukabili hâmillerin ihtiyar edeceği tediye mahallerinin her hangi birinde kuponların veya kurada çıkmış olan tahvillerin ibraz edildikleri günün rayici üzerinden hâmillere mahallî para ile ödenecektir.

İtfa

İşbu tahviller her yarı yıl ve 1 kânunusani 1940 tarihinden azamî yirmi sene zarfında itfa edilecek ve itfa akçesi her yarı yıl evvelce itfa edilmiş olan tahvillerin faizile kabaracaktır. Her vâdede itfaya tahsis edilen meblâğlar müteakib yarı yıl zarfında tamamen kullanılacaktır. İtfa, tahvillerin fiatı başabaştan aşağı ise borsada mubayaa suretile ve fiatlar başabaşa ermiş veyhud başabaşı geçmiş ise kura çekmek suretile yapılacaktır. İcab ettiği zaman kura keşideleri 1 haziran ve 1 kânunuevvelde Osmanlı bankası tarafından Londrada yapılacak ve 1 haziranda kurada çıkan tahviller 1 temmuzda, ve 1 kânunuevvelde kurada çıkan tahviller 1 kânunusanide bu vadelerin kuponları ile birlikte tediyeye vazolunacaktır. Kurada çıkan tahviller, itibarî baliğleri bilfiil tediyeye vazolunduğu günden itibaren faiz getirmiyeceklerdir.

Müruru zaman

Bu tahvillerin tediyeye vazolundukları tarihten itibaren beş sene zarfında tediyeye ibraz edilme-

miş kuponları ve kurada çıktıkları halde tediyeye vazedildikleri tarihten itibaren on sene zarfında ibraz olunmayan tahviller Hükûmet lehine müruru zamana uğrayacaklardır.

Tediye karşılıklarının tesisi

İşbu tahvillerin faiz ve itfa servisine aid tediye karşılıkları Osmanlı bankasında tesis olunacaktır. Yarı yıl tediye karşılıkları bir defa teessüs edince, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti bu yarı yıl için, hâmillere karşı her türlü borçtan berî olacaktır.

Hâmillerin temsili

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti nezdinde hâmiller münhasıran Brükselde Bank dö Brüksel tarafından temsil edilecektir.

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti namına
Maliye vekili
(Matbu imza)

Osmanlı bankası bu tahvillerin faiz ve itfa servisini, tahvillerin tamamile itfasına kadar, Hükûmetçe tediye olunacak yıl taksitleri vasıtasile ve 7 şubat 1939 tarihli mukavelenamede kararlaştırılan şartlar dairesinde temin edecektir.

Osmanlı bankası namına
(Matbu veya yazı ile imza)

Not : I

Hükûmetçe arzu edildiği takdirde bu tahvil Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti mümessilinin de matbu imzasını taşıyacaktır.

Not : II

Tahvillerin tabı esnasında Hükûmetle Şirket arasında teati olunub (3) ve (4) numaralı zeyillerde münderiç bulunan mektubların mevzuunu teşkil eden anlaşma nazarı itibara alınacaktır.

Lef. No. 2

% 5 faizli 1939 Türk borcu tahvillerinin itfa cedveli

Yarı yılların sıra No. sı	Tedavülden çekilecek tahvil adedi	Yarı yılların sıra No. sı	Tedavülden çekilecek tahvil adedi	Yarı yılların sıra No. sı	Tedavülden çekilecek tahvil adedi
1	251	14	346	27	477
2	257	15	354	28	488
3	263	16	363	29	501
4	270	17	372	30	513
5	277	18	382	31	526
6	284	19	391	32	539
7	290	20	401	33	553
8	298	21	411	34	566
9	305	22	421	35	580
10	313	23	432	36	595
11	321	24	443	37	610
12	329	25	453	38	625
13	337	26	465	39	641
				40	657
				Umumî yekûn	16.900

Lef No. 3

Ankara, 7 şubat 1939

İstanbul Tramvay Şirketine

Hükûmetle Şirketiniz arasında bu günkü tarih ile imzalanan mukavelede yazılı (% 5 faizli Türk borcu tahvilleri) mürettebatının 31 kânunuevvel 1940 tarihine kadar muvakkat ve istisnaî tarzı tediye si hakkında aramızda takarrür eden aşağıda yazılı mutabakatı işbu mektubla teyid eylerim.

Bu müddet zarfında mezkr tahvillere aid taksitlerin Türkiye Hükûmeti ile eski Osmanlı Borçları Düyunu Umumiye Meclisi arasında akdedilen ve Türk ve Fransız Hükûmetleri arasında 18 temmuz 1938 tarihinde teati edilen mektublarla tâdil edilen 24 haziran 1936 tarihli itilâfname hükümleri dahilinde tediyesine ve bahsi geçen itilâfnamede yapılacak her hangi bir tadil, tahdid, tecdid veya temdidin 1939 tahvilleri hakkında tatbikma Hükûmetçe muvafakat edildiğini beyan eylerim.

Muvakkat tediye rejimi hakkında 1939 tahvillerinin zahrma kaydedilecek metin, Elektrik Şirketi için verilen % 5 faizli 1938 Türk borcu tahvillerinedercedilecek metnin ayni olacaktır.

Nafia vekii
Ali Çetinkaya

Lef No. 4

Ankara, 7 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Bu günkü tarihle imzaladığımız mukaveleye atfen yüzde 5 faizli 1939 Türk borcu tahvillerinin tarzı tediyesi hakkında tarafı Devletlerinden yazılmış olan bu günkü tarihli mektubu aldığımı ve mündericatını kabul etmekte olduğumu arzeylerim.

İstanbul Tramvay Şirketi
Mümessili
Speciael

İstanbul tramvay şirketi

Lef. No. 5

Ankara, 7 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Bugünkü tarih ile imza edilen mukaveleye atfen Hükûmete ve Şirkete aid olacak mebaliğ hesabının aşağıdaki şekilde tanzim edilmesini teklif ile mubahiyim.

1939 senesi 28 şubatında aşağıdaki mevaddı ihtiva eden ilk bir hesab tanzim edilecektir.

A - Şirketin matlubunda:

1. — 31 knunuevvel 1938 tarihindeki kasa ve banka mevcudları ile cüzdandan koparılmış kuponlar. (Banka mevcudlarına 1 kânunusaniden 28 şubat 1939 tarihine kadar ki banka faizleri ilâve edilecek ve koparılmış olan kuponlara da tahsilleri gününden 28 şubat 1939 a kadar ki banka faizleri ilâve edilecektir.)

2.— Hükûmet ile bugünkü tarihle akdedilen işbu mukavelenamenin 2 nci maddesine tevfikan Şirkete aid olan mebaliğ;

3. — 7 kânunusani 1939 dan evvele aid olub mezkûr tarihten evvel kasa veya banka hesabına geçirilmemiş olan işletme hasılatı;

4. — 1 kânunusani 1939 - 28 şubat 1939 tarihleri arasındaki müddet zarfında tahsil edilib mukavelenin 6 ve 18 nci maddeleri mucibince her ne nam ile olursa olsun şirkete aid bulunan diğer her nevi mebaliğ;

5. — 1 kânunusani 1939 tarihinden sonra akdeylediği istikrazlar üzerinden yapmış olduğu tahsilât için İstanbul Tramvay şirketinin borçlu bulunduğu mebaliğ;

6. — Ecnebi müstahdemlerin hesabının tasfiyesine mahsus (5 000) beş bin liralık bir meblâğ;

7. — Mukavelenin Türkçe ve Fransızca nüshalarının tabı masrafları.

B - Şirketin zimmetinde :

1. — 1 kânunusani 1939 tarihinden evvel satılmış olub mezkûr tarihte henüz kullanılmamış olan abonman karneleri kuponları bedelinden bu kuponlara aid belediye aidatı tenzil edildikten sonra kalan kısım;

2 — Şirket müstahdemini tarafından tevdi edilen teminat.

3 — Mezkûr mukavelenin 2 nci maddesi mucibince Şirkete terettüp eden 1 kânunusani 1939 dan evvelki vecibelerden dolayı 1 kânunusani ile 28 şubat 1939 arasında yapılan tediyat.

4 — 1 kânunusani 1939 dan sonra ikraz edilen mebaliğ için Şirketin alacaklı bulunduğu mebaliğ.

5 — 1 kânunusani 1939 tarihindenberi işletme hesabına geçirilib geçen işletme seneleri hesablarına nazaran cidden fevkalâde bir mahiyet arzeden masraflar ve bu meyanda mubayaa müzakerelerile muvazzaf mümessillerin seyahat ve ikamet masrafları gibi Hükûmetçe deruhde edilmesi lâzım gelmediği aşikâr olan masraflar.

Nafia vekâleti ile bilittifak tanzim olunacak bu hesabdan Şirket lehine tahassül edecek bakiye Şirket tarafından 28 şubat 1939 tarihindeki kasa ve banka mevcudlarından alınacak ve geriye kalan mikdar Hükûmete devredilecektir.

Bu hesaba girmemiş olan ve mukavele mucibince Şirkete veya Hükûmete aid bulunan paralar için her ay nihayetinde bilittifak bir hesab cedveli tanzim edilecek ve bu cedvel mucibince tahakkuk edecek meblâğlar borçlu tarafça (30) otuz gün zarfında tediye edilecektir.

Bununla beraber şubat ayı nihayetinde kendisine aid bulunacak olan paralara mahsuben Şirketin şubat ayı içinde (50 000) elli bin liralık bir meblâğ almağa hakkı olacaktır.

İstanbul Tramvay Şirketi
Mümessili
Speciael

Lef. No. 6

Ankara, 7 şubat 1939

İstanbul Tramvay Şirketine

Hükûmete ve Şirkete aid mebaliğ hesablarının sureti tanzimine mütedair bu günkü tarihli mektubunuzu alıp mündericatı ile mutabık bulunduğumu beyan eylerim.

Nafia Vekili
Ali Çetinkaya

1 son kânun 1939 dan evvele aid muhtelif mukavele ve taahhüdler

I. Meri sigorta mukaveleleri

Beyanı	Âkidler	Müddet	Meblâğ	Tarih	Mülâhazat
İlk tesisat, bina, mağaza, alât ve edevat envanteri ve mobilyamızın yangına karşı sigortası. Tediye olunmuş beş senelik prim 10 344,93 lira (kaldırımlar, raylar ve kum sigortadan hariçtir).	Umum sigorta şirketi	1 - I - 1938 den 31 - XII - 1942 ye kadar Beş sene	1938 de sigorta edilen sermaye. Lstg. 380.860.—	23 - X - 1937	Sigorta edilen sermaye, senelik envanterlere göre her sene tebdil olunur. Poliçe işlememiş primler, hissei mütenasibe üzerinden iade edilmek suretile her zaman kabili fesihtir.
Deniz sigortası.	İttihadı millî	1 sene		1/1 den 31 - XII - 1938 e kadar	87 numaralı abonman poliçesine göre
Mesuliyeti maliye tehlikelerine karşı (1 nci yangın) sigortası. Tediye olunan senelik prim 450 lira.	Ünion de Paris	13 - V - 1938 den 13-V-1939a kadar	Sigorta edilen sermaye. 100 000 lira.	29 - IV - 1933 tarafeynce üç ay evvelden taahhüdlü mektubla ihbar edilmedikçe zımnı muvafakat suretile kabili tecdid.	Bu sigorta, Türk anonim elektrik, İstanbul Tramvay, Tünel, Satgazel, tesisatı elektrikiye Türk anonim şirketleri adına akdedilmiştir.
Keza (2 nci yangın). Tediye edilen senelik prim. Lira, 1 nci yangına dahil.	Ünion de Paris	Keza	Sigorta edilen sermaye. 100 000 lira.	Keza	Keza.
4 otobüsün sigortası. Tediye olunmuş prim 1 483,06 lira 3 kamyonet, 3 merdiven arabası ve üç hususî otomobilin sigortası tediye olunmuş prim. 1 177,47 lira.	Ünion de Paris	Primleri her sene tediye olunmak üzere on senelik	Sigorta edilen sermaye. 22 600 lira	1 - I - 1938 den 1 - I - 1948 senesine kadar	Otobüs: Mesuliyeti maliye kamyonetler ve merdivenli arabalar. 3 ncü şahıslara aid şahsî ve maddî kazalar, nakledilen 3 ncü şahıslara aid şahsî kazalar ve yangın. Üç hususî otomobil için sigorta «tekmil tehlikelere» şamildir.

Beyanı	Âkidler	Müddet	Meblâğ	Tarih	Mülâhazat
		II. Müteahhidler			
Kaldırım tamiratı	Ali Eşref	M2. 27,50 kuruş		20 - X - 1933	15 gün evvelinden ihbar edilmediği takdirde zımnen tecdid olunmak şartile akdedilen 3 aylık mukavele. — Gece çalışmaları için yüzde 25 zam.—

III. Telefon ve su için mukaveleler

Telefon : — Şirketimize aid muhtelif müesseler için (İlişik mütemmim varakalara müracaat) takriben 7 600 lira.
Su : — Üç depomuz ve muhtelif müesseseler için (İlişik mütemmim varakalara müracaat) takriben 1 700 lira.
Hamiş : — Mikdarları, telefon muhavereleri ve su istihlâkinin ehemmiyetine göre değiştiğinden yukarıda yazılı merkezler için tam meblâğları tesbit etmek mümkün olamamıştır.

IV. *Muhtelif taahhüdler*

Sirkeci dönemeci tasarruf hakkının tanınması	Devlet demiryolları	— 1,— lira		İlk kânunda tediye edilmek üzere seneliği 1 T. L.

V. Kira

Mahal	Mal sahibleri	Senelik kira	Müddeti	Kiranın başlangıcı
Galata, Söğüd sokağında 2, 4, 6 numaralı mağazalar	Tünel şirketi	900,— lira	1 sene	14 - 4 - 1938
Galata, Heineman hanı (hareket servisi)	Bay Heineman	3 600,— »	on sene	1 - 1 - 1931 - 1981 senesine kadar her on senede bir zımnî muvafakatle tecdid olunabilen
Edirnekapı (Plânton)	Bay Vasilyades	55,— »	Bir sene	1 - 12 - 1938.—
Yedikule (»)	Bay Hanciyan	90,— »	» »	1 - 9 - 1938.—
Ortaköy (»)	Bay S. Çakali	96,— »	» »	15 - 10 - 1938.—
Galata, Söğüd sokağı 16 numaralı mağaza.	Satie	600,— »	» »	16 - 3 - 1938.—
Topkapı	Bay Ligor Sava	72,— »	» »	1 - 9 - 1938.—

Haşiye : — Hükûmet, işbu listeyi yanlışlıktakdirde Hükûmet bunlardan tevellüd eden bütün menfaatlerden sarfınazar eder.— ahkâmına tevfikan bunlardan la veya unutulmak suretile dercedilmemiş bulunan mukavele ve taahhüdleri, 2 nci madde hafaza eder.— Kabul etmediği mütevellid bütün hak ve vecibelerile beraber kabul etmek veya reddeylemek hakkını mu-

Telefonlar

I. - Müesseselerde

Adı	Âkidler	Mukavele tarihi	Müddeti	Senelik abonman Lira
Bahçekapı	İst. Telefon T. A. Ş.	12/4/1926	1 sene	25,40
Aksaray deposu	» » »	24/8/1931	»	29,90
Edirnekapı	» » »	22/6/1929	»	29,15
Bebek	» » »	1/1/1921	»	25,40
Maçka	» » »	12/4/1926	»	29,20
Ortaköy	» » »	»	»	25,40
Kurtuluş	» » »	»	»	29,15
Beşiktaş deposu	» » »	24/8/1931	»	29,90
Şişli	» » »	»	»	401,80
Metro hanı	» » »	% 33 iştirak hissemiz		375,32
» »	» » »	14 doğru hat	»	5,600.—

II. - Fen ve idare memurları nezdinde

Raoul Ferri	İst. Telefon T. A. Ş.	1/1/1921	1 sene	35,90
Vladimir Grouitch	» » »	4/3/1930	»	25,40
C. Germiyanoğlu	» » »	28/5/1929	»	26,90
İsmet	» » »	9/1/1932	»	30,80
Sezayi	» » »	12/1/1932	»	25,40
Hristakis Erciyas	» » İdaresi	1/9/1938	»	25,40
Doktor Salim Ahmed	» » T. A. Ş.	5/5/1927	»	25,40

Su mukaveleleri

Adı	Âkidler	Mukavele tarihi	Müddeti	Senelik abone Lira	Mülâhazat
Galata muhavvile mevkifi	İst. T. A. Su Şirketi	1/1/1922	1 sene	21,92	Zuhuru muhtemel fazla miktarlarla yekûnu 425 lirayı bulan yeni senede 1 700 liraya baliğ olan (yuvarlak hesab) faturaları her üç ayda bir tesviye ederiz.
Taksim muhavvile mevkifi	» » »	1/4/1925	»	45,08	
Hayneman han	» » »	1/1/1921	»	16,20	
Şişli dönemeci	» » »	1/1/1922	»	27,40	
Şişli deposu	» » »	»	»	711,76	
Beşiktaş deposu	» » »	1/1/1921	»	365,—	
Aksaray »	» » »	1/4/1923	»	83,56	
Beyazıd muhavvile mevkifi	» » »	1/1/1921	»	9,32	
Kabataş caddesi	» » »	1/7/1925	»	9,32	

İstanbul Tramvay şirketi **Lef No. 7**

Eski Türk anonim elektrik şirketi ile yapılan mukaveleler

Beyanı	Müddeti	Meblâğ	Tarihi	Mülâhazat
İst. Tramvay şirketine cereyan verilmesi.	Elektrik şirketi imtiyazı müddetince. İst. Tramvay şirketi, bir sene evvelinden, yani nihayet 1 nisan 1922 tarihine kadar Elektrik şirketine teahhüdlü bir mektubla haber vermek şartile on sene hitam bulduktan sonra, yani 1 nisan 1923 tarihinde mukaveleyi feshetmek hakkını haiz olacak ve bu tarihten sonra, yine teahhüdlü mektubla bir sene evvelinden ihbar etmek şartile her sene feshedilebilecektir.	Bareme göre	151/1/1912	Tarife formülü 26/12/1922 tarihli zeyilname ile tadil ve 1926 da 30 mart 1926 tarihli İdare meclisi zabıtnamesine göre tekrar tadil edilmiştir.
Beşiktaş, Şişli ve Aksarayda muhavvile mevkifleri tesisi.	Elektrik şirketi imtiyazı müddetince. İst. Tramvay şirketi, taahhüdlü bir mektubla Elektrik şirketine bir sene evvelinden haber vermek şartile mukaveleyi feshetmek hakkını haiz olacaktır.	Her mahal için senede 1 lira.	3/12/1913	
Direklerin müştereken kullanılması.	Elektrik şirketi imtiyazı müddetince.	Bir defaya mahsus olmak üzere 10 000 frank evvelden tediye olunmuştur.	3/12/1913	

İstanbul Tramvay şirketi **Lef No. 7**

Posta, telgraf ve telefon idaresi ile anlaşma

Beyanı	Müddeti	Meblâğ	Tarihi
Şirket direklerine yahud Taksimden Şişliye kadar olan hususî direklere kurulan (Şirket muvafakat etmiştir) P. T. T. telleri.	—	—	P. T. T. ye 18/31 ilk kânun 1912 tarihli ve 1287 sayılı tezkeremiz.
Üzerine P. T. T. telleri konmuş olan bu direkler Şirketin malıdır.	—	—	1/14 ilk teşrin 1913 tarihli ve 1626 sayılı tezkeremiz ve P. T. T. nin 26 son teşrin ve 9 ilk kânun 1913 tarihli ve 1029/12 sayılı cevabı
Beşiktaştan Kuruçeşmeye kadar Şirket direkleri üzerine P. T. T. telleri tesisatı.	—	—	P. T. T. nin 13/26 nisan 1915 tarihli ve 64759/40 sayılı tezkeresi ve 17/30 nisan 1915 tarihli ve 2336 sayılı tezkeremiz.

1 sonkânun 1939 tarihinden evvel yabancı memleketlere verilen siparişler

Sipariş No. sı	Tarihi	Malzemenin beyanı	Müteahhidler	Ecnebi parası olarak tutarı	Türk lirası olarak tutarı	Ödenen Lira	Bakiye Lira	Teslim tarihi	MÜLÂHAZAT
Ti. 144	1-10-1937	Makas, kör ve geçidler	United States Steel Products	Dol. 11.035,56					United States Steel Products Cy. alacağına tesviye edilecek doların satın alınması için 31-12-1938 tarihinde Osmanlı bankasına 10.693,86 lira yatırılmıştır.
Ti. 144	1-10-1937	Makas	United States Steel Products Cy.	» 1.226,40	19.175,—	10.693,86	8.482,—	Gelmiştir	
Ti. 155	20-10-1937	Kör	United States Steel Products	» 1.102,86	Takriben		Takriben		
Ti. 171	20-12-1937	Dingil	United States Steel Products	» 1.674,14					
Ti. 174	9-2-1938	S. S. W. Motörü için dişli	Bergische Stahl - İndustrie	Rm. 6.300,—	3.213,—		3.213,—		10 dişli fabrikadan 4-1-1939 da çıkacaktır.
Ti. 188	6-4-1938	Akupleman boruları	Knorr - Bremse A. G.	Rm. 925,—	472,—	432,—	40,—		Kısmen «Palestina» vaporu ile gelmiş, mütebakisi de Koli postal olarak gelmiş olup gümrük muamelesi yapılmak üzeredir.
Ti. 198	4-5-1938	Trük için levha ve rondel	Bergische Stahl - İndustrie	Rm. 862,50	440,—		440,—	15-11-938	15-1-1939 da gelmesine intizar edilen «Kreta» vapuru ile sevkedilmiştir.
Ti. 212	9-7-1938	Havaî hatlar için malzeme	A. E. G.	Rm. 673,10	343,—		343,—	İlkkânun iptidası	

Sipariş No. sı	Tarihi	Malzemenin beyanı	Müteahhidler	Ecnebi parası olarak tutarı	Türk lirası olarak tutarı	Ödenen Lira	Bakiye Lira	Teslim tarihi	MÜLÂHAZAT
Ti. 213	12-7-1938	Tecrid edilmiş kablo	Hackethal - Draht u. Kabel Werke	Rm. 171,—	87,—		87,—		15-1-1939 da gelmesine intizar edilen «Kreta» vapuru ile sevkedilmiştir.
Ti. 216	10-8-1938	Tombaktan saç	A. E. G.	Rm. 163,40	83,—		83,—		1-1-1939 da gelmesine intizar edilen «Héracléa» vapuru ile sevkedilmiştir.
Ti. 219	22-11-1938	Port - musketon	Heinrich Fuckel	Rm. 44,—	22,—		22,—		Koli Postal olarak gönderilmiş olup gümrük muamelesi yapılmak üzeredir.
Ti. 220	28-11-1938	Enterkaler plâkası	S. S. W.	Rm. 90,30	46,—		46,—	Mart nihayeti	
Ti. 221	28-12-1938	Enterrüptör	Bernhardt und Schulte	Rm. 73,50	37,—		37,—	Sonkânun ortası	

İstanbul Tramvay Şirketi

Lef No. 10

Mukavele ile işe alınan memurlar

Mektub tarihi	Adı	Vazifesi	VAZİFESİ Senesi	VAZİFESİ Lira	Şimdiki aylığı	Mukaveleye göre evvelden ihbar müddeti
19 Son kânun 1910	Jak Eryılmaz	Şişli Arabalığı şefi	1910	8	186,70	—
1 haziran 1921	Dr. Benatar	Şişli mıntaka tabibi	1921	90	210,—	—
24 şubat 1922	Dr. Salim Ahmed Çalışkan	Aksaray mıntaka tabibi	1922	75	200,—	1 ay
20 haziran 1931	Dr. Ahmed Şükrü Emed	Asabiye mütehassısı	1931	Beher memur muayenesi için 2,5 lira.	150,—	—
30 temmuz 1934	Bay Mahmud Osman Dostel	Hukuk işleri dairesi şefi	1934	400	440.—	3 ay
15 Son kânun 1937	Dr. Fikret Onuralp	Sıhhî müşavir.	1937	200	200.—	—

İstanbul Tramvay Şirketi

Lef No. 11

Ankara, 7 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Bu gün Hükûmet ile İstanbul Tramvay Şirketi arasında imza edilen mubayaa mukavelesine atfen, elyevm muhtelif kaza mercileri huzurunda bulunan ve Şirketi alâkadar eden vergi ve resim dava ve ihtilâflarının cedvelini ilişik olarak leffen takdim eder ve mukavelenin (21) nci maddesi mucibince Şirketin mezkûr cedvelde yazılı vergi ve resim dava ve ihtilâflarından ibra edilmiş olub cedvelde yazılı olmayan dava ve ihtilâfların Şirketin uhdesinde kaldığını ve ancak 1 kânunusani 1939 dan evvele aid zaman için Şirketten vergi ve resim namile yeniden hiç bir şey istenilmemesi mukarrer bulunduğunu arzeylerim.

İstanbul Tramvay Şirketi
Mümessili
Speciael

Vergi ihtilâflarına dair cedveldir

Vergi talep eden daire	Verginin nevi	Verginin sebebi	Mikdarı Lira	Bulunduğu vaziyet
Kulekapı şubesi	Kazanç ve buhran vergisi	1931 senesi bazı memurlardan kesilmediği iddia olunan vergilerden dolayı	10.835	İtiraz komisyonundadır. Defterlerimizi tedkik için Şirkete memur gönderecektir. No. 387-22/5 35.-
» »	Kazanç, buhran ve muvazene	1932 senesine aid olmak üzere memurlara tatbik olunan tenzilâtlı elektrik tarifesi.	8.143,70	İtiraz komisyonundadır. No. 551-27/6/36.-
» »	Kazanç, buhran ve muvazene	1933 senesine aid olmak üzere memurlara tatbik olunan tenzilâtlı elektrik ve gaz tarifesi	16.591,80	» » » No. 528-22/6/37.-
» »	» »	1934 senesine aid olmak üzere memurlara tatbik olunan tenzilâtlı elektrik tarifesi	14.413,12	» » » No. 444-26.4.38.-
» »	» »	1935 senesine aid olmak üzere memurlara tatbik olunan tenzilâtlı elektrik tarifesi	9.103,52	» » » No. 445-26.4.38.-
» »	Kazanç ve buhran vergisi	1932 - 33 - 34 - 35 ve 36 senelerinde kaldırım müteahhidliği için beyanname vermediğimizden Kulekapı şubesine	1.033,62 lira bu paranın yarısını yatırdık.	İtiraz komisyonundadır. No. 540-24.6.37.-
Aksaray şubesi	Bina vergisi	1340 senesinden 1935 senesine kadar Aksaray Deposu müştemilâtından Şirketin işletmesi için kullandığı 5 eve tarhedilen vergi	1.164,—	19/5/36 tarih ve 436 No. ile Temyiz komisyonuna gidildi.

Şirketin işletmekte olduğu otobüslerden dolayı 1934 senesinde Kulekapı Maliye şubesine yanlışlıkla fazla yatırmış olduğumuz 633,50 liranın iadesini İstanbul Defterdarlığı 18 V - 1937 tarihinde 20-2082/14077 No. lı müzekkeresile Kulekapı şubesine bildirildiği halde mezkûr şube elan bu parayı iade etmemiştir.

Lef No. 11

Vergi talep eden daire	Verginin nevi	Verginin sebebi	Mikdarı Lira	Bulunduğu vaziyet
Beşiktaş Belediye şubesi	Bina vergisi.	Memurların ikametine tahsis edilen 79 No. lı bina için.	107,14	Bina İstinaf Komisyonu nezdinde itiraz edildi. No. 278 tarih 14/3/1938.-
Kulekapı Maliye şubesi	1934 ve 1935 seneleri otobüs unvan tezkereleri ve cezaları.	Bu unvan tezkereleri resmini mezkûr senelere mahsuben şubeden alacaklı olduğumuz 660,5 liranın mahsubunu istemiştik.	250,—	Bu parayı 29 İkinci teşrinde tediye ettik.
» » »	Otobüs asgarî mükellefiyet vergisi.	1935 senesine aid	3.027,36	19/12/1938 tarih ve 1238 No. ile itiraz edilmiştir.
» » »	» » »	1936 » »	3.027,36	19/12/1938 tarih ve 1239 No. ile itiraz edilmiştir.

Malzeme meselesine aid olmak üzere Gümrük müdüriyeti ile Şirket arasında 7.511,95 liralık gümrük resmi ihtilâfından dolayı Şûrayi Devlet nezdinde açılan dava 30 - 11 - 1938.

Tramvay Şirketinden taleb edilen 531,95 liralık pul resminden dolayı Sultanahmed Sulh mahkemesindeki dava.

Kulekapı Maliye şubesi.	Kazanç, buhran, muvazene.	1933 senesine aid olmak üzere memurlara tatbik olunan tenzilâtlı ve meccanî tarife dolayısile.	4.812,72	Temyiz Komisyonuna müracaat ediyoruz.

İstanbul Tramvay şirketi **Lef No. 12**

Ankara, 7 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Şirketimize aid olub Hükûmete devri icab eden arsa ve binaların bir cedvelini ilişik olarak takdim eder ve Şirkete aid arsa ve binalardan herhangi biri nisyan neticesi olarak mezkûr cedvelde zikredilmemiş ise bunları dahi bilâhare devretmek hususunda tamamen mutabık olduğumuzu arzeylerim.

İstanbul Tramvay şirketi
mümessili
Speciael

İstanbul Tramvay Şirketi **Lef No. 12**

Şirketin tasarruf ettiği emlâk,arazi ve binalar cedveli

Beyanı	Sened mikdarı	Numarası	Tarihi	Nevi	Mülâhazat
Şişli deposu (3 sened)	1	1	1- 6 -1330/1914	Vakıf	Şişli deposu servis bürolar , muhlif memurlarm ikametine mahsus dairеler, malzeme deposu, atelye, arabalık, garaj ve demir malzeme bahçesinden mürekkebtir.
	1	5	27- 6 -1331/1915		
	1	110/1	16- 6 -1926		
	3				
Beşiktaş deposu (10 sened)	2	Numarasız	13- 6 -1328/1912	Vakıf	Beşiktaş deposu, servis büroları Şirket memurlarmm ikametine mahsus daireler ateleye ve arabalıktan mürekkebdir.
	1	4 - 6 - 8	27- 6 -1331/1915		
		2 - 75 - 75 - 2 - 12.			
		60 - 62 -	8-12-1932/1916		
	1	64 - 66 -			
	1	79 - 58	29- 1 -1324/1909		
	1	52 - 54	8- 1 -1320/1905		
	1	58	8-12-1330/1914		
	1	Numarasız	31-12-1331/1915		
	1	14 - 14 -	27- 6 -1331/1915		
		14 - 14 -			
		14 - 14 -			

Beyanı	Sened mikdarı	Numarası	Tarihi	Nevi	Mülâhazat
	1	11 - 13 - 56	2- 2 -1331/1916		
	10				
Aksaray deposu	1	27	7- 6 -1325/1909	Vakıf	Akşaray deposu, servis büroları, şirket memurlarının ikametine mahsus bir daire ve 5 ev ile atelye ve arabalıktan mürekkebdir. Aksaray deposu, (ada 71) denilen yangın yeri üzerine inşa edilmiştir. Bu «Ada 71» in tamamı Şirketin malıdır.
(Bitişik beş ev (*)	1	33	3-12-1332/1916		
	1	29	3-12-1333/1917		
(25 sened)	1	Numarasız	3-12-1332/1916		
	1	29 mükerrer	3-12-1332/1916		
	1	Numarası	21- 9 -1331/1915		
	1	»	11- 9 -1332/1916		
	1	28	10- 9 -1331/1915		
	1	2	11- 9 -1931/1916		
	17	17	11- 9 -1332/1916		
	1	Numarasız	29- 9 -1336/1920		
	1	»	13- 9 -1332/1916		
	1	» »	29- 9 -1331/1915		
	1	34	28- 5 -1332/1916		
	1	34	30- 9 -1334/1918		
	1	Numarasız	11- 9 -1332/1916		
	1	4	28- 9 -1339/1923		
	1	7	11- 6 -1331/1915		
	1	Numarasız	19- 9 -1331/1915		
	1	11-7	10- 9 -1331/1915		
	1	1	25- 1 -1331/1916		
	1	35	22- 4 -1331/1915		
	1	39	30-11-1330/1914		
	1	Numarasız	25- 4 -1331/1914		
	1	41	11- 1 -1331/1915		
	25				
Taksim muhavvile mevkifi	1	6-8 mükerrer	12- 9 -1329/1913	Vakıf	Muhavvile mevkifi
Bayazıd muhavvile mevkifi	1	5	13- 9 -1328/1912	»	Muhavvile mevkifi
Bitişik bir ev [*]	1	3-5	20- 3 -1926		
	2				
Galata muhavvile mevkifi	1	18	17-10-1331/1915	»	Muhavvile mevkifi

Beyanı	Sened mikdarı	Numarası	Tarihi	Nevi	Mülâhazat
(Hoca Ali) (2 sened)	1	18	14- 3 -1341/1925	»	
	2				
Üstünde bir apartıman binası [*]	1	12-14 16-18	15-12-1930	»	Muhavvile mevkifi
Edirnekapı arazisi [*]	1	Numarasız	20- 4 -1328/1912	»	Boş arsa
Sulukule arazisi [*]	1	Numarasız	2- 6 -1328/1912	»	Boş arsa
Lânga arazisi [*]	1	45-45-45-45-45-45-45-45-19	2-12-1333/1917	»	Boş arsa
Hasköy arazisi [*] (Halıcıoğlu)	1	44-46-85	30- 3 -1332/1916	»	Boş arsa
Cibali arazisi [*]	1	73	15-11-1926	»	Boş arsa

[*] *İşletme için kullanılmamakta ve binaenaleyh Şirket, tekmil emlâk ve arazi vergilerini ve bunlara müteallik diğer rüsumu tediye eylemektedir.*

Lef No. 13

Ankara, 7 şubat 1939

Nafıa vekâletine

Ankara

İstanbul Tramvay şirketinin tramvay arabalarında bulunan ve aranılmamış olan eşyayı bunlara mütcallik defterler ile birlikte ve 9 mayıs 1926 tarihli itilâfname ile kanun hükümlerine tevfikan muhafaza olunmak üzere, Hükûmete devir ve teslim edeceğini arzeylerim.

Şirket mümessili
Speciael

İstanbul Tramvay şirketi **Lef No. 14**

Ankara, 7 - II - 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Şirketin bazı memurları ile ücretli müstahdemlerine verilen tekaüd maaşları meselesini yüksek makamınıza aşağıda arzetmeğe iştisar ederim.

Grev hâdiseleri üzerine Şirket ile müstahdemler arasında 2 şubat 1921 tarihinde tahassül eden anlaşmada bir tekaüd veya ihtiyat sandığının tesis edilmesi takarrür etmiştir.

Bir ihtiyat ve muavenet sandığı tesisi netice itibarile tercih edilerek bu sandık, hem ücretli müstahdemlerin hem de maaşlı memurların lehine olarak 1922 tarihinde tesis edilmiştir.

Bu sebeble, memur ve müstahdemlerin hakları bu sandıkların nizamnamelerinden mütevellid haklarla mukayyed olduğundan tekaüde hiç bir hak ihraz etmiş değillerdir.

Bu husus mezkûr nizamnamenin 11 nci maddesinin 2 nci fıkrasında tasrih edilmiş bulunmaktadır.

Bununla beraber, sandıkların tesisinin akabindinde (teşrinievvel 1922) vazife ifasına salih olmadıkları görülen bazı memur ve müstahdemlerin bu sandıkların bahşettiği menfaatlerden müstefid olamıyacakları anlaşıldığından ve bir de nizamnamenin (3) ncü maddesinin 2 nci bendi hükmüne göre bu tarihte 40 yaşını ikmal eden müstahdem ve memurların sandıklara iştirakleri ihtiyarî bırakıldığından, Şirket, bu müstahdem ve memurlara ne kanunî bir hüküm, ne de dahilî nizamname ve ne de bir iş akdi dolayisile mecbur olmaksızın ve teberru mahiyetinde olarak hakikî bir yardım teşkil eden bir tekaüd maaşı bağlamağa karar verdi.

Bundan sonra Şirket, hizmete gayri salih gördüğü bazı müstahdem veya memurun hususî vaziyetini nazarı itibara alarak bunlara da yine teberru ve istisnaî bir yardım olarak bir tekaüd maaşı bağlamağa karar verdi.

Bu tekaüd maaşlarının bağlanması hususunda İdare meclisi tarafından ittihaz edilmiş bir karar olmadığı gibi bu hususta müstahdeminin heyeti umumiyesine tebligat dahi yapılmamıştır. Sadece bu tekaüd maaşından istifade edenler, her birine ayrı ayrı gönderilen mektublar vasıtasile şahsen haberdar edilmişlerdir.

Bu tekaüd maaşlarının doğrudan doğruya işletme masarifinden ödenmesi dahi bunların istisnaî mahiyetini tebarüz ettirir.

Zira umum müstahdemine bu hususta herhangi bir hak tanınmış olsaydı, bu hakka karşılık olmak üzere, bütün memur ve müstahdemlere tebliğ edilmiş bir nizamname ile idare olunan bir tekaüd sandık veya sermayesinin teşkil edilmiş bulunması icab ederdi.

Yaş ve hizmet sencleri gibi mülâhazalar Şirketi bu tekaüd maaşlarını bağlamağa sevketmiş ise yalnız bu mülâhazaların, tekaüd maaşı istemek hususunda bir hak teyliding hiç bir vekit kâfi bir sebeb teşkil edeceği dermeyan edilemez.

Hizmet müddeti veya şartlarını haiz oldukları halde kendilerine hiç bir tekaüd maaşı bağlanmayan ve bağlanması da esasen lâzımgelmeyen bir çok memur ve müstahdemlerin bulunması ve elyevm verilmekte bulunan tekaüd maaşları adedinin pek mahdud olması ve fazla olarak, bazı memurların tekaüde sevkedilmeleri hususunda sebketmiş olan taleblerinin nazarı itibara alınmamış bulunması da yukardaki noktai nazarımızın birer delilidir.

Yukardaki maruzatımızdan :

1. — Şirketin, memurları ile veki olan anlaşmaları mucibince, bir tekaüd sandığı tesis mecburiyetini hiç bir vakit deruhde etmemiş ve bilâkis İhtiyat ve Muavenet sandıklarını tesis etmekle bu hususta her türlü vecibeden kurtulmuş olduğu;

2. — Şirketin tekaüd hususunda sureti umumiyede memur ve müstahdemlerine karşı hiç bir za-

man bir gûna taahhüd altına girmediği;

3. — Bazı tekaüd maaşlarının bağlanmış bulunması bunların hiç bir suretle hizmet senesi ve yaş mülâhazalarına tâbi olmaksızın sırf teberru mahiyetinde ve yardım olarak bağlanmış olduğu; tebeyyün etmektedir.

Şirket tarafından bu şartlar dairesinde tahsis edilmiş olub ilişik cedvel mucibince elyevm ödenmekte bulunan tekaüd maaşlarının tediyesi Şirkete aid olacaktır.

Yukarda izah eylediğimiz şartlar dairesinde bağlanmış olan tekaüd maaşlarını almakta bulunan memurlardan gayri memur ve müstahdeminin yukarda arzolunan mülâhazalara binaen ne Şirketten ve ne de Şirketi istihlâf eden Hükûmetten tekaüd maaşı taleb etmeğe hiç bir hakkı olmadığını arzeylerim.

İstanbul Tramvay şirketi
mümessili
Speciael

İstanbul Tramvay şirketi **Lef No. 14**

Tekaüde sevkedilen eski memurlara bağlanmış maaşlar

Adı	Vazifesi	Tekaüde sevkedildiği tarih	Aylık mikdarı T. Lirası	Müddeti
Hasan Ali	Saraç	1/11/1922	30,—	Hayatta olduğu müddetçe
Yorgi Kosti	Kontrol memuru	16/10/1922	25,—	»
Ragıb Elmas	Kapıcı	1/ 5 /1923	16,—	»
Emir Gulyan	Kontrol memuru	16/ 3 /1926	25,—	»
Panayot	Kontrol memuru	16/ 3 /1926	25,—	»
Hasan	Vatman	15/12/1933	20,—	»
Veli Hasan	Bekçi	1/ 1 /1934	15,—	»
Ali Durmuş	Vatman	16/ 3 /1936	20,—	»
Ahmed Çolak	Kapıcı	1/ 5 /1936	20,—	»
Osman Hamza	Postacı	1/ 8 /1938	20,—	»

Lef. No. 15

Ankara, 7 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Hareket dairesi memurlarının raporları vechile 1 kânunusani 1939 tarihinden 1 şubat 1939 tarihine kadar vukubulmuş olan tramvay kazalarının cedvelini leffen takdim eylerim.

Bu kazalardan üçü, ilişik müfredat mucibince, anlaşma suretile halledilmiş; iki kazadan biri için

100 ve diğeri için 200 liralık talep dermeyan edilmiş ve bunlar henüz hallolunmamıştır.

Geri kalan kazalar için 1 şubat 1939 tarihine kadar Şirketçe hiç bir talep veya celbname alınmamış olduğunu ve şayed bu kazaların mahiyet ve vüsati raporlarındaki tariften farklı veya daha mühim olduğu anlaşılır ve Hükûmet bu sebeble raporlarda tarif edilen kazaların istilzam edebileceği tazminattan daha mühim tazminat ödemek vaziyetinde kalırsa bu fazlanın Şirketimize aid olacağını arzeylerim.

Şirket mümessili
Speciael

İnsanca olan kazalar

Tarih	Kazaya uğrayanın adı	Kaza mahalli	Motris numarası	Römork numarası	Vatman numarası	Kazanın şekli	Kazanın neticesi
1 sonkânun 1939	Şahab, 18 yaşında bir çocuk	Ortaköy	249	-	1007	Motris kendisine çarpmıştır	Başından yaralanmıştır.
3 »	M. Hakkı, 60 yaşında	Kabataş	-	640	1129	Römorktan inerken	Sol kalçası incinmiştir.
4 »	Arakel, 14 yaşında	Sürpagob	-	610	519	Motrise binerken	Sağ ayağı yaralanmış ve ayni ayağın küçük parmağı ezilmiştir.
6 »	Azize, 10 yaşında	Saraçhanebaşı	110	-	2773	Motris kendisine çarpmıştır	Dizi ve sağ eli yaralanmıştır.
7 »	M. Bertch, yolcu	Kapriçi	-	532	1133	Römorka binerken	Sağ ayağının parmağı kırılmıştır.
9 »	Yani Papadopulo, piyade	Voyvoda	108	-	587	Yolda giderken motris kendisine çarpmıştır	Sağ dirseği berelenmiştir.
12 »	İbrahim Memed, çocuk	Hamam	-	620	637	Römorka binmek isterken	Çocuğun sol dizi yaralanmıştır.
12 »	Memed İbrahim, çocuk	Hamam	-	8	413	Motrise binerken	Sağ dizi berelenmiştir.
15 »	Naciye, piyade	Vezneciler	62	-	2779	Motris kendisine çarpmıştır	Düşmüş, burnu kanamıştır.
17 »	Bizce ismi bilinmeyen çocuk	Divanyolu	-	502	1047	Römorka binmek isterken	Düşmüş, dizinden yaralanmıştır.
18 »	Ahmed, yolcu	İstanbul belediyesi	20	-	2621	Motristen inmek isterken	Sağ kaşından hafifçe yaralanmıştır.
19 »	Mustafa, yolcu	Dolmabahçe	-	530	1169	Römorktan inmek isterken	Düşmüş ve bayılarak hastaneye kaldırılmıştır.
20 »	Nuriye, yolcu	Akaretler	-	674	1097	Römorktan inmek is-	Düşmüş ve sol ayağından

Tarih		Kazaya uğrayanın adı	Kaza mahalli	Motris numarası	Römork numarası	Vatman numarası	Kazanın şekli	Kazanın neticesi
							terken	yaralanmıştır.
21	»	Emin Tali, yolcu	Acıçeşme	-	576	2675	Römorktan inmek isterken	Düşmüş, başından ve sol elinden yaralanmıştır.
25	»	Bizce ismi bilinmeyen yolcu	Beşiktaş	-	668	1113	Römorka binmek isterken	Düşmüş, dizinden ve sağ kaşından yaralanmıştır.
28	»	Numan Seyfettin, yolcu	Hamam	211	- .	353	Motrise binmek isterken	Düşmüş ve dizinden yaralanmıştır.

S. Sayısı : 77

İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (I/90)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi
müdürlüğü
Sayı : 6/2057

24 - IV - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında Muhabere ve Münakale vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18 - IV - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Tünel şirketi imtiyaz hakkile tesisatının mubayaasına dair (8 şubat 1939) tarihli satınalma mukavelesinin tasdikına aid kanunun esbabı mucibe lâyihası

Beyoğlu ile Galata arasında tahtelârz demiryolu ile nakliyatın temini için 1869 senesinde Fransız tebaasından Mühendis Gavana verilmiş olan imtiyaz üzerine İngiliz sermayedarlarından mürekkeb ve İngiliz kanunlarına tâbi bir İngiliz şirketi imtiyazı üzerine almış ve tesisatı vücude getirmiştir.

İşbu şirketle Hükûmet arasında 5 kânunuevvel 1904 tarihinde akdedilen mukavele mucibince İngiliz şirketi Türk Anonim şirketi kurmağı ve Galata ile Beyoğlu cihetlerinde mevkif ve akarat inşa etmeğe mecbur edilmiş ve imtiyaz müddeti de 75 sene ilâvesile 1993 senesine kadar temdid edilmiştir.

1917 senesinde müddeti hitam bulan ilk imtiyaz şartnamesinin hükümlerine göre Hükûmet kendisine bilâbedel kalacak olan tünel işletmesini dilerse ahare vermeğe hakkı olduğu halde zeylen yapılan ikinci mukavele bir işletme mukavelesi mahiyetinde akdedilmemiş ve ilk imtiyazın devamı imişcesine tahrir olunmuştur.

1943 senesinde hulûl edecek olan raşa hakkının istimali halinde satınalma bedeli olarak şirkete işletme varidatı safiyesi üzerinden bir mikdarın ödenmesi ve ayrıca akaratın temin ettiği hasılattan % 2,5 nisbetinde tenzilât yapıldıktan sonra bakiyesinin tediyesi lâzımgelmektedir.

Şirketin son yedi senelik işletmesi zararla neticelenmiş olduğundan safi varidat bakımından şirkete her hangi bir meblâğın verilmesi icab etmez. Ancak akarat için (ki bu akaratı şirket ayni sermayedarların alâkadar bulunduğu İstanbul Elektri, Tramvay, Satgazel şirketlerine kiralamak suretile yüksek varidat temin etmiştir.) Son yedi senelik gayrisafi iradın mecmuundan en az bedeli icar veren iki seneye mahsus mikdar tenzil olunduktan ve geri kalan beş seneye aid icar bedelinin vasatî mikdarının da % 2,5 indirildikten sonra baki kalacak 45 420 liranın senevî taksit olarak imtiyaz sonuna kadar şirkete ödenmesi icab eder.

Ancak maliye şubelerinde yaptırılan tahkikat neticesinde akarata aid gayrisafî varidat vasatisinin 28 747 liraya baliğ olduğu ve buna nazaran şirkete her sene 28 030 liranın ödenmesi icab edeceği anlaşılmıştır.

Şu şekilde tesbit edilecek bedel pek yüksek bulunmuştur:

Şirket murahhasile yapılan müzakereler neticesinde tesisat ve akaratın defter kıymetleri üzerinden satın alınması esası kabul ettirilmiştir.

Şirketin 1937 bilânçosuna göre 444 571 liraya baliğ olan ibtidaî tesisat kıymetinden evvela mukaveleten yapmağa mecbur olub da inşa etmemiş olduğu Galata gar binasına aid taahhur tazminatı, Balçikadaki merkezine vermiş olduğu komisyonlar ve sair masraflar mukabili bir mikdar ve ayrıca defterlerde mukayyed sermaye amortismanı ve tecdid akçeleri tenzil edildikten sonra 175 000 liranın satın alma bedeli olarak Şirkete verilmesine mutabakat hâsıl olmuştur.

Ayni zamanda Tünel Şirketinin Galata ile Beyoğlu arasında tesisatı vücude getirmek için ilk seneler zarfında istimlâk ettiği arazi ve mebaniyi bilâhare eşhası salise uhdesine geçirdiği haber alınması üzerine bunların da yukarıdaki bedel dahilinde Hükûmete intikali tahtı temine alınmıştır.

Şirket memur ve müstahdemlerine ihtiyat, ikraz ve iane sandıklarile hususî sermaye yekûnu 25 099,50 lirayı kısmen sarfetmiş ve kısmen borçlarına karşılık göstermiş olduğundan bu para satın alma bedelinden mahsub edilerek bakiye 149 900,50 liranın tasdik kanununun neşrinden on beş gün zarfında peşin olmak ve transfer için her hangi bir müsaade mevzuubahs olmamak kaydile Şirkete tediyesi kararlaştırılmıştır.

Satın alma bedelinden mahsub edilen yukarıda bahsi geçen sandıklar parasının Tünel işletmesine müteallik kanunla temini derpiş edilmiştir.

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia encümeni
Esas No. 1/90
Karar No. 7

5 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdiki hakkında Muhabere ve Münakale vekilliğince hazırlanan ve Başvekâletin 24 - IV - 1938 tarih ve 6/2057 numaralı tezkeresile Yüksek Meclisin tasdikına arzedilen kanun lâyihası ve esbabı mucibe lâyihası okundu ve encümenimize gelen Muhabere ve Münakale vekilinden lâzımgelen izahat alınarak konuşuldu.

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu inşası hakkında 1869 tarihinde imtiyaz hakkı verildiği ve 5 kânunuevvel 1904 tarihinde yeniden akdedilen mukavelename ile Galata ve Beyoğlu mevkilerinde akarat inşa etmek şartile 1917 de bitecek imtiyaz müddetine 75 sene ilâvesile imtiyaz müddetinin 1933 senesine kadar temdid edildiği ve Raşa hakkının 1943 senesinde hulûl edeceği ve Hükûmetçe raşa hakkı istimal edildiği halde satın alma bedeli olarak şirkete işletme varidatı safiyesi üzerinden bir mikdar ve ayrıca inşa edildiği akaratın temin ettiği hasılattan % 2,5 tenzilinden sonra bakiyesinin imtiyaz nihayetine kadar tediyesi lâzımgeldiği anlaşılmıştır.

Tünel işletmesinin yedi senelik safî varidatı menfi olduğu ve müddeti imtiyaziyenin hitamında bilâbedel Hükûmete intikal edecek Galata tünel mevkiindeki akarı inşa etmeği ve halen Şirkete aid bulunan Metro hanı, Galatada Heinemen ve Değirmenciyan hanlarile Lâzaro Frango hanının 3/4 hissesi varidatları nazarı itibara alındığı halde şirketin yedi senede vasatî ve senevî yedi bin beş yüz liralık bir varidatı safiye temin ettiği verilen izahattan anlaşılmış ve şirketin 1 kanunusani 1939 tarihinden evvelki zamana aid vergi ve resme (Şirke-

tin belediyeye, imtiyaz mukavelename ve şartnameleri mucibince vilâyet hususî idaresine vermekle mükellef bulunduğu resimler hariç) müteallik her türlü iddia ve mütalebelerden dolayı Hükûmetle şirket yekdiğerini ibra ederek şirketin imtiyaz hakkı, bütün emvali menkule ve gayrimenkulesini bir defada tediye edilmek üzere 175 000 liraya mubayaa edilmesine Hükûmet ve şirket mutabık kalmışlardır.

Yalnız şirket memur ve müstahdemlerine aid ihtiyat, ikraz, iane sandıklarının hususî sermayesi yekûnu olan (Bu baptaki vecaibin ifası Hükûmetçe tekabbül edilerek) 25 099, 50 lira Yukarıdaki mubayaa bedelinden mahsub edilerek şirkete 149 900, 50 lira tediye edilecektir.

Merbut mubayaa mukavelenamesi ve Hükûmetçe teklif edilen kanun lâyihası Encümenimizce muvafık görüldüğünden bermucibi havale Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Nafia En. Rs.	M. M.	Kâ.
Erzincan	Eskişehir	Manisa
A. Samih İlter	*İ. Arukan*	*Osman Erçin*
Afyon K.	Ankara	Ankara
M. Gönenç	*A. Baytun*	*E. Demirel*
Çoruh	Elâzığ	İsparta
A. R. Erem	*F. Z. Çiyiltepe*	*H. Özdamar*
İzmir	Kütahya	Malatya
S. Epikmen	*S. Ertem*	*V. Çinay*
Niğde	Sıvas	Tunceli
H. Mengi	*A. N. Demirağ*	*S. Erkman*
Urfa	Yozgad	
Şeref Uluğ	*V. İzbudak*	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 31
Esas No. 1/90

22 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

İstanbul Tünel Şirketinin imtiyaz hakkı ile bu Şirket tesisatının satın alınmasına dair olan mukavelenamenin tasdikı hakkında olub Başvekâletin 24 - IV - 1939 tarih ve 6/2057 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Nafia encümeni mazbatasile birlikte Encümenimize havale edilmiş olmakla Münakalât vekili Ali Çetinkaya hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

Hükûmetin esbabı mucibesinde ve Nafia encümeninin mazbatasında ifade olunduğu üzere bu şirketin imtiyaz mukavelesi 1993 senesinde bitecek ve raşa hakkı 1943 senesinde hulûl edecekti.

Hükûmetçe tramvay şirketinde olduğu gibi ayni sermayedarların elinde bulunan bu müessesenin satın alınmasının muvafık olacağı düşünülmüş ve menfaatlerimize uygun bir mukavele ile bu müessesenin daha evvel satın alınması kararlaştırılmıştır. Bilânçosunda şirketin tesisat, akar, müteharrik ve yedek alât ve edevatı bedeli 444 571 lira olarak görülmekte ise de bu mikdardan fuzulî bazı masraflarla amortisman ve tecdid bedelleri indirildikten sonra hakikî kıymetin 175 000 lira olduğu anlaşılmış ve bu bedel üzerinden mutabık kalmarak satın alınmıştır. Şirketin bilcümle emvaline aid tutar ise yapılan tahminlere göre bu mikdarın hayli üstündedir. Bedel peşinen ve Türk lirası olarak tediye edilecektir ve bu para yeniden teşkili takarrur eden elektrik, tramvay ve tünel idaresi umum müdürlüğü bütçesinden Hazineye temin olunacaktır.

Şirketin son senedeki işletmesi 11 776 lira gibi bir açık vermiş ise de elinde bulunan muhtelif akarların kira bedellerile bu açığı kapattıktan maada 16 689 lira mikdarında bir safi hasılât da temin eylemiştir. Kurulacak olan müessesede fuzulî bazı masrafların tasarrufu sayesinde bu varidatın artacağı şüphesiz görülmektedir. Lehimize olduğu anlaşılan bu mukavelenin dahi tasdikı esas itibarile Encümenimizce kabul edilmiş ve lâyihanın üçüncü maddesi küçük bir yazı değişikliği ile yeniden yazılmıştır.

Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere

Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis	R. V.	M. M.
Isparta	Kayseri	Trabzon
Mükerrem Ünsal	*F. Baysal*	*R. Karadeniz*
Kâtib		
İstanbul	Bolu	Çanakkale
F. Öymen	*Dr. Zihni Ülgen*	*R. Bulayırlı*
Elâzığ	Erzincan	Gümüşane
M. F. Altay	*İ. Artun*	*D. Sakarya*
İçel	İstanbul	Kastamonu
T. Cemal Beriker	*G. Bahtiyar Göker*	*T. Çoşkan*

Kayseri	Kırklareli	Kırklareli
S. Serim	*B. Denker*	*Ş. Ödül*
Kocaeli	Konya	Malatya
A. Şaid Akbaytuğan	*R. Türel*	*M. Öker*
Muğla	Muş	Ordu
H. Kitabçı	*Ş. Ataman*	*H. Yalman*
Sıvas	Trabzon	Urfa
Remzi Çiner	*Sırrı Day*	*Sami İşbay*
Yozgad		Yozgad
A. Sungur		*S. İçöz*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — İstanbul mülhakatmdan Beyoğlu ile Galata beynindeki tahtelârz Demiryolu Türk anonim şirketi imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatnm satın alınması hakkında Nafia vekâleti ile şirket murahhası arasında 8 şubat 1939 tarihinde imza ve teati edilmiş olan bağlı mukavelename ve merbutları tatbik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu satın alma mukavelenamesi damga resimlerinden muaftır. Bu mukavelenamede Hükûmete aid olduğu gösterilen vergilerle resim, harç ve masraflar ve bu vergilerin munzam kesirleri, mukavelenamenin (11) nci maddesi mucibince tasdikının tamamlanması şartile aranmaz.

MADDE 3 — Satın alma mukavelenamesinin (7) nci maddesi mucibince satmalma bedelinden mahsubu yapılmış olan ihtiyat, muavenet sandıklarile hususî sermaye ve ikraz ve iane sandığmm 31 - XII - 1938 tarihindeki matlub bakiyeleri bu müessesenin işletmesi hakkmdaki kanun hükmü dahilinde Hükûmet tarafmdan temin edilir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

İstanbul Tünel şirketinin imtiyaz hakkı ile bu şirket tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Aynen

MADDE 2 — Aynen

MADDE 3 — Satın alma mukavelenamesinin 7 nci maddesi mucibince satın alma bedelinden mahsubu yapılmış olan ihtiyat, muavenet sandıklarile hususî sermaye ve ikraz ve iane sandığmm 31 - XII - 1938 tarihindeki matlub bakiyeleri bu müessesenin işletmesi hakkmda yapılacak kanun hükmü dahilinde Hükûmet tarafmdan temin edilir.

MADDE 4 — Aynen.

MADDE 5 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.	**MADDE 5** — Aynen.

18 - IV - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	**Ha. V.**	**Ma. V.**
F. Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V. İk. V. ve G. İ. V. V.	
İmzada bulunmadı	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V. ve Na. V. V.
Dr. H. Alataş		*M. Erkmen*
Mu. Mü.	**Ti. V.**	
A. Çetinkaya	*C. Erçin*	

BEYOĞLU - GALATA TÜNEL ŞİRKETİ TESİSATINI SATINALMA MUKAVELENAMESİ

Bir taraftan mukavele metninde kısaca (Hükûmet) diye gösterilen ve Nafia vekili ve Afyon Karahisar mebusu Ali Çetinkaya tarafından temsil olunan:

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti

Diğer taraftan mukavele metninde kısaca (Şirket) diye gösterilen ve bu hususiaki salâhiyetine istinaden Mühendis M. Henri Spekciel tarafından temsil olunan:

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk Anonim Şirketi arasında aşağıda yazılı hükümler dairesinde mukavele akdedilmiştir.

Hükûmete devir ve temlik edilen hak ve mallar

Madde — 1

Hükûmetle aralarında hâsıl olan mutabakat üzerine Şirket:

A — Hükûmet ile şimdiye kadar akdetmiş olduğu bütün imtiyaz mukavele, şartname ve zeyillerile itilâfnamelerden doğan ve yahud Hükûmet tarafından her ne suretle olursa olsun Şirkete verilmiş olan aslî ve ferî bütün imtiyaz haklarile menfaatlerini;

B — Mülkiyet ve tasarrufu altında bulunan bütün tesisatını; kazan ve makinelerini, hat ve cer kabloları ile birlikte tünelini, bütün müteharrik edevatını, garlarındaki tesisatını, atelyelerini, bilûmum depo ve mağazalarile bunlarda mevcud kömür, yağ, eski ve yeni her türlü alât, edevat ve malzemesini, her nevi makine ve muayene cihazlarını ve yedek aksamını, her türlü tesisat, müştemilât ve teferruatı dahil olmak üzere Beyoğlundaki Metro hanını ve sair bütün binalarını, gar ve arsalarını, şirkete aid bütün mobilya, mefruşat ve demirbaş eşyasını ve kırtasiye levazımını;

Velhâsıl, bu mukavelede yazılı diğer hükümler mahfuz kalmak üzere Şirketin Türkiyede mevcud menkul ve gayri menkul bütün mal, hak ve menfaatlerini;

Aşağıda yazılı hükümler dairesinde ve 1 kânunusani 1939 tarihinden muteber olmak üzere Hükûmete devir ve temlik ve Hükûmet dahi bu devir ve temliki kabul etmiştir.

Binaenalyeh işletme muamelâtının 1 kânunusani 1939 tarihinden itibaren vereceği kâr ve zarar Hükûmete aid olacaktır.

Hükûmet, yukarıda sayılan bütün malların şimdiki hal ve vaziyetlerini bildiğini beyan ve bunların bu hal ve vaziyetleri ile devir ve temlikini kabul etmiştir.

Üçüncü şahıslara karşı haklar ve borçlar

Madde — 2

1 kânunusani 1939 tarihine kadar Şirketin yaptığı bütün akid ve füillerinden veya sebebiyet verdiği hâdiselerden doğan haklarla borçlar ve mesuliyetler tamamen Şirkete aiddir. Buna mukabil 1 kânunusani 1939 dan sonrakiler Hükûmete aiddir.

Ancak 1 kânunusani 1939 tarihinden önce Şirket tarafından yapılıp da hükümleri bu tarihden sonra da sari olan akidler eskisi gibi meri kalacak ve bu akidlerden 1 kânunusani 1939 tarihinden önce doğan hak ve borçlar Şirketçe ve bu tarihden sonra doğacak hak ve borçlar dahi Hükûmetçe istimal ve ifa olunacaktır. Bu kabil akidlerin mahiyetlerile âkidlerinin isimlerini gösteren liste bu mukaveleye bağlıdır.

Mezkûr listede yazılı akitler dolayısile 1 kânunusani 1939 dan sonraki zamana aid olmak üzere Şirket tarafından peşin olarak tesviye edilmiş paralardan bu tarihten sonraya müteallik kısmı Şirkete tediye edilecektir.

1 kânunusani 1939 tarihinden evvel sipariş edilib de mezkûr tarihe kadar mağazaya girmemiş malların bedellerine mukabil Şirketin 1 kânunusani 1939 dan evvel ödemiş olduğu paralar (1938 senesi bilânçosunda iptidaî tesisat veya levazım ve mevcudat hesablarına geçirilmemiş olmak kaydile) Hükû-

met tarafından Şirkete ödeneceği gibi bakiyesi de ayni kayidle bayilere yine Hükûmetçe tediye edilecektir.

1 kânunusani 1939 tarihinden önce mağazaya girmiş ve yukarıki fıkrada yazılı hesablara kaydedilmiş bulunan malların bedeli Şirket tarafından ödenecektir.

İşletmenin temini için 1 kânunusani 1939 tarihinden itibaren Şirketçe yapılmış olan akitler, olduğu gibi Hükûmet tarafından ifa edilecektir.

Teslim edilecek evrak ve vesikalar

Madde — 3

Şirket, mevcud veya yapılması mutasavver bütün tesisatına aid plân, proje ve etüdleri ve fennî evrakı, gayrimenkullerine aid tasarruf vesikalarını, işletme işlerine aid her türlü evrak ve istatistikleri ve grafikleri ve tarife etüdlerini Şirket muhasebe, kasa, mağaza, demirbaş eşya defterleri gibi esas ve muavin defterlerini (hem Türkçe hem Fransızca tutulan defterlerin yalnız Türkçeleri teslim edilecektir). Malzeme siparişine aid dosyaları, bilânço defterlerile anekslerini, şebekeye müteallik fotoğraf ve haritaları, memurlara ve müstahdemlere aid sicil dosyalarını ve dokümanlarını, (2) nci madde mucibince Hükûmete intikal edecek akidlere müteallik dosyaları Hükûmete teslim edecektir. Münhasıran Şirketi alâkadar eden vesikalar ve bu meyanda Hissedarlar umumî heyetlerine aid evrak ve defterler ve derdest vergi ihtilâflarına ve davalara aid bulunan dosyalar Şirketçe muhafaza edilecektir.

Her iki taraf, diğerinde kalan eski ve yeni evrak ve vesaiki lüzumu halinde tedkik etmek ve icabında musaddak suretlerini bırakmak şartile asıllarını almak hakkını muhafaza eder.

Ticaret kanununun (75) nci maddesi mucibince Hükûmete teslim edilen mecburî ticaret defterlerinin on beş sene muhafaza edilmesi hakkındaki vecibe Hükûmetçe ifa edilecektir.

Malların tesçili

Madde — 4

Birinci madde ile Hükûmete devir ve temlik edilen gayri menkullerin ve icab eden menkullerin tapu, kadastro ve diğer dairelerde kayid ve tescilleri muamelesinin icrası Hükmetçe temin olunacaktır.

Şirket, gayrimenkullerin Hükûmet uhdesine devir ve ferağı için Hükûmetin göstereceği bir veya bir kaç şahıs adına tapuca tescile elverişli olacak şekilde bir vekâletname vermekle bu hususiaki taahhüdünü ifa etmiş sayılacaktır.

Şirkete aid arsalar üzerine yapılmış olan binaların tapuda kayidleri icra edilmemiş ise bu kayidlerin ikmali için yapılacak muamele ve masraflar Hükmetçe ifa edilecektir.

Resim, vergi ve masraflar

Madde — 5

Bu mukavele mucibince Hükûmete devredilen bilûmum malların devir ve ferağı için yapılması icab eden masraflarla harçlar ve damga resimleri ve Evkafa aid taviz bedelleri ve bu mukavelenin icrasına taallûk eden muamelelerin tâbi bulunduğu bütün resim ve vergiler ve gerek bu mukavelenin gerekse bunun hükümlerine göre verilecek makbuzların tâbi bulunduğu damga resimleri Hükûmete aiddir.

Bu mukaveleye göre Şirkete aid bulunan mebaliğ tasfiye sonuna kadar her türlü vergilerden muaf olacaktır.

Şirketin tasfiyesi ve bunun için yapılacak tescil ve diğer muameleler hiç bir vergi ve resimle mükellef tutulmayacaktır.

Şirketin memur ve müstahdemleri

Madde — 6

Umum müdür ile muavini müstesna olmak üzere Şirketin filî devir tarihi olan 1 mart 1939 tarihinde mevcud bütün memur ve işçileri Hükûmete intikal edecektir.

Şirket, 31 kânunuevvel 1938 tarihinde (9 402,12) dokuz bin dört yüz iki lira on iki kuruş tutan ihtiyat sandıkları ve (9 345,39) dokuz bin üç yüz kırk beş lira otuz dokuz kuruş tutan muavenet sandıkları ve (6 298,30) altı biniki yüz doksan sekiz lira otuz kuruş tutan Hususî sermaye mevcudu ile İkraz ve iane sandığı bakiyesinin (yani bu sandığın sermayesi ile sandık tarafından müstahdemlere ikraz olunan mebaliğ arasındaki farkın) baliği olan (53,69) elli üç lira altmış dokuz kuruşu Hükûmete teslim edecektir.

Ancak yukarıda zikrolunan sandıkların 31 kânunuevvel 1938 tarihinde mevcudlarının tesbitinde hata veya nisyan dolayısile bir fazla veya noksan bulunduğu tahakkuk ederse, bu fazla veya noksan Şirketin matlûb veya zimmetine kaydedilecektir.

Buna mukabil, Şirketin memur ve işçilerine karşı gerek kanun hükümlerinden ve gerek iş akidlerinden doğan her türlü taahhüd ve vecibeleri Hükûmete intikal etmiş olacak ve bu sebeble Şirket, her ne nam ile olursa olsun hiç bir tazminat vermeğe mecbur olmayacaktır.

Şirketin 1 - I - 1939 tarihinden evvel memur ve müstahdemlerine yukarıda yazılı sandıklar muamelâtı haricinde vermiş olduğu avanslar, her bir avansın tâbi bulunduğu tahrirî şartlar dahilinde Hükûmetçe Şirket hesabına tahsil edilecektir.

Ancak tahsil edilemeyen paralar için Hükûmet takibat yapmayacağı gibi tahsilât işinden dolayı da bir mesuliyet kabul etmiyecektir. Şirket bu alacaklarını takibde muhtardır.

Şirket, memur ve müstahdemlerinden almış olduğu kefalet paraları ile sair her türlü teminatı, sahiblerinin isim ve hüviyetlerini havi listeleri ile birlikte 1 mart 1939 tarihinde Hükûmete teslim edecektir.

Satın alma bedeli

Madde — 7

Hükûmet, imtiyazın mubayaası ve işbu mukavelename mucibince Şirket tarafından devir ve temlik olunan mallarla hakların ve menfaatlerin bedeli olmak üzere Şirkete (175 000) yüz yetmiş beş bin liralık bir meblâğ tediye etmeği taahhüd eder. Bu meblâğdan (6) ncı maddede bahsi geçen dört sandığın mevcudu olan (25 099,50) yirmi beş bin doksan dokuz lira elli kuruş tenzil edilecek ve (149 900,50) yüz kırk dokuz bin dokuz yüz elli kuruşluk bakiye, 1 mart 1939 tarihinden itibaren yüzde beş faizinin ilâvesile işbu mukaveleyi tasdik eden kanunun Resmî gazetede neşri tarihinden itibaren 15 gün zarfında Şirket hesabına olarak İstanbulda Osmanlı bankasına yatırılacaktır.

Hükûmet, bu meblâğı yatırmakla Şirketin hissedarlarına karşı mubayaa bedelinden doğan her türlü vecibe ve mesuliyetten beri olacaktır.

Müteferrik hükümler

Devir ve temlikten hariç kalanlar

Madde — 8

Şirketin 31 kânunuevvel 1938 tarihinde gerek kasalarında ve gerek bankalarda mevcud paralarile cüzdanını teşkil eden esham ve kıymetler ve alelitlak tahakkuk etmiş ve edecek alacakları tamamen Şirketin malı olarak klacaktır.

İbra

Madde — 9

Hükûmet ve Şirket şimdiye kadar aktedilmiş olan bütün imtiyaz mukavele, şartname ve zeyilleri ile itilâfnameler ve Şirkete tebliğ edilmiş olan her türlü kararlar mucibince birbirlerine karşı haiz oldukları bütün hak ve vecibelerle 1 kânunusani 1939 tarihinden evvelki zamana aid (vergi ve resme - Şirketin belediyeye ve imtiyaz mukavelename ve şartnameleri mucibince vilâyet Hususî idaresine vermekle mükellef bulunduğu vergi ve resimler hariç - müteallik her türlü mükellefiyet ve mesuliyetler de dahil olduğu halde) her türlü iddia ve mutalebelerden birbirlerinin zimmetlerini işbu mukavele hükümleri mahfuz kalmak kaydile, mütekabilen ibra etmişlerdir.

Şu kadar ki, Şirketin gümrüklere ve mahkemelere ve sureti umumiyede sair daire ve makamlara para teminatı veya teminat mektubu suretile yaptığı tevdiattan mütevellid alacakları ve vergi ihtilâflarına aid 8 şubat 1939 tarihli Şirket mektubunun ilişiği listede mukayyed vergilere mahsuben Şirket tarafından ayni listede tediye edilmiş olduğu gösterilen mebaliğ ile İstanbul Elektrik işleri umum müdürlüğüne olan borçları bu ibradan hariçtir.

Ancak, Şirketin 31 kânunuevvel 1938 tarihinde «İlk tesisat» ve «Malzeme ve mevcudat» hesablarına geçirilmiş olan tesisat bedelleri ile gümrüklerdeki depozitolardan mütevellid matlubatı istemeğe hakkı olmıyacaktır.

Tesisatın Hükûmete filen devir ve teslimi

Madde — 10

Şirketin birinci maddede yazılı bütün tesisatının Hükûmete devir ve teslimi muamelesine bu mukavelenin imzası tarihinde başlanacak ve bu muamele 1 mart 1939 tarihinde ikmal edilerek bu tarihte işletme filen Hükûmete geçmiş olacaktır.

Devir ve tesellüm muamelesi, Hükûmet ve Şirket tarafından intihab olunacak muhtelit bir heyet marifetile yapılacaktır.

Mukavelenin tasdiki

Madde — 11

Bu mukavele, bir taraftan Hükûmetçe Büyük Millet Meclisi ve diğer taraftan Şirketçe hissedarlar umumî heyetinin tasdikine arzedilecek ve neticesi her iki tarafça diğerine alelûsul tebliğ olunacaktır.

Mukavelenin muteber nevi

Madde — 12

Bu mukavele, Türkçe ve Fransızca olarak 8 şubat 1939 tarihinde imza ve teati edilmiştir. İtilâf vukuunda Türkçe metin muteberdir.

A. Çetinkaya *H. Speciael*

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelarz demiryolu Türk Anonim Şirketi

Lef No. 1

Ankara 8 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Bu günkü tarihle imza edilen mukaveleye atfen Hükûmete ve Şirkete aid olacak mebaliğ hesabının aşağıdaki şekilde tanzim edilmesini teklif ile mubahiyim.

1939 senesi 28 şubatında aşağıdaki mevaddı ihtiva eden ilk bir hesab tanzim edilecektir.

A — Şirketin matlûbunda:

1 — 31 kânunuevvel 1938 tarihindeki kasa ve banka mevcudlarile cüzdandan koparılmış kuponlar. (Banka mevcudlarına 1 kânunusaniden 28 şubat 1939 tarihine kadarki banka faizleri ilâve edilecek ve koparılmış olan kuponlarda da tahsilleri gününden 28 şubat 1939 a kadarki banka faizleri ilâve edilecektir).

2 — Hükûmet ile bu günkü trihle akdedilen işbu mukavelenin 2 nci maddesine tevfikan Şirkete aid olan mebaliğ;

3 — 1 kânunusani 1939 dan evvele aid olub mezkûr tarihden evvel kasa veya banka hesabına geçirilmemiş olan işletme hasılatı;

4 — 1 kânunusani 1939 - 28 şubat 1939 tarihleri arasındaki müddet zarfında tahsil edilib mukavelenin 6 ve 8 nci maddeleri mucibince her ne nam ile olursa olsun Şirkete aid bulunan diğer her nevi mebaliğ;

5 — 1 kânunusani 1939 tarihinden sonra akdeylediği istikrazlar üzerinden yapmış olduğu tahsilât için Şirketin borçlu bulunduğu mebaliğ;

6 — Ecnebi müstahdemlerin tasfiyesi ve kânunusani - şubat 1939 aylarının kârına mukabil (3 000) üç bin liralık bir meblâğ;

B — Şirketin zimmetinde:

1 — 1 kânunusani 1939 tarihinden evvel satılmış olub mezkûr tarihde henüz kullanılmamış olan jötonlar ve abonman karneleri kuponları bedelinden, bunlara aid belediye aidatı tenzil edildikten sonra kalan kısmı;

2 — Şirket müstahdemini tarafından tevdi edilen teminat;

3 — Mezkûr mukavelenin 2 nci maddesi mucibince Şirkete terettüp eden 1 kânunusani 1939 dan evvelki vecibelerden dolayı 1 kânunusani ile 28 şubat 1939 arasında yapılan tediyat;

4 — 1 kânunusani 1939 dan sonra ikraz edilen mebaliğ için Şirketin alacaklı bulunduğu mebaliğ;

5 — 1 kânunusani 1939 tarihindenberi işletme hesabına geçirilip geçen işletme seneleri hesablarına nazaran cidden fevkalâde bir mahiyet arzeden masraflar ve bu meyanda mubayaa müzakerelerile muvazzaf mümessillerin seyahat ve ikamet masrafları gibi Hükûmetçe deruhde edilmesi lâzım gelmediği aşikâr olan masraflar.

Nafia vekâleti ile bilittifak tanzim olunacak bu hesabdan Şirket lehine tahassül edecek bakiye Şirket tarafından 28 şubat 1939 tarihindeki kasa ve banka mevcudlarından almacak ve geriye kalan mikdar Hükûmete devredilcektir.

Bu hesaba girmemiş olan ve mukavele mucibince Şirkete veya Hükûmete aid bulunan paralar için her ay nihayetinde bilittifak bir hesab cedveli tanzim edilecek ve bu cedvel mucibince tahakkuk edecek meblâğlar borçlu tarafça (30) otuz gün zarfında tediye edilecektir.

Bununla beraber şubat ayı nihayetinde kendisine aid bulunacak olan paralara mahsuben Şirketin şubat ayı içinde (50 000) elli bin liralık bir meblâğ almağa hakkı olacaktır.

Şirket mümessili
Speciael

Lef No. 2

Ankara, 8 şubat 1939

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk anonim şirketine

Hükûmete ve Şirkete aid mebaliğ hesablarının sureti tanzimine mütedair bu günkü tarihli mektubunuzu alıb mündericatı ile mutabık bulunduğumu beyan eylerim.

Nafia vekili
Ali Çetinkaya

I. Meri sigorta mukaveleleri

Beyanı	Âkidler	Müddet	Meblâğ	Tarih	Mülâhazat
İlk tesisat, bina, mağaza, alât ve edevat envanteri ve mobilyamızın yangına karşı sigortası. Beş senelik tediye olunan prim 1 891,92 lira.	Umum sigorta şirketi	1 - I - 1938 den 31 - XII - 1942 ye kadar Beş sene	1938 de sigorta edilen sermaye Lstg. 63 890,—	23 - X - 1937	Sigorta edilen sermaye, senelik envanterlere göre her sene tebdil olunur. Poliçe işlememiş primler, hissei mütenasibe üzerinden iade edilmek suretile her zaman kabili fesihtir.
Deniz sigortası.	İttihadı millî	1 sene	—	1/1 den 31 - XII - 1938 e kadar	89 numaralı abonman poliçesine göre
Mesuliyeti maliye tehlikelerine karşı (birinci yangın) sigortası. Tediye edilen senelik prim 60 lira.	Union de Paris	13 - V - 1938 den 13-V-1939a kadar	Sigorta edilen sermaye. 100 000 lira.	29 - IV - 1933 tarafeynce üç ay evvelden taahhüdlü mektubla ihbar edilmedikçe zımnî muvafakat suretile kabili tecdid.	Bu sigorta, Türk anonim elektrik, İstanbul Tramvay, Tünel, Satgazel, Tesisatı elektrikiye Türk anonim şirketleri adına akdedilmiştir.
Keza (ikinci yangın) tediye edilen senelik prim, birinci yangına dahil.	Union de Paris	Keza	Sigorta edilen sermaye. 100 000 lira.	Keza	Keza.

II. Muhtelif müteahhidler

Santralın ve otomatik telefon cihazlarının daimî bakımı.	Frantz Hönnig	Gayri muayyen	Her ay tediye olunacak 133,50 lira	31 - I - 1938	H. Önnige tediye olunan aylık meblâğ şu nisbet dahilinde taksim edilmiştir:
Kazan dairesinin küllerinin kaldırılması.	İsmail Hakkı	»	40,— lira	24 - IV - 1930	2/3 Elektrik şirketi
Metro han başlıca cephelerinin temizlenmesi.	O. Bubiç	»	20,— lira	29 - VI - 1933	1/3 Tramvay şirketi

Beyanı	Âkidler	Müddet	Meblâğ	Tarih	Mülâhazat
III. Su için mukaveleler					
Metro han abonmanı (iki sayıcının senelik kirası 35,84 lira.)	İstanbul Türk anonim su şirketi	Bir sene	166,35 lira	1 - X - 1934	Sayıcı kiraları ile tezayüd eden faturaları ve 430 liraya baliğ olan, yani senede 1 720,— lirayı bulan (yuvarlak hesab) fazla mikdarları üç ayda bir tediye eyleriz.
Galata garı (sayıcının senelik kirası 12 lira).	Keza	Bir sene	4,05 lira	28 - I - 1921	
Beyoğlu garı (sayıcının senelik kirası 6,24 lira).	Keza	Bir sene	255,90 lira	1 - X - 1934	

IV. Kira

Mahal	Mal sahibleri	Senelik kira	Müddeti	Kiranın başlangıcı
Beyoğlu, Tünel meydanı (makinalar mahalli).	Baron d'Erlanger	1 200,— lira	1 sene	1 ilk teşrin
Galatada Değirmenciyan hanında 18 numaralı mağaza.	Satie	470,— lira	1 sene	1 eylûl
Tramvay şirketine kiralanmış 2, 4, 6 numaralı mağazalar.	Tünel şirketi	900,— lira	1 sene	15 nisan
Ali Hıfzı Şar ve Alber İzrael tarafından iki gara ve tünel arabalarına ilân konması.	» »	1 710,— lira	2 sene ve 3 ay	1 - X - 1938 den 31 - XII - 1940 a kadar.

Haşiye : Hükûmet, işbu listeye yanlışlıkla veya unutulmak suretile dercedilmemiş bulunan mukavele ve taahhüdleri, 2 nci madde ahkâmına tevfikan bunlardan mütevellid bütün hak ve vecibelerile beraber kabul etmek veya reddeylemek hakkını muhafaza eder.

Kabul etmediği takdirde Hükûmet bunlardan tevellüd eden bütün menfaatlerden sarfınazar eder.

1 - I - 1939 dan evvel piyasaya verilen ve 31 - XII - 1938 tarihinde kıymetleri mahsub edilmeyen siparişler

Balzemenin cinsi	Sipariş No. sı	Tarih	Müteahhid	Tutarı lira	Kısmen ödenen lira	Mahsubu	Ödenmesi icab eden lira	Teslim edilen mikdar	Son teslim tarihi	Mülâhazat
Silindir yağı (Kg)	18	5-4-1938	Sokoni Vakum Oil Cy.	140,—	105,84	Mağaza [1]	34,20	756	13-8-1938	
Motör yağı	78	14-11-1938	Ziyavopulu	172,50	72,68	»	99,82	632 Kg.	12-12-1938	
Ampul	88	8-12-1938	Satie	35,26		»	35,26			
Levazım servisi tarafından peşin para ile yapılan muhtelif mubayaat	—	—	—	36,—		»	36,—			

[1] Mağazaya giriş tarihi 20 - XII - 1938, müteahhide ödenmemiş olan 53,34 lira kıymetinde 381 kilogram. (137 kilo fazla verilmiştir.

1 — Mahsubu sütununda boş bırakılan kısımlar Hükûmetçe ödenecektir.

2 — Mahsubu sütununda «mağaza» ve «kısmen ödenen» sütununda bir meblâğ yazılı ise bu meblâğ Şirketçe 31 - XII - 1938 tarihindeki «levazım ve mevcudat» hesabına geçirilmiş olduğundan ancak bakiyesi Hükûmetçe ifa edilecektir.

3 — Mahsubu sütnunda «mağaza», «büro levazımı», «işletme E» işaretleri bulunan ve ayni zamanda «kısmen ödenen» sütnunda bir meblâğı ihtiva etmiyen kısımlar için Hükûmetçe ne Şirkete ne de bayilere her hangi bir meblâğ ödenmiyecektir.

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk anonim şirketi

Lef No. 5

Ankara, 8 şubat 1939

Nafia vekletine

Ankara

Bugün Hükûmet ile İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk anonim Şirketi arasında imza edilen mubayaa mukavelesine atfen, elyevm muhtelif kaza mercileri huzurunda bulunan ve Şirketi alâkadar eden vergi ve resim dava ve ihtilâflarının cedvelini ilişik olarak leffen takdim eder ve mukavelenin 9 ncu maddesi mucibince Şirketin mezkûr cedvelde yazılı vergi ve resim dava ve ihtilâflarından ibra edilmiş olub cedvelde yazılı olmayan dava ve ihtilâfların Şirketin uhdesinde kaldığını ve ancak 1 kânunusani 1939 dan evvele aid zaman için Şirketten vergi ve resim namile yeniden hiç bir şey istenilmemesi mukarrer bulunduğunu arzeylerim.

Şirket mümessili
Speciael

İstanbul Tünel şirketi vergi ihtilâfına dair cedvedir

Vergi taleb eden daire	Verginin nevi	Verginin sebebi	Mikdarı Lira	Bulunduğu vaziyet
Kulekapı şubesi	Kazanç, buhran ve muvazene	1932 senesinde memurlara tatbik edilen tenzilâtlı tarife	8 143,10	İtiraz komisyonunda 27 - VI - 1936 tarih ve 68 No. ile
Kulekapı şubesi	Kazanç, buhran ve muvazene	1933 senesinde memurlara tatbik edilen tenzilâtlı tarife	16 591,80	İtiraz komisyonunda 22 - VI - 1937 tarih ve 74 No. ile
Kulekapı şubesi	Kazanç, buhran ve muvazene	1934 senesinde memurlara tatbik edilen tenzilâtlı tarife	9 103,52	İtiraz komisyonunda 26 - IV - 1938 tarih ve 81 No. ile
Kulekapı şubesi	Kazanç, buhran ve muvazene ve hava koruma	1935 senesinde memurlara tatbik edilen tenzilâtlı tarife	14 413,12	İtiraz komisyonunda 26 - IV - 1938 tarih ve 82 No. ile
Galata belediye şubesi	Buhran vergisi	Tünel makine ve arabalarma 1933-1937 seneleri için tarh edilmiştir.	13 004,40	Temyiz komisyonunca itirazımızın reddi üzerine Devlet şûrasına müracaat edildi.

Vergi taleb eden daire	Verginin nevi	Verginin sebebi	Mikdarı Lira	vaziyet Bulunduğu
Kulekapı Maliye şubesi	Kazanç ve buhran	1933 senesinde şirketin safi kârı 19 577,40 lira olduğu iddia edilmiştir.	1 186,36	Temyiz komisyonuna müracaat edildi. No. 150 ve 21 - XII-1937 tarihile
Kulekapı Maliye şubesi	Kazanç ve buhran	1934 senesi sigorta ve sair masrafları vergi matrahı addedilmiştir.	10 819,52	24 - VI - 1936 tarih ve 67 No. ile itiraz komisyonundadır.
Galata belediye şubesi	Bina vergisi	1933 - 1937 senelerine aid olmak üzere Tünel arabalarile müştemilâtına tarh olunan vergi	30 510,95	İstinaf komisyonundan sonra 122 No. ve 16 - VII - 1938 tarih ile Devlet şûrasına müracaat edildi..
Galata Belediye şubesi	Bina, buhran ve tanzifat	1931 - 1932 ve 1933 senesi için	26 716,51	Bu tarhiyat hakkında Devlet şûrasında tehiri icra kararı alındı.
Kulekapı Maliye şubesi	Kazanç ve buhran	1932 senesi için tarh olunan bu vergiyi temyiz - komisyonu terkin eylemiştir.	8 091,34	Şubeye tediye ettiğimiz bu paranın yarısının iadesi için Defterdarlıktan emir bekleniyor.
Kulekapı maliye şubesi	Kazanç ve buhran	1931 senesi vergileri kesilmediği iddia olunan küçük vezne tediyatı için tarhiyat.	1 501,84 ve 13 180,08	İtiraz komisyonunda 28/6/35 tarihli itirazımız
Galatasaray Maliye şubesi	Asgarî vergi	Kanun No. 2729 937	10 600.08 ve	14/12/38 tarih ve 206 No. ile İtiraz komisyonuna gidildi.
Galatasaray Maliye şubesi	Asgarî vergi	Kanun No. 2729 938	10 888,08	14/12/38 tarih ve 207 No. ile itiraz komisyonuna gidildi.
Kulekapı şubesi	Asgarî vergi	Kanun No. 2729 935	8 721,99	14/12/38 tarih ve 211 No. ile İtiraz komisyonuna gidildi.

Vergi taleb eden daire	Verginin nevi	Verginin sebebi	Mikdarı Lira	Bulunduğu vaziyet
Kulekapı şubesi	Asgarî vergi	Kanun No. 2729 936	8 575,26	19/12/38 tarih ve 212 No. ile İtiraz komisyonuna gidildi.

Pul müdüriyeti Şirketin noksan pul ilsak ettiğini iddia ile 48.44 liranın tediyesini taleb etmekte ve ihtilâf Sultan Ahmed sulh mahkemesinde görülmektedir.

İstanbul Belediyesi Beyoğlu tahakkuk Başmüdürlüğü	Bina vergisi	Çift hat ve makaralar 931 - 38	seneliği Lira 424,80	İtiraz ediyoruz İtiraz ediyoruz
İstanbul belediyesi Beyoğlu tahakkuk başmüdürlüğü	Bina vergisi	Tünel dehlizi 1931 - 38	Seneliği Lira : 1003,20	İtiraz ediyoruz.
Galatasaray maliye şubesi	İkmalen asgarî kazanç	Ray ve Tünel iradı üzerinden 1937 senesi	Kazanç 10.450 buhran 2.090	11 - 1 - 1939 da alınmıştır. İtiraz edilecektir.
Galatasaray maliye şubesi	İkmalen asgarî kazanç	Ray ve Tünel iradı üzerinden 1938 senesi	10.150 kazanç 2.090 buhran	11 - 1 - 1939 da alınmıştır. İtiraz edilecektir.
Kulekapı şubesi .	Kazanç, buhran, muvazene, hava korumu vergileri.	1933 - 1936 senelerinde Satgazel Şirketinin Tünel şirketi memurlarına verdiği tenzilâtlı kok kömürü ve havagazı .	152,57	Temyiz komisyonuna müracaat ediyoruz.
Kulekapı şubesi .	Kazanç, buhran, muvazene, hava korumu vergileri.	1933 senesinde Elektrik şirketinin Tünel şirketi memurlarma verdiği tenzilâtlı elektrik.	477,24	Temyiz komisyonuna müracaat ediyoruz.
Kulekapı şubesi .	Yüzde 8 nisbetinde ikmalen tarhiyat.	1935 senesi Tünel dehliz ve demiryolu ve makaraları için ikmalen .	8.704,—	İtiraz ediyoruz
Kulekapı şubesi .	Yüzde 8 nisbetinde ikmalen tarhiyat	1936 senesi tünel dehliz ve demiryolu ve makaraları için ikmalen .	8.704,—	İtiraz ediyoruz.

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelarz demiryolu Türk Anonim Şirketi

Lef No. 6

Ankara, 8 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

Şirketimize aid olub Hükûmete devri icab eden arsa ve binaların bir cedvelini ilişik olarak takdim eder ve Şirkete aid arsa ve binalardan herhangi biri nisyan neticesi olarak mezkûr cedvelde zikredilmemiş ise bunları dahi bilâhare devretmek hususunda tamamen mutabık olduğumuzu arzeylerim.

Bundan başka, her ikisi de Galata garına mülâsık bulunan Brükselde mukim Bay Heineman'ın mutasarrıf bulunduğu Heineman Hanı ile tesisatı elektrikiye Türk Anonim Şirketinin mutasarrıf bulunduğu Değirmenciyan Hanını Hükûmet tarafından hiç bir bedel tediyesine mahal olmaksızın Hükûmet namına ipotek ve hacizden - Elektrik İşleri Umum müdürlüğü ve Tramvay ve Tünel Şirketleri ve 31 kânunuevvel 1939 tarihinde müddeti hitam bulacak olan bir camcı ile mevcud kira akidlerinden gayri icardan âri olarak devir ve ferağ ettrimeği taahhüd eylediğimi beyan ederim.

Bu hususun ifası için Bay Heineman ve tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketi hemen ve her halde satınalma mukavelesinin Büyük Millet Meclisinin tasdikına arzedilmesinden evvel, Hükûmet tarafından tayin buyurulacak zat namına hükmü, satınalma mukavelesini tasdik edecek kanunun kabulünden sonra cari olacak bir vekâletname verecektir. Hükûmet tayin edeceği vekili her zaman tebdil etmek hakkını muhafaza eyler.

Bu gün akdedilmiş olan satınalma mukavelesinin 4 ve 5 nci maddeleri hükümleri bu binaların devir ve ferağı için de aynen tatbik edilecektir.

Bundan başka, Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketinin kezalik Galata garına mülâsık Lazaro Franko Hanının (sabık İzzet Paşa) 5/6 hissesinin satış bedelini (satınalma mukavelesini tasdik eden kanunun kabulü akabinde) Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketinin tamamen Hükûmete tevdi edeceğini taahhüd eder ve bu bedelin Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketinin kendi üzerine almış olduğu (675) altı yüz yetmiş beş liralık masrafın tediyesinden sonra safi olarak (28 525) yirmi sekiz bin beş yüz yirmi beş lira olduğunu beyan eylerim.

Bu safi bedel, Satie Şirketinin satış bedeline mukabil aldığı bonolardan henüz vâdesi gelmemiş olanlarının Hükûmete temlik ve tevdii ve farkının nakden tesviyesi suretile ödenecektir.

Mezkûr bonoların teminatı olarak Satie lehine tesis edilmiş olan ipoteğin masarifi Hükûmete aid olmak üzere Hükûmet namına devrini de taahhüd ederim.

Bu hususların ifası için Satie tarafından «Heineman» ve «Değirmenciyan» Hanlarının devri için tayin edilen ayni şartlar dahilinde bir vekâletname tevdi edilecektir.

Derin saygılarımın kabul buyurulmasını rica ederim.

İstanbul Tünel Şirketi mümessili
Speciael

Haşiye — Heineman Hanı ile Değirmenciyan Hanı kiraları 1 kânunusani 1939 tarihinden itibaren Hükûmete aid olacaktır.

Speciael

«Satie Şirketi, yanlışlıkla gösterilmiş olduğu gibi Lazzaro Franko hanımın, 5/6 sına değil ancak 3/4 üne sahib olduğundan, Şirket murahhası Bay H. Speciael, 28 şubat 1939 tarihinde bu yanlışlığın tashihi için yüksek Nafia vekâletine aşağıdaki tezkereyi takdim eylemiştir.»

Brüksel, 28 şubat 1939.

Nafia vekâleti Yüksek Makamına

Ankara

İstanbul mülhakatından Galata ile Beyoğlu beyninde Tahtelarz Demiryolu Türk Anonim Şirketi satın alma mukavelesinin 6 numaralı ilişiğinde şöyle denilmektedir.

« Bundan başka Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketinin kezalik Galata garına mülâsık Lazzaro Franko hanımın (sabık İzzet Paşa) 5/6 hissesinin satış bedelinin (satın alma mukavelesini tasdik eden kanunun kabulü akabinde) Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketinin tamamen Hükmete tevdi edeceğini taahhüd eder ve bu bedelin Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketinin kendi üzerine almış olduğu 675 liralık masrafın tediyesinden sonra safi olarak 28 525 lira olduğunu beyan eylerim».

Ancak, Satienin safi (28 525) lira fiatla muvafakat ettiği satış binanın, 6 numaralı ilişikte zikredildiği veçhile 5/6 hissesine şamil olmadığını ve olamıyacağını, fakat sadece Satienin tasarruf ettiği 3/4 hissesine aid bulunduğunu anlıyorum.

Keyfiyetin tevsiki zımnında ilişik olarak:

1) Devir ve ferağdan sonra mutasarrıf namına tanzim edilmiş olan tapu senedinin fotoğrafisini;

2) Fiatin tediyesine teminat olarak Satie lehine muvafakat edilmiş olan ipotek senedinin fotoğrafisini takdim eylerim.

Alelâde maddî bir hata mevzubahs olduğu cihetle, başkaca bir muamele ifasına lüzum kalmadan 6 numaralı ilişikte yazılı 5/6 kaydının 3/4 olarak tashihine muvafakat buyurulacağını ümid eylerim.

Bu takdirde, keyfiyetin tekidini ve Yüksek vekâletinizde bulunan mukavelenamenin türkçe ve fransızca metinlerinde icab eden tashihatın icrasına müsaade buyurulmasını istirham ile Şirket tarafından da ayni şekilde hareket olunacağını arzeylerim.

Derin saygılarımı sunarım.

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk anonim şirketi mümessili:

İmza: H. Speciael

T. C.
Nafia Vekâleti
Nafia Şirket ve Müesseseleri Umum Müdürlüğü *6 - III - 1939*
Sayı :1228

Hali tasfiyede Tünel Şirketi Müdüriyetine

Istanbul

28 şubat 1939 tarih ve 2 numaralı yazı karşılığıdır:

Şirketinizin satınalma mukavelesine bağlı mektubda Galatada gar binasına mülâsık ve Hükûmete devri taahhüd edilen sabık İzzetpaşa ve halen Lazzaro Franko hanı namile tesmiye edilen hanım tesisatı elektrikiye şirketi uhdesinde olan hissenin 5/6 olmayıp 3/4 olduğu hakkındaki mektubunuzu aldık.

Mukavele merbutatından olan mevzubahs mektubda her hangi bir tadil ve tashih muamelesini yapmağı muvafık görmemekteyiz. Ancak, mektubunuzda bildirdiğiniz ve Hükûmete devri

icab eden mezkûr hanım 5/6 olmayıp 3/4 hisse olduğunu kaydeder ve taahhüd edilen bedele halel gelmemek kaydile mektubunuzu mukaveleye raptetmekle iktifayı muvafık bulduğumuzu saygılarımla bildiririm.

Nafia Vekili
A. Çetinkaya

E. İ. *N. Köstem*

Lef No. 6

İstanbul Tünel Şirketi

Şirketin tasarruf ettiği emlâk, arazi ve binalar cedveli

Beyanı	Sened mikdarı	No. rası	tarihi	Nevi
Metro Han (bir sened)	1	2-2 Mükerrer 4-6	31.8.1321/1905	Vakıf
			4-6	
Galata Garı (17 sened)	1	8-10	9.2.1321/1905	»
	4	4-6-15	13.9.1313/1897	»
	4	No. rasız	22.9.1313/1897	»
	2	No. rasız	22.9.1313/1897	»
	4	18-20	22.9.1313/1897	»
	1	1	22.9.1313/1897	»
	1	No. rasız	22.9.1313/1897	»
	17			
Beyoğlunda	1	No. rasız	21.10.1321/1905	Vakıf
makineler mahalli (bir sened)				

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk Anonim Şirketi

Lef No. 7

Ankara 8 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk Anonim Şirketinin Tünel arabalarında bulunan ve aranılmamış olan eşyayı bunlara müteallik defterler ile birlikte kanun hükümlerine tevfikan muhafaza olunmak üzere Hükûmete devir ve teslim edeceğini arzeylerim.

Şirket mümessili
Speciael

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelarz demiryolu Türk anonim şirketi

Lef No. 8

Ankara, 8 şubat 1939

Nafıa vekâletine

Ankara

Şirketin bazı memurları ile ücretli müstahdemlerine verilen tekaüd maaşları meselesini yüksek makamınıza aşağıda arzetmeğe içtisar ederim.

Grev hâdiseleri üzerine Şirket ile müstahdemler arasında 2 şubat 1921 tarihinde tahassül eden anlaşmada bir tekaüd veya ihtiyat sandığının tesis edilmesi takarrür etmiştir.

Bir İhtiyat ve muavenet sandığı tesisi netice itibarile tercih edilerek bu sandık, hem ücretli müstahdemlerin hem de maaşlı memurların lehine olarak 1922 tarihinde tesis edilmiştir.

Bu sebeble, memur ve müstahdemlerin hakları bu sandıkların nizamnamelerinden mütevellid haklarla mukayyed olduğundan tekaüde hiç bir hak ihraz etmiş değillerdir.

Bu husus mezkûr nizamnamenin 11 nci maddesinin 2 nci fıkrasında tasrih edilmiş bulunmaktadır.

Bununla beraber, sandıkların tesisinin akabinde (teşrinievvel 1922) vazife ifasına salih olmadıkları görülen bazı memur ve müstahdemlerin bu sandıkların bahşettiği menfaatlerden müstefid olamıyacakları anlaşıldığından ve bir de nizamnamenin 3 ncü maddesinin 2 nci bendi hükmüne göre bu tarihte 40 yaşını ikmal eden müstahdem ve memurların sandıklara iştirakleri ihtiyarî bırakıldığından, Şirket, bu müstahdem ve memurlara ne kanunî bir hüküm, ne de dahilî nizamname ve ne de bir iş akdine dolayısile mecbur olmaksızın ve teberru mahiyetinde olarak hakikî bir yardım teşkil eden bir tekaüd maaşı bağlamağa karar verdi.

Bundan sonra Şirket, hizmete gayri salih gördüğü bazı müstahdem veya memurun hususî vaziyetini nazarı itibare alarak bunlara da yine teberru ve istisnaî bir yardım olarak bir tekaüd maaşı bağlamağa karar verdi.

Bu tekaüd maaşlarının bağlanması hususunda idare meclisi tarafından ittihaz edilmiş bir karar olmadığı gibi bu hususta müstahdeminin heyeti umumiyesine tebligat dahi yapılmamıştır. Sadece bu tekaüd maaşından istifade edenler, her birine ayrı ayrı gönderilen mektublar vasıtasile şahsan haberdar edilmişlerdir.

Bu tekaüd maaşlarının doğrudan doğruya işletme masarifinden ödenmesi dahi bunların istisnaî mahiyetini tebarüz ettirir.

Zira umum müstahdemine bu hususta her hangi bir hak tanınmış olsaydı, bu hakka karşılık olmak üzere, bütün memur ve müstahdemlere tebliğ edilmiş bir nizamname ile idare olunan bir tekaüd sandık veya sermayesinin teşkil edilmiş bulunması icab ederdi.

Yaş ve hizmet seneleri gibi mülâhazalar Şirketi bu tektüd maaşlarını bağlamağa sevketmiş ise yalnız bu mülâhazaların, tekaüd maaşı istemek hususunda bir hak tevlidine hiç bir vakit kâfi bir sebeb teşkil edeceği dermeyan edilemez.

Esasen elyevm verilmekte bulunan tekaüd maaşları adedinin pek mahdud olması da yukarıdaki noktai nazarımızın birer delilidir.

Yukarıdaki maruzatımızdan

1 — Şirketin, memurları ile vaki olan anlaşmaları mucibince, bir tekaüd sandığı tesis mecburiyetini hiç bir vakit deruhde etmemiş ve bilâkis İhtiyat ve muavenet sandıklarını tesis etmekle bu hususta her türlü vecibeden kurtulmuş olduğu;

2 — Şirketin tekaüd hususunda sureti umumiyede memur ve müstahdemlerine karşı hiç bir zaman bir gûna taahhüd altına girmediği;

3 — Bazı tekaüd maaşlarının bağlanmış bulunması bunların hiç bir suretle hizmet senesi ve yaş mülâhazalarına tâbi olmaksızın sırf teberru mahiyetinde ve yardım olarak bağlanmış olduğu;

tebeyyün etmektedir.

Şirket tarafından bu şartlar dairesinde tahsis edilmiş olup ilişik cedvel mucibince elyevm öden mekte bulunan tekaüd maaşlarının tediyesi Şirkete aid olacaktır.

Yukarıda izah eylediğimiz şartlar dairesinde bağlanmış olan tekaüd maaşlarını almakta bulunan memurlardan gayri memur ve müstahdeminin yukarıda arzolunan mülâhazalara binaen, ne Şirketten ve ne de Şirketi istihlâf eden Hükûmetten tekaüd maaşı taleb etmeğe hiç bir hakk olmadığını arzeyleriz.

İstanbul Tünel şirketi mümessili
Speciael

Lef No. 8

İstanbul Tünel şirketi

Tekaüde sevkedilen eski memurlara bağlanmış maaşlar

Adı	Vazifesi	Tekaüde sevkedildiği tarih	Aylık mikdarı T. lirası	Müddeti
Stavro Elefteryades	Gardfren	1 - I - 1924	51,50	Hayatta olduğu müddetç
Antuvan Armago	Bilet tadad servisi şefi	1 - I - 1934	40,—	» » »
Mişon Levi	Temizleyici	1 -IV- 1935	15,—	» » »
Strati Tarinos	Makinist	1 - V- 1935	35,—	» » »

İstanbul mülhakatından Beyoğlu ile Galata beyninde tahtelârz demiryolu Türk anonim şirketi

Lef No. 9

Ankara, 8 şubat 1939

Nafia vekâletine

Ankara

1 kânunusani 1939 tarihindenberi Tünel şirketi işletmesinde hiç bir kaza kaydedilmemiş olduğun arzeylerim.

Şirket mümessili
Speciael

Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/132)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı : 6/2485

15 - V - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6 - V - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Kaymakamlık ve mektubculuk gibi idarenin ve Dahiliye mesleğinin mühim vazifelerini başarabilmek üzere yetiştirilen Hukuk ve Mülkiye mezunlarının 1700 sayılı Dahiliye memurları kanununda tayin edilen namzedlik devresine aid maiyet memurluğu kadrosunun azlığı dolayısile bir kısım kaymakamlık ve mektubculuklar açık kalmaktadır.

Bu ihtiyacı karşılamak için mikdarı 50 den ibaret olan bu günkü maiyet memurluğu kadrosunun yüze iblâğına ehemmiyetle lüzum hâsıl olmuş ve 50 maiyet memurluğu daha ihdas edilmek üzere işbu kanun lâyihası tanzim ve takdim olunmuştur.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye encümeni
Esas No. 1/132
Karar No. 12

26 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair Dahiliye vekâletince hazırlanarak İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının gönderildiğini bildiren 15 mayıs 1939 tarihli ve 2485 numaralı Başvekâlet tezkeresi Encümenimize tevdi buyurulduğundan okundu ve müzakere olundu.

Dahiliye memurları kanunu, Mülkiye mektebinden ve Hukuk fakültesinden mezun olanların namzedlik devrini, vilâyet memurluklarında geçirmelerini âmir bulunduğundan ve bu günün ihtiyacını karşılamak üzere tayin edilecek olan yeni mekteb mezunları için mevcud kadro kifayet etmemekte olduğundan Hükûmet teklifinin varid bulunduğu kararlaştırıldı.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kı-

lındı.

Dahiliye E. Reisi	Reis V.	M. M.	Edirne	Erzurum	Erzurum
			O. Şahinbaş	*Z. Soydemir*	*N. Elgün*
Tekirdağ	Çoruh	Mardin	Giresun	İzmir	Kars
C. Uybadın	*Atıf Tüzün*	*Edib Ergin*	*M. Akkaya*	*M. R. Mimaroğlu*	*Z. Orhun*
Kâtib					
Yozgad	Ankara	Balıkesir	Kayseri	Samsun	Samsun
Z. Arkant	*Fevzi Daldal*	*S. Uzay*	*A. Hilmi Kalaç*	*M. Ali Yörüker*	*Z. Durukan*
Bursa	Bursa	Çanakkale	Tokad	Zonguldak	Zonguldak
F. Güvendiren	*Fazlı Güleç*	*H. Ergeneli*	*Galib Pekel*	*İ. E. Bozkurt*	*Rifat Vardar*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 44
Esas No. 1/132

29 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

Dahiliye vekâleti teşkşilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair olup Başvekâletin 15 - V - 1939 tarih ve 6/2483 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Dahiliye encümeni mazbatasile birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Dahiliye vekili Faik Öztrak hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

İşbu lâyiha ile Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna 50 maiyet memurluğu ilâvesi ve bu suretle Dahiliye mesleğine daha çok yüksek mekteb mezunu intisabının temini istenilmektedir.

İdare âmirlerini yetiştirecek ilk kademe olan ve bu memuriyette dahi kendilerinden muhtelif hizmetler beklenen maiyet memurlarının ihtiyaca uygun olarak çoğaltılmasını yerinde gören encümenimiz 1939 senesinde bütçe tasarrufatile bu kadronun karşılanacağını da nazara alarak lâyihayı teklif veçhile aynen kabul etmiştir. Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	M. M.
İsparta	Kayseri	Trabzon
Mükerrem Ünsal	*F. Baysal*	*Sırrı Day*
Kâtib		
İstanbul	Bolu	Çanakkale
F. Öymen	*Dr. Zihni Ülgen*	*R. Bulayırlı*
Elâzığ	Gümüşane	İçel
F. Altay	*D. Sakarya*	*T. C. Beriker*
İstanbul	Kastamonu	Kayseri
G. Bahtiyar Göker	*T. Coşkan*	*S. Serim*
Kırşehir	Kocaeli	Konya
M. Seyfeli	*A. S. Akbaytuğan*	*R. Türel*
Kütahya	Malatya	Malatya
A. Tiridoğlu	*M. Öker*	*O. Taner*
Mardin	Muğla	Ordu
R. Erten	*H. Kitabcı*	*H. Yalman*
Sivas	Urfa	Yozgad
Remzi Çiner	*Sami İşbay*	*A. Sungur*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Dahiliye vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet memuru ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Derece ve maaşları ilişik cedvelde gösterildiği üzere yeniden 50 maiyet memurluğu ihdas edilmiş ve Dahiliye vekâleti kadrosuna eklenmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 ikinci teşrin 1939 tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

6 - V - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*

Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*

Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve G. İ. V. V.
Yücel	*A. F. Cebeson*	*H. Çakır*

S. İ. M. V.	Zr. V.	Mu. Mü. V.
Dr. H. Alataş	*Muhlis Erkmen*	*A. Çetinkaya*

Ti. V.
C. Erçin

CEDVEL

D.	Memuriyetin nevi	Aded	Maaşı	Yıllığı
12	Maiyet memuru	50	25	45 000

Köy kanununun 16, 19 ve 21 nci maddelerini değiştiren 2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/144)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı : 6/2574

17 - V - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 12 - V - 1939 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık veya yıllıklarile köy sınırları içinde yapılacak köy işleri için salma yolu ile köylüden toplanacak paranın nisbet ve mikdarı 442 sayılı köy kanununun 16 ncı maddesinde gösterilmemiş olduğundan salmanın en yüksek haddini tayin maksadile 2 - VI - 1934 tarih ve 2491 sayılı kanunun birinci maddesile bu madde değiştirilmiş ve muaddel madde salınacak paranın köy adamları yıllıkları tutarının, şayet bu gibi adamlara para verilmiyorsa emsaline göre tahmin olunacak mikdarın on mislini geçmeyeceği gösterilmiştir.

Bu maddede bahse mevzu olan köy kanununun 17 nci maddesine göre muhtar, imam, kâtib, korucu, sığırtmaç, danacı ve emsali köyün aylıklı adamları korucu, sığırtmaç, danacı gibilerin adedi ve verilen aylık ve yıllık ücret mikdarları köylerin büyüklük ve küçüklüklerine göre değişmektedir.

Bu madde mucibince salma mikdarı köy işlerini çevirecek köy adamlarının senelik ücretleri tutarının on misline kadar çıkarılabileceğine göre faraza teşkilât masrafı 2 000 lira olan bir köyde 20 000 liraya kadar salma yapılmasına cevaz vardır.

Ayni zamanda köylüye tarhedilecek salmanın azamî haddini tahdid etmemesi itibarile köy idarelerinin mükelleflere ağır yükler tahmiline de imkân vermektedir. Bu halin memleket iktısadiyatı ve ferd istihsalâtı üzerinde yapacağı zararlı tesirleri önlemek maksadile mükelleflere tevzi edilerek salma mikdarının tahdidi zarureti hâsıl olmuş ve bu maksadla bu lâyiha hazırlanmıştır.

Birinci madde ile gelirleri; köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıklarile köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerini karşılayamıyan yerlerde en yüksek haddi 20 lirayı aşmamak üzere köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara köy ihtiyar meclisi kararile salma tevzi olunacaktır. Bu suretle mükelleflere ağır salma tevzii imkânları mutlak surette önlenmiş ve ferdin istihsal kudret ve kabiliyetinin her suretle sarsılmaması imkânları temin olunmuş olacaktır.

Köyde oturmayıb da buralardaki emlâk, arazi ve hayvanatı dolayısile köyle maddî, ticarî alâkası bulunan ve binnetice köy nimet ve himetlerinden istifade edenlerin de hisseleri nisbetinde köy masraflarına iştirak etmeleri prensib ve adalete muvafık olmakla beraber bu yüzden tahaddüs etmekte olan ihtilâfatın önlenmesi ve filen mevcud olan vaziyetleri teşrih ve tavzih cihetlerinden faydalı görülerek ayni maddeye buna göre hükümler konmuştur.

İkinci madde ile muayyen haddi aşmıyacak nisbette yapılacak tevziat hizmet kadrosundaki köy adamlarının yıllık ücretlerini karşılayamadığı takdirde köy ihtiyar meclislerinin talebi ve valinin tasvibi üzerine bu gibi yerlerde salma haddinin bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilmesi esası kabul olunmak suretile tatbikatta tahaddüs edebilecek müşkülâtı önlemek imkânları derpiş olunmuştur.

Kanunlarla tayin ve tesbit edilerek köy idarelerine tahmil olunmuş bulunan mecburî işlerle köyün aylıklı admlrının ücretlerinden maada hiç bir iş için salma salınmaması ve toplanan paraların bu işlerden maada her hangi bir hizmete tahsis ve sarfedilmemesi için de üçüncü maddeye hükümler konmuştur.

Salmalar şimdiye kadar muayyen bir had ile tahdid edilmediğinden mükelleflere ağır salmalar tarh ve tevzi edilebildiği gibi çok yerde tahakkukatı yapılmamakta, tevziatı deftere geçmemekte ve alâkadarlara tebliğ olunmamakta idi. Haksız ve gayri adil tevziatın düzeltilmesi için bir usul ve merci de gösterilmemişti. Lâyihanın 4 ve 5 nci maddeleri bu noksanların ikmali maksadile kaleme alınmıştır.

Salma mükellefiyetini aynen veya nakden ifa edemiyenlerin lüzum ve ihtiyaç halinde bedenen çalıştırılabilmeleri için ihtiyar meclislerine salâhiyet verilmiştir.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye encümeni
Esas No. 1/144
Karar No. 15

29 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

2491 sayılı kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine ve bazı hükümler ilâvesine dair Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve Yüksek Meclise arzı İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılan kanun lâyihasının gönderildiğini bildiren 17 mayıs 1939 tarihli ve 2574 numaralı Başvekâlet tezkeressi, Encümenimize tevdi buyurulduğundan Dahiliye vekili hazır bulunduğu halde okundu ve müzakere olundu:

Bazı köy bütçelerindeki salma mikdarının, o köy halkının kaldıramıyacağı derecede ağır olduğu hakkında vakit vakit işitilen şikâyetlere karşı ittihaz edilmiş bir vergi hafifletmesi mahiyetinde bulunan lâyiha, umumiyet itibarile varid ve köy halkının menfaatlerine muvafık görüldü.

Köy kanununun esas maddesinde, salma suretile alınacak köy parasının nisbeti ve mikdarı tasrih edilmemiş olduğu için 2491 numaralı kanunda, köy adamlarının yıllıkları tutarının on misli, köy parasının son haddi olmak üzere tayin kılınmış idi. Bu kanunun tedvininden sonra bir köyün ihtiyacını tatmin bakımından bu ölçünün uygun olduğu görülmüşse de; köylünün tahammül kabiliyeti bakımından zararlı olduğu anlaşıldığından «on misil» ölçünün değiştirilmesi lüzumlu görülmüştür.

Lâyihanın mucib sebebleri arasında zikredildiği üzere köylülere tevzi edilecek salma mikdarının son haddini gösterecek bir ölçü tayini muktazi bulunmuştur.

İşbu ölçünün, vasıtasız vergilere göre tesbit edilecek bir nisbet üzerinden tayini düşünülebilirse de; bu vergiler her zaman şahsın malî kudretini gösteren doğru bir matrah olmayacağı için köylerimizde oturanların vasatî gelirleri olmak üzere Hükûmetçe münasib görmekte olan azamî 20 liranın sabit bir had olmak üzere kabulü muvafık görüldü. Şu kadar ki, bu paranın köylüye

malî kudretleri gözetilmeksizin mütesaviyen tevzi edilmesi gibi bir adaletsizliğe de meydan verilmemek üzere maddeye « her şahsın hal ve vaktine göre » kaydi ilâve edildi.

Bu 20 liranın, köy işlerini karşılamayacak bir mikdarda kalması halinde tevellüd edebilecek mahzurları da karşılamak maksadile teklif edilen salmanın 40 liraya kadar tezyid edilmesi hakkındaki tedbir dahi muvafık görülmüş ve fakat bu hususta ilk kararı verecek olan köy ihtiyar meclîsinin bu kararı esbabı mucibeye istinad ettirmesi için 2 nci maddeye « köylülere tevzi mikdarını gösteren hesab listesine müstenid » kaydi ilâve edilmiştir.

Lâyihanın muhtevi bulunduğu diğer maddeler, salmanın ancak mevzu bulunduğu işlere sarfedilmesini ve mazbut bir şekilde yapılmasını temin etmek ve köylüye itiraz hakkı vermek maksadlarına matuf bulunması itibarile aynen kabul edildi.

Köy kanununun tatbikına Adliye ve Dahiliye vekillerinin memur olmalarına mebni lâyihanın 8 nci maddesine Adliye vekili de ilâve edilmiştir.

Umumî Heyetn tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Resliğe sunuldu.

Dahiliye E. Reeisi	R. V.	M. M.
Tekirdağ	Çoruh	Mardin
C. Uybadın		*Edib Ergin*
Kâtib		
Yozgad	Ankara	Bursa
Z. Arkant	*Fevzi Daldal*	*F. Güvendiren*
Bursa	Çanakkale	Edirne
Fazlı Güleç	*H. Ergeneli*	*O. Şahinbaş*
Erzurum	Erzurum	Giresun	İzmir
Z. Soydemir	*N. Elgün*	*M. Akkaya*	*M. R. Mimaroğlu*
Kars	Kayseri	Konya
Z. Orhun	*N. Toker*	*Şevki Ergun*
Malatya	Samsun	Sıvas
Emrullah Barkın	*Z. Durukan*	*Mitat Ş. Bleda*
Zonguldak		
İ. E. Bozkurt		

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıklarile köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerine yetmezse :

En yüksek haddi 20 lirayı aşmamak üzere köy ihtiyar meclisi kararile köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara salma salınır.

MADDE 2 — Yukarıdaki maddede tesbit edilen had dahilinde tahakkuk ettirilen salma yekûnunu köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının ücretlerini karşılamağa kâfi gelmezse bu gibi yerlerde köy ihtiyar meclisinin kararı ve valinin tasvibi üzerine salma mikdarının bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilebilir.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2491 sayılı kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 2491 sayılı kanunun birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıklarile köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerine yetmezse:

En yüksek haddi yirmi lirayı aşmamak üzere herkesin hal ve vaktine göre köy ihtiyar meclisi kararile köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara salma salınır.

MADDE 2 — Yukarıdaki maddede tesbit edilen had dahilinde tahakkuk ettirilen salma yekûnunu köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının ücretlerini karşılamağa kâfi gelmezse bu gibi yerlerde köy ihtiyar meclisinin köylülere tevzi mikdarını gösteren hesab listesine müstenid kararı ve valinin tasvibi üzerine salma mikdarının bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilebilir.

MADDE 3 — Köyün aylıklı adamlarının ücretlerile mecburî işlerden başka hiç bir iş için hiç bir nam ve maksadla salma salınamaz. Bu suretle toplanan paralar bu işlerden maada hiç bir yere ve hizmete tahsis olunamaz.

MADDE 4 — Köy ihtiyar meclisi salınacak salmanın nisbet, cins ve mikdarını ikinci kânun ayı içinde tayin ve tevzi cedvellerini tanzim ederek on beş gün müddetle umumun görebileceği yerlere asmak suretile ilân ve hariçte bulunanlara tebliğ eder. Salınan salmalarda kanun hükümlerine uygunsuzluk ve nisbetsizlik olduğunu iddia edenler ilân veya tebliğ müddetinin hitamından itibaren on gün içinde itirazlarını köy muhtarına söylerler veya bildirirler, ve müracaatlarını tutulacak deftere yazdırarak ilmühaber alırlar.

Köy ihtiyar meclisi bir hafta içinde itirazlara bakarak kararını vermeğe ve itiraz edenlere bildirmeğe mecburdur. Bu kararla aleyhine tebliğ taihinden itibaren on beş gün içinde merkez kazasında valiye ve diğer kazalarda kaymakamlara müracaat edilebilir Bunların verecekleri kararlar katği olub aleyhine Devlet şûrasına müracaat edilemez.

MADDE 5 — Salma kararlarının köy karar defterine geçirilmesi ve tadilâtının işaret olunması mecburidir.

MADDE 6 — Salma mükellefiyetini aynen veya nakden ifa edemeyenler bedenen çalıştırılabilirler.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir,

MADDE 8 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Dahiliye vekili memurdur.

12 - V - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Faık Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Rana Tarhan*	*Muhlis Erkmen*
Mu. Mü. V.		Ti. V.
A. Çetinkaya		*C. Erçin*

MADDE 3 — Hükûmetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Köy ihtiyar meclisi salınacak salmanın nisbet, cins ve mikdarını ikinci kânun ayı içinde tayin ve tevzi cedvellerini tanzim ederek on beş gün müddetle umumun görebileceği yerlere asmak suretile ilân ve hariçte bulunanlara tebliğ eder. Salınan salmalarda kanun hükümlerine uygunsuzluk ve nisbetsizlik olduğunu iddia edenler ilân veya tebliğ müddetinin hitamından itibaren on gün içinde itirazlarını köy muhtarına söylerler veya yazıyla bildirirler ve müracaatlarını tutulacak deftere yazdırarak bir ilmühaber alırlar.

Köy ihtiyar meclisi bir hafta içinde itirazlara bakarak kararını vermeğe ve itiraz edenlere bildirmeğe mecburdur. Bu kararlar aleyhine tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde merkez kazasında valiye, diğer kazalarda kaymakamlara müracaat edilebilir. Bunların verecekleri kararlar katği olup aleyhine Devlet şûrasına müracaat edilemez.

MADDE 5 — Hükûmetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Hükûmetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Hükûmetin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Hükûmetin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.